

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetförslag avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd samt motioner väckta under den allmänna motionstiden 1999/2000, vilka hänför sig till biståndets nivå i förhållande till BNI, fördelningen av anslag samt biståndets inriktning.

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag till nivå för biståndsramen i relation till BNI för 2000. Utskottet uttalar också sitt stöd för regeringens ambition att åter uppnå enprocentsmålet så snart de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Ett antal motionsyrkanden rörande krav på en snabbare återgång till enprocentsmålet och planer för att åter uppnå detta avstyrks med motiveringen att utskottet inte finner anledning att lägga fast exakta belopp för biståndsramen för de närmaste åren och att precisa planer för en återgång till enprocentsnivån inte förefaller ändamålsenliga.

Propositionens förslag till fördelning mellan anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd tillstyrks av utskottet. Vidare tillstyrks propositionens förslag till utfästelser och åtaganden inom det multi- och bilaterala utvecklingssamarbetet. I betänkandet tillstyrker utskottet vidare att regeringen bemyndigas att ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till ett belopp av högst 12 miljarder kronor för garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet.

Propositionens yrkanden om bemyndiganden att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa och för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa tillstyrks av utskottet. Även ett yrkande att göra utfästelser inom anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa som innebär förpliktelse efter budgetåret 2000 tillstyrks av utskottet.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag. Samtliga motionsyrkanden besvaras eller avstyrks.

Betänkandet behandlar även Riksdagens revisorers förslag till riksdagen 1998/99:RR9 ”Utvecklingssamarbetet – styrning genomförande, samordning och uppföljning av biståndet” samt motioner väckta med anledning av revisorernas förslag.

Utifrån revisorernas förslag görs tre tillkännagivanden, som rör en översyn av det nuvarande systemet med bemyndiganden inom biståndet, formerna för

att stärka utvärderingen av biståndet samt de enskilda organisationernas roll i utvecklingssamarbetet. Övriga förslag från Riksdagens revisorer besvaras.

1999/2000:UU2

I ärendet finns 30 reservationer och 21 särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1999/2000, volym 4, utgiftsområde 7 att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till 0,72 % av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2000,

2. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget A 1 *Biståndsverksamhet* under år 2000 göra utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2000 om högst 37 407 000 000 kr (avsnitt 3.6 Anslag, A 1 Biståndsverksamhet, Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),

3. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget A 1 *Biståndsverksamhet* under år 2000 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till ett belopp inklusive tidigare ställda garantier om högst 12 000 000 000 kr (avsnitt 3.6 Anslag, A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete, Medelsfördelning och anslagsstruktur),

4. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget B 1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* under år 2000 göra utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2000 om högst 750 000 000 kr (avsnitt 4.6 Anslag, Bemyndiganderam),

5. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget B 2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* under år 2000 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kr (avsnitt 4.6 anslag B 2),

6. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp
Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
A 1	Biståndsverksamhet	reservationsanslag	12 060 304
A 2	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ramanslag	415 844
A 3	Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	10 761
B 1	Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	725 000
B 2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	25 000
Summa			13 236 909

Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 angående Utvecklingssamarbetet – styrning, genomförande, samordning och uppföljning av biståndet

1999/2000:UU2

Riksdagens revisorer föreslår

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.1 anför om styrning av utvecklingssamarbetet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.2 anför om anslagsfrågor,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.3 anför om utvärdering av biståndet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.4 anför om biståndets genomförande,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.5 anför om utvecklingssamarbetet genom enskilda organisationer,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i avsnitt 2.6 anför om EU-frågor.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1999/2000

1999/2000:U201 av Lars Hjertén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av skuldavskrivning som en del av biståndet.

1999/2000:U203 av Sonja Fransson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att insatser och metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrade människors jämlikhet, delaktighet och mänskliga rättigheter särskilt skall uppmärksammas inom ramen för svensk utveckling och katastrofinsatser,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ta fram riktlinjer och arbetssätt för hur man skall integrera funktionshindrade människors rättigheter och behov i det svenska utvecklingssamarbetet.

1999/2000:U204 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet skall främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rättsstaten, respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistånd skall vara kortvarigt och resultatriktat,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av läkemedel för tropiska sjukdomar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avskaffa systemet med landramar till förmån för avtal, där strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling uppställs,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistånd inte skall ges till länder som för anfallskrig,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skuldavskrivningar inte får ske så att misshushållning och korruption främjas,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frigjorda resurser från skuldavskrivningar i första hand skall användas till grundläggande utbildning och hälsovård,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frivilligorganisationerna bör få en utökad roll i biståndet,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö.

1999/2000:U205 av Henrik Landerholm (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare ett mål för svensk biståndspolitik såväl bi- som multilateralt.

1999/2000:U206 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den utredning om de biståndspolitiska målen som regeringen har aviserat bör tillsättas snarast,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra demokratimålet överordnat delmålen i det svenska biståndet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det s.k. oberoendemålet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas starkare,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt åtgärdsprogram för demokratibiståndet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i de fall bistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem skall det ske via enskilda organisationer,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undvika bilaterala biståndsenkang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att informationstekniken bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen varje år bör ta fram en särskild rapport för läget i våra mottagarländer beträffande demokrati och mänskliga rättigheter,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige såväl bilateralt som multilateral bör intensifiera arbetet med att försvara och förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättsstatens betydelse för utveckling,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att mer kraftfullt stödja ekonomiska reformer i de nya demokratierna,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistånd skall ges i former som inte snedvrider mottagarländernas ekonomier,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioriteringar av kunskapsöverföring och investeringar i "det mänskliga kapitalet",

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljö och bistånd,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att satsningar på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa bör föras in i de bilaterala förhandlingarna,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hälsoproblem i u-länderna,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barnen måste ges särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett genusperspektiv och att arbetet inom biståndet med att öka jämställdheten mellan kvinnor och män bör intensifieras,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av enskilda organisationers biståndsarbete,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samspelet mellan bistånds- och flyktingpolitiken,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU och u-länderna,

24. att riksdagen till A 1 Biståndsverksamhet för budgetåret 2000 anvisar 1 500 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således 13 560 miljoner kronor,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den totala biståndsökningen till 0,80, 0,84 respektive 0,86 % av BNI för åren 2000, 2001 och 2002,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återgång till enprocentsmålet inom en tioårsperiod,

27. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, till riksdagsbeslut i motsvarande delar, bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som förordas ovan i motionen beträffande multi- och bilateralt utvecklingssamarbete enligt tabellerna 1 och 2.

1999/2000:U207 av Murad Artin (v) och Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen i FN verkar för ett effektivt bistånd till det kurdiska jordbruket.

1999/2000:U208 av Hans Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappaspekter i allt bistånds- och utvecklingssamarbete.

1999/2000:U209 av Sonia Karlsson och Inge Carlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att arbeta fram mera konkreta riktlinjer för hur funktionshindrade människors rättigheter skall integreras i det svenska biståndet.

1999/2000:U210 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett starkare internationellt politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återtagande av enprocentsmålet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en biståndspolitisk utredning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingssamarbetets övergripande inriktning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge en oberoende utvärderare i uppdrag att se över Sidas upphandlingsverksamhet och Sidas nyttjande av s.k. närkonsulter,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den övergripande inriktningen på det bilaterala utvecklingssamarbetet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktiva enskilda organisationers och folkrörelsers betydelse i biståndsarbetet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om livsmedelsförsörjning och jordbruk som en framträdande roll i biståndsarbetet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om globala beslut om substantiella avskrivningar,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om demokrati och mänskliga rättigheter som villkor i biståndet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om restriktioner i biståndet till diktaturer och krigförande länder,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpt korruptionsbekämpning,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om FN:s kapacitet som multilateral biståndskordinator för länder och organisationer,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en på sikt ökad andel multilateralt bistånd,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska deltagandet i utvecklingen av telekommunikationer,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT som försäkringseffekt i utvecklingsbiståndet,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre livsmedelsförsörjning och mer ändamålsenlig jordbrukspolitik i Afrika,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bistånd och diplomatisk närvaro i Guinea Bissau,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av framtida s.k. begränsningsbelopp,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndsramen för år 2000 bör uppgå till 14 494 miljoner kronor,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar inom anslaget A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökning av och fördelning inom delposten Särskilda utvecklingsprogram (anslaget A 1.2),

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökning av delposten Enskilda organisationer (anslaget A 1.2),

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökning av delposten Ekonomiska reformer (anslaget A 1.2).

1999/2000:U212 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen med följande ändring i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområdet 7 Internationellt bistånd enligt följande uppställning:

Anslag år 2000 (tkr) Anslagsposter	Budget	Vår diff
A 1 Biståndsverksamhet	12 060 304	+195
Summa för utgiftsområdet		+195

1999/2000:U213 av Tomas Högström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpt kontroll över hur bistånd används.

1999/2000:U214 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning av verkningsgraden av biståndsinsatserna avseende barn.

1999/2000:U215 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en snabbare återgång till enprocentsnivån,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgiftsbegränsningarna för biståndet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en informationskampanj i Sverige om biståndet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samråd med de enskilda organisationerna,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fattigdomsbekämpningen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skuldavskrivningar,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en strategi för samarbete vad gäller hälsoforskningen,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en strategi för att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utforma omfattande länderstrategier präglade av ett helhets-tänkande,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndsinsatser för hållbar utveckling,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etikcertifiering,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upprättandet av långsiktiga strategier och informationskampanjer om barnens situation i Öst- och Centraleuropa,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre internationell katastrofberedskap,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöfrågor,
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bättre utnyttja de svenska politiska partierna i demokratiuppbyggnadsprocesser,
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre relationer till näringslivet,
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undanröja hinder i tjänsteexportförordningens regler som försvårar för svenska företagare att konkurrera om upphandling av biståndsprojekt,
18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre statistik och information om upphandling av varor och tjänster,
19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jämställdhetsarbetet,
20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att handikappfrågor lyfts fram i det internationella samarbetet,
21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fast form för samarbetet mellan UD och enskilda organisationer,
22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för uppföljning och kontroll i det bilaterala utvecklings-samarbetet,
23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformering av det europeiska biståndssamarbetet,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett oberoende gransknings- och kontrollinstitut för EU-biståndet,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en större koncentration av EU-biståndet till de fattigaste länderna,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU-biståndet som ett komplement till nationell biståndspolitik och med en bättre samordning,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning och ett oberoende utvärderingsinstitut av det svenska biståndet,

28. att riksdagen beslutar om underindelning av anslag A 1 Biståndsverksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen (tabellerna 3, 4, 5, 6, 7 och 8),

29. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för år 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt följande uppställning:

Anslag Utgiftsområde 7 (tusental kr)	Regeringen	Kristdemokraterna
A 1 Biståndsverksamhet	12 060 304	+ 1 000 000
B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa	725 000	+ 100 000
Totalsumma för Utgiftsområde 7	13 236 909	+ 1 100 000

1999/2000:U216 av Elver Jonsson m.fl. (fp, c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att undanröja u-ländernas skuldbörda,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om orättfärdig oljehandel och om ett mer rättfärdigt utbyte för oljekällornas ägarländer.

1999/2000:U217 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en översyn av skolböcker bör ske när det gäller biståndsfrågor och internationell politik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att öka insatserna om biståndsfrågor när det gäller skolväsendet i allmänhet samt i synnerhet när det gäller utbildningen av lärare, journalister och i stödet till folkbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att man i samband med utbildning av lärare och journalister och inom folkbildningen tar till vara de erfarenheter och kunskaper som akademiker från Afrika, Latinamerika och Asien besitter,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny målformulering med ett brett angreppssätt, där globaliserad handel, handelsvillkor och stopp för krigsmaterielexport också ingår,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att partnerskapsidén och barnperspektivet i biståndet behandlas genom att de biståndspolitiska målen på nytt formuleras,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anslaget till ekonomiska reformer, dvs. skuldlättnader, ur effektivitetssynpunkt borde inordnas under landramen och knytas samman med demokratiaspekten när det gäller att bevilja skuldlättnader till olika u-länder,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av det svenska biståndet till demokratiutveckling,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att åtgärder till stöd för sexuell och reproduktiv hälsa blir en viktig del av det svenska biståndet och en viktig fråga för Sverige att driva hårdare i såväl EU som FN,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till kvinnlig företagsamhet som ett verksamhetsfält när det gäller svenska biståndsinsatser för att stärka kvinnornas ställning i u-länderna,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör stödja tillkomsten av ett internationellt handikappsekretariat,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för att EU-biståndet fördelas på enskilda länders biståndsorgan enligt den modell som föreslås i motionen.

1999/2000:U219 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av internationellt bistånd.

1999/2000:U220 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om korruptionsbekämpning.

1999/2000:U221 av Ingrid Näslund m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ge frivilligorganisationer med kompetens på området möjligheter till förebyggande och rehabiliterande insatser mot bruket av tobak, alkohol och narkotika bland barn och ungdom,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen snarast bör lägga fram en redogörelse för vilka olika biståndsinsatser som gjorts med inriktning mot barn i vårt närområde, både bilaterala och multilaterala och de insatser som gjorts via svenska frivilligorganisationer, kommuner och vänorter,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige måste intensifiera sina biståndsinsatser med inriktning på barn i vårt närområde,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medel från Sidas informationsanslag används till att informera om de stora behoven bland barnen i vårt närområde och till att stimulera kommuner, vänorter, regioner och frivilliga organisationer att bli aktiva i olika projekt med inriktning på barn och ungdom i vårt närområde.

1999/2000:U222 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avskaffa systemet med landramar i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen beslutar att under A 1 Biståndsverksamhet anslå 9 849 961 000 kr för år 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen beslutar avskaffa anslagen Ekonomiska reformer, Information, Programutveckling samt Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:U306 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avvisande av Tobinskatt.

1999/2000:U505 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frihandelns betydelse för sysselsättning och minskad fattigdom i världen.

1999/2000:U506 av Kent Härstedt (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall arbeta för att EU:s målsättningar om att prioritera fattigdomsbekämpning bättre återspeglas i fördelningen av biståndet.

1999/2000:U607 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning till riksdagen av läget och utvecklingen beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenskt bistånd ej bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna,
6. att riksdagen beslutar att systemet med landramar avskaffas till förmån för avtal, där strikta villkor vad avser korruption, effektivitet och demokratiutveckling uppställs i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:U609 av Murad Artin m.fl. (v) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Ilisuprojektet inte skall erhålla några exportkrediter från den svenska staten.

1999/2000:U618 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Kuba.

1999/2000:U636 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den materiella återuppbyggnaden av Kosovo,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kanalisera en större andel av bistånd via lokala civila organisationer.

1999/2000:U644 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige och EU bör inleda ett omfattande bistånds- och återuppbyggnadssamarbete i Östtimor,

1999/2000:U646 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Montenegro i dess strävanden mot fortsatta politiska och ekonomiska reformer och ökat europeiskt samarbete,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till långsiktig uppbyggnad av Albanien,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskilt uppmärksamma behovet av stöd till och samarbete med Makedonien.

1999/2000:U649 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jämställdhetsfrågorna sätts i nivå med demokrati och mänskliga rättigheter och ingår som en prioriterad del av biståndet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige arbetar för att det multi- och bilaterala biståndet särskilt uppmärksammar flickornas situation i Indien och Kina,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att stödja organisationer som i olika biståndsländer upplyser om farorna med könsstympning och initierar informationskampanjer.

1999/2000:U652 av Murad Artin m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i Filippinerna understödja de frivilligorganisationer som arbetar med att hjälpa flyktingar och arbetar för att skapa en långsiktig fred,

1999/2000:U704 av Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mikrostödet i Barentssamarbetet.

1999/2000:U801 av Lars Hjertén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödja uppbyggnaden av ett civilt, demokratiskt samhälle i länderna ost och sydost om Östersjön.

1999/2000:U802 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en större del av de svenska anslagen till Östeuropa skall användas för sociala åtgärder för utsatta barn och ungdomar,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att söka andra vägar för att öka stödet till de utsatta barnen och ungdomarna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödet till Ryssland,

1999/2000:U803 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om administrationen av stödet till Central- och Östeuropa,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen i övrigt av stödet till Central- och Östeuropa,.

1999/2000:Fi212 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställningen i bilaga 2.

1999/2000:Fö331 av Margareta Andersson (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra minröjning/ammunitionsröjning och därtill hörande medicinsk verksamhet till ett prioriterat område i svensk biståndsgivning.

1999/2000:So481 av Inger Davidsson och Rosita Runegrund (kd) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en tydlig redovisning sker av hur de 60 miljoner kronor som anslagits till ”översyn av barnfrågorna inom det internationella utvecklingsarbetet” inom Utrikesdepartementet kommer att användas.

1999/2000:Kr313 av Inger Davidsson m.fl. (kd) vari yrkas

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anlägga ett ungdomsperspektiv på allt utvecklingssamarbete inom biståndsverksamheten.

1999/2000:T705 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att informationsteknik bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd.

1999/2000:N275 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vindkraft som u-landsbistånd.

1999/2000:A804 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begreppet mänskliga rättigheter när det gäller kvinnors situation i u-länderna,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska biståndet i förhållande till kvinnors centrala funktion i familj och samhälle.

1998/99:A808 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jämställd fördelning av de bilaterala biståndsmedlen.

1999/2000:U1 av Murad Artin m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en översyn genomförs, där man överväger huruvida utgiftsområde 7 över huvud taget skall omfattas av ett utgiftstak och att anslaget får karaktären av ramanslag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta en fond, som skall utgöra en garanti för att regeringen alltid har disponibla medel för akuta insatser vid större katastrofer.

1999/2000:U2 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om oberoende utvärderingsfunktioner,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återföra resultatet av genomförda utvärderingar till riksdagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre informationsutbyte och samordning av EU:s och Sveriges biståndsprogram,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utvidgat mandat till PES,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undanröjande av hinder i tjänsteförordningens regler.

1999/2000:U3 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av ett självständigt och helt oberoende utvärderingsinstitut,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den föreslagna översynen av anslagsstrukturen skall utföras av den biståndspolitiska utredningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sidas samarbete med enskilda organisationer skall bli föremål för en översyn av den biståndspolitiska utredningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en snar samordning mellan det svenska utvecklingssamarbetet och EU:s biståndsprogram,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den biståndspolitiska utredning som regeringen har utlovat bör tillsättas snarast.

Internationellt utvecklingssamarbete

Verksamhet under utgiftsområdet

Propositionen (avsnitten 2 och 3.1–3.5)

Utgiftsområdet Internationellt bistånd omfattar verksamhetsområdena A Internationellt utvecklingssamarbete respektive B Samarbete med Central-

och Östeuropa. Förvaltningsmyndigheter inom utgiftsområdet är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI).

Inledningsvis erinras i propositionen om att det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. De sex av riksdagen fastlagda biståndspolitiska målen – att bidra till resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling, en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män – samverkar för att bidra till det övergripande målet.

För samarbetet med Central- och Östeuropa har riksdagen fastslagit att de överordnade målen är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratiens kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Ett jämställdhetsperspektiv skall präglade hela samarbetet.

Genom biståndet bidrar Sverige till fred, rättvisa och utveckling i världen. Solidaritet i vårt eget samhällsbyggande måste gå hand i hand med internationell solidaritet. I en värld av starka ömsesidiga beroenden måste trygghet och välfärd främjas för alla om konflikter skall undvikas. U-ländernas integration i världsekonomin måste underlättas och stödjas.

Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndsramen när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Biståndsramen år 2000 beräknas till 14 299 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,72 % av prognostiserad bruttonationalinkomst (BNI). I förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 1998/99:100 är ramen uppjusterad, dels på grund av en förändrad definition av BNI, dels på grund av en reviderad prognos. För år 2001 höjs ramen till 0,73 % och år 2002 till 0,74 % av BNI.

Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet görs kontinuerligt analyser av resultaten på olika nivåer – nationellt, sektoriellt och avseende enskilda insatser, exempelvis i landstrategiprocessen. I Sveriges internationella utvecklingssamarbete, Årsbok 1999, lämnas en utförlig redogörelse för verksamhet och resultat fördelat på mål, länder och verksamhetsgrenar. Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen (bet. 1998/99:UU2, rskr. 1988/99:73) framhållit värdet av vetenskapen om att den svenska regeringen följer och värderar situationen och utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd och i linje med detta anfört vikten av årlig rapportering.

Regeringen överlämnade 1997 till riksdagen den s.k. fattigdomsskrivelsen som visar på hur Sveriges utvecklingssamarbete kan stärkas för att bidra till fattigdomsbekämpning. Skrivelsen tjänar som styrinstrument för hela det svenska utvecklingssamarbetet. Sida antog i slutet av 1996 ett handlingsprogram för att stödja bärkraftig försörjning och bekämpa fattigdom. Under 1998 har Sida utarbetat riktlinjer för hur handlingsprogrammet skall tillämpas för landstrategiprocessen. Ett arbete pågår med att integrera Sidas fyra handlingsprogram (fattigdomsbekämpning, miljö, jämställdhet och demokrati) i styrinstrument och utbildning.

En utgångspunkt för utvecklingssamarbetet på 2000-talet är den strategi, "Shaping the 21st Century: The Contribution of Development Cooperation",

som alla viktiga biståndsgivare antagit och som huvudsakligen bygger på 1990-talets stora FN-konferenser. Denna strategi har fattigdomsbekämpning som övergripande mål.

Inom FN har Sverige verkat för att FN-organens planering skall få en starkare inriktning på fattigdomsbekämpning. Flera stora FN-organisationers styrelser har nyligen, bl.a. genom svenskt agerande, fattat beslut om nya strategier för fördelning av resurser som är mer fördelaktiga för de minst utvecklade länderna. För att stärka genomslagsförmågan har Sverige prioriterat stöd till reformeringen av FN:s utvecklingssamarbete, i synnerhet de reformförslag som lett till en ökad fokusering på operativ verksamhet på landnivå liksom på att FN:s fonder och program utvecklar nya resultatbaserade budgetsystem som löper över flera år.

Den ekonomiska tillväxten i låginkomstländerna i tredje världen 1990–1997 var som helhet högre än under 1980-talet. För vissa länder var förbättringen betydande och de enda länder som hade en klart sämre utveckling var de som drabbades av inre konflikter. Under 1998–1999 har den ekonomiska krisen drabbat länder i Sydostasien och Latinamerika, med kraftigt minskad tillväxt eller t.o.m. ekonomisk nedgång som effekt. Därtill har vissa länder drabbats hårt av naturkatastrofer.

Regeringen ämnar under hösten 1999 tillkalla en parlamentarisk kommitté för att göra en översyn av Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Syftet med översynen är att utifrån en solidarisk vision föreslå åtgärder för att vidareutveckla utvecklingssamarbetet i en värld präglad av globalisering och av allt starkare ömsesidiga beroenden.

För många av de fattigaste länderna är skuldbördan ett avgörande hinder för utveckling och därför är det viktigt att förstärka länken mellan skuldlättnader och fattigdomsbekämpning. Det är emellertid viktigt att skuldlättnader, eller annat bistånd, inte minskar transparensen i beslutsfattandet och resursanvändningen. Detta kräver ökad inriktning på nya biståndsformer som budgetstöd och sektorprogramstöd. Ett omfattande arbete med att utveckla dessa biståndsformer pågår internationellt och Sverige deltar aktivt i detta.

Av det multilaterala samarbetet intar Europeiska gemenskapens (EG) utvecklingssamarbete en särställning för Sverige. Av det svenska biståndet går ca 5 % via EG. Genom ett effektivt och samstämmigt agerande i EU kan Sverige föra ut svenskt biståndstänkande både till kommissionen och andra medlemsländer. EU (gemenskapen och medlemsländerna) finansierar gemensamt över hälften av världens samlade bistånd. Det finns emellertid stora brister vad gäller kvalitet och effektivitet i kommissionens genomförande av EG-biståndet.

Inriktningen mot ett rättighetsbaserat utvecklingssamarbete skall stärkas med utgångspunkt i de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna, som Sverige och samarbetsländerna gemensamt ratificerat. Frågor om barns rättigheter lyfts fram som en integrerad del av utvecklingssamarbetet. Den pågående översynen av barnfrågorna kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen år 2001.

Vidare kan konstateras att Sverige har varit pådrivande i FN, Världsbanken och andra utvecklingsbanker, EU och OECD/DAC för att motverka diskriminering av kvinnor och deltar nu aktivt i arbetet inför uppföljningen av

FN:s kvinnokonferens i Peking. Det bilaterala samarbetet vägleds av ett särskilt handlingsprogram för jämställdhet som bl.a. prioriterar insatser för att minska kvinnors fattigdom, få in fler kvinnor i beslutande forum och motverka våld mot kvinnor.

Sverige har alltsedan FN:s konferens om miljö och utveckling 1992 agerat för att i olika sammanhang stärka u-ländernas möjligheter att kunna genomföra konferensens rekommendationer. Det gäller också de miljökonventioner som tillkom i samband med konferensen.

Utrikesdepartementet och Sida kommer att prioritera arbetet med att stärka biståndets möjligheter att förebygga och bidra till en stadigvarande lösning av väpnade konflikter. Policyarbetet kommer i dialog med internationell expertis och u-landsföreträdare att ägna ökad uppmärksamhet åt förutsättningarna för biståndet att få ett starkare genomslag på det konfliktförebyggande området. Detta arbete kommer att bedrivas i nära anslutning till uppföljningen av det svenska handlingsprogrammet, "Att förebygga väpnade konflikter", (Ds 1999:24).

Regeringen och Sida har utarbetat en svensk strategi "Investing for Future Generations" för det fortsatta arbetet med att bekämpa hiv/aids. Strategin understryker Sveriges åtagande för att minska överföring av hiv och mildra dess globala effekter samt anger riktningen för svenskt agerande i förhållande till samarbetspartner i utvecklingssamarbetet.

Kunskap, kapacitet, institutioner och regelverk är nyckelfaktorer i ekonomisk och social utveckling och förutsättningar för en demokratisk samhällsstyrning. Rätt utformat har utvecklingssamarbetet här sin viktigaste roll och effektiviteten kan vara mycket hög. Bl.a. har arbetet med att ta fram en rapport om informations- och kommunikationsteknik i Sveriges utvecklingssamarbete påbörjats. Denna rapport skall ligga till grund för en strategi för Sidas arbete med ICT i samarbetsländerna i syfte att överbrygga den växande informations- och kunskapsklyftan mellan utvecklingsländer och övriga världen.

Utvecklingssamarbetet måste ses i en större helhet. Globaliseringen innebär ett ökat ömsesidigt beroende mellan olika politikområden. Sverige måste därför arbeta för ökad samstämmighet i sin politik gentemot de fattiga länderna, så att inte utvecklingssamarbetet motverkas av politiken på andra områden. Det gäller fred och säkerhet, miljö, finansiella flöden, handel, investeringar och näringslivsfrågor samt migration. Handelsfrågor har alltid haft nära beröring med utvecklingssamarbetet och de senaste årens globaliseringsprocess har gjort detta ännu tydligare. Bildandet av Världshandelsorganisationen, WTO, har varit betydelsefull. Förberedelsearbetet för en ny förhandlingsrunda inom WTO har påbörjats. Resultatet av dess förhandlingar kommer att få stor betydelse eftersom WTO blivit en av de viktigaste aktörerna i dagens globala styrelseskick. En översikt av läget inför dessa förhandlingar, som planeras starta år 2000, har gjorts av regeringen i skrivelsen "Öppen handel – rättvisa spelregler. Svensk handelspolitik inför en ny WTO-runda" (skr. 1998/99:59). Sverige och EU förespråkar att detta skall bli en bred och omfattande förhandling, där speciell hänsyn tas till u-ländernas intressen.

Ofta ges bistånd med utgångspunkt från givarlandets perspektiv. Inte sällan framstår själva givandet som det viktiga i stället för den utveckling som skall bli resultatet. I kommittémotion 1999/2000:U204 (m) yrkande 13 menar Moderaterna att det är svårt att ge bistånd som verkligen främjar utvecklingen och att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö. Det är inte rimligt att utvecklingsfunktionen på Sida är förlagd till Sverige. För att verkligen förstå utvecklingens villkor och problem bör man leva så nära dess problem och möjligheter som låter sig göras. Därför bör utformningen av biståndet ske i u-landsmiljö.

I partimotion 1999/2000:U206 (fp) yrkande 1 liksom i 1999/2000:U3 (fp) yrkande 5 krävs att den utredning om en översyn, som regeringen aviserat, av de svenska biståndspolitiska målen bör tillsättas snarast. Ett effektivt bistånd förutsätter att det finns individer som tar initiativ, skapar och förändrar. Den förutsätter också att det finns institutioner och system som tillåter människor att utträta något. Att bygga upp sådana institutioner kräver insikt och kunskap snarare än stora biståndsbelopp. Demokrati och respekt för mänskliga rättigheter har ett egenvärde och är inte medel utan en del av själva utvecklingsbegreppet. Det handlar om att skapa anständiga samhällssystem utan förtryck. Sådana system är i längden utvecklingsfrämjande också i ekonomisk mening. Motionärerna kräver i yrkande 2 att demokrati-målet görs till ett överordnat mål över de övriga delmålen i svenskt bistånd. I yrkande 3 krävs att vid en förnyad prövning av de biståndspolitiska målen bör det övervägas att stryka det s.k. oberoendemålet. I formell mening är det självklart att u-länder liksom andra länder skall vara ekonomiskt och politiskt självständiga, men detta mål kan inte nås med bistånd, utan genom att av världssamfundet accepterade folkrättsliga regler upprätthålls. Ett huvudmål för en liberal u-landspolitik är att de fattiga länderna integreras i en världsekonomi, där frihandel och företagsinvesteringar är centrala drivkrafter för utveckling. Handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas långt starkare än vad som hittills skett (yrkande 4).

I yrkande 6 krävs att om demokratibistånd skall bedrivas i diktaturstater, totalitära stater eller stater som ej tillåter flerpartisystem skall det ske genom enskilda organisationer. Sverige bör undvika bilaterala biståndsenkeltang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering (yrkande 7). Budskapet skall vara entydigt även till länder där Sverige har starka exportintressen. Detta kan och skall ske både i de bilaterala och de multilaterala kontakterna (yrkande 11). Enligt yrkande 22 bör bistånds- och flyktingpolitiken vara nära sammankopplade. För att förebygga flyktbehov är en ökad satsning på demokratifrämjande mest angelägen. Under senare år har en rad långvariga massflyktsituationer kunnat upplösas genom att människor kunnat återvända till sina hemländer. Såväl det fysiska repatrieringsarbetet som de enorma insatser för återuppbyggnad som erfordras för att flyktingarna skall ha något att återvända till kräver stora biståndsinsatser. Vid massflykt och repatriering kämpar UNHCR och andra internationella hjälporgan ständigt med otillräckliga och framför allt sena resurser. Störst nytta kan ofta göras genom snabba

och flexibla insatser. Motionärerna föreslår en höjning av UNHCR:s anslag i förhållande till regeringens förslag med 20 miljoner kronor.

I kommittémotion 1999/2000:U210 (c) *yrkande 1* understryks att globaliseringen inrymmer stora möjligheter och kan ge förutsättningar för att nå fred, demokrati och kulturella framsteg. Globaliseringen ställer oss också inför de ödesfrågor som följer av växande inkomstklyftor, ökad belastning på miljön och den potentiella risken för att länder eller regioner med etniska och nationalistiska argument exploaterar vad som uppfattas som globaliseringens hot. Centern kräver ett starkare internationellt, politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk som prioriterar både ekonomisk och mänsklig utveckling i biståndet. I *yrkande 3* efterlyser Centerpartiet den utlovade utredningen om biståndspolitik. Det finns all anledning att se över politiken med utgångspunkt i de snabba omvärldsförändringarna. I *yrkande 4* understryker Centerpartiet att utvecklingssamarbetet måste syfta till att stödja de fattiga ländernas egna ansträngningar att förändra sina samhällen. Biståndet måste i högre grad bygga på ömsesidiga åtaganden och likvärdiga villkor. Stödet måste innebära att människor och länder ges möjlighet att själva förändra sin situation. Centerpartiet kräver vidare i *yrkande 6* att det bilaterala svenska biståndet i högre grad än hittills bör koncentreras på att ge människor på den lokala nivån bättre möjlighet att tillgodose sina grundläggande behov. Detta kräver en generell inriktning av biståndet på småskalighet och med tyngdpunkt på landsbygdsutveckling, hållbar utveckling och miljö, anpassad teknik och hjälp till självhjälp samt fortsatt stöd till utbildning och hälso- och sjukvård. Bistånd som särskilt kommer kvinnor till del bör prioriteras. Centerpartiet menar också att stödet till utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter bör markeras tydligare. Motionärerna anser i *yrkande 11* att olika former av demokratibistånd till diktaturer endast bör kunna ges via enskilda organisationer och att landramar till länder vars regimer inte eftersträvar demokratisering inte bör upprättas eller förnyas.

Centerpartiet menar i motion 1999/2000:U210 (c) *yrkande 19* att regeringens hantering av de s.k. begränsningsbeloppen våren 1999 gav förtroendet för Sveriges utvecklingssamarbete en allvarlig knäck. Utrikesutskottet reagerade skarpt på den ryckighet i biståndet som detta orsakade och betonade särskilt vikten av att ingångna avtal skulle hållas, särskilt vad gäller frivilligorganisationerna och avtal med andra länder.

Kristdemokraterna menar i motion 1999/2000:U215 (kd) *yrkande 2* att ett tecken på nedprioritering av biståndet är de utgiftstak som drabbade biståndet orimligt hårt under vårens budgetförhandlingar. Under året har 2,9 miljarder utlovade medel hållits inne för att inte spränga utgiftstaken, vilket motsvarar hela 30 % av den totala biståndsbudgeten. Utgiftsbegränsningarna har fått svåra konsekvenser för biståndet där ett flertal projekt fått läggas på is och där man tvingats dra ner på utlovade insatser. Kristdemokraterna avvisar bestämt att biståndet används som ett dragspel för utgiftstaken.

Kristdemokraterna anser vidare i motion 1999/2000:U215 (kd) *yrkande 5* att det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Fattigdomsbekämpningen måste intensifieras,

både i det multilaterala och i det bilaterala biståndet. Vidare kräver Kristdemokrater i *yrkande 22* att för att bibehålla biståndets kvalitet är det nödvändigt med koncentration och fokusering på i första hand de allra fattigaste länderna. De nya partnerskapsrelationer som eftersträvas innebär att nya krav ställs på formerna för utvecklingssamarbetet. Detta ställer i sin tur krav på att utforma kriterier för samarbetet och att ett fungerande system för uppföljning och kontroll utvecklas.

Vänsterpartiet kräver i partimotion *1999/2000:U217 (v) yrkande 4* en ny utredning om de biståndspolitiska målen med ett brett angreppssätt som inte begränsar sig till ny målformulering, utan också har ett brett angreppssätt, där globaliserad handel, handelsvillkor och stopp för krigsmaterielexport ingår. Motionärerna understryker också att partnerskapsidén och barnperspektivet i biståndet ingående måste belysas (*yrkande 5*).

Miljöpartiet menar i partimotion *1999/2000:U219 (mp) (delvis)* att de sex av riksdagen fastlagda biståndspolitiska målen blivit ett alltmer trubbigt instrument. Att ange att fattigdomsbekämpningen är ett överordnat mål framstår som missvisande då t.ex. miljöåtgärder och konflikthantering fått ökad betydelse. Motionärerna vill även att självtillit lyfts in som en viktig bit i biståndsmålen. Miljöpartiet anser att Sverige i framtiden måste investera mer i akuta hjälpinsatser i ett globalt perspektiv och att biståndsmålet bör vara 2 % av BNP, att delmålet 1 % måste uppfyllas snarast, dock senast inom en femårsperiod.

Miljöproblemen varierar i olika delar av världen, beroende på ekonomiska och ekologiska förutsättningar. Miljöpartiet anser att miljökonsekvensbeskrivningar skall ingå i all biståndsverksamhet. En ny syn på befolkning och utveckling är på väg. Det är inte kontroll utan social och ekonomisk utveckling som främst kan påverka befolkningsutvecklingen. En hållbar utveckling handlar inte bara om hur stor befolkningen är utan också om att de rika länderna måste ändra ohållbara produktionsformer och konsumtionsmönster. I många länder finns ett kvinnoförtryck och därför är det extra angeläget att satsa på kvinnoprojekt. Det måste finnas ett jämställdhetsperspektiv i alla projekt. Miljöpartiet anser att det är angeläget att bibehålla ett starkt stöd till FN-systemet. FN kan effektiviseras och förbättras i sina arbetsformer samtidigt som FN:s roll bör förstärkas, särskilt vad gäller freds- och konfliktförebyggande arbete. Miljöpartiet anser att det skulle vara värdefullt att inrätta ett speciellt råd med deltagande från de politiska partierna och enskilda organisationer för samråd angående det svenska agerandet i frågor som rör Världsbanken och de övriga Bretton Woods-institutionerna.

I dag går nettoflödet av ekonomiska resurser från fattiga länder till rika. U-länderna betalar mer i amorteringar och räntor på lånen från de rika länderna än vad de får tillbaka i bistånd. Miljöpartiet anser att Sverige aktivt skall föregå med gott exempel genom att skriva av de fattiga ländernas skulder. I EU framhålls handel och ekonomisk tillväxt som en förutsättning för ett framgångsrikt biståndsarbete. Miljöpartiet understryker vikten av att detta alltid kombineras med en granskning av hur tillväxtens följder och konsekvenser drabbar miljö och människor, både i ett nära och i ett långsiktigt

perspektiv. Det behövs också en ekonomisk kraftsamling för att stödja Östeuropa, speciellt då vad gäller att bygga upp rättsstater där.

Utvecklingssamarbetet förändras i riktning mot mer kunskapsintensiv och mindre kapitalintensiv verksamhet. Institutionsuppbyggnad, kompetenshöjning, demokrati, mänskliga rättigheter och forskningssamarbete blir allt viktigare, menar motionärerna.

Moderata samlingspartiet avvisar i kommittémotion *1999/2000:U306 (m) yrkande 3* en transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar – s.k. Tobinskatt – som ett sätt att finansiera Förenta nationernas verksamhet. En sådan skatt skulle störa den mekanism som allokeringar kapital mellan i stort sett alla stater, något som inte minst skulle drabba tredje världens länder.

Folkpartiet anför i partimotion *1999/2000:U505 (fp) yrkande 14* att det är av vikt att frihandeln fortsätter inom EU och på global nivå och att nya initiativ måste tas för att främja frihandeln. Ökad frihandel gynnar sysselsättning och minskar fattigdomen i världen.

I partimotion *1999/2000:Fi212 (fp) yrkande 12* kräver Folkpartiet att biståndet som andel av BNI återställs och kräver en höjning av biståndsramen med 1 500 000 kr. Folkpartiet motsätter sig ett eventuellt användande av begränsningsbelopp för budgetåret 2000.

Utskottets överväganden

I ett antal yrkanden (motionerna U3 (fp) yrkande 5, U206 (fp) yrkande 1, U210 (c) yrkande 3 och U217 (v) yrkande 4) krävs att den översyn som aviserats av regeringen om de biståndspolitiska målen snarast måste tillsättas med tydliga direktiv.

Utskottet har inhämtat att en parlamentariskt sammansatt kommitté kommer att tillkallas under hösten 1999 med uppgift att utreda hur Sveriges internationella utvecklingssamarbete bör vidareutvecklas i en tid av allt starkare globala ömsesidiga beroenden. Kommittén kommer att lämna ett förslag på det framtida utvecklingssamarbetet utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning samt utifrån gjorda erfarenheter av biståndets roll och effektivitet.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U3 (fp) yrkande 5, U206 (fp) yrkande 1, U210 (c) yrkande 3 och U217 (v) yrkande 4 besvarade.

De biståndspolitiska målen tas upp i motionerna U206 (fp) yrkandena 2 och 3, U217 (v) yrkande 5 och U219 (mp) (delvis).

Utskottet har tidigare, senast i betänkande 1998/99:UU2 Internationellt bistånd, tagit ställning till liknande yrkanden med krav på att de biståndspolitiska målen omformuleras eller utreds. Då konstaterades bl.a. att det sker en kontinuerlig process av omprövning och precisering av de biståndspolitiska målen.

Fattigdomsbekämpning är det övergripande målet för svenskt bistånd, till vilket de öriga sex målen samverkar på ett flexibelt sätt. Utskottet konstaterar att biståndet i dag bedrivs under helt andra förutsättningar än när de första

målen formulerades. Partnerskapstanken, barnens situation, globaliseringens effekter, kris- och krigssituationer, naturkatastrofer samt den ekonomiska och sociala situationens betydelse för nationell säkerhet är exempel på faktorer som fått genomslag i biståndet. Med anledning av den aviserade utredningen och att frågan om de övergripande målen för det svenska utvecklingssamarbetet kommer att behandlas av ovan nämnda utredning är utskottet inte berett att föreslå några förändringar av biståndsmålen men förutsätter att diskussionen i detta hänseende kommer att äga rum när översynen genomförs.

Motionerna U206 (fp) yrkande 2 och U219 (mp) (delvis) avstyrks. Därmed anses motionerna U206 (fp) yrkande 3 och U217 (v) yrkande 5 besvarade.

I motion U206 (fp) yrkandena 6 och 7 understryks att Sverige måste använda sig av biståndsdialogen för att främja utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter och undvika bilaterala biståndskontakter med länder som inte strävar efter demokratisering. Centerpartiet anser i motion U210 (c) yrkande 11 att olika former av demokratibistånd till diktaturer endast bör kunna ges via enskilda organisationer.

Utskottet konstaterar att stöd i olika former till framväxten av ett demokratiskt samhälle länge har funnits med som biståndsmål. Under 1990-talet har frågan lyfts fram som en av hörnelarna i svensk biståndspolitik. Genom biståndet främjar Sverige demokratisering i samarbetsländerna, stöder demokratiska rörelser och bidrar till ökad respekt för de konventionsbundna mänskliga rättigheterna. Utvecklingssamarbetet erbjuder många medel och kanaler att agera genom men måste visa flexibilitet inför de ofta komplicerade politiska processer Sverige vill påverka.

Det har länge varit en svensk ståndpunkt att om ett lands folk drabbas av diktatur, våld och förtryck så skall Sverige inte omedelbart överge stöd till landet. Att avbryta relationerna i ett bilateralt samarbete blir att avsäga sig möjligheten att påverka. Fortsatt stöd kan gå till de demokratiska krafterna i ett land vars ledning inte strävar efter demokratisering. Utan demokratisering går det inte att få till stånd en hållbar fred och utan fred blir det ingen utveckling.

Arbetet är med nödvändighet långsiktigt. Utskottet menar emellertid att det finns ett behov av att vidareutveckla arbetsmetoder och arbetsformer i såväl det direkta och indirekta demokratiarbetet som i dialogen med samarbetsländerna. Enskilda organisationer har här en central roll att spela.

Motionerna U206 (fp) yrkande 6 och U210 (c) yrkande 11 avstyrks. Därmed anses motion U206 (fp) yrkande 7 besvarad.

I kommittémotion U210 (c) yrkande 1 krävs ett starkare internationellt, politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk som prioriterar utveckling.

Utskottet delar motionärens syn att den pågående globaliseringen innehåller stora möjligheter. Ökad integration och ekonomisk tillväxt ger möjligheter att skapa varaktig fred, demokrati och social utveckling. En integrerad syn på ekonomisk och social utveckling är en förutsättning för att det internationella samfundet framgångsrikt skall kunna ta sig an de globala ödesfrågorna som miljö, fattigdom och befolkning. Utskottet delar synen att poli-

tiska, ekonomiska och etiska aspekter och värderingar måste vägas samman i Sveriges utrikespolitiska agerande. Dessa värderingar är vägledande för det utvecklings- och samarbete Sverige bedriver.

Motion U210 (c) yrkande 1 anses därmed besvarad.

I motion U206 (fp) yrkande 22 krävs en sammankoppling mellan bistånds- och flyktingpolitiken.

Utskottet menar att samspelet mellan bistånd och migrationspolitik har fastslagits genom riksdagens beslut om att anta förslagen i proposition 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv.

Det kan konstateras att 1999 avsattes närmare 1,4 miljarder kronor för humanitära insatser. Beloppet inkluderar 80 miljoner kronor för civila konfliktförebyggande insatser i nära anslutning till FN och det humanitära arbetet. Regeringen har i årets budgetproposition beräknat en höjning av det humanitära anslaget både vad avser medel som disponeras av Sida och medel till de multilaterala humanitära organisationerna.

Sverige intar en mycket aktiv roll i UNHCR:s styrelsearbete och har genom sin finansiering till och samarbetsform med organisationen varit mönsterbildande för andra givare. Utskottet konstaterar vidare att Sverige avsätter betydande resurser även på utgiftsområde 8 Överföringen av kvotflyktingar, samt att avräkningarna på biståndsramen avspeglar vissa av de kopplingar som finns mellan berörda politikområden.

Med vad som ovan anförts anses motion U206 (fp) yrkande 22 besvarad.

I motion U206 (fp) yrkande 4 krävs att handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas starkare och i yrkande 11 understryks att frågorna om demokrati och mänskliga rättigheter är viktiga att föra upp på dagordningen med de länder där Sverige har viktiga exportintressen. Vidare understryks i motion U505 (fp) yrkande 14 att nya initiativ måste tas för att främja frihandeln.

Utskottet konstaterar att Sveriges utrikespolitik och utvecklings- och samarbete utgår från att demokratisering bygger på och bidrar till respekten för de mänskliga rättigheterna och att motionärernas förslag ligger i linje med den svenska inställningen om försvar och stärkt skydd för de mänskliga rättigheterna. Utskottet menar att ett centralt element i utvecklings- och samarbetet är stöd till de fattiga ländernas integration i världsekonomin. Regeringen har i skrivelsen Öppen handel – rättvisa spelregler (skr. 1998/99:59) tydligt deklarerat sina ståndpunkter inför WTO-förhandlingarna. Det svenska utvecklings- och samarbetet kommer att inriktas mer på stöd till u-ländernas handelsutveckling. Sida har nyligen utarbetat en strategi för detta ändamål, och ämnar också avsätta medel för att expertis skall kunna ställas till u-ländernas förfogande. Utskottet konstaterar att regeringen förklarar att den även fortsättningsvis kommer att verka för ökad frihandel gentemot övriga världen, i synnerhet inom ramen för EU.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U206 (fp) yrkandena 4 och 11, samt U505 (fp) yrkande 14 besvarade.

I motion U306 (m) yrkande 3 krävs ett avvisande av idén om en transaktionsskatt, s.k. Tobinskatt, på internationella kapitalströmmar.

Förslag om regleringar av de internationella kapitalmarknaderna har bl.a. förts fram i FN:s Commission for Global Governance 1995 (den s.k. Carlsson–Ramphal-kommissionen). Ett av förslagen var att införa en internationell skatt på kapitalrörelser över nationsgränserna. Syftet med förslaget var delvis att ge FN större och tryggare inkomster, men också att motverka alltför snabba internationella kapitalrörelser.

Utskottet har i betänkande 1998/1999:UU12 uttryckt uppfattningen att förslag om kompletterande finansieringskällor för FN, däribland internationell transaktionsskatt och skatt på internationellt flyg, är väl värda att studera. Det är emellertid inte säkert att en omsättningsskatt på kapitaltransaktioner skulle resultera i stabilare marknader. Vidare har ett flertal länder – däribland USA – aviserat att de kraftfullt skulle motsätta sig ett förslag om internationell kapitalbeskattning, varför det förefaller osannolikt att det kan bli verklighet. Finansutskottet (bet. 1997/98:FiU1) har vid flera tillfällen konstaterat att svårigheterna med att nå effektiva internationella överenskommelser gör att transaktionsskatter inte verkar vara en framkomlig väg.

Utskottet menar att behovet av att säkerställa finansieringen för FN:s verksamhet kvarstår men under senare år har den internationella debatten på området också pekat på andra alternativ.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion U306 (m) yrkande 3.

I kommittémotion U210 (c) yrkande 19 kritiserar regeringen hanteringen av de s.k. begränsningsbeloppen. Även i motionerna U215 (kd) yrkande 2 och U219 (mp) (delvis) framförs åsikten att utgiftsbegränsningarna har fått svåra konsekvenser för biståndet, och i partimotion Fi212 (fp) yrkande 12 (delvis) motsätter sig Folkpartiet ett eventuellt användande av begränsningsbelopp för budgetåret 2000.

Inledningsvis noterar utskottet med anledning härav att regeringen i årets budgetproposition (prop. 1999/2000:1, volym 1; motsvarande framställning finns också i volym 4 under utgiftsområde 7) anför följande:

Begränsningsbeloppet som gäller för det internationella utvecklingssamarbetet år 1999 beräknas ha inneburit senareläggning av planerade projekt m.m. på ca 2,9 miljarder kronor. Regeringen kommer att införa begränsningsbelopp för det internationella biståndet även år 2000. Begränsningsbeloppet kommer att sättas på en sådan nivå att de projekt m.m. som senarelagts till följd av utgiftsbegränsningen år 1999 i stället kan genomföras år 2000. I den ekonomiska vårpropositionen nästa år kommer regeringen att närmare informera om de vidtagna åtgärdernas innebörd och omfattning.

Utskottet har inhämtat att för år 2000 kommer utvecklingssamarbetet – i och med att Sverige i dag har en annan statsfinansiell situation – att kunna utnyttja 3,4 miljarder kronor mer än för 1999. Detta ger utrymme för betydande öknings på flera viktiga områden i enlighet med de prioriteringar som regeringen föreslår i budgetpropositionen.

Modellen med ett utgiftstak för staten är enligt regeringens mening ett viktigt instrument för budgetkontroll. För att detta instrument skall fungera är det viktigt att de utgifter som ligger under regeringens kontroll omfattas – vilket även gäller utvecklingssamarbetet.

Utskottet, som delar regeringens uppfattning i dessa avseenden, har i sitt yttrande 1998/99:UU1y framlagt sin syn på utnyttjandet av s.k. begränsningsbelopp och därvid även anfört synpunkter av principiell karaktär. När det gäller den typ av anslagsstyrda utgifter det här är fråga om framhöll utskottet att det av riksdagen anvisade beloppet får anses rymma en viljeyttring om vilken omfattning insatsen bör ha på ett visst område. I sådana fall måste regeringen ha goda sakliga skäl för att inte fullt ut använda de medel som anvisats. I yttrandet betonade utskottet också att regeringen, om den beslutar att medel på anvisade anslag inte skall användas, är förpliktigad att se till att de åtaganden som staten har till följd av lag eller avtal fullföljs. Utskottet framhöll att de avtal som var aktuella i sammanhanget främst var sådana som ingåtts med olika frivilligorganisationer och med främmande makt. Utskottet uttryckte också synpunkter på konsekvenserna av en eventuell fortsatt utgiftsbegränsning av större omfattning efter år 1999.

Utskottet anser att de i yttrande 1998/99:UU1y framlagda synpunkterna alltså äger giltighet.

Utskottet kan nu konstatera att införandet av s.k. begränsningsbelopp för budgetåret 1999 bidragit till att upprätthålla balansen i Sveriges statsfinanser. Starka statsfinanser är en förutsättning för biståndet. Åtgärder för att säkra sådana ligger således i biståndets långsiktiga intresse. Utskottet anser sig emellertid samtidigt kunna konstatera att utnyttjandet av begränsningsbelopp för 1999 synes komma att få relativt stora konsekvenser för biståndet och innebära begränsningar på kort sikt.

De starkare statsfinanserna innebär, vilket framgår av propositionen, att stora reservationer från tidigare år kan tas i anspråk för år 2000 och framöver, vilket tillsammans med en höjd biståndsram innebär att biståndets volym kommer att höjas väsentligt.

I vårpropositionen (prop. 1998/99:100 s. 142) förutskickade regeringen att det under året (1999) kommer att göras en bedömning av de kort- och långsiktiga konsekvenserna av utgiftsbegränsningen för innevarande år avseende utgiftsområde 7. Utskottet utgick, mot bakgrund härav, i sitt yttrande 1998/99:UU1y från att denna utvärdering i lämplig form och så snart som möjligt skulle redovisas för riksdagen. Utskottet framhöll också att utvärderingen borde innehålla en allsidig belysning av problematiken med användande av begränsningsbelopp inom biståndsområdet.

Här aktuella problem har till del belysts i utskottet vid föredragning på statssekreterarnivå. Regeringen har också i budgetpropositionen lämnat vissa upplysningar i frågan. Vidare har biståndsministern i en interpellationsdebatt den 12 oktober 1999 om det svenska biståndet (interpellation 1999/2000:4) gjort vissa klarlägganden. Utskottet utgår dock ifrån att en samlad redovisning lämnas så snart detta kan ske.

Direkta uppgifter saknas i budgetpropositionen om storleken och den förutsedda inbörden av den tilltänkta utgiftsbegränsningen för budgetåret 2000. Mot bakgrund av detta och under beaktande av vad som hittills är känt om effekterna av begränsningarna för innevarande budgetår anser utskottet det befogat att uttrycka viss oro för de effekter som framgent kan uppkomma genom användning av de i propositionen förutskickade beloppsbegränsning-

arna. Utskottet anser det därför vara av vikt att de synpunkter som ovan framförts i frågan beaktas.

Med vad ovan anförts avstyrks motion Fi212 (fp) yrkande 12 (delvis). De i motionerna U210 (c) yrkande 19, U215 (kd) yrkande 2 och U219 (mp) (delvis) framförda synpunkterna överensstämmer i väsentlig grad med utskottets tidigare ställningstaganden, varför motionerna kan besvaras med vad som ovan anförts.

I motion U215 (kd) yrkande 5 anføres att det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå.

Utskottet konstaterar att regeringen och Sida arbetar med att på olika sätt genomföra intentionerna i den s.k. fattigdomsskrivelsen *De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar* (skr. 1996/97:169). Detta är ett långsiktigt arbete för att skapa förutsättningar för att fattigdomsbekämpning skall genomsyra allt utvecklingssamarbete. Under 1998 har Sida utarbetat tillämpningsråd till sitt handlingsprogram för fattigdomsbekämpning, bl.a. operationella råd för landstrategiprocessen. Ett arbete pågår med att integrera Sidas fyra handlingsprogram (fattigdomsbekämpning, miljö, jämställdhet och demokrati) i styrinstrument och utbildning.

UD och Sida samarbetar med Världsbanken bl.a. genom studier för att få de fattigas egna synpunkter redovisade och deltar också aktivt i OECD/DAC:s nätverk för fattigdomsfrågor, vilket syftar till att ta fram internationella riktlinjer och tillämpningsråd rörande fattigdomsbekämpning. Inom FN har Sverige verkat för att FN-organens planering skall få en ökande inriktning på fattigdomsbekämpning.

Utskottet konstaterar att fattigdomsbekämpning i utvecklingssamarbetet kräver ökad samstämmighet, s.k. koherens, också med andra områden som säkerhets-, jordbruks- och miljöpolitik. Sverige bör även fortsättningsvis arbeta för en fördjupad kunskap om fattigdomsfrågor i de multilaterala organisationerna och verka för att fattigdomsorientering får ett starkare genomslag i FN:s utvecklingssamarbete, i strategierna för utvecklingsbankernas långivning och i EU:s biståndspolitik.

Utskottet menar att det krävs en ökad grad av samordning mellan de enskilda EU-staternas bilaterala u-landssamarbete. Sverige bör aktivt verka för att EU-biståndet i högre grad blir fokuserat på fattigdomsbekämpning, demokrati och mänskliga rättigheter, ekonomisk och social utveckling, jämställdhet samt miljö. Sverige bör också verka för en samlad EU-ståndpunkt när det gäller reformeringen av FN på det ekonomiska och sociala området.

Med vad som ovan anförts anses motion U215 (kd) yrkande 5 besvarad.

I motion U215 (kd) yrkande 22 krävs uppföljning och kontroll av det bilaterala biståndet.

Utskottet har inhämtat att det pågår ett arbete där UD i samarbete med Sida under 1999 ser över resultatstyrningen av Sidas verksamhet, inklusive samordning mellan existerande styrinstrument. Arbetet syftar till att precisera mål, prestationer och återrapportering i regleringsbrev och Sidas årsredovisning. Arbetet beräknas slutföras under maj 2000.

Miljöpartiet menar bl.a. i partimotion U219 (mp) (delvis) att de fastlagda biståndspolitiska målen blivit ett alltmer trubbigt instrument. Motionärerna vill även att självtillit lyfts in som en viktig bit i biståndsmålen. Motionärerna menar att såväl politiska ledare som internationella organ och enskilda medborgare måste ta sitt ansvar för utvecklingen. I ett globalt miljö- och rättviseperspektiv är det nödvändigt att den rika världen ökar takten mot kretslopps-samhället. Det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklings-samarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. De sex av riksdagen fastlagda biståndspolitiska målen samverkar för att bidra till det övergripande målet. Behovet av bistånd ökar i världen samtidigt som klyftorna mellan rika och fattiga också ökar.

Miljöproblemen varierar i olika delar av världen, beroende på ekonomiska och ekologiska förutsättningar. En ny syn på befolkning och utveckling är på väg. Det är inte kontroll utan social och ekonomisk utveckling som främst kan påverka befolkningsutvecklingen. Miljöpartiet anser vidare att det är angeläget att bibehålla ett starkt stöd till FN-systemet. FN kan effektiviseras och förbättras i sina arbetsformer samtidigt som FN:s roll bör förstärkas, särskilt vad gäller freds- och konfliktförebyggande arbete.

Utskottet menar vidare att begreppet självtillit är otydligt och delvis problematiskt. Det biståndspolitiska målet om ekonomisk och politisk självständighet kommer att behandlas i den förestående parlamentariska översynen av utvecklingssamarbetet.

Utskottet instämmer i vad som i motionen sägs om angelägenheten att bibehålla ett starkt stöd till FN-systemet. FN kommer år 2001 att genomföra en högnivåkonferens rörande utvecklingsfinansiering. Syftet är att nå samsyn vad gäller utvecklingsfinansiering och försöka definiera kritiska faktorer för u-ländernas ekonomiska utveckling. Sverige deltar aktivt i förberedelserna inför konferensen. Konferensen kommer sannolikt att inträffa under det svenska EU-ordförandeskapet.

Utskottet har inhämtat att det inom UD pågår ett analytiskt projekt som förväntas pågå under 2000 och 2001 inom området utvecklingsfinansiering, där man bl.a. tittar på hur FN-systemet kan få en mer förutsägbar finansiering och på Världsbankens framtida finansieringssystem.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att enskilda organisationer utgör en viktig del av det civila samhället och bereder människor en möjlighet att tillsammans med andra delta i beslut och påverka sin situation. Samtidigt bidrar erfarenheterna från att verka tillsammans med andra i organiserad form (i utrymmet mellan familjen, staten och marknaden) till att den demokratiska kulturen stärks.

Med vad som ovan anförts besvaras motion U219 (mp) (delvis).

Motionärerna bakom U210 (c) yrkandena 4 och 6 menar att den övergripande inriktningen av svenskt bistånd samt den bilaterala delen av detta i högre grad bör präglas av småskalighet i syfte att stärka de enskilda människornas möjligheter att förändra sin situation. Utskottet ställer sig i stora drag bakom motionärens integrerade syn på utveckling och prioritering av lands-

bygdsutveckling. Bistånd kan aldrig vara mer än ett komplement till de fattiga ländernas egna ansträngningar. Det svenska biståndet sätter fattigdomsbekämpning i första rummet, och de sex biståndspolitiska målen är att betrakta som integrerade delmål för att bekämpa fattigdomen. Dessa mål präglar såväl det multilaterala som det bilaterala bistånd som Sverige bedriver.

Med vad utskottet ovan anfört anses motion U210 (c) yrkandena 4 och 6 vara besvarad.

I kommittémotion U204 (m) yrkande 13 krävs att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö.

Utskottet menar att biståndet bygger på partnerskap mellan Sverige och samarbetslandet. Utformningen av de konkreta biståndsinsatserna liksom av mer övergripande strategier sker sedan samråd skett mellan samarbetslandet, respektive ambassad och Sida. Inom Sida har en decentralisering av arbetet skett till ambassaderna, och en utökning har skett av antalet regionala handläggare i fält. En stor del av utformningen av utvecklingssamarbetet äger därigenom rum i u-landsmiljö. Däremot delar inte utskottet motionärernas uppfattning att Sidans centrala utvecklings- och ledningsfunktion bör förläggas till södra Afrika.

Därmed avstyrks motion U204 (m) yrkande 13.

Biståndsramen samt avräkningar från denna

Propositionen (avsnitt 3.4 s. 19)

Verksamhetsområde A Internationellt utvecklingssamarbete består av tre anslag, Biståndsverksamhet och förvaltningsanslagen för Sida respektive Nordiska Afrikainstitutet. Verksamhetsområdets resurser beräknas utifrån biståndsramen. Från biståndsramen görs avräkningar för kostnader, vilka klassificeras som bistånd, inom andra utgiftsområden.

I *propositionens yrkande 1* begär regeringen att biståndsramen fastställs till 0,72 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI för 2000. Biståndsramen för 2000 uppgår till 14 299 miljoner kronor, dvs. 0,72 % av beräknad bruttonationalinkomst (BNI).

Avräkningen från biståndsramen för kostnader för asylsökande från u-länder har ökat dels i förhållande till 1998, dels i förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 1998/99:100. Ökningen beror på att kostnader för mottagande av flyktingar från Kosovo har tillkommit. För 2000 uppgår avräkningen till 763 miljoner kronor. Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2000 uppgår bidraget till 757 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av Sveriges bidrag till EU-budgeten. Då Sveriges medlemsavgift har ökat har också avräkningsbeloppet för 2000 ökat jämfört med 1999. Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av Utrikesdepartementets administration av utvecklingssamarbetet samt FN-bidrag, vilka utbetalas från andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Av-

räkningsbeloppet har år 2000 ökat till 292 miljoner kronor, vilket förklaras av ökade FN-bidrag.

1999/2000:UU2

Motionerna

Flera motioner rör enprocentsmålet för biståndet. Folkpartiet kräver i motion 1999/2000:U206 (fp) yrkande 26 en återgång till enprocentsmålet inom en tioårsperiod. Motionärerna anser att utrymme bör reserveras för fortsatta stegvisa höjningar under åren 2001 och 2002 och föreslår 2 200 respektive 2 600 miljoner kronor utöver regeringens förslag för dessa år. Med detta förslag kommer biståndsramen att uppgå till 0,84 % respektive 0,86 % av BNI för åren 2001 och 2002 (yrkande 25).

Centern konstaterar i motion 1999/2000:U210 (c) att det svenska biståndet uppgår till ca 3 % av det samlade offentliga biståndet i världen. Enskilda program, mottagarländer och FN-organ – där Sverige är en stor biståndsgivare – är emellertid beroende av de svenska insatserna. Motionärerna anser (yrkande 2) att det är en självklarhet att Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret för de globala problemens lösning, varför enprocentsmålet stegvis bör återupprättas.

Kristdemokraterna anför i partimotionen 1999/2000:U215 (kd) yrkande 1 att Sverige bör återgå till enprocentsmålet, och begär i det syftet att regeringen presenterar en plan för en snabbare återgång till enprocentsmålet.

Miljöpartiet kräver i motion 1999/2000:U219 (mp) (delvis) en återgång till enprocentsmålet inom fem år.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) yrkandena 25 och 26 krävs höjningar av biståndsramen för att kunna genomföra en återgång till enprocentsmålet inom en tioårsperiod. I motion U210 (c) yrkande 2 krävs att Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret för de globala problemens lösning och därför återta och uppfylla enprocentsmålet för biståndet. Även i motion U215 (kd) yrkande 1 och U219 (mp) (delvis) kräver motionärerna att Sverige bör återgå till målet att det samlade biståndet skall uppgå till 1 % av BNI.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag för budgetåret 2000 att fastställa biståndsramen till 0,72 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI, proposition 1999/2000:1 yrkande 1.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 1998/99:UU2, framhållit att kunskapen om och stödet för enprocentsmålet är väl befast i riksdagen och i den allmänna opinionen. Samtidigt är återgången till enprocentsnivån också en viktig symbolfråga varför utskottet, även av det skälet, ansett att det bör prioriteras. Utskottet har vid flera tillfällen, bl.a. i ovan nämnda betänkande, välkomnat att en återgång nu inletts samt framhållit med bestämdhet att en återgång till enprocentsnivån bör ske så snart det statsfinansiella läget tillåter. Utskottet välkomnar därför också att

regeringen i propositionen förutsätter att biståndsnivån skall höjas till 0,73 % år 2001 och 0,74 % år 2002. Det finns däremot, enligt utskottets mening, ingen anledning att därutöver lägga fast precisa beloppsgränser beträffande biståndsramen för de närmaste åren. Anslagstilldelningen för 2001 och 2002 kommer att prövas inför respektive budgetberedning.

Utskottet har också tidigare tagit ställning till förslag om mer eller mindre detaljerade planer för hur enprocentsmålet åter skall uppnås. Utskottet har därvid uttalat att bestämda planer för en återgång till enprocentsnivån inte förefaller ändamålsenliga. Utskottet noterar samtidigt att regeringen avser undersöka olika alternativ för att successivt åter nå enprocentsmålet. Vad gäller återgång till enprocentsmålet med bibehållen kvalitet konstaterar utskottet att arbetet med kvalitet och effektivitet i biståndet är högt prioriterat oberoende av nivån av biståndsramen.

I konsekvens med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna U206 (fp) yrkandena 25 och 26, U210 (c) yrkande 2, U215 (kd) yrkande 1 samt U219 (mp) (delvis).

Fördelningen inom utgiftsområdet

Propositionen (avsnitt 1 s. 7–10)

För budgetåret 2000 föreslår regeringen i budgetpropositionens *yrkande 6* att anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd fördelas enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp
Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
A 1 Bistandsverksamhet	reservationsanslag	12 060 304
A 2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ramanslag	415 844
A 3 Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	10 761
B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	725 000
B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	25 000
Summa		13 236 909

Motionerna

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag som leder till minskning eller höjning av ramen för utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. I bilaga 1 (Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000) framgår partiernas förslag till ändrad anslagstilldelning.

Folkpartiet föreslår i motion 1999/2000:U206 (fp) att biståndet höjs med 1 500 miljoner kronor år 2000 (yrkande 24). Den totala biståndsramen kommer därmed att uppgå till 0,80 % av BNI. Motionärerna anser att utrymme bör reserveras för fortsatta stegvisa höjningar under åren 2001 och 2002.

I motion 1999/2000:U210 (c) yrkande 20 konstaterar Centerpartiet att med nuvarande ökningstakt kommer det att ta ytterligare 28 år innan Sverige är uppe i målet att biståndet omfattar 1 % av BNI. Centerpartiet föreslår därför en ökning av biståndet med 195 miljoner kronor för år 2000 till 14 494 miljoner kronor. Centerpartiet hemställer i motion 1999/2000:U212 (c) att ytterligare 195 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag tillförs anslaget A 1 Biståndsverksamhet.

Kristdemokraterna anser i 1999/2000:U215 (kd) yrkande 29 att riksdagen bör besluta om en underindelning av anslaget A 1 Biståndsverksamhet som innebär att anslaget A 1 Biståndsverksamhet tillförs 1 000 miljoner kronor mer än regeringens förslag, och anslaget B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa föreslås tillföras ytterligare 100 miljoner kronor.

I 1999/2000:U222 (m) yrkande 2 (delvis) föreslår Moderaterna att utgiftsområde 7 Internationellt bistånd Anslag A 1 Biståndsverksamhet tillförs 9 849 961 000 kr för 2000.

I partimotion Fi212 (fp) yrkande 12 (delvis) kräver Folkpartiet en höjning av biståndsramen med 1 500 000 kr, som ett steg mot att återställa enprocentsmålet.

Utskottets överväganden

Flera motioner – U206 (fp) yrkande 24, U210 (c) yrkande 20, U212 (c), U215 (kd) yrkande 29, U222 (m) yrkande 2 (delvis) samt Fi212 (fp) yrkande 12 (delvis) – rör ändrade anslag för utgiftsområde 7. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2000 en utgiftsram för utgiftsområde 7. Riksdagen har sedermera fattat beslut med samma innebörd och fastställt utgiftsramen (bet. 1999/2000:FiU1).

Utskottet vill inledningsvis framhålla det nära samband som råder mellan biståndsramen och de medel som anvisas inom utgiftsområde 7. Den återgång till enprocentsnivån som inletts och som utskottet välkomnat i det föregående förutsätter ökning av utgiftsområdet, främst av A 1-anslaget, på sätt som föreslås i propositionen. Eftersom det i motion U222 (m) yrkande 2 (delvis) framförda förslaget skulle få en motsatt effekt, med innebörden att det av FN rekommenderade 0,7-procensmålet skulle underskidas, måste motionen i konsekvens härmed avstyrkas. Vad gäller övriga här aktuella motionsyrkanden förutsätter de en återgång till enprocentsnivån i en takt som det statsfinansiella läget för närvarande inte tillåter.

Utskottet finner mot bakgrund av dessa överväganden att den av regeringen föreslagna fördelningen mellan anslagen inom utgiftsområde 7 synes vara väl avvägd, varför regeringens yrkande 6 tillstyrks.

Därmed avstyrks motionerna U206 (fp) yrkande 24, U210 (c) yrkande 20, U212 (c), U215 (kd) yrkande 29, U222 (m) yrkande 2 (delvis) samt Fi212 (fp) yrkande 12 (delvis).

1999/2000:UU2

Multilateralt utvecklingsamarbete

Anslagsposterna, prioriteringar m.m.

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 20–35)

Multilateralt utvecklingsamarbete omfattar FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, internationella finansieringsinstitutioner och fonder, övrigt multilateralt samarbete respektive Europeiska utvecklingsfonden.

Fördelningen under anslagsposten Multilateralt utvecklingsamarbete

Tusental kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000
1 FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	1 641 000	1 827 500
2 Internationella finansieringsinstitutioner	1 206 000	1 260 000
3 Övrigt multilateralt samarbete	218 000	171 500
4 Europeiska utvecklingsfonden	297 000	118 000
Summa	3 362 000	3 377 000

Regeringens prioriteringar

I propositionen framhåller regeringen att aldrig förr har samsynen kring de internationella målen för utvecklingsarbetet varit så välutvecklad som i dag – där bl.a. 1990-talets FN-konferenser och strategin *Shaping the 21st Century* utgör en gemensam plattform. En viktig uppgift framöver är att bevaka och stadfästa dessa mål och att främja att de efterlevs av samtliga FN:s medlemsstater. Regeringen ser därför som en viktig uppgift att vid uppföljningarna av FN-konferenserna ånyo fästa blicken på de mål som ställdes för att stärka engagemanget kring utvecklingsfrågor i ett globalt perspektiv.

Regeringen har under det gångna året fokuserat på att följa upp reformarbetet inom FN och skapa mekanismer för att effektivisera FN:s sociala, ekonomiska och humanitära verksamhet i fält. FN uppmärksammar millennieskiftet bl.a. genom generalförsamlingsmötet år 2000, Millennieförsamlingen, och genom ett särskilt högnivåmöte med deltagande av stats- och regeringschefer.

Under år 1998 inleddes inom Utrikesdepartementet ett projekt för att se över och förbättra formerna för finansiering av såväl FN:s verksamhet som några av de multilaterala utvecklingsbankernas långivning på mjuka villkor.

Detta arbete kommer att utgöra underlag för Sveriges agerande vid högnivå-mötet om utvecklingsfinansiering inom FN:s ram år 2001. De senaste årens internationella ekonomiska kris har i vissa fall medfört en drastisk ökning av bankernas utlåning för att dämpa krisens effekter på mottagarländerna. Tillsammans med IMF har de spelat en betydelsefull roll i krishanteringen.

Genom medlemskapet i EU har Sverige möjligheter att påverka en betydande del av världens bistånd. Gemenskapen (EG) är världens femte största finansär av utvecklingssamarbete. Medlemskapet innebär också att Sverige kan påverka det biståndspolitiska tänkandet i en grupp länder som tillsammans svarar för mer än hälften av världens bistånd.

FN:s ekonomiska och sociala verksamhet

I de flesta FN-organisationer tillhör Sverige de största bidragsgivarna med årsbidrag motsvarande 4–10 % av den totala frivilligfinansierade budgeten. Därtill kommer medel som utbetalas via Sida till specifika projekt, s.k. multibistöd. Den svenska strävan är att målen för svenskt utvecklingssamarbete så långt som möjligt skall genomsyra även FN-systemets verksamhet.

Som ett led i ansträngningarna att uppnå en mer långsiktig och förutsägbar finansiering av UNDP har Sverige gjort utfästelser att det svenska bidraget till UNDP under år 2000 och år 2001 inte kommer att understiga 1999 års bidrag. Den svenska bidragsnivån, ca 8 % av den totala budgeten, placerar Sverige på sjätte plats bland givarna. För att tillse att den nuvarande nedåtgående bidragstrenden till UNDP bryts är det viktigt att Sverige verkar för ett ökat gemensamt ansvarstagande bland organisationens medlemmar.

Sveriges bidrag till Unicef ökade med 6 % budgetåret 1999, vilket placerar Sverige på en oförändrad andra plats bland givarna. Under kommande år intensifieras Unicefs verksamhet vad gäller integrering av ett rättighetsperspektiv, uppföljning av barntoppmötet 1990 samt utveckling av en ny global agenda för barn inför generalförsamlingens extra möte år 2001. För år 2000 beräknas en ökning av det svenska bidraget.

Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1996–1999 samt beräknat för 2000

Tusental kronor

	Årsbidrag 1996	Årsbidrag 1997	Årsbidrag 1998	Årsbidrag 1999	Årsbidrag 2000
FN:s utveckl- ingsprogram, UNDP	460 000	460 000	470 000	490 000	500 000
FN:s kapital- utvecklings- fond, UNCDF	32 000	40 000	42 000	42 000	42 000
FN:s barnfond, Unicef	283 000	283 000	250 000	265 000	280 000
FN:s kvinno- fond, Unifem ¹⁾		5 000	5 000	8 000	10 000

FN:s befolkningsfond, UNFPA	116 000	116 000	125 000	140 000	145 000
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	245 000	200 000	180 000	180 000	195 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	248 500	248 500	260 000	270 000	370 000 ⁴⁾
FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar, UNWRA	135 000	135 000	145 000	150 000	160 000
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet	4 500	5 000	8 000	12 000	25 000
Narkotikainsatser genom FN-systemet (UNDCP, WHO/PSA)	40 000	40 000	45 000	47 000	45 500
FN:s boende och bebyggelsecenter, Habitat ²⁾		5 000	5 000	5 000	5 000
UNAIDS	10 000	35 000	37 000	37 000	37 000
FN:s industriutvecklingsorganisation, Unido ³⁾		8 000	8 000	8 000	13 000
Summa	1 574 000	1 580 500	1 580 000	1 654 000	1 827 500

1. T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Unifem över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.
2. T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Habitat över delpost 3, Övriga multilaterala insatser.
3. 1994–1997 finansierades bidragen till Unido över anslaget B 9.
4. 100 mkr i stöd till UNHCR har i förhållande till 1999 flyttats från den bilaterala anslagsposten till basbudgetstödet.

Internationella finansieringsinstitutionerna

Tabellen nedan visar budgetbehoven för 2000, dvs. förväntade dragningar i de fall medel inte budgeterats tidigare, samt som en jämförelse budgetåret 1999.

Tusental kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000
Världsbanksgruppen	960 000	870 000
Regionala utvecklingsbanker	23 000	180 000
Övriga utvecklingsbanker och fonder	223 000	210 000
Summa	1 206 000	1 260 000

Världsbanksgruppen

Världsbanksgruppen består av Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA), Internationella finansieringsbolaget (IFC), Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA) och Internationella centret för biläggande av investeringstvister (ICSID). De bidrag till Världsbanksgruppen som under budgetåret 2000 finansieras från delposten rör IDA och MIGA.

Världsbanksgruppen är i dag den i särklass största enskilda källan för offentligt utvecklingsbistånd och lån till utvecklings- och östländer. IBRD lånade under år 1998 ut ca 20 miljarder US-dollar och IDA ca 7,5 miljarder US-dollar. Sveriges ackumulerade bidragsandel i IDA är för närvarande 1,93 % och i MIGA 1,1 %.

För närvarande pågår en översyn av Världsbankens och Internationella Valutafondens gemensamma skuldinitiativ (HIPC – Heavily Indebted Poor Countries). Sverige stödjer detta och förordar att en del av Världsbankens nettoinkomst om möjligt skall bidra till finansieringen av HIPC.

Afrikanska utvecklingsbanken

Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) har under 1999, efter mycket aktiv svensk och nordisk medverkan, antagit ett visionsdokument för styrning av bankens verksamhet. Visionen sätter bankens roll som utvecklingsinstitution med fattigdomsminskning som främsta mål i fokus. Dokumentet betonar AfDB:s roll som en afrikansk institution och lyfter fram frågor som jämställdhet, miljö och gott styrelseskick.

I januari 1999 nåddes en överenskommelse om den åttonde påfyllnaden av Afrikanska utvecklingsfonden (ADF-8). Detta innebär att fonden under treårsperioden 1999–2001 tillförs knappt 2,4 miljarder US-dollar i nya givarbidrag (Sveriges bidrag uppgår till 940 miljoner kronor).

Asiatiska utvecklingsbanken

Under 1998 och 1999 har Asiatiska utvecklingsbankens (AsDB) verksamhet fortsatt att präglas av den finansiella krisen i sydöstra och östra Asien. Insatserna med anledning av den finansiella krisen har tårt på bankens finansiella

resurser. Den internationella marknads riskanalys av den asiatiska marknaden och AsDB:s involvering i de mest krisdrabbade länderna har kraftigt fördyrat bankens upplåning på den internationella kapitalmarknaden. Upplånings- och utlåningsutrymmena förutses vara uttömda före 2002. Nya påfyllningsförhandlingar, de åttonde i ordningen, för Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF) har påbörjats i oktober 1999. En översyn har gjorts av utlåningsvillkoren för det hårda kapitalet, vilket med största sannolikhet kommer att leda till en tidigareläggning av bankens femte kapitalökning.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Under 1990-talet har Interamerikanska utvecklingsbankens (IDB) fattigdomsprofil ytterligare stärkts bl.a. genom en ökad utlåning till de fattigaste länderna i regionen och en större andel socialt inriktade projekt. IDB:s prioritering av fattigdomsminskning, social rättvisa, modernisering av staten, det civila samhället och miljön ligger väl i linje med de frågor som Sverige under många år drivit i nära samarbete med övriga nordiska länder. Sverige har också aktivt drivit på bankens arbete med fattigdomsfrågor, god samhällsstyrning och jämställdhet, där viktiga framsteg har gjorts under senare år. Sverige avser att fortsatt betona vikten av att banken ökar personalens kompetens på dessa områden och att verksamheten i ökad omfattning decentraliseras till fältkontoren. Den pågående diskussionen om IDB:s framtida roll kommer även under 2000 att vara en för Sverige prioriterad fråga.

Sverige har, tillsammans med de andra nordiska länderna, varit drivande i diskussionen som handlar om hur banken skall möta de snabba förändringarna i omvärlden såsom globalisering, ökande privata kapitalflöden och demokratiseringsprocesser.

Övriga utvecklingsbanker och -fonder

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) har ett tydligt fokus på fattigdomsbekämpning genom sin inriktning på projekt för att förbättra levnadsförhållandena för landsbygdsbefolkningen i de fattigaste länderna. Under 1999 inleddes konsultationer om en påfyllnad av IFAD:s kapital, vilka beräknas bli klara vid årsmötet i februari 2000. Sverige kommer även fortsättningsvis i IFAD:s styrelse, i nära samarbete med Norge, Danmark och Finland, att verka för att ytterligare förankra prioriterade mål i fondens projektverksamhet.

Afrikanska fonden för kapacitetsutveckling (ACBF) arbetar huvudsakligen med att stärka utvecklingsländers kapacitet att utarbeta och genomföra makroekonomisk politik. Förhandlingar pågår som kommer att innebära att ACBF:s verksamhet breddas genom att ytterligare ett kapacitetsuppbygg-nadsinitiativ, som har utarbetats i Världsbankens regi, länkas till fonden. Arbetet inom ACBF har fokus på kapacitetsuppbyggande inom den offentliga sektorn.

Under 1999 innehar Sverige ordförandeskapet i *Nordiska utvecklingsfondens* (NDF) styrelse. Fonden finansieras genom bidrag från de fem nordiska länderna och har ett grundkapital på 515 miljoner SDR. Utlåningen (under-

tecknade och godkända projekt) uppgår till drygt 400 miljoner SDR. NDF lämnar lån på mycket förmånliga villkor till projekt som främjar ekonomisk och social utveckling i låg- och lägre medelinkomstländer. Under 1997 ingick NDF ett samarbetsavtal med NORSAD-fonden, som verkar för att främja näringslivssamarbete mellan Norden och SADC (Southern African Development Community). NORSAD bidrar främst med lån till s.k. joint ventures.

Motionerna

Folkpartiets förslag till ändrad anslagstilldelning enligt motion 1999/2000:U206 (fp) yrkande 27 (delvis) återfinns i tabellerna 2 och 4 i bilaga 1.

I samma bilaga framgår Kristdemokraternas förslag till ändringar i de multilaterala anslagsposterna enligt motion 1999/2000:U215 (kd) yrkande 28 (delvis).

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1999/2000:U222 (m) yrkande 2 (delvis) ändringar i anslagen för multilateralt samarbete. Även dessa framgår i tabellerna 2 och 4.

Utskottets överväganden

Regeringens preliminära fördelning under anslagsnivå beträffande det multilaterala biståndet har presenterats i tabellform i budgetpropositionen och framgår av bilaga till betänkandet (bilaga 1, tabellerna 2–4).

Utskottet har inget att invända mot den av regeringen föreslagna fördelningen. I konsekvens härmed och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsområde 7 och fördelningen på anslag inom utgiftsområdet avstyrks de förslag till ändrad fördelning som framförs i motionerna U206 (fp) yrkande 27 (delvis), U215 (kd) yrkande 28 (delvis) samt U222 (m) yrkande 2 (delvis).

Övrigt multilateralt samarbete

Under delposten Övrigt multilateralt samarbete finansieras Multilaterala miljöinsatser, Multilaterala konfliktförebyggande insatser, Särskilda multilaterala insatser för jämställdhet och barn och Övriga multilaterala insatser.

Propositionen (s. 29): Multilaterala miljöinsatser

I takt med att de globala miljöfrågornas roll växer avser regeringen att stödja verksamhet i de multilaterala organen som syftar till att stärka efterlevnaden av de globala miljökonventionerna. Det normativa multilaterala samarbetet fortgår med att vidareutveckla riktlinjerna efter Riokonferensen. Sverige ger särskild prioritet åt fattigdomsbekämpning och hållbara produktions- och konsumtionsmönster i mötena med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD).

Förra årets överenskommelse om den andra påfyllnaden av den globala miljöfonden (GEF) innebar att givarna åtog sig att tillföra GEF sammanlagt 2,75 miljarder US-dollar. För svensk del uppgår åtagandet till 448 miljoner kronor för fyraårsperioden 1998–2002. Sveriges bidrag kommer att utbetalas i takt med de behov som GEF anger. För budgetåret budgeteras ett belopp om ca 14 miljoner kronor.

Motionerna

Folkpartiet anser i motion *1999/2000:U206 (fp)* att insatser för en ekologiskt hållbar utveckling är en mycket angelägen del i biståndet. Gemensamt för alla miljöhot är att de alltid beskär friheten och minskar framtida generationers livschanser. Eftersom vatten är en förutsättning för vår existens är det viktigt att se till att det inte sinar, slösas bort eller förorenas. Förorenat vatten är ett mycket stort hälsoproblem. En fjärdedel av jordens befolkning har inte tillgång till rent vatten, med följd att omkring 25 000 människor av dör varje dag av vattenrelaterade sjukdomar. Kombinationen av fattigdom och överbefolkning ökar trycket på skogar, mark- och kustområden. Bistånd med ett långsiktigt miljöperspektiv spelar en viktig roll för att förändra regelsystem för investeringar i miljöskydd (*yrkande 16*).

Den fattiga världen måste få möjligheter att höja sitt ekonomiska västånd och för att detta skall kunna ske krävs det ett kraftfullt agerande för biståndsinsatser för en hållbar utveckling. Kristdemokraterna menar i motion *1999/2000:U215 (kd)* *yrkande 10* att biståndsverksamheten delvis bör ses över så att den i högre utsträckning inriktas på miljövänliga alternativ för en ökad tillväxt i utvecklingsländerna. Vidare framförs i *yrkande 14* att ansvaret för de växande miljöproblemen inte kan lämpas över på de resurssvaga fattiga länderna, utan i större utsträckning måste utkrävas av de rika länderna. Detta motiverar enligt kristdemokratisk mening ett utökat stöd från svensk sida.

I kommittémotion *1999/2000:U609 (v)* *yrkande 4* beskriver Vänsterpartiet de skador som det planerade dammbygget Ilisu i östra Turkiet kan komma att åsamka miljö, kulturarv och människor i Turkiet och Irak. Motionärerna menar att projektet inte bör erhålla några exportkrediter från den svenska staten.

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) *yrkande 16* krävs insatser för en ekologiskt hållbar utveckling i biståndet i all synnerhet vad gäller vattenfrågor. Bistånd med ett långsiktigt miljöperspektiv spelar en viktig roll för att förändra regelsystem för investeringar i miljöskydd. I motion U215 (kd) *yrkande 10* krävs att biståndsverksamheten delvis bör ses över så att den i högre utsträckning inriktas på miljövänliga alternativ för en ökad tillväxt i utvecklingsländerna och i *yrkande 14* framförs vidare att ansvaret för de växande miljöproblemen inte kan lämpas över på de resurssvaga fattiga länderna.

Utskottet har tidigare konstaterat att ohållbara produktions- och konsumtionsmönster förekommer både i rika och fattiga samhällen. Inom FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD, Commission for Sustainable Development) verkar Sverige aktivt för att dessa obalanser belyses. Fattigdomsbekämpning och arbete för hållbar utveckling är ofta två sidor av samma verksamhet. Sverige verkar också för implementering av de tre miljökonventionerna från Rio avseende klimat, bekämpning av ökenspridning och främjande av biologisk mångfald. Dessa måste även anhängiggöras i utvecklingssamarbetets vardag. Sverige har en av styrelseplatserna i Montrealprotokollets multilaterala fond för utfasning av ozonfarliga ämnen och driver där bl.a. frågan om institutionell förstärkning i u-länderna så att deras kapacitet, kompetens och ägarskap ökar.

Sida har ett omfattande biståndsprogram för främjande av hållbar utveckling och utför miljökonsekvensbedömningar av alla insatser. Sidas bistånd är också inriktat på miljövardslagstiftning. Sverige verkar också för beslut om att hela EU:s utvecklingssamarbete skall genomsyras av omsorg om hållbar utveckling.

World Water Council anordnar sitt andra World Water Forum (WWF) i Haag den 16–22 mars 2000. Sverige har som en av ett fåtal nyckelaktörer inom vattenområdet inbjudits att delta i förberedelserna för WWF. I sakfrågor har Sverige lyft fram behovet av att tydliggöra jordbrukets vattenanvändning, integrerad vattenförvaltning för avrinningsområden, ”Ecosystem Approaches”, deltagande av allmänheten (Public Participation) samt betydelsen av kvinnors roll i detta sammanhang.

Med avstyrkande av motion U206 (fp) yrkande 16 anses motion U215 (kd) yrkandena 10 samt 14 besvarad.

I motion U609 (v) yrkande 4 beskrivs skador som det planerade dammbygget Ilisu i östra Turkiet kan komma att åsamka och att projektet därför inte bör erhålla några exportkrediter från den svenska staten.

Utskottet har inhämtat att EKN har regeringens uppdrag att utforma en miljöpolicy för garantigivningen och en plan för implementeringen av denna. Policyn och implementeringsplanen skall redovisas till regeringen senast den 31 december 1999.

Regeringen räknar med att EKN:s miljöpolicy skall kunna införas senast i början av år 2000. Utskottet konstaterar att EKN:s uppgift är att främja svensk export genom att utfärda olika typer av garantier. Verksamheten bedrivs enligt riktlinjer som har fastställts av riksdag och regering. Även internationella överenskommelser styr verksamheten. Normalt fattar EKN självständiga beslut inom de givna ramarna. EKN gör i enskilda ärenden en bedömning vad gäller politiska och kommersiella risker. Den sammanvägda bedömningen avgör om EKN kan lämna en garanti och vilka villkor som i så fall skall gälla.

Det åligger inte EKN att göra bedömningar av ett projekts miljökonsekvenser annat än ur risksynpunkt, dvs. i vilken utsträckning miljökonsekvenser påverkar låntagarens återbetalningsförmåga. EKN har dock sedan flera år känt ett ansvar för att miljöaspekter, inklusive omflyttning av personer, skall bli belysta i samband med beslut om garanti. Enligt planerna för den miljö-

policy som EKN håller på att ta fram skall en miljökonsekvensbeskrivning och en fördjupad miljögranskning alltid göras för den typ av projekt som Ilisuprojektet tillhör.

Utskottet menar att det inte ankommer på riksdagen att ta ställning i frågor rörande enskilda projekt. Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U609 (v) yrkande 4 besvarad.

Propositionen (s. 30): Multilaterala konfliktförebyggande insatser

Ett oroväckande antal väpnade konflikter har även under 1999 utgjort ett direkt hot mot internationell fred och säkerhet och mot civilbefolkningens säkerhet och överlevnad. Sverige spelar en aktiv roll när det gäller att vidareutveckla tänkandet kring väpnade konflikter och förbättra beredskapen att ställa upp med flexibla, internationella insatser till gagn för dem som drabbats av väpnade konflikter och för en varaktig konfliktlösning.

Multilaterala konfliktförebyggande insatser syftar till att stärka det multilaterala systemets, främst FN:s, förmåga att hantera humanitära kriser till följd av väpnade konflikter och att åstadkomma varaktiga fredliga lösningar.

Samarbetet med FN:s särskilde representant för barn i väpnade konflikter kommer att fortsätta. Uppdraget till den svenska ordföranden i FN:s arbetsgrupp för barn i väpnade konflikter, med inriktning på förbud mot rekrytering och deltagande i väpnad konflikt av barn under 18 år, att genomföra konsultationer i syfte att nå enighet om ett tilläggsprotokoll till barnkonventionen kan komma att föranleda stöd till särskilda initiativ.

I samband med att Ottawakonventionen om totalförbud mot personminor trätt i kraft, skärps kraven på FN:s samordningsfunktion och behov av stöd till detta.

Propositionen (s. 30): Särskilda multilaterala insatser – jämställdhet

1998 upprättades en särskild post för insatser av pilotkaraktär för att stärka jämställdhetssträvandena inom det multilaterala arbetet med jämställdhet. Medel från posten har under åren 1998 och 1999 utbetalats för ett strategiskt arbete bl.a. med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i hela FN genom FN:s kvinnoenhet (DAW). Särskilda bidrag har dessutom utgått till FN:s ekonomiska kommission för Afrika, till FN:s MR-center och till UNFPA för att särskilt uppmärksamma kvinnors rättigheter och för studier om kvinnors och mäns olika syn på sexuella rättigheter. Medel har också disponerats för studier och seminarier liksom för metodskrifter och andra publikationer.

Anvisade medel för jämställdhet har syftat till att under en begränsad tidsperiod bistå organisationer bl.a. med att utveckla handlingsplaner för jämställdhet i utvecklingssamarbetet.

Motionerna

Folkpartiet menar i motion *1999/2000:U206 (fp) yrkande 20* att det svenska biståndet bör främja ökad jämställdhet mellan kvinnor och män dels för att

det är en mänsklig rättighet, dels för att kvinnors medverkan behövs för att uppnå utveckling. Biståndet bör genomsyras av ett genusperspektiv. Alla biståndsinsatser bör bygga på en förståelse av mäns och kvinnors olikartade behov, tillgång till resurser och inflytande i varje specifik situation.

Kristdemokraterna menar att de grupper som främst drabbas av fattigdom, sjukdom och tidig död är kvinnor och barn, och de kräver i motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 19* ytterligare svenskt stöd till det internationella jämställdhetsarbetet.

Vänsterpartiet menar i partimotion *1999/2000:U217 (v) yrkande 10* att det finns goda exempel på bistånd där kvinnor kunnat öka sin ekonomiska självständighet och stärka sin ställning genom egen småföretagsamhet. Denna typ av kvinnlig företagsamhet skulle kunna vara ett bra verksamhetsfält när det gäller svenska biståndsinsatser för att stärka kvinnornas ställning i u-länder.

Den enskilda motionen *1999/2000:U649 (kd)* ägnas åt kvinnans situation i världen. Sverige har som föregångsland på jämställdhetsområdet ett särskilt ansvar att driva kvinnans rättigheter i internationella sammanhang. Jämställdhetsfrågorna bör därför sättas i nivå med demokrati och mänskliga rättigheter och ingå som en prioriterad del i biståndet, anför det i *yrkande 1*. Motionärerna pekar vidare på den diskriminering mot kvinnor och flickor som förekommer i Indien och Kina, och då i synnerhet aborter av flickfoster. I *yrkande 2* krävs att regeringen arbetar för att det multi- och bilaterala biståndet särskilt skall uppmärksamma flickornas situation i Indien och Kina. Kvinnlig könsstympning är en grov form av övergrepp som främst förekommer i östra Afrika. Många kvinnoorganisationer i de länder där könsstympning förekommer talar dock öppet om problemet. Det är angeläget att det multi- och bilaterala biståndet stöder dessa organisationers arbete för information och upplysning, anför det i *yrkande 4*.

Kristdemokraterna framhåller i kommittémotion *1999/2000:A804 (kd) yrkande 31* kvinnans rättigheter som en väsentlig del av de mänskliga rättigheterna. I utvecklingsländer diskrimineras ofta kvinnor. Att främja jämställdhet och förbättra kvinnors villkor är både mål och medel för att stärka demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna. I *yrkande 32* lyfts kvinnans centrala funktion i familj och samhälle fram. Diskriminering av kvinnor försvårar arbetet med fattigdomsbekämpning. FN:s kvinnofond Unifem fyller en viktig funktion i jämställdhetsarbetet. Jämställdhetsarbetet är en viktig del av biståndet, menar motionärerna.

I partimotion *1998/99:A808 (c) yrkande 2* framhålls bistånd riktat till kvinnor som särskilt effektivt och viktigt. Exempelvis har utbildningsinsatser för kvinnor effekten att befolkningstillväxten sjunker. Sverige bör på försök fördela en del av de bilaterala biståndsmedlen lika mellan kvinnor och män, anser motionärerna.

I partimotion A808 (c) yrkande 2 framhålls bistånd riktat till kvinnor som särskilt effektivt och viktigt. Folkpartiet menar i motion U206 (fp) yrkande 20 att det svenska biståndet bör främja ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Vänsterpartiet menar i partimotion U217 (v) yrkande 10 att det finns goda exempel på bistånd där kvinnor kunnat öka sin ekonomiska självständighet och stärka sin ställning genom egen småföretagsamhet. I motionerna 1999/2000:U215 (kd) yrkande 19 och U649 (kd) yrkande 1 menar motionärerna att Sverige på jämställdhetsområdet har ett särskilt ansvar att driva kvinnans rättigheter i internationella sammanhang. Jämställdhetsfrågorna bör därför sättas i nivå med demokrati och mänskliga rättigheter och ingå som en prioriterad del i biståndet. Även motion A804 (kd) yrkande 31 uppmärksammar kvinnans rättigheter som en väsentlig del av de mänskliga rättigheterna. Att främja jämställdhet och förbättra kvinnors villkor är både mål och medel för att stärka demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Utskottet konstaterar att efter riksdagens beslut 1996 om att jämställdhet skall vara ett särskilt mål för utvecklingssamarbetet och efter antagandet i Peking 1995 av FN:s handlingsplan för jämställdhet har ett intensivt arbete bedrivits, både i Sverige och internationellt, för att utveckla metoder så att *allt* utvecklingssamarbete skall utformas så att det inriktas både på kvinnors och mäns behov. Detta innebär att regeringen på sikt räknar med att uppnå det syfte motionärerna föreslår – en fördelning av utvecklingssamarbetet som på lika villkor gynnar kvinnor och män.

Både Utrikesdepartementet och Sida har utarbetat handlingsplaner och handböcker för att uppmärksamma kvinnors och mäns olika behov och villkor i satsningar som gäller fattigdomsbekämpning, demokrati, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling m.m. Samma ambition återspeglas bl.a. i regeringens skrivelser till riksdagen om de fattigas rätt, om partnerskap med Afrika och om mänskliga rättigheter och demokrati.

Sverige deltar också aktivt i arbetet på internationell nivå med att på lika villkor uppmärksamma kvinnors och mäns behov, bl.a. i dialog med FN, EU, Världsbanken och andra utvecklingsbanker samt med OECD/DAC.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 20, U215 (kd) yrkande 19, U217 (v) yrkande 10, U649 (kd) yrkande 1, A804 (kd) yrkande 31 samt A808 (c) yrkande 2 besvarade.

I motion U649 (kd) yrkande 2 pekas på den diskriminering mot kvinnor och flickor som förekommer i Indien och Kina. Kvinnlig könsstympning är en grov form av övergrepp som främst förekommer i östra Afrika. Många kvinnoorganisationer i de länder där könsstympning förekommer talar dock öppet om problemet. Det är angeläget att det multi- och bilaterala biståndet stöder dessa organisationers arbete för information och upplysning, anfördes det i yrkande 4. I motion A804 (kd) yrkande 32 lyfts kvinnans centrala funktion i familj och samhälle fram. Motionärerna understryker att diskriminering av kvinnor försvårar arbetet med fattigdomsbekämpning.

Utskottet menar att jämställdhet bör ses inte bara som ett mål utan också som ett medel för att stärka demokratin och öka respekten för de mänskliga

rättigheterna. Sverige har systematiskt integrerat jämställdhetsaspekter (mainstreaming) i olika strategier och policydokument, bl.a. skrivelserna till riksdagen om demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet samt om mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Internationellt fyller FN:s kvinnofond Unifem en viktig funktion i jämställdhetsarbetet.

Sverige arbetar aktivt med att främja jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter, både bilateralt, med våra samarbetsländer, och multilateralt, genom bl.a. EU, FN, OECD/DAC och utvecklingsbankerna. Sverige verkade aktivt för att få in starka skrivningar mot kvinnlig könsstympning under Kairokonferensen om befolkningsfrågor 1994 samt under uppföljningen av konferensen i år (ICPD +5). Detta är en viktig fråga som ryms under begreppet våld mot kvinnor. Även i multilaterala forum, såsom i kvinnokommissionen, MR-kommissionen och generalförsamlingen, arbetar Sverige aktivt i det resolutionsarbete som behandlar denna typ av traditionella skadliga sedvänjor.

Med detta anser utskottet motionerna U649 (kd) yrkandena 2 och 4 samt A804 (kd) yrkande 32 besvarade.

Propositionen (s. 31): Särskilda multilaterala insatser – barn

Med stöd främst av barnkonventionen har Sverige inlett ett arbete för att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Utgångspunkten är att barnets rättigheter är mänskliga rättigheter.

År 2001 äger ett extra möte rum i FN:s generalförsamling kring uppföljningen av målen från barntoppmötet 1990. Sverige, som en av de ursprungliga sex initiativtagarländerna till barntoppmötet, har för avsikt att på nytt spela en pådrivande roll. Barntoppmötets mål överensstämmer i hög grad med slutsatserna från FN-konferenserna. I linje med detta skall stöd utgå till strategiska insatser i arbetet med en ny global agenda för barn.

Motionerna

I den enskilda motionen *1999/2000:U214 (s)* konstateras att endast en liten del av det svenska biståndet i dag går direkt till världens barn. Det behövs därför en målmedveten biståndsprioritering till förmån för barnen. Motionärerna menar att i allmänhet går biståndet till mycket små barn och ungdomar; på grund av kulturella faktorer är det ofta pojkar som gynnas mest. I framtiden måste det bli enklare att kontrollera och följa upp hur det bistånd som kommit barnen till del har fördelats och använts.

Kristdemokraterna menar i motion *U215 (kd) yrkande 11* att det är önskvärt med en ”etikcertifiering” av de företag där minderåriga barn ej arbetar under otillbörliga förhållanden och där de får rimlig betalning. En speciell märkning av godkända företag skulle indirekt peka ut dem som bryter mot barnkonventionen. Barn som arbetar får inte vara hindrade att ta del av skolgång eller möjligheter för att utvecklas.

Den svenska handlingsplanen mot kommersiell sexuell exploatering av barn lyfts fram i den enskilda motionen 1999/2000:So481 (kd) yrkande 7. Motionärerna anser att regeringen varit otydlig rörande de svenska insatserna på området, och efterlyser en redovisning av hur de 60 miljoner kronor som anslagits till Utrikesdepartementet för planering och översyn av barnfrågorna inom det internationella utvecklingsarbetet använts.

I kommittémotion 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 37 understryker Kristdemokraterna att ungdomar utgör en stor andel av tredje världens befolkning. Ungdomsfrågorna borde prioriteras i det internationella utvecklingsarbetet, menar motionärerna, och svenska ungdomar skulle kunna medverka i ett givande utbyte. Sida bör därför få i uppdrag att anlägga ett ungdomsperspektiv på allt utvecklingssamarbete, och i det sammanhanget se över ungdomsorganisationernas möjligheter att delta.

Frågor om barn och ungdom kommenteras även under avsnittet om Östeuropa.

Utskottets överväganden

I motion U214 (s) konstateras att endast en liten del av det svenska biståndet i dag går direkt till världens barn. Det behövs därför en målmedveten biståndsprioritering till förmån för barnen. I kommittémotion Kr313 (kd) yrkande 37 understryker Kristdemokraterna att ungdomar utgör en stor andel av tredje världens befolkning. Ungdomsfrågorna borde prioriteras i det internationella utvecklingsarbetet, menar motionärerna, och svenska ungdomar skulle kunna medverka i ett givande utbyte.

Utskottet har inhämtat att det 1998 inom Utrikesdepartementet påbörjades en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet med målet att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Arbetet bedrivs utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de biståndspolitiska målen.

Den pågående översynen av barnfrågorna kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen år 2001.

Inom Sida pågår ett arbete för att integrera ett barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet. Sedan 1996 finns ett barnnätverk inom Sida bestående av handläggare på de olika enheterna. Under 1999 har Sida utarbetat ett positionspapper, "Barnets rättigheter i bilateralt utvecklingssamarbete", som anger riktlinjerna för barnrättsarbetet och beskriver konsekvenserna av ett barnrättsperspektiv för Sidas policy, landanalyser, landstrategier, projektbedömning och konsekvenserna av ett rättighetsperspektiv i Sidas olika sektorer.

Ungdomens engagemang i utvecklingsfrågorna bemöts på ett flertal sätt. Olika typer av informationskampanjer för att belysa utvecklingsfrågorna och det svenska utvecklingssamarbetet är en del av informationsverksamheten, där ungdomar utgör en av målgrupperna.

Genom stödet till enskilda organisationer nås också ungdomsorganisationer, t.ex. Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, som bl.a. har ett

utbytesprogram. Dessutom finns stipendieprogram, möjligheter att bedriva studier (Minor Field Studies) och JPO-programmet (Junior Professional Officers) genom FN-systemet samt det bilaterala biträdande expertprogrammet för att utomlands arbeta med utvecklingsfrågor.

Det svenska stödet till Unicef och Rädda Barnen når ungdomar i utvecklingsarbetet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motionerna U214 (s) samt Kr313 (kd) yrkande 37 besvarade.

Kristdemokraterna menar i motion U215 (kd) yrkande 11 att det är önskvärt med en "etikcertifiering" av de företag där minderåriga barn ej arbetar under otillbörliga förhållanden och där de får rimlig betalning. Den svenska handlingsplanen mot kommersiell sexuell exploatering av barn lyfts fram i den enskilda motionen So481 (kd) yrkande 7. Motionärerna anser att regeringen varit otydlig rörande de svenska insatserna på området, och efterlyser en redovisning av hur de 60 miljoner kronor som anslagits till Utrikesdepartementet för planering och översyn av barnfrågorna inom det internationella utvecklingsarbetet använts.

Utskottet konstaterar att Sverige aktivt deltog i den internationella konferens om barnarbete som hölls i Oslo 1997. Konferensens mål omfattade ett omedelbart avskaffande av de värsta formerna av barnarbete samt främjande av fysisk och psykisk rehabilitering av de barn som utsatts för utnyttjande.

De svenska positionerna inför Oslokonferensen kan sammanfattas enligt följande:

- Fattigdomsbekämpning. Barnens familjer måste få en möjlighet till försörjning och social trygghet på annat sätt än genom barnarbete.
- Rätten till utbildning. Skolan skall göras tillgänglig för alla barn. Sverige skall därför utveckla ett effektivt stöd till mottagarländernas utbildningssystem.
- Sverige skall stödja internationell lagstiftning och frivilliga system för s.k. social märkning av varor.
- Barnkonventionens principer skall genomsyra vårt internationella handlande och utvecklingssamarbetet.

1998 påbörjades en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet. I översynen skall vissa grupper av utsatta barn särskilt uppmärksammas. Strategier skall utarbetas inom sex delområden, däribland barnarbete.

Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för utsatta barn i fattiga länder. Beslut om stöd för att bekämpa sexuell exploatering av barn har bl.a. gått till följande organisationer:

- 1998 beviljade ECPAT Sverige medel för att på ECPAT Internationals vägnar mobilisera enskilda organisationer i Öst- och Centraleuropa i arbetet mot kommersiell sexuell exploatering av barn.

– 1999 beviljade ECPAT Sverige projektmedel inom området kamp mot turism där barn utnyttjas sexuellt.

Utskottet menar att de översyner som ovan nämnts väl kommer att illustrera problemen kring barnarbete och även att bidra till den debatt som utvecklats kring möjligheterna att uppnå de uppställda målen; förbättrade levnadsförhållanden för barn. Utskottet anser att det förtjänar att återigen understrykas att *barnkonventionens principer* skall genomsyra Sveriges internationella handlande och utvecklingssamarbetet.

Utskottet välkomnar insatser som på olika sätt kan förhindra barnarbete. Mycket görs inom detta område och Sverige är en av de mest pådrivande aktörerna. Den av motionärerna föreslagna etikcertifieringen anser emellertid utskottet inte vara ett genomförbart och verksamt medel i den u-landsmiljö den föreslås bli införd.

Med avstyrkande av motion U215 (kd) yrkande 11 anses därmed motion So481 (kd) yrkande 7 besvarad.

Propositionen (s. 31): Övriga multilaterala insatser

Årsbidrag till organisationer inom och utom FN-systemet finansieras från delposten Övriga multilaterala insatser. Därtill kommer fördjupningsstudier med extern expertis, analyser, seminarier och andra aktiviteter som främjar internationell samverkan och utveckling, t.ex. insatser till stöd för uppföljning av FN-konferenser.

FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd (OCHA) bildades år 1998 som en del av generalsekreterarens reformpaket ur FN-sekretariatets avdelning för humanitära frågor (DHA). OCHA:s verksamhet syftar till att driva och vidareutveckla humanitära policyfrågor samt till att stärka samordningen av FN:s humanitära verksamhet, såväl mellan olika humanitära aktörer som mellan det humanitära och det politiska arbetet. Sveriges stöd till OCHA beräknas under konsolideringsfasen öka något och även fortsättningsvis avse den tvåårsperiod som FN:s egen budgetprocess tillämpar.

International IDEA (Internationella institutet för demokrati och fria val) är en mellanstatlig organisation som bildades på svenskt initiativ i Stockholm år 1995. IDEA är en internationell mötesplats för medlemmarna, som för närvarande är 18 länder och fem internationella enskilda organisationer. Gemensamt arbetar dessa för att stödja en demokratisk utveckling – i bred bemärkelse – och fria val. IDEA:s verksamhet är inriktad på såväl normativt arbete som kapacitetsutveckling och tillämpad forskning.

Från delposten finansieras vidare bl.a. reguljära bidrag till Internationella rödakorskommittén (ICRC) och till Internationella migrationsorganisationen (IOM). ICRC genomgår för närvarande en reformering av såväl ledningen av organisationen som av budget och arbetsprogram. ICRC är med sitt unika internationella mandat en nyckelorganisation för att värna, vidareutveckla och sprida kunskap om den internationella humanitära rätten och verka för dess efterlevnad i praktiken. Bidraget till IOM utgår enligt en i förväg fastställd skala. Det svenska bidraget förutses ligga på oförändrad nivå för år 2000.

Under samlingsrubriken FN-reform finansierar Sverige från denna delpost vissa aktiviteter som främjar av FN beslutade reformer på t.ex. landnivå, seminarier där samordning av FN:s insatser diskuteras, genomförande av nya reforminsatser inom FN:s program och fonder som bl.a. införande av resultatbaserade budgetar samt det s.k. finansieringsprojektet. Under år 2000 kommer arbetet inom ramen för finansieringsprojektet att intensifieras. Härutöver förutses stöd för vissa av Sverige prioriterade verksamheter inom FN:s fackorgan, t.ex. WHO, ILO och Unesco. Regeringen anslog 1998 25 miljoner kronor som ett särskilt bidrag för att stödja den reformprocess i WHO som den nya generaldirektören Gro Harlem Brundtland inlett. Medlen används bl.a. för malariabekämpning, anti-tobaksprogrammet, genderinsatser och reformåtgärder.

Motionerna

Även om det multilaterala biståndet måste fördelas mellan många medlemsländer är det angeläget att FN förmår göra kraftsamlingar för att hantera specifika problem, som ökenutbredning och erosion eller naturkatastrofer. Förutom som givare av multilateralt bistånd kan FN-organen spela stor roll som samordnare av bilaterala insatser och för att koordinera många länders och organisationers insatser. Centerpartiet menar i motion *1999/2000:U210 (c) yrkande 13* att FN:s kapacitet att fungera i rollen som koordinator för länder och organisationer bör vara ett prioriterat mål i utvecklingen av det multilaterala biståndet. Centerpartiet anser att det är angeläget att Sverige i internationella forum aktivt verkar för att stärka samarbetet för fred, jämlikhet och en ekologiskt hållbar värld. Motionärerna anser att en större andel av det totala svenska biståndet på sikt skall vara multilateralt. En förutsättning för ett ökat multilateralt bistånd är dock att institutionerna som hanterar detta kan utföra sina uppdrag (*yrkande 14*).

Utskottets överväganden

Centerpartiet menar i motion U210 (c) yrkande 13 att FN:s kapacitet att fungera i rollen som koordinator för länder och organisationer bör vara ett prioriterat mål i utvecklingen av det multilaterala biståndet. En förutsättning för ett ökat multilateralt bistånd är dock att institutionerna hanterar detta effektivt (*yrkande 14*).

Utskottet delar många av motionens argument för att multilateralt bistånd är viktigt som ett sätt att ta ett gemensamt ansvar och att internationell samordning stärker förutsättningarna för ett effektivt och framgångsrikt bistånd. Vidare kan ökad samordning förhindra överlappning och att biståndet splittas. Utskottet delar också den höga uppskattningen av det multilaterala systemets värde för FN:s medlemmar som motionärerna ger uttryck för.

Utskottet konstaterar att regeringen arbetar nordiskt och genom EU för att stärka och reformera FN:s sociala och ekonomiska verksamhet. Det sker bl.a. genom att kräva fastare former för fleråriga åtaganden till FN:s fonder och program. Vidare stöder Sverige aktivt införandet av FN-systemets planering

och genomförande av utvecklingssamarbetet på landnivån. Detta berör också de bilaterala programmen på landnivå.

Biståndet genom Sida innehåller stora delar som planläggs och utförs tillsammans med FN och fackorganen. Det har beräknats att närmare 2 miljarder kronor på så vis årligen används av Sida för samarbete med FN-systemet i de former som kallas multibi eller "funds-in-trust". Samarbetet gäller program- och metodutveckling, forskning och insatser inom bilaterala landprogram.

Med vad ovan anförts anses motion U210 (c) yrkandena 13 och 14 besvarade.

EU:s gemensamma utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 32–35)

I propositionen ges en beskrivning av Europeiska unionens (EU) gemensamma utvecklingssamarbete. EU:s medlemsstater svarar tillsammans för ca 60 % av OECD-ländernas samlade utvecklingssamarbete. Cirka 17 % av medlemsstaternas bistånd kanaliseras genom den europeiska gemenskapens (EG) olika biståndsprogram, vilka främst administreras av Europeiska kommissionen men också av Europeiska investeringsbanken (EIB). Drygt 5 % av det svenska biståndet går via EG.

De övergripande målen för EG:s utvecklingssamarbete stämmer väl överens med svenska målsättningar. Under de år Sverige varit medlem i EU har policyn utvecklats i god överensstämmelse med internationell biståndspolicy. Stora brister finns emellertid i genomförandet och Sverige har därför länge verkat för effektivisering och ökad kvalitet i gemenskapsbiståndet. År 1995 beslutade biståndsministrarna om en utvärdering av EG:s biståndsverksamhet. Utvärderingen slutfördes under våren 1999 under ledning av utvärderingsexperter från medlemsländerna. Kritiken är omfattande och riktar sig mot att gemenskapsbiståndet är splittrat, dåligt samordnat och ineffektivt. Vid Utvecklingsrådet i maj 1999 krävde biståndsministrarna genomgripande förändringar. Utvärderingen kan ses som en början på ett långsiktigt förändringsarbete, som skall drivas av kommissionen tillsammans med medlemsländerna och Europaparlamentet. En svensk strategi har formulerats för att tydliggöra de svenska prioriteringarna. Sverige kommer att bidra med sin erfarenhet och ställa svensk expertis till kommissionens förfogande i arbetet med att förbättra gemenskapens bistånd. Under det svenska ordförandeskapet våren 2001 avser Sverige att prioritera frågor som rör effektivitet och kvalitet i genomförandet av biståndet.

Lomékonventionen reglerar handels- och utvecklingssamarbetet mellan gemenskapen och de 71 s.k. AVS-staterna i Afrika, Västindien och Stilla havet. Den nu gällande Lomékonventionen löper ut i februari år 2000 och förhandlingarna om det framtida samarbetet går under hösten 1999 in i ett intensivt skede. Både kommissionen och rådet vill åstadkomma en omfattande förnyelse av det samarbete som Lomékonventionen inneburit under de senaste 25 åren. Sverige anser att de pågående Loméförhandlingarna utgör en

unik möjlighet att reformera samarbetet. Det förhandlingsmandat som EU enats om ligger väl i linje med svenska synpunkter.

EU:s budgetfinansierade samarbete omfattar biståndet till ickemedlemsländer i Medelhavsområdet, Asien och Latinamerika samt livsmedels- och miljöbistånd, humanitärt bistånd och stöd genom enskilda organisationer m.m. Åtagandebemyndigandena för år 1999 uppgick till knappt 4 miljarder euro. Den del av Sveriges bidrag till EG-budgeten som avräknas biståndsramen uppgår till 757 miljoner kronor år 2000.

År 1992 inrättades EU-kommissionens humanitära kontor ECHO. EU:s humanitära bistånd har expanderat snabbt, och ECHO är i dag en av världens största givare av humanitärt bistånd. Medlen kanaliseras genom enskilda organisationer och FN-organ. ECHO samarbetar i dag med över 170 olika aktörer och har sedan sin start förmedlat nödhjälp och återuppbyggnadsbistånd till ett 60-tal länder.

Motionerna

Som ett av de rikaste områdena på jorden har Europa ett ansvar för att minska klyftorna mellan rika och fattiga. EU bör fördjupa sitt samarbete med länder i Asien, Afrika och Latinamerika för att främja en demokratisk, ekonomisk och social utveckling. Den viktigaste utvecklingshjälpen är frihandel. Europa bör gå i spetsen i kampen för global frihandel.

Genom inträde i EU har Sverige fått en god möjlighet att påverka en av de allra största biståndsgivarna i världen. EU-samarbetet erbjuder stora möjligheter att tillsammans med de andra länderna åstadkomma konkreta resultat vad gäller globalt utvecklingssamarbete. Huvuddelen av biståndssamarbetet bör dock även i framtiden omfattas av närhetsprincipen och beslutas och administreras av de enskilda medlemsländerna själva. Folkpartiet anser i motionen 1999/2000:U206 (*fp*) *yrkande 23* att Sverige inom EU, som i alla andra internationella sammanhang, bör verka för att medlemsländerna i sina nationella budgetar fullföljer FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd. Folkpartiet anser även att kontoret som hantear EU:s katastrofbistånd, ECHO, bör läggas i Sverige.

Det europeiska biståndssamarbetet har en central plats bland de svenska multilaterala insatserna. Genom detta samarbete kanaliseras ungefär 17 % av medlemsländernas totala bistånd. Kristdemokraterna anser i motion 1999/2000:U215 (*kd*) *yrkande 23* att samarbetet bör utvidgas betydligt för en större samordning och effektivisering av ländernas insatser. Dock måste detta göras på grundval av en reformerad europeisk biståndspolitik. En organisatorisk fråga av största betydelse gäller kontrollen av EG-biståndets implementering. Kristdemokraterna anser i *yrkande 24* att ett starkt och oberoende gransknings- och kontrollinstitut behövs. Rapporter från OECD visar att en betydligt mindre del av EG-biståndet går till de allra fattigaste länderna jämfört med för tio år sedan. Bara drygt hälften av EG:s bistånd går till det fattiga södra Afrika och till Asien. Motionärerna anser i *yrkande 25* att Sverige i framtiden måste verka för en koncentration av gemenskapsbiståndet till bekämpning av den extrema fattigdomen och vidare (*yrkande 26*) att det

generellt sett måste bli en bättre samordning mellan FN, EU och det bilaterala biståndet och en större fokusering på de gemensamma EG-insatserna, vilka bör begränsas till färre sektorer för ökad effektivitet och specialisering.

För år 1999 omfattade EG:s biståndsbudget 4,5 miljarder euro, dvs. cirka 47 miljarder kronor. Det svenska bidraget, som utgör cirka 5 % av vår biståndsbudget, uppgår år 2000 till 757 miljoner kronor jämfört med 741 miljoner kronor för år 1999. Vänsterpartiet kräver i partimotion *1999/2000:U217 (v) yrkande 13* att Sverige bör verka för att EG-biståndet omorienteras från livsmedelsbistånd till utvecklingshjälp samt inriktas på de fattigaste länderna i Afrika.

I den enskilda motionen *1999/2000:U506 (s)* framhålls att det gemensamma biståndet inte ökade när Sverige, Finland och Österrike trädde in i unionen 1995. Vidare har andelen av det gemensamma biståndet som uppfyller DAC:s kriterier minskat till en tredjedel av kommissionens biståndsbudget. Motionären menar att regeringen bör arbeta för att EU:s målsättning om att prioritera fattigdomsbekämpning bättre skall återspeglas i det gemensamma biståndet.

Utskottets överväganden

Utskottet har tidigare (senast i bet. 1998/99:UU2) framhållit det positiva värde som ligger i att Sverige genom medlemskapet i EU fått tillgång till en viktig samarbetsform i biståndet. Utskottet har också tidigare ställt sig bakom regeringens arbete för att påverka inriktningen av EU:s gemensamma bistånd. Prioriterade områden är partnerskap, fattigdomsbekämpning, miljö och hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet. Dessutom skall stor vikt läggas vid humanitärt bistånd, livsmedelssäkerhet och stöd till enskilda organisationer.

Sverige deltog aktivt i förhandlingarna om EU-kommissionens mandat inför de pågående förhandlingarna om det avtal med AVS-länderna som skall ersätta Lomé IV. Många av de svenska ståndpunkterna återfinns i det förhandlingsmandat som godkändes av ministerrådet 1998. Inte minst viktigt är att det övergripande målet för förhandlingarna är fattigdomsbekämpning i AVS-länderna.

Utskottet ställer sig bakom regeringens redovisade agerande och strävanden vad avser de framtida relationerna mellan EU och AVS-länderna. Som regeringen framhåller i propositionen finns det ett behov av att förnya samarbetet med AVS-länderna, både vad gäller handels- och utvecklingssamarbetet. De pågående förhandlingarna med AVS-länderna utgör en unik möjlighet att reformera samarbetet.

Utskottet delar vidare regeringens syn att EG-biståndet är i behov av omfattande förändring och effektivisering. Under det senaste året har en rad brister och missförhållanden i EG-biståndets inriktning och förvaltning tydliggjorts. Att det i samband med den s.k. ECHO-skandalen uppenbarades rena bedrägerier är oerhört allvarligt. Även om förändringsarbetet måste bli genomgripande och bedrivs långsiktigt är det av största vikt att kommissionen snabbt kommer till rätta med missförhållandena. Utskottet noterar med

tillfredsställelse att Sverige har agerat aktivt i frågan, och utskottet delar regeringens höga förväntningar på den nytillträdande kommissionen.

När det gäller frihandel och utvecklingsländerna har utskottet i olika sammanhang (bl.a. i bet. 1998/99:UU2 Internationellt bistånd och i bet. 1998/99:UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar) understrukt betydelsen av att de fattiga länderna ges möjlighet att finna avsättning för sina exportprodukter. I sammanhanget är det viktigt att Sverige fortsätter att verka för att reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) skall omfatta ytterligare marknadstillträde för jordbruksprodukter från utvecklingsländerna.

Utskottet noterar vidare i regeringens redovisning att EU under senare år anlagt ett bredare synsätt på konflikt- och säkerhetsfrågor, med ett ökat fokus på insatser för att förebygga konflikter och etablera varaktig fred. Detta ligger väl i linje med svensk syn på konflikthantering och vikten av förebyggande åtgärder.

I motion U206 (fp) yrkande 23 framhålls att biståndet bör omfattas av EU:s närhetsprincip och att huvuddelen av medlemsländernas bistånd även främdeles bör administreras på nationell nivå. Sverige bör verka för att också övriga EU-länder uppfyller FN:s mål om att i-länder skall utbetala 0,7 % av sin BNI till internationellt utvecklingssamarbete. Folkpartiet anser vidare att kontoret som hanterar EG:s katastrofbistånd, ECHO, bör lokaliseras till Sverige. Motionärerna bakom U215 (kd) yrkande 23 anser att EG:s bistånd bör utvidgas betydligt för att uppnå en större samordning och effektivisering av medlemsländernas insatser, dock på grundval av ett reformerat EG-bistånd. I yrkande 25 anförs att Sverige bör verka för en ökad betoning av fattigdomsbekämpning och i yrkande 26 betonas att samordningen mellan FN, EU och det bilaterala biståndet bör förbättras.

Utskottet konstaterar därvidlag att gemenskapens bistånd enligt EU-fördraget utgör ett komplement till det nationella bistånd som medlemsländerna bedriver. I enlighet med EU:s närhetsprincip är syftet med EG-biståndet inte att ersätta ländernas nationella bistånd, vilket sammantaget är långt större än det gemensamma biståndet. Genom EG-biståndet uppnår gemenskapen en värdefull samverkan mellan bistånds- och handelspolitik samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Även andra politikområden av gemensamt intresse, såsom miljöpolitik, främjas genom det gemensamma biståndet.

Utskottet har vidare konstaterat vid en rad tillfällen att målen för EG:s utvecklingssamarbete ligger väl i linje med svenska målsättningar. Det är dock tydligt att det föreligger en diskrepans mellan policy och genomförande när det gäller EG-biståndet. Händelserna under det senaste året – inte minst de missförhållanden inom ECHO som framkommit – har understrukt behovet av en reformering av EG:s utvecklingssamarbete. En sådan har inletts, och utskottet ställer sig bakom den aktiva roll som regeringen tagit i denna fråga. Frågan om lokalisering av ECHO:s kontor är för närvarande underställd den genomgripande översyn av EU-kommissionens bistånd som pågår. Utskottet har dock tidigare uttryckt sig positivt när det gäller möjligheten att ett av

EU:s biståndsorgan förläggs till Sverige, och förutsätter att regeringen verkar för detta om sådana omlokaliseringar skulle aktualiseras.

Även när det gäller en eventuell ökning av det gemensamma biståndet konstaterar utskottet att EG-biståndet för närvarande är föremål för översyn och reformering. Givet de effektivitetsproblem som EG-biståndet uppvisat är det dock inte självklart att det gemensamma biståndet bör öka. Samordning mellan medlemsländernas nationella bistånd och EG-biståndet är dock alltid eftersträvsvärt. Särskilt när det gäller biståndet till kandidatländerna i Central- och Östeuropa har samordningsvinster kunnat göras. I likhet med motionärerna bakom U215 (kd) yrkande 24 och med vad regeringen anför i budgetpropositionen vill utskottet understryka betydelsen av uppföljning, kontroll och revision av det gemensamma biståndet.

Mot bakgrund av det senaste årets avslöjande om missförhållanden inom kommissionen är frågan om uppföljning och utvärdering särskilt viktig. Utskottet noterar att regeringen har utarbetat en strategi för att driva frågan om ökad kvalitet och effektivitet i EG:s utvecklingssamarbete och enligt denna verka för att det inrättas en stark och oberoende utvärderingsenhet för EG-biståndet. Om det skall inrättas ett från kommissionen oberoende utvärderingsinstitut är dock endast en av många frågeställningar i den genomgripande översyn som EG-biståndet för närvarande är föremål för. Ett ställningstagande i denna fråga bör därför anstå.

Liksom vid tidigare tillfällen (senast i bet. 1998/99:UU2 Internationellt bistånd) välkomnar utskottet att Sverige inom EU verkar för att medlemsländerna skall följa FN:s rekommendation om att minst 0,7 % av BNI skall utbetalas till bistånd. Utskottet noterar även den vikt regeringen fäster vid att försöka nå en större samstämmighet i EU:s relationer med utvecklingsländer.

Motionerna U206 (fp) yrkandena 23 samt U215 (kd) yrkandena 23–26 anses därmed besvarade med vad utskottet anfört ovan.

I motion U217 (v) yrkande 13 krävs att Sverige verkar för att EG-biståndet omorienteras från livsmedelsbistånd samt att det inriktas på de fattigaste länderna i Afrika. Motionären bakom U506 (s) framhåller att det gemensamma biståndet inte ökade när Sverige, Finland och Österrike trädde in i unionen 1995 samt att andelen av det gemensamma biståndet som uppfyller DAC:s kriterier har minskat.

Utskottet konstaterar att EG:s bistånd är föremål för en omfattande reformering. När det gäller biståndet till Afrika bedrivs detta till största delen inom Lomékonventionen. Sverige verkade pådrivande för att kommissionens mandat för de pågående förhandlingarna om en fortsättning till Lomé IV sätter fattigdomsbekämpning som det övergripande målet. Att andelen av det gemensamma biståndet som uppfyller DAC:s kriterier har sjunkit beror på det utökade biståndet till Central- och Östeuropa. Detta bistånd är av stor betydelse, bl.a. för att underlätta kandidatländernas anpassning till EU. Även om fattigdom är ett allvarligt problem i några av länderna i Central- och Östeuropa, som räknas som utvecklingsländer enligt DAC, kan situationen och förutsättningarna inte jämföras med de som råder i de minst utvecklade länderna. Det är därför viktigt att regeringen fortsätter att verka för en ökad betoning på fattigdomsbekämpning i EG:s bistånd.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Propositionen (s. 35–37)

Regeringen konstaterar att det bilaterala utvecklingssamarbetet genom Sida omfattar cirka två tredjedelar av det svenska biståndet till ett hundratal länder genom ett stort antal kanaler. För länder med vilka Sverige har mer omfattande eller komplext samarbete styrs detta genom landstrategier som utarbetas gemensamt av Utrikesdepartementet och Sida.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet sker främst med de fattigaste länderna, och ca 34 % av resursöverföringarna går direkt till Afrika. Ämnesmässigt är sociala sektorer, infrastruktur och näringsliv samt humanitärt bistånd de största områdena. Bilateralt utvecklingssamarbete bedrivs i olika former och med olika instrument.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet utvärderas inom Sida dels av Sekretariatet för utvärdering och intern revision, som är direkt underställt Sidas styrelse, dels av olika avdelningar och av de integrerade ambassaderna. Utvärderingsverksamheten har huvudsakligen tre syften: kontroll, lärande och kunskapsutveckling.

Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet ökar år 2000 med 1 260 miljoner kronor till 8 605 miljoner kronor. Vid fördelningen av medel har reservationer på respektive delpost beaktats.

Bilateralt utvecklingssamarbete fördelat på världsdelar och verksamhetsgrenar

Tusental kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000
1 Afrika	1 670 000	1 850 000
2 Asien	900 000	1 000 000
3 Latinamerika	385 000	620 000
4 Europa	295 000	450 000
5 Särskilda utvecklingsprogram	1 070 000	1 070 000
6 Krediter för utveckling	400 000	450 000
7 Forskningssamarbete	470 000	570 000
8 Enskilda organisationer	850 000	880 000
9 Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande åtgärder	790 000	1 000 000
10 Ekonomiska reformer	470 000	665 000
11 Information	45 000	50 000
Summa	7 345 000	8 605 000

Anslagsstrukturen för 2000 är oförändrad jämfört med innevarande år. Fördelningen framgår av tabellen ovan. Sida, som disponerar merparten av anvisade medel under anslagsposten, har rätt att omfördela mellan delposter under förutsättning att enskild delpost förändras med högst 10 %.

Delposten 1 Afrika omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser. Delposten beräknas öka till 1 850 miljoner kronor främst genom ökad medelstildelning till Moçambique, Tanzania, Uganda samt för regionalt/övrigt.

Delposten 2 Asien omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser. Delposten beräknas öka till 1 000 miljoner kronor främst genom ökad medelstildelning för Bangladesh, Kambodja, Sri Lanka och Vietnam samt för regionalt/övrigt.

Delposten 3 Latinamerika omfattar landramen för Nicaragua och samarbetet med Central- och Sydamerika inklusive Bolivia. Delposten beräknas öka till 620 miljoner kronor främst med anledning av planerade insatser efter orkanen Mitch.

Delposten 4 Europa omfattar insatser på västra Balkan, inklusive valövervakningsinsatser i regionen, och stöd till vissa länder i Kaukasien och Centralasien. Delposten beräknas öka till 450 miljoner kronor främst med anledning av behovet av återuppbyggnadsinsatser i Kosovo.

Delposten 5 Särskilda utvecklingsprogram omfattar ett flertal verksamheter. Sänkningarna för särskilda miljöinsatser respektive särskilda insatser för demokrati och mänskliga rättigheter innebär inte en sänkning av ambitionsnivån inom dessa områden.

Delposten 6 Krediter för utveckling omfattar subventioner av u-krediter och biståndskrediter. En höjning till 450 miljoner kronor beräknas.

Delposten 7 Forsknings-samarbete är en fortsatt prioriterad verksamhet inom ramen för satsningen på kunskaps- och institutionsutveckling. För 2000 beräknas en ökning av delposten till 570 miljoner kronor.

Delposten 8 Enskilda organisationer utgör stöd till bistånd som genomförs av svenska folkrörelser och enskilda organisationer. En ökning till 880 miljoner kronor beräknas.

Delposten 9 Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande används för att lindra följderna av väpnade konflikter för civilbefolkningen, stöd till tidig återuppbyggnad och konfliktförebyggande samt insatser för offer för naturkatastrofer. Delposten beräknas öka till 1 000 miljoner kronor.

Delposten 10 Ekonomiska reformer används för betalningsbalansstöd och skuldlättnad. För 2000 beräknas en ökning av delposten till 665 miljoner kronor.

Delposten 11 Information beräknas öka till 50 miljoner kronor för att ge utrymme för en ökad satsning på information om och opinionsbildning kring utvecklingsarbetet.

Särskilda utvecklingsprogram

1999/2000:UU2

Tusental kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000
Näringslivsutveckling	400 000	440 000
Kontraktfinansierat tekniskt bistånd		
Internationella kurser		
Demokrati och mänskliga rättigheter	130 000	110 000
Särskilda miljöprogram	205 000	180 000
Programutveckling	220 000	210 000
Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter	115 000	130 000
Summa	1 070 000	1 070 000

Gällande landramar för 1999 och planerade för 2000

Tusental kronor

	1999	2000
Afrika		
Angola	100 000	80 000
Eritrea	20 000	20 000
Etiopien	130 000	130 000
Guinea-Bissau	5 000	5 000
Kenya	65 000	65 000
Moçambique	260 000	300 000
Namibia	65 000	65 000
Sydafrika	200 000	200 000
Tanzania	240 000	260 000
Uganda	125 000	150 000
Zambia	100 000	100 000
Zimbabwe	110 000	110 000
Regionalt/Övrigt	250 000	365 000
Summa	1 670 000	1 850 000
Asien		
Bangladesh	120 000	140 000
Kambodja	80 000	100 000
Laos	100 000	100 000
Sri Lanka	40 000	60 000
Vietnam	170 000	200 000
Västbanken/Gaza	120 000	120 000
Regionalt/Övrigt	270 000	280 000
Summa	900 000	1 000 000

Latinamerika		
Nicaragua	80 000	85 000
Centralamerika	190 000	415 000
Sydamerika	115 000	120 000
Summa	385 000	620 000

Motionerna

Medelstilldelning, prioriteringar och anslagsstruktur

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag som leder till minskning eller höjning av ramen för *utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*. Av tabellbilagorna framgår partiernas förslag till ändrade anslag.

I motion 1999/2000:U206 (fp) yrkande 27 (delvis) begär Folkpartiet ändringar av regeringens förslag till fördelning inom anslagsposterna A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete enligt tabell 5 i bilaga 1.

I motion 1999/2000:U210 (c) krävs följande förändring under anslagsposten A 1.2 i förhållande till budgetpropositionen (yrkande 21):

Afrika, en ökning med 20 miljoner till 1 870 miljoner fördelat på följande sätt:

Landramen till Etiopien föreslås minskad med 30 miljoner

Landramen till Guinea Bissau ökas med 20 miljoner

Landramen till Moçambique ökas med 30 miljoner

Vidare bör posten Särskilda utvecklingsprogram ökas med 30 miljoner fördelat med 20 miljoner till Demokrati och mänskliga rättigheter och 10 miljoner till Särskilda miljöprogram (yrkande 22). Anslaget Enskilda organisationer föreslås ökas med 50 miljoner (yrkande 23) och anslaget Ekonomiska reformer ökas med 95 miljoner (yrkande 24).

Kristdemokraterna anser i 1999/2000:U215 (kd) yrkande 28 (delvis) att riksdagen bör besluta om en underindelning av anslag A 1 Bistandsverksamhet i enlighet med vad som framgår av bilaga 1, tabell 5.

Moderata samlingspartiet anser i 1999/2000:U204 (m) yrkande 8 att systemet med landramar bör avskaffas till förmån för avtal, där strikta villkor uppställs vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling. Samma krav förs även fram i motion 1999/2000:U607 (m) yrkande 6. I kommittémotion 1999/2000:U222 (m) yrkande 1 föreslår Moderaterna att systemet med landramar avskaffas, för att ersättas av ett allmänt anslag fördelat i enlighet med tabell 5 i bilaga 1.

I 1999/2000:U222 (m) yrkande 2 (delvis) föreslår Moderaterna en förändrad fördelning inom anslaget A 1 och att anslagsposterna Ekonomiska reformer, Information, Programutveckling samt Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter avskaffas och att kostnaderna i stället bärs av respektive verksamhet (yrkande 3).

I motionerna U206 (fp) yrkande 27 (delvis), U210 (c) yrkandena 21 – 24 och U215 (kd) yrkande 28 (delvis) föreslås från budgetpropositionen avvikande medelsfördelning vad avser anslagen, anslagsposterna och landramarna för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Motionärernas alternativa förslag framgår av tabellerna 3 och 4. I motion U222 (m) yrkande 2 (delvis) krävs ändringar av beloppet inom anslaget A 1 och i yrkande 3 krävs att ett antal anlag avskaffas och att kostnaderna bärs av respektive verksamhet.

Utskottet anser att regeringens förslag till fördelning mellan olika delposter inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för budgetåret 2000 är väl avvägt. Utskottet vill också hävda att den valda anslagsstrukturen, inom anslaget för det bilaterala utvecklingssamarbetet, är ändamålsenlig.

I konsekvens med detta ställningstagande och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsramen och fördelningen inom utgiftsområdet avstyrks de förslag om en alternativ fördelning och anslagsstruktur inom det bilaterala utvecklingssamarbetet som framförs i motionerna U206 (fp) yrkande 27 (delvis), U210 (c) yrkandena 21–24, U215 (kd) yrkande 28 (delvis) och U222 (m) yrkandena 2 (delvis) och 3.

Flera motioner, bl.a. U204 (m) yrkande 8, U607 (m) yrkande 6 och U222 (m) yrkande 1, gäller specifika förslag till ändringar av hur det svenska biståndet struktureras (enligt bilaga 2). Bland förslagen återfinns även krav på att systemet med landramar avskaffas och att fleråriga samarbetsavtal slopas.

Beträffande förslagen att avskaffa systemet med landramar respektive fleråriga samarbetsavtal har utskottet i betänkande 1997/98:UU2 Internationellt bistånd bl.a. anfört att det numera i samarbetsavtalen alltid finns klausuler med krav på uppföljning, redovisning och korruptions-hämmande kontroll. Dessa frågor är viktiga, och höga krav bör ställas på att länderna uppfyller de specificerade villkoren. Bistånd kan alltid avbrytas om förutsättningarna för ett bra bistånd eller relationen med landet radikalt försämras – det av Sverige uppsagda samarbetsavtalet med Indien efter provsprängningarna av kärnvapen är ett exempel härpå. Samtidigt finns det ett värde i att biståndet är långsiktigt och förutsebart för mottagarländerna. Den partnerskapsrelation som eftersträvas med de viktigare mottagarländerna bygger på långsiktighet och ömsesidigt ansvarstagande. De landstrategier som fastställs för samtliga programländer, andra viktiga samarbetsländer samt för vissa regioner har normalt ett femårsperspektiv med revidering efter tre år om inte regeringen bedömer att arbetet med en ny landstrategi kan skjutas framåt i tiden. Strategierna kopplas oftast till treåriga, i några fall tvååriga, samarbetsavtal med programländerna. Landramen är det årliga utfästa beloppet i samarbetsavtalet. Systemet är, enligt utskottets uppfattning, lämpligt och funktionellt för att garantera effektiviteten och flexibiliteten i det svenska utvecklingssamarbetet. Utskottet anser regeringens förslag vara väl avvägt och finner inte anledning att förorda någon avveckling av systemet med landramar eller av systemet med fleråriga samarbetsavtal.

Utskottet avstyrker i konsekvens med detta motionerna U204 (m) yrkande 8, U222 (m) yrkande 1 samt U607 (m) yrkande 6. 1999/2000:UU2

I propositionen 1999/2000 yrkande 3 förelås att riksdagen bemyndigar regeringen att ikläda staten betalningsansvar till ett belopp om 12 miljarder för garantigivning.

Utskottet tillstyrker proposition 1999/2000:1 yrkande 3.

Verksamhetsgrenar

Propositionen (s. 37) – Demokrati och mänskliga rättigheter

Stöd till demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och gott styrelseskick utgör ett prioriterat område inom det svenska utvecklingssamarbetet.

Verksamhetsgrenen har under 1998 vuxit och demokrati- och rättighetsfrågor integreras efterhand i andra insatser. Barns rättigheter har lyfts fram. På Sida pågår ett arbete med att producera en handbok för metoder att låta ett barnrättsperspektiv genomsyra Sidas olika handlingsprogram och sektorer.

Som ett led i Sveriges policyutveckling på området överlämnade regeringen under våren 1998 skrivelsen Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete (skr. 1997/98:76) till riksdagen. Samtidigt överlämnades skrivelsen Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (skr. 1997/98:89). Tillsammans är dessa vägledande för det svenska utvecklingssamarbetet i syfte att främja demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Demokrati ser olika ut på olika håll i världen och är något som inte kan tvingas fram av krafter utifrån. Utvecklingssamarbete kan stärka reformansträngningarna i en demokratisk riktning.

Motionerna

I den enskilda motionen 1999/2000:U205 (m) framhåller motionären att demokrati inte är ett tillräckligt mål för svensk biståndspolitik. Arbetet för att skapa institutioner och ändamålsenlig lagstiftning räcker inte heller till. För att skapa förutsättningar för investeringar i nya företag och för nya jobb krävs fasta spelregler och förutsägbara villkor. Tillämpningen av lagstiftningen och de reella möjligheterna att bl.a. genom skatteuppbörd och indrivning se till att ingångna avtal följs är helt avgörande. Korruption och ett oförutsägbart rättsväsende tillhör de främsta infrastrukturella hindren för en positiv utveckling i många av de länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete. Med en kraftfull svensk politik skulle förutsättningarna kunna förbättras avsevärt.

Folkpartiet anser i motion 1999/2000:U206 (fp) yrkande 5 att det krävs en djupare analys av skillnaden mellan demokrati och frågor som rör mänskliga rättigheter i största allmänhet och att det därför krävs en klarare definition av demokratibiståndet och att ett åtgärdsprogram tas fram. I yrkande 9 krävs att regeringen varje år tar fram en särskild rapport om läget i mottagarländerna vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Vidare anser motionärerna att till utvecklingens infrastruktur hör även rättsstaten. Ingen långsiktig och

verklig utveckling är möjlig utan respekt för demokrati och mänskliga rättigheter. En viktig komponent är också en fri handel och en fungerande marknadsekonomi, som skapar de resurser som är nödvändiga för utveckling (*yrkande 12*).

Centerpartiet anser i motion *1999/2000:U210 (c) yrkande 10* att inslaget av villkor bör öka i det bilaterala biståndet. Det gäller särskilt avseende demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättvis fördelning. Resultaten av Sveriges insatser för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och social utveckling måste kontinuerligt utvärderas. Sverige bör avhålla sig från att ge omfattande bistånd till länder och via regimer som inte eftersträvar demokratisering. Det gäller särskilt det bistånd som går till att bygga ut infrastruktur, näringsliv och statsförvaltning.

Biståndets effektivitet är direkt avhängig av den demokratiska utvecklingen i mottagarländerna. Det är en nödvändighet att en del av biståndet ges som ett riktat demokratistöd i syfte att utveckla och stärka demokratin. De svenska riksdagspartierna har under en treårig försöksverksamhet haft möjlighet att kanalisera biståndsmedel till systerpartier i de fattiga länderna i avsikt att främja och stärka demokratin. Detta bistånd har i liten skala med gott resultat bidragit till demokratiutvecklingen i mottagarländerna. Kristdemokraterna menar i motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 15* att Sida i sina demokrati-projekt i större utsträckning borde utnyttja den kompetens som många svenska politiker och politiska partier besitter.

Vänsterpartiet kräver i partimotion *1999/2000:U217 (v) yrkande 8* att det svenska biståndet till demokratiutveckling bör öka. Medel till svenska politiska partier att bistå demokratiska organisationer i länder som försöker bygga sig ett demokratiskt politiskt system är en viktig kanal när det gäller att stärka arbete för demokrati.

Moderaterna menar i partimotion *1999/2000:U220 (m) yrkande 8* att korruption utgör ett avsevärt hinder för såväl det internationella som det inhemska handelsutbytet. En korrumpad och inkompetent statsmakt utgör ofta det mest påtagliga hindret för ett lands välståndsutveckling. Det är därför angeläget att, bl.a. inom ramen för WTO, anta etiska regler för att bekämpa korruption. Frågan om korruption berör också det mer traditionella biståndet. I de länder där regeringen utgör det största hindret för det egna folkets utveckling och där en genuin vilja att genomföra reformer saknas, bör i möjligaste mån biståndet i stället kanaliseras genom ideella organisationer.

I kommittémotion *1999/2000:U607 (m) yrkande 4* menar Moderata samlingspartiet att Sverige har ett särskilt ansvar för respekten för mänskliga rättigheter i de länder som mottar betydande svenskt bistånd. För att Sverige på ett tydligare sätt skall ställa krav och driva på utvecklingen i mottagarländerna har moderaterna krävt att regeringen årligen, i god tid före eller senast i samband med budgetförslaget, skall ge riksdagen en utförlig rapport om situationen och utvecklingen när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna. Trots att riksdagen den 10 december 1998 gjorde ett tillkännagivande om önskvärheten av en årlig MR-rapport

om mottagarländerna, har regeringen inte presenterat någon sådan. Moderaterna finner detta anmärkningsvärt och vill därför rikta allvarlig kritik mot regeringens sätt att hantera riksdagens beställning. I *yrkande 5* anför motionärerna att svenskt bistånd inte bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottets överväganden

Ett antal motioner, U205 (m), U206 (fp) yrkandena 5 och 12, U210 (c) yrkande 10, U215 (kd) yrkande 15 och U217 (v) yrkande 8 och U220 (m) yrkande 8, behandlar olika förslag om hur biståndet för främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter bör vara utformat. Motionärerna anser att svenskt bistånd inte bör utgå till regimer som inte eftersträvar ett demokratiskt styrelsesätt. I motionerna förespråkas bl.a rättsstatens betydelse, att demokratiaspekterna skall betonas i svenska biståndsavtal och att biståndet skall kanaliseras genom enskilda organisationer.

Utskottet anser att det är positivt att stödet till demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna utgör ett alltmer prioriterat område inom Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Som framgår även på andra håll i detta betänkande görs inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet en stor mängd insatser för utvecklandet av demokrati. Här kan t.ex. nämnas stödet till uppbyggandet av de demokratibärande strukturerna i samarbetsländerna, stödet till bekämpandet av korruption samt det omfattande svenska stödet genom enskilda organisationer, ett stöd som är väl känt och utgör en grundpelare i vårt stöd till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Riksdagspartierna har de senaste åren givits möjlighet att kanalisera mindre belopp biståndsmedel till systerpartier i mottagarländerna. Utskottet menar i likhet med motionärerna att denna försöksverksamhet, som har bedrivits inom demokratibiståndet, har givit goda resultat och bör få fortsätta.

Vad som framförs motionsledes om en ökad betoning på den betydelse som rättsstaten har för utvecklingen ligger, enligt utskottets mening, i allt väsentligt i linje med svensk politik på området. En ökad uppmärksamhet riktas i det svenska utvecklingssamarbetet mot stärkandet av rättsväsendet och andra demokratibärande strukturer, såsom ett livskraftigt civilt samhälle. Motionsyrkandena om rättsväsendets betydelse kan därför anses vara tillgodosedda genom det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet.

Med vad ovan anförts anses motionerna U205 (m), U206 (fp) yrkandena 5 och 12, U210 (c) yrkande 10, U215 (kd) yrkande 15 och U217 (v) yrkande 8 besvarade med vad utskottet anför.

I regeringens skrivelse till riksdagen (skr. 1997/98:76), Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete, betonas att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är centrala målsättningar för utvecklingssamarbetet. Frågan om korruption är en viktig del av dialogen med samarbetsländerna. Sverige uppmärksammar denna fråga i alla samarbeten och driver den genom olika kanaler. Utskottet konstaterar att korruption måste angripas gemensamt, av båda givare och mottagare och av alla

givare tillsammans och att det är viktigt att stärka samarbetsländernas förmåga att bekämpa korruption.

Förutom för svenska myndigheter gällande allmänna regelverk finns anvisningar avseende Sidas uppdrag att verka för god administration och att motverka korruption i utvecklingssamarbetet

Med vad ovan anförts anses motion U220 (m) yrkande 8 besvarad med vad utskottet anför.

Vidare begärs i motionerna U206 (fp) yrkande 9 och U607 (m) yrkande 4 att regeringen årligen skall lämna en redovisning till riksdagen över tillståndet beträffande demokratin och de mänskliga rättigheterna i de länder som mottar svenskt bistånd.

Utskottet har tidigare konstaterat att vetskapen om att den svenska riksdagen följer och värderar utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati är en viktig signal till mottagarländerna. Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen (bet. 1998/99:UU2, rskr. 1988/99:73) framhållit värdet av vetskapen om att den svenska riksdagen följer och värderar situationen och utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati i samarbetsländerna för svenskt bistånd och i linje med detta anför viten av årlig rapportering. Denna rapportering kommer att ingå i *Sveriges internationella utvecklingssamarbete, Årsbok 1999* som dels en fylligare landrapportering, dels ett avsnitt bestående av en redogörelse för utvecklingen i de viktigaste samarbetsländerna.

Utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati måste redovisas inom ramen för den politiska, ekonomiska och sociala situationen i respektive land. Mänskliga rättigheter handlar om grundläggande behov såsom rätten till en rimlig levnadsstandard, hälsovård och utbildning. De rättigheterna spelar också en väsentlig roll för människors möjligheter att ta del av politiken. Genom att redovisa situationen för mänskliga rättigheter och demokrati kopplad till t.ex. uppgifter om utbildning och hälsovård ges en bättre helhetssyn.

Utskottet har under beredningen av detta ärende tagit del av en förhandsutgåva av den ovan nämnda rapporten, bl.a. de delar som rör frågor om mänskliga rättigheter och demokrati.

Med vad ovan anförts anses motionerna U206 (fp) yrkande 9 och U607 (m) yrkande 4 besvarade.

I motion U607 (m) yrkande 5 anför motionärerna att svenskt bistånd inte bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottet konstaterar att Sveriges utrikespolitik och utvecklingssamarbete utgår ifrån att demokratisering bygger på och bidrar till respekten för de mänskliga rättigheterna. Sverige kan inte överge de människor som drabbas av diktatur, våld och förtryck. Utvecklingssamarbetet bör bestå av en kombination av politisk dialog, insatser direkt inriktade på demokrati och mänskliga rättigheter och demokrati- eller rättighetsfrämjande inslag i övriga biståndsinsatser. Utifrån analys av ett land kan helheten i ett biståndsprogram bidra till demokratisering. Så kan till exempel betalningsbalansstöd, hälso-

program och infrastruktursatsningar alla vara demokratifrämjande. Att avbryta eller suspendera bistånd kan visa sig vara nödvändigt när förutsättningarna för samarbete inte längre föreligger. Som ett sätt att påverka ett annat lands utveckling är det emellertid ett trubbigt instrument. Det väsentliga är att alla insatser i ett land ses i ett sammanhang och förstärker varandra så att helheten blir mer än summan av delarna. Samarbete med enskilda organisationer i samarbetsländerna eller i länder i förändring är självklara inslag i dessa strävanden.

Frågan om korruption är en viktig del av dialogen med samarbetsländerna. Utskottet har inhämtat att det finns anvisningar avseende Sidas uppdrag att verka för god administration och att motverka korruption i utvecklingssamarbetet. Promemorian Korruption – svenska positioner från mars 1998 håller för närvarande på att uppdateras. Detta är ett led i förverkligandet av regeringens intentioner om ett aktivare och effektivare svenskt agerande mot korruption. En rad olika departement och departementsenheter är engagerade i detta arbete genom en informell arbetsgrupp. Den leds av Utrikesdepartementets enhet för internationell handelspolitik.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U607 (m) yrkande 5.

Propositionen (s. 39) – Sociala sektorer

Under 1998 har utvecklingssamarbetet bibehållit ett fokus på reformprocesser och stöd till fattiga och utsatta grupper. Dessutom har ett aktivt policy- och metodarbete genomförts i samarbete med andra givare och samarbetsländer, vilket resulterat i en ökad samsyn.

Målet för utvecklingssamarbetet inom hälso- och utbildningssektorn är att stödja reformprocesser med inriktning på utbildning och hälsovård av god kvalitet och tillgängliga för alla. Syftet är att skapa förutsättningar för social utveckling, dvs. förbättrade levnadsvillkor för majoriteten av befolkningen och för fattiga grupper i synnerhet. Samarbetet skall även bidra till att ge människor med funktionshinder möjligheter att delta i samhällslivet på lika villkor.

Undervisningsbiståndet inriktas på att stödja reformprocesser som syftar till att ge grundläggande utbildning för alla, att höja utbildningens kvalitet samt att nå eftersatta och diskriminerade grupper, såsom kvinnor, flickor i fattiga familjer och handikappade. I Afrika gäller det att fortsätta stödet till ökad bredd och kvalitet i ländernas utbildningssystem med tonvikt på primärskolan. Regeringen konstaterar att undervisningsbiståndet över en tre-till femårsperiod bör omvandlas till sektorsprogramstöd, dvs. budgetstöd till mottagarstyrda, nationella program, där Sverige och andra givare för en dialog om sektorns och sektorsprogrammets utveckling. I denna dialog skall fattigdomsbekämpning utgöra plattformen.

Även hälsobiståndet bör omformas till sektorsprogramstöd. Hiv/aids-epidemin ställer höga krav på hälsosektorn och på behovet av sociala skyddsnät, bl.a. för att ta hand om föräldralösa barn. Ökad tonvikt bör därför läggas på hiv/aids-bekämpning, inte minst i Södra Afrika.

Över hela världen finns organisationer av funktionshindrade. En viktig förutsättning för en långsiktig utveckling på handikappområdet är att dessa organisationer får stöd för utveckling i syfte att kunna tillvarata och driva funktionshindrades rättigheter i det egna samhället. Dessa medlemsorganisationer spelar en viktig roll för organisationsutvecklingen i utvecklingsländerna och deras kompetens bör tas till vara både inom det egna funktionshinderområdet som vad avser erfarenhet och kunnande om att utveckla och stärka demokratiska organisationer i utvecklingssamarbetet i allmänhet.

I den enskilda motionen *1999/2000:U203 (s)* krävs i *yrkande 1* en satsning på insatser och metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrade människors jämlikhet och att dessa frågor särskilt uppmärksammas inom ramen för svenskt utvecklingsarbete och katastrofinsatser. I *yrkande 2* krävs att Sida får i uppdrag att ta fram riktlinjer och arbetssätt för hur man skall integrera funktionshindrade människors rättigheter och behov i det svenska utvecklingssamarbetet.

Befolkningsfrågor handlar även om den enskildes möjlighet och rättighet att styra över sitt liv. Framför allt måste kvinnors rätt till makt och kontroll över sina liv respekteras. Kraven att kvinnan själv bestämmer över sin egen hälsa och bedömer sina egna förutsättningar för att ta ansvar för sina barn är i dag långt ifrån självklara. Åtskilliga kvinnor hindras dagligen från att bidra till den sociala och ekonomiska utvecklingen eftersom de förnekas tillgång till utbildning och hälsovård. Motionärerna föreslår i *1999/2000:U206 (fp)* *yrkande 17* att ytterligare 20 miljoner kronor satsas på särskilda jämställdhetsinsatser. Motionärerna anser att arbetet med att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är en viktig uppgift för biståndet. Barnens hälsa måste ges en särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken (*yrkande 19*). Motionärerna anser också att hiv/aids utgör ett särskilt problem och att det är viktigt med förebyggande insatser, som omfattar information om spridningssätt och rekommendation om kondomanvändning. Folkpartiet anslår ytterligare 35 miljoner kronor till UNAIDS. WHO, Unicef och UNFPA har väddat till alla länder och deras ledare att stödja ansträngningarna att eliminera kvinnlig omskärelse. Sverige bör i sitt biståndsarbete göra kraftfulla insatser dels för att förebygga att kvinnor och flickor utsätts för dessa ingrepp, dels för att skapa vård- och rehabiliteringsresurser. Folkpartiet anslår ytterligare 20, 30 och 40 miljoner kronor till respektive FN-organ (*yrkande 18*).

I den enskilda motionen *1999/2000:U208 (s)* konstateras att uppskattningsvis 10 % av världens befolkning har ett funktionshinder. Den diskriminering som människor med funktionshinder möter har flera orsaker. Negativa attityder och felaktiga föreställningar om funktionshinder är en orsak. Bristande politisk vilja att ta till vara funktionshindrade människors möjligheter är en annan. Människor med funktionshinder ställs utanför samhällsutvecklingen vilket många gånger också innebär ett socialt utanförskap.

I den enskilda motionen 1999/2000:U209 (s) krävs konkreta riktlinjer för hur funktionshindrade människors rättigheter skall integreras i det svenska biståndet.

Personer med olika former av funktionshinder utgör ytterligare en utsatt och marginaliserad grupp i utvecklingsländerna, och Kristdemokraterna kräver därför i motion 1999/2000:U215 (kd) yrkande 20 att handikappfrågorna lyfts fram i det internationella samarbetet.

Vänsterpartiet kräver i partimotion 1999/2000:U217 (v) yrkande 1 en översyn av innehållet i skolböcker när det gäller biståndsfrågor och internationell politik. Inom ramen för lärar- och journalistutbildningarna och i stödet till folkbildningen krävs ökade möjligheter att bearbeta de internationella frågorna bättre (yrkande 2) och inom detta område vore det lämpligt att använda sig av de akademiker i Sverige som själva har sitt ursprung i Afrika, Latinamerika och Asien (yrkande 3). Åtgärder för sexuell och reproduktiv hälsa är en del av Sveriges och EU:s bistånd som ofta kommer i skymundan. Vänsterpartiet menar i yrkande 9 att detta borde utgöra en viktig del av det svenska biståndet och det är en betydelsefull fråga för Sverige att driva hårdare i såväl EU som FN. I yrkande 11 begärs att Sverige stöder tillkomsten av ett internationellt handikappsekretariat som får till uppgift att följa upp och samordna insatser, internationellt och nationellt.

I den enskilda motionen 1999/2000:Fö331 (c) yrkande 2 framhålls betydelsen och behoven av internationell minröjning, kompletterad med medicinska förebyggande och behandlande insatser. Motionären menar att området bör vara prioriterat i svensk biståndsverksamhet.

Utskottets överväganden

I den enskilda motionen U203 (s) krävs i yrkande 1 en satsning på insatser och metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrade människors jämlikhet och i yrkande 2 krävs vidare att Sida får i uppdrag att ta fram riktlinjer och arbetssätt för hur man skall integrera funktionshindrade människors rättigheter och behov i det svenska utvecklingssamarbetet. Även i den enskilda motionen U208 (s) konstateras att uppskattningsvis 10 % av världens befolkning har ett funktionshinder och att dessa människor inte sällan ställs utanför samhällsutvecklingen, något som många gånger också innebär ett socialt utanförskap. I motionen U209 (s) krävs konkreta riktlinjer för hur funktionshindrade människors rättigheter skall integreras i det svenska biståndet och i motion U215 (kd) yrkande 20 krävs att handikappfrågorna lyfts fram i det internationella samarbetet.

Utskottet menar att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet. Sverige initierade och deltog mycket aktivt i utarbetandet av FN:s standardregler på handikappområdet, regler som i dag utgör ett praktiskt verktyg för genomförandet av FN:s och medlemsstaternas handikappprogram. Inom FN har en särskild rapportör för handikappfrågor utsetts, vars uppgift är att övervaka genomförandet av standardreglerna i det

internationella utvecklingssamarbetet. Stärkandet av ett rättighetsperspektiv på handikappfrågorna i såväl det multilaterala som bilaterala utvecklingssamarbetet ges särskild prioritet.

Barn med funktionshinder är särskilt utsatta, varför Sverige ägnar dessa extra uppmärksamhet. Arbetet pågår med en svensk strategi för barn med funktionshinder i utvecklingssamarbetet. Strategin kommer bl.a. att belysa vilka specifika åtgärder som görs och kan göras för att konkret förbättra situationen för barn med funktionshinder.

Sverige verkar bl.a. för att handikappfrågan skall uppmärksammas i de internationella förberedelserna inför uppföljningen av Världstoppmötet om social utveckling (Köpenhamn 1995) vid ett extramöte i FN:s generalförsamling i juni 2000.

Arbetet med att lyfta fram handikappfrågorna pågår inom ramen för de nordiska ländernas utvecklingsbistånd. Vid det nordiska biståndsministermötet i Stockholm den 10 juni 1998 uttrycktes stöd för en förbättrad integrering av bistånd till personer med funktionshinder i utvecklingssamarbetet. Ett gemensamt erfarenhetsutbyte förordades mellan berörda organisationer och ansvariga departement i form av en nordisk konferens på temat metoder för integrering av personer med funktionshinder i det bi- och multilaterala utvecklingssamarbetet. Nordisk Kontaktutvalg (NKU), ett nätverk av nordiska handikapporganisationer, gavs i uppdrag att, i nära samarbete med tjänstemän inom de nordiska departementen och myndigheterna, svara för anordnandet av konferensen. Konferensen kommer att äga rum i Köpenhamn under år 2000. Till underlag för konferensen förbereder Sverige en förstudie kring temat barn med funktionshinder samt genderperspektivet och funktionshinder. Ett seminarium kommer vidare att äga rum under hösten 1999 i syfte att färdigställa studien. Regeringen har beslutat om ett bidrag som uppgår till 213 000 kr till stöd för de svenska förberedelserna inför den nordiska konferensen.

Genom Sida pågår många viktiga aktiviteter för att förbättra livsvillkor och delaktighet för personer med funktionshinder. Sida har som övergripande mål att handikappaspekter skall beaktas och integreras i relevant biståndsplanering och att utvecklingssamarbetet därmed skall bidra till att förverkliga de rättigheter som bl.a. fastställs i FN:s standardregler och i konventionen om barnets rättigheter.

Med vad som ovan anförts anses motionerna U203 (s) yrkandena 1 och 2, U208 (s), U209 (s) och U215 (kd) yrkande 20 besvarade.

I motion U217 (v) yrkande 11 begärs att Sverige stöder tillkomsten av ett internationellt handikappsekretariat, som får till uppgift att följa upp och samordna insatser internationellt och nationellt.

Utskottet konstaterar att Sida har under våren 1999 antagit en policy för barn och vuxna med funktionshinder i utvecklingssamarbetet. Syftet med policyn är dels att summera erfarenheterna av Sidas arbete för att integrera handikappfrågor i biståndet, dels skapa underlag för Sidas fortsatta arbete på området. En *focal point* för handikappfrågor har under 1999 inrättats på Sida. Stöd ges via Sida till en lång rad insatser internationellt. Sålunda stöder Sida bl.a. WHO:s rehabiliteringsenhet i syfte att utveckla förbättrade metoder på

området. Stöd ges vidare till UNDP:s Interregional Programme for Disabled för uppföljning av Världsaktionsprogrammet för handikappade samt metodutveckling bl.a. för planering och utvärdering av handikappinsatser, inklusive rådgivning och stöd till länder i samband med policyutveckling och planering. Stöd ges också till Unesco för metodutveckling och spridning av information och erfarenheter som rör undervisning av barn med särskilda behov. Utskottet anser också att det är av vikt att de olika sekretariat som skapats för att tillvarata speciella social-medicinska intressen, försöker samordna sina biståndsaktiviteter på ett sätt som skapar positiva effekter för den totala verksamheten.

Med vad ovan anförts anseäs motion U217 (v) yrkande 11 besvarad.

Folkpartiet föreslår i motion U206 (fp) yrkande 17 ökade satsningar på särskilda jämställdhetsinsatser med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa. Vänsterpartiet anser i motion U217 (v) yrkande 9 att åtgärder för sexuell och reproduktiv hälsa är en del av Sveriges och EU:s bistånd som ofta kommer i skymundan. Vänsterpartiet menar att detta borde utgöra en viktig del av det svenska biståndet och att det är en betydelsefull fråga för Sverige att driva hårdare i såväl EU som FN.

Utskottet menar att sexuell och reproduktiv hälsa är en viktig del av det bilaterala hälsobiståndet. Huvudprincipen är att individer och familjer fritt skall kunna fatta beslut om antal barn och tiden mellan födslarna. Utvecklingsarbetet skall bidra till att skapa de sociokulturella och ekonomiska förutsättningarna för sådana beslut. Sexuell och reproduktiv hälsa är en naturlig del av dialogen med samarbetsländerna. Sverige satsar, inom EU och FN, betydande belopp på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa. Sverige är vidare en av de största givarna genom ett stort multilateralt stöd via UNFPA (FN:s befolkningsprogram) och IPPF (Internationella föräldrafederationen).

1998 uppgick Sveriges bidrag till UNFPA till 125 miljoner kronor, vilket placerade oss på åttonde plats bland UNFPA:s givarländer. 1999 ökades det svenska bidraget med 12 % till 140 miljoner kronor. Kairokonferensen innebär bl.a. att befolkningsfrågan kom att ses ur ett bredare perspektiv där man innefattar alla faktorer som påverkar befolkningsutveckling, såsom ekonomisk och social utveckling, kvinnans ställning, utbildning m.m. Det är angeläget att givarländerna lever upp till åtaganden vid Kairo 1994 och att fördelningen mellan givarländerna förbättras.

Sverige var drivande i arbetet med uppföljningskonferensen till Kairo 1994 (ICPD+5), som ägde rum i somras. Inom ramen för förberedelsearbetet bidrog Sverige bl.a. till ett seminarium i Zambia rörande mansrollen.

Med det ovan anförda anser utskottet motionerna U206 (fp) yrkande 17 och U217 (v) yrkande 9 besvarade med vad som ovan anförts.

Motionärerna menar i motion U206 (fp) yrkande 19 att barns hälsa måste ges en särskild uppmärksamhet i biståndspolitiken.

Utskottet anser att arbetet med att stärka barns rättigheter och förbättra deras livsvillkor länge varit utmärkande för svenskt utvecklingsarbete. 1998 påbörjades inom Utrikesdepartementet en översyn av barnfrågor i det

internationella utvecklingssamarbetet med målet att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barn- och barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Arbetet bedrivs utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de biståndspolitiska målen.

I översynen skall vissa grupper av utsatta barn särskilt uppmärksammas. Strategier skall utarbetas inom följande områden: barnarbete, sexuell exploatering av barn, barn med funktionshinder, barn i väpnade konflikter, barn på institution samt barn och hiv/aids.

Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för att stimulera ett barnrättsperspektiv i FN:s fonder och program, i fackorgan och i Världsbanken m.fl. multilaterala aktörer. Beslut om stöd har fattats rörande bl.a. barnarbete, sexuell exploatering av barn och barn på institutioner. Vidare har stöd lämnats till olika studier, bl.a. rörande barn med funktionshinder, och en omfattande kartläggning har genomförts av barnets livsvillkor och rättigheter i det globala utvecklingssamarbetet.

Den pågående översynen av barnfrågorna kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen år 2001.

Med vad ovan anförts anses motion U206 (fp) yrkande 19 besvarad.

Folkpartiet framför i motion U206 (fp) yrkande 18 vikten av att Sverige inom biståndet tillräckligt uppmärksammar hälsoproblemen i u-länderna.

Utskottet konstaterar att i budgetpropositionen 1999/2000 beskriver regeringen sambandet mellan fattigdom och hälsa. En god hälsa och tillgång till adekvat hälsovård är både en grundläggande mänsklig rättighet och en förutsättning för social och ekonomisk utveckling.

Regeringen har med tillfredsställelse hälsat den revitalisering som Världshälsoorganisationen genomgår under sin nya ledning. Under 1998 gav regeringen ett särskilt bidrag om 25 miljoner kronor till prioriterade områden som malaria och tobaksbekämpning. För perioden 2000–2001 bereds inom Sida ett avtal med WHO som jämfört med innevarande period 1998–1999 innebär en höjning med 20–30 miljoner kronor per år. Därtill beräknar UD disponera 10 miljoner kronor för särskilda insatser med WHO.

Utskottet konstaterar att motionärernas yrkanden ligger i linje med regeringens intentioner, både vad gäller volym och inriktning och anser därmed motion U206 (fp) yrkande 18 besvarad.

Vänsterpartiet kräver i partimotion U217 (v) en översyn av skolböcker avseende biståndsfrågor och internationell politik (yrkande 1). Partiet kräver också en ökning av insatserna i biståndsfrågor när det gäller skolväsendet i allmänhet och utbildningen av lärare och journalister och stödet till folkbildningen i synnerhet (yrkande 2). Vänsterpartiet anser att man i samband med utbildning av lärare och journalister och inom folkbildningen bör ta till vara erfarenheter och kunskaper som akademiker från Afrika, Latinamerika och Asien besitter (yrkande 3).

Utskottet har inhämtat att en översyn av svenskt skolmaterial nu görs av Nordiska Afrikainstitutet. En liknade översyn gjordes för tio år sedan varför den pågående studien också har uppföljningskaraktär.

Målet för Sidas informationsverksamhet är att i Sverige främja kunskap om och intresse för utvecklingsarbete och utvecklingsfrågor. Mer än hälften av Sidas informationsbudget läggs på skolväsendet. Sida arbetar kontinuerligt med fortbildning i utvecklingsfrågor för grundskolelärare, gymnasielärare och högskolelärare. För ändamålet finansieras tolv lärare på halvtidstjänster. Sida arbetar också för att öka inslaget av undervisning i globala frågor i lärarutbildningen. Ett forum, Biståndsinfoakademin, har etablerats för diskussion om informationsfrågor med deltagande av Sida, enskilda organisationer, högskola och näringsliv.

Sida bidrar till Stiftelsen Kunskapsforum, som består av akademiker från Afrika, Asien och Latinamerika med intresse för utvecklingsfrågor. Genom Exportrådets konsultregister kan akademiker från dessa världsdelar identifieras och konsulteras.

Med vad ovan anförts anses motion U217 (v) yrkandena 1–3 besvarad.

I den enskilda motionen Fö331 (c) yrkande 2 framhålls betydelsen och behoven av internationell minröjning, kompletterad med medicinska förebyggande och behandlande insatser. Motionären menar att området bör vara prioriterat i svensk biståndsverksamhet.

Utskottet konstaterar att svenska insatser inom minområdet görs i allt väsentligt inom ramen för det humanitära biståndet. Sidas kriterier för beslut om stöd inom minområdet kan sammanfattas enligt följande:

- Stöd utgår i första hand till de mest drabbade länderna och främst till de länder som saknar egen ekonomisk kapacitet att angripa problemen.
- Vid beredningen av stöd tas särskild hänsyn till behovet av att stödja myndigheterna i landet med att själva skapa administrativ uppbyggnad och kompetensuppbyggnad (National Capacity Building).
- Stödet bör samordnas med andra humanitära insatser samt ses i ljuset av det allmänna utvecklingsarbete som sker i landet i fråga. Som en följd av detta kanaliseras merparten av det svenska stödet via multilaterala organisationer.

Endast i ett fåtal fall har svenska biståndsmedel kanaliserats till projekt vilkas huvudsakliga syfte är att ge medicinsk vård och att rehabilitera minornas offer. Svenska biståndsmedel kommer dock också sådan verksamhet till gagn, t.ex. genom att en del av det icke öronmärkta årsbidraget till Internationella rödakorskommittén om 212 miljoner kronor för 1999 går till specialkliniker för minoffer.

Det internationella samarbetet inom minområdet har intensifierats under senare tid. Ett genombrott i detta arbete har varit ikraftträdandet av den internationella konvention (Ottawakonventionen) om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor samt om deras förstöring. Konventionen trädde för svensk del i kraft den första maj i år. Konventionen ålägger parterna att lämna detaljerade redovisningar av hur många minor man förfogar över, var dessa finns och i vilken takt dessa minor förstörs. Kravet på förstöring innebär att parterna har förbundit sig att förstöra sina minlager inom fyra år efter det att konventionen trätt i kraft för

parten i fråga. Sverige har dock ensidigt utlovat att de svenska lagren skall vara förstörda inom en tvåårsperiod. Mellan de årliga partsmöten som konventionen föreskriver pågår ett intensivt arbete i form av permanenta expertkommittéer, i vilka Sverige deltar aktivt.

Med vad ovan anförts anses motion Fö331 (c) yrkande 2 besvarad.

Propositionen (s. 40) – Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling

Målet för stödet till infrastruktur är att bidra till uppbyggnaden av en miljömässigt och ekonomiskt bärkraftig infrastruktur med speciell tyngdpunkt på transporter, kommunikationer, energi och urban infrastruktur.

Förutsättningarna för och utformningen av stödet har under senare år starkt påverkats av avregleringar och en ökad ägarspridning i många av samarbetsländerna. En del av biståndet har därför inriktats på att underlätta för länderna att genomföra denna process på ett transparent och ansvarsfullt sätt. Sida blir alltmer en dialogpartner i policyfrågor och finansär av kompetens- och institutionsutveckling från att tidigare ha varit projektfinansär.

Verksamheten inom näringslivsutveckling syftar till att stärka förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt näringsliv i samarbetsländerna. Det ekonomiska samarbetet mellan Sverige och u-länderna utgör en utveckling från renodlad biståndsverksamhet till ekonomiskt samarbete av ömsesidigt intresse, vilket bl.a. är ett av målen för den förnyade Afrikapolitiken.

Motionerna

Kristdemokraterna menar i motion *1999/2000:U2 (kd) yrkande 4* att de länge drivit och motionerat om att ge Projektexportsekretariatet (PES) ett vidgat mandat och större resurser. Förutom PES har även Exportrådet och Sveriges representation i EU en viktig, främjande roll. Kristdemokraterna kräver också (*yrkande 5*) att regeringen undanröjer tjänsteförordningens regler som försvårar för svenska företagare att konkurrera om upphandlingen av biståndsprojekt.

I motion *1999/2000:U206 (fp) yrkande 8* krävs att det måste klargöras för mottagarländerna att biståndets omfattning och inriktning kan påverkas av hur demokratifrågan hanteras. Sveriges lojaliteter måste finnas hos de fattiga människorna – inte hos deras regeringar. Enligt motionärerna kan informationstekniken bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd.

Rationalisering och automatisering av enkla moment i arbetet har inneburit att arbetskraftens andel av den totala kostnaden för varor drastiskt sjunkit inom många områden, som konfektion, TV- och radioproduktion m.m. Samtidigt innebär den höga ingångskostnaden, kraven på infrastruktur och kunskap att u-länderna stängs ute från möjligheten att automatisera i motsvarande grad. Centerpartiet välkomnar i motion *1999/2000:U210 (c) yrkande 15* det svenska deltagandet i att utveckla telekommunikationer men menar att satsningarna även bör belysa hur informationsteknik kan användas för att förstärka effekterna i biståndet och hur svenskt bistånd avseende informat-

ionsteknik kan användas för att minska klyftorna mellan världens fattiga och rika (*yrkande 16*).

Utvecklingsländerna upplever sig i dag orättvist behandlade genom den rika världens politik för internationell handel. Kristdemokraterna vill därför i motion 1999/2000:U215 (*kd*) *yrkande 9* verka för fortsatta frihandelssträvanden, men med stor lyhördhet för utvecklingsländernas önskemål och behov. Sverige bör utforma omfattande landstrategier, präglade av ett helhetstänkande, för sina relationer med utvecklingsländerna.

Kristdemokraterna anser att biståndsgivarna varit förvånansvärt långsamma med att anta de möjligheter som IT-revolutionen skapar för de fattigaste länderna. Få har utarbetat omfattande strategier för IT och dess utvecklingsmöjligheter. Motionärerna menar i motion 1999/2000:U215 (*kd*) *yrkande 8* att regeringen bör ingå partnerskap med privata företag om att utarbeta en strategi för att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna. Ett IT-utvecklingsperspektiv borde genomsyra alla de nuvarande utvecklingsprogrammen. En av de positiva konsekvenserna av det svenska biståndet är återflödet i form av kapital till svenskt näringsliv genom order och uppdrag. Detta återflöde är till stor del beroende av den internationella konkurrensförmågan som svenska företag kan visa upp. Kristdemokraterna anser i *yrkande 16* att svenskt näringsliv måste få samma möjligheter och villkor som andra länder när det gäller att konkurrera om såväl bilaterala som multilaterala projekt. I *yrkande 17* anføres att svenska företags brist på framgång i upphandling bl.a. beror på restriktioner betingade av svenska tjänsteexportförordningens regler avseende kostnadstäckning och dess beräkning. Motionärerna kräver att regeringen undanröjer hindren i tjänsteexportförordningens regler som försvårar för svenska företagare att konkurrera om upphandling av biståndsprojekt. Vidare krävs att regeringen arbetar för att ta fram statistik om hur mycket upphandling som sker, inom vilka sektorer och hur stora andelar svenska företag har på de internationella upphandlingsmarknaderna (*yrkande 18*).

I flerpartimotionen 1999/2000:U216 (*fp, c*) *yrkande 3* krävs att det internationella samfundet stöder u-länderna avseende en mer rättfärdig fördelning mellan oljebolagen och de oljeproducerande länderna av inkomsterna från oljeutvinningen.

Miljöpartiet de gröna framhåller i partimotion 1999/2000:N275 (*mp*) *yrkande 11* vindkraftens lämplighet som en del av biståndet. Vindkraften är lättskött, den kan användas lokalt, och den förutsätter inte ett högteknologiskt samhälle. Likaså kan vindkraften ersätta miljöförstörande energikällor i Östeuropa, menar motionärerna.

I kommittémotion 1999/2000:T705 (*fp*) *yrkande 1* menar Folkpartiet liberalerna att Internet och modern informationsteknik utgör ett nytt vapen mot diktaturer. Möjligheterna att fritt kommunicera över gränser har redan spelat en viktig roll i Europas befrielse från kommunismen och den försiktiga uppluckringen av förtrycket i Kina. Informationsteknik kan i högre grad använ-

Utskottets överväganden

I motion U206 (fp) yrkande 8 understryks vikten av att göra informationstekniken till ett viktigt inslag i det svenska demokratibiståndet. Centerpartiet välkomnar i motion U210 (c) yrkande 15 det svenska deltagandet i att utveckla telekommunikationer men menar att satsningarna även bör belysa hur informationsteknik kan användas för att förstärka effekterna i biståndet och hur svenskt bistånd avseende informationsteknik kan användas för att minska klyftorna mellan världens fattiga och rika (yrkande 16). Kristdemokraterna menar i motion U215 (kd) yrkande 8 att regeringen bör ingå partnerskap med privata företag om att utarbeta en strategi för att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna. Även Folkpartiet menar i motion T705 (fp) yrkande 1 att Internet och modern informationsteknik utgör ett nytt vapen mot diktaturer.

Utskottet anser att informations- och kommunikationstekniken (ICT) är en viktig resurs och ett instrument för ökad effektivitet som Sverige i samarbete med våra nordiska grannländer och andra internationella aktörer kommer att ge ökat utrymme i utvecklingens tjänst. Genom en särskild satsning ska ICT utnyttjas framför allt för att bidra till att minska de ekonomiska och demokratiska klyftorna, både mellan och inom länder.

I juli 1998 tillsattes en arbetsgrupp med deltagare från UD och Sida i syfte att undersöka vad som bör och kan göras från svensk sida på IT-området i utvecklingssamarbetet. Sida har redan sedan tidigare aktiviteter som syftar till att höja IT-kompetensen och kapaciteten i utvecklingsländer. Dessa har främst varit inom utbildningsområdet.

UD/Sida:s arbetsgrupp har sökt svara upp mot flera behov bl.a. att:

- bygga upp den interna IT-kunskapen i den svenska biståndsförvaltningen,
- bidra med ett ökat stöd för IT-satsningar i mottagarländer, både som separata projekt och som en del i andra typer av insatser,
- bygga upp en beredskap för en förväntad ökning av efterfrågan på IT-stöd i Sveriges samarbetsländer,
- öka samarbetet med de nordiska länderna och med andra länder som påbörjat liknande satsningar, men även med andra aktörer som UNDP, Bellanet, Infodev, etc.

Inom ramen för det för Utrikesdepartementet och Sida gemensamma arbetet har följande gjorts:

- kartläggning av vad svenska och internationella aktörer gör inom IT-området,
- redovisning av dokumenterade erfarenheter från insatser, förslag till redan pågående projekt i vilka Sverige kan gå in med ekonomiskt stöd för att bygga upp en egen kunskapsbas,

- redovisning av specialområden där Sverige besitter särskild kunskap och kan spela en ledande roll inom det internationella utvecklingssamarbetet med huvudsyfte att motverka informations- och kommunikationsgap mellan och inom biståndsländerna med en snabb integration av IT.

Med vad ovan anförts anses motionerna U210 (c) yrkandena 15 och 16, U215 (kd) yrkande 8 och T705 (fp) yrkande 1 besvarade.

UD/Sida har tagit fram en rapport som penetrerar ovan nämnda ICT-insats vilken väntas i tryck i oktober/november 1999. Sida har också utarbetat en egen uppföljning av denna rapport vilken kommer att ligga till grund för Sidas IT-strategi inom utvecklingsbiståndet kommande år. Utskottet konstaterar att den svenska politiken ligger i linje med motionärernas förslag. Informations- och kommunikationstekniken (ICT) är en viktig resurs och ett instrument för att bidra till att minska de ekonomiska och demokratiska klyftorna både mellan och inom länder.

Med vad som ovan anförts anses motion U206 (fp) yrkande 8 besvarad.

I motion U215 (kd) yrkande 16 krävs att svenskt näringsliv måste få samma möjligheter och villkor som andra länder när det gäller att konkurrera om såväl bilaterala som multilaterala projekt. I motion U2 (kd) yrkande 4 anses att Projektexportsekretariatet (PES) bör ges ett vidgat mandat. I motion U215 (kd) yrkande 17 samt i motion U2 (kd) yrkande 5 krävs att regeringen undanröjer hindren i tjänsteexportförordningens regler som försvårar för svenska företagare att konkurrera om upphandling av bistandsprojekt. Vidare krävs i motion U215 (kd) yrkande 18 att regeringen arbetar för att ta fram statistik om hur mycket upphandling som sker på de internationella upphandlingsmarknaderna.

Utskottet har inhämtat att Tjänsteexportförordningen (1992:192) inte tillämpas på privata företag, utan endast gäller för statliga myndigheter som bedriver tjänsteexport i enlighet med bemyndigande i avgiftsförordningen (SFS 1992:191) eller beslut som regeringen meddelat i det enskilda fallet. Enligt denna förordning skall tjänsteexportverksamheten bedrivas utifrån en fastlagd marknadsstrategi och med krav på lönsamhet.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare med uppdrag att kartlägga och analysera den svenska exporten av statligt förvaltningskunnande. Enligt direktiven skall utredningen bl.a. analysera hur myndigheter hanterar bestämmelsen att statliga myndigheters tjänsteexport skall bedrivas med krav på lönsamhet och vilka konsekvenser denna bestämmelse får för förvaltningsexportens omfattning och riskexponering. I en enkät som har gått ut till myndigheter har därför frågan om hur man inom myndigheten tolkar tjänsteexportförordningens krav på affärsmässighet ställts. Utredningen har också i uppdrag att på basis av denna kartläggning lämna förslag till en strategi för denna typ av export inom staten. Utredningsarbetet skall vara avslutat senast den 31 mars 2000.

Utskottet har också inhämtat att det i Regeringskansliets Projektexportsekretariats (PES) uppdrag ingår att verka för en ökad svensk projektexport och upphandling av svenska företag. Särskild tonvikt lägger PES vid att öka

leveranserna från svenska företag till projekt och annan upphandling finansierad av internationella organisationer eller med bilateralt bistånd.

En central fråga för svensk projektexport är hur väl Sverige står sig i den internationella konkurrensen om upphandlingskontrakt. PES och i synnerhet UD:s projektexportfrämjare, som är placerade vid vissa utlandsmyndigheter för att bevaka internationella institutioner (FN i New York, Världsbanken och Interamerikanska Utvecklingsbanken i Washington, EU i Bryssel, EBRD i London och Asiatiska Utvecklingsbanken i Manila), erhåller löpande statistik från de institutioner de bevakar. Den statistik som går att få i dag från de internationella institutionerna är emellertid, i varierande grad, otillräcklig. På vissa områden saknas statistik över upphandlande företag, och den statistik som finns är ibland missvisande, eftersom den endast inkluderar konsortieledare.

PES avser att under det kommande året förbättra sammanställandet av statistik från de internationella institutionerna. PES kommer att arbeta på att utveckla ett system för sammanställande av statistik om multilaterala organisationers upphandling och upphandlingspolicy inom för svenskt näringsliv prioriterade regioner och sektorer. Detta arbete skall ske i nära samarbete med UD:s projektexportfrämjare vid vissa utlandsmyndigheter och Exportrådet.

Med avstyrkande av motion U2 (kd) yrkande 5 och U215 (kd) yrkande 17 anses motionerna U2 yrkande 4 samt U215 (kd) yrkandena 16 och 18 besvarade.

Utvecklingsländerna upplever sig i dag orättvist behandlade genom den rika världens politik för internationell handel. Kristdemokraterna vill därför i motion U215 (kd) yrkande 9 verka för fortsatta frihandelssträvanden, men med stor lyhördhet för utvecklingsländernas önskemål och behov.

Utskottet instämmer i vad motionärerna anför om behovet av samstämmighet i Sveriges politik gentemot de fattiga länderna. När det gäller handelsfrågor är detta, som framgår av regeringens skrivelse *Öppen handel – rättvisa spelregler* (skr. 1998/99:59), en fråga som drivs starkt av Sverige inför kommande förhandlingar inom WTO. Det svenska utvecklingssamarbetet kommer också att inriktas mer på stöd till u-ländernas handelsutveckling; bl.a. har Sida nyligen antagit en strategi för detta. De enskilda landstrategierna för utvecklingssamarbetet kommer också i framtiden att breddas och täcka in även handelsfrågor.

Med vad ovan anförts anses motion U215 (kd) yrkande 9 besvarad.

I flerpartimotionen U216 (fp, c) yrkande 3 krävs att det internationella samfundet stöder u-länderna avseende en mer rättfärdig fördelning mellan oljebolagen och de oljeproducerande länderna av inkomsterna från oljeutvinningen.

Inbördeskriget i Republiken Kongo är till stor del finansierat av oljeinkomster. Problemställningen är likartad i andra delar i Afrika. I fallet Republiken Kongo begränsas omvärldens möjligheter att agera av det faktum att ingen av de krigförande parterna visat någon vilja till förhandlingar. Under nuvarande omständigheter finns det inga förutsättningar för att bedriva bila-

teralt bistånd eller att verka för att landets oljeinkomster skall komma befolkningen till del. Svenska missionsförbundet är sedan många år aktivt i Republiken Kongo och bedriver ett begränsat och småskaligt bistånd som finansieras av Sida.

Utskottet ser med djup oro på utvecklingen i Republiken Kongo och menar att det internationella samfundet och enskilda länder med goda kontakter i området måste agera kraftfullt för att den nuvarande utvecklingen skall brytas och en fredlig och demokratisk återuppbyggnad bli möjlig.

Med vad ovan anförts anses motion U216 (fp, c) yrkande 3 besvarad.

Miljöpartiet de gröna framhåller i partimotion N275 (mp) yrkande 11 vindkraftens lämplighet som en del av biståndet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att vindkraften är lättskött och kan användas helt lokalt. Vindkraften förutsätter inte ett högteknologiskt samhälle varför den på många håll blivit en naturlig del av u-landsbiståndet. På samma sätt bör vindkraften bli en del av samarbetsprojekten för energifrågorna för östra Europa, där den kan ersätta många miljöförstörande energislag.

Utskottet konstaterar att satsningar på förnybar energi i samband med stöd till utvecklingsländer är en prioriterad del av svenskt bistånd. Aktuella projekt är bl.a. en studie av vindkraftspotentialen i Eritrea samt ett pilotprojekt beträffande solceller i Zambia med fokus på uthållig drift och effektivt underhåll av systemen.

Med vad ovan anförts anses motion N275 (mp) yrkande 11 besvarad.

Propositionen (s. 40) – Naturbruk

Vägledande för Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete, inom området som har hållbar utveckling som mål, är det handlingsprogram som Sida antog år 1996 och som tillstyrkts av regeringen och riksdagen (skr. 1996/97:2).

Huvudinriktningen är att integrera de sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekterna i utvecklingssamarbetet. Det viktigaste instrumentet för att säkra att detta sker på ett långsiktigt och konsekvent sätt är landstrategierna. Särskilt angeläget är att stärka samarbetsländernas institutionella kapacitet och strategier för att främja arbetet med hållbar utveckling. Sverige fäster stor uppmärksamhet vid denna problematik, särskilt inför nästa års möte med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) som behandlar jordbruks- och markfrågorna som särskilt tema. Det är också angeläget att fortsätta att stödja kapacitetsuppbyggnad och nätverksbyggande genom stöd till Global Water Partnership (GWP), vars kansli är knutet till Sida.

Arbetet att förverkliga de internationella miljökonventionerna kräver nya former och metoder för såväl det multilaterala som det bilaterala utvecklingssamarbetet. Metoderna bör leda till ett ökat samarbete med mottagarna i syfte att bredda kunskapen om de krav som konventionerna ställer och utreda förutsättningarna för att bygga upp kompetens inom respektive område. Inom kemikalieområdet är det särskilt viktigt att förbättra underlaget inför de internationella miljöförhandlingarna.

Att utvecklingsländerna själva klarar livsmedelsförsörjningen för sina medborgare är helt avgörande för den globala fattigdomsbekämpningen. Ett omfattande livsmedelsbistånd från exempelvis EU försvårar denna strävan.

Den ojämna fördelningen av jordbruksmarken är på många håll i Afrika det största strukturella hindret för att klara livsmedelsförsörjningen. Brukningsrätt kan inte ersätta den trygghet och långsiktighet som kännetecknar ägandeformen. Stöd till jordreformer bör sålunda spela en framträdande roll i det svenska biståndet till landsbygdsutveckling. Centerpartiet anser därför i motion 1999/2000:U210 (c) yrkande 8 att än större vikt måste läggas vid att biståndet inriktas på stöd till ett miljömässigt hållbart jordbruk som kan garantera den nationella livsmedelsförsörjningen. I yrkande 17 anser Centerpartiet att Sverige i utvecklingssamarbetet med de afrikanska samarbetsländerna bör lyfta fram nödvändigheten av en mer ändamålsenlig jordbrukspolitik. Erfarenheterna från framgångsrika länder understryker behoven av satsningar på jordbruket. En fungerande livsmedelsförsörjning, ökad handel och ökade exportmöjligheter ger upphov till varaktiga inkomstkällor som ger underlag för fortsatt utveckling.

Utskottets överväganden

Centerpartiet anser i motion U210 (c) yrkande 8 att än större vikt måste läggas vid att biståndet inriktas på stöd till ett miljömässigt hållbart jordbruk.

Utskottet konstaterar att vägledande för Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete, syftande till hållbar utveckling, är det handlingsprogram som Sida antog år 1996 och som tillstyrkts av regeringen och riksdagen (skr. 1996/97:2). Huvudinriktningen är att integrera de sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekterna i utvecklingssamarbetet.

Arbetet att förverkliga de internationella miljökonventionerna kräver nya former och metoder för såväl det multilaterala som det bilaterala utvecklingssamarbetet. Metoderna bör leda till ett ökat samarbete med mottagarna i syfte att bredda kunskapen om de krav som konventionerna ställer.

Utskottet konstaterar att genom Sida ges stöd till en mängd olika insatser som syftar till miljömässigt hållbart jordbruk. Stöd ges också t.ex. till jordbruksforskning genom det multilaterala systemet (de s.k. CGIAR-instituten) och genom nationella jordbruksforskningsinstitutioner.

Utskottet konstaterar att EU:s livsmedelsbistånd dels är inriktat på humanitär hjälp till flyktingar, krigsdrabbade länder och till människor som drabbas av naturkatastrofer och beslutas av ECHO-kommittén, dels på aktiviteter som beslutas av Livsmedelsbiståndskommittén och följer en förordning från 1995 för livsmedelsbistånd.

Ett av målen för biståndet är att främja livsmedelssäkerhet. Det övergripande målet för svensk strategi inom området är att stödja fattiga länder i att utforma långsiktiga strategier för livsmedelssäkerhet och ge dem stöd för att öka jordbruksproduktionen. Sverige har i olika forum understrukit vikten av livsmedelssäkerhet. Inom WTO-förhandlingarna har Sverige bl.a. verkat för att u-ländernas livsmedelssäkerhet lyfts fram.

I motion U210 (c) yrkande 17 lyfts nödvändigheten av en mer ändamålsenlig jordbrukspolitik i Afrika fram.

Utskottet konstaterar att många afrikanska länder har naturliga förutsättningar för att både försörja sina befolkningar och exportera livsmedel. Många gånger har omfattande livsmedelsbistånd försämrat inhemska livsmedelsproducenters förutsättningar. Också det faktum att i-världen till stor del hållit sina marknader stängda har bidragit till denna situation. Frågan har koppling till internationell handelspolitik och kommer att behandlas i den kommande WTO-rundan. Inom EU har Sverige verkat för en liberalisering av unionens politik vad gäller livsmedelsimport. Utskottet kan också konstatera att de ekonomiska reformprogram som många afrikanska länder har genomfört har förbättrat förutsättningarna för jordbruket, något som har gett positiva resultat i ett flertal länder. I Sidas landprogrammerade bistånd ges landsbygdsutveckling en framträdande plats, och biståndet utformas efter förhållandena i varje land. Ett generellt drag är att stöd till kvinnors roll i livsmedelsproduktionen har haft positiva resultat.

Med vad ovan anförts anses motion U210 (c) yrkande 17 besvarad.

Propositionen (s. 70) – Ekonomiska reformer

Ekonomiska reformer är en förutsättning för långsiktig ekonomisk och social utveckling och en effektiv fattigdomsbekämpning. Många av de länder som erhåller svenskt stöd har genomfört reformprogram i mer än ett årtionde. Resultaten är överlag positiva vad gäller makroekonomisk stabilitet och tillväxt.

För att uppnå hållbara förbättringar krävs att reformprocesserna fördjupas och mer inriktas på strukturella och institutionella reformer. Flertalet länder som erhållit svenskt stöd har emellertid en tung skuldbörda som måste angripas för att nå en stabil ekonomisk utveckling. Bidraget till ekonomiska reformer koncentreras till fattiga länder med svår skuldsituation, som genomför ekonomiska reformprogram. Stödet ges främst till länder med vilka Sverige bedriver långsiktigt utvecklingssamarbete och ges i samordning med IMF, Världsbanken och andra givare.

Förändrade former för beredningen av stödet till ekonomiska reformer innebär snabbare beslut som kan underlätta den ekonomiska reformprocessen och möjligheterna för mottagarlandet att fullgöra sina förpliktelser gentemot de multilaterala institutionerna. De riktlinjer som skall gälla för det svenska betalningsbalansstödet är under utarbetande.

Sverige har under en lång tid prioriterat och internationellt verkat för en långsiktig lösning på skuldbördan för de fattigaste och mest skuldsatta länderna.

1996 lanserade Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken ett initiativ för skuldlättnader för de mest skuldyngda länderna (det s.k. HIPC-initiativet). Initiativet, som bygger på att skuldländerna för en sund ekonomisk politik, omfattar alla typer av fordringsägare och syftar till att ge länderna en hållbar skuldsituation. För många av de fattigaste länderna är

skuldbördan ett avgörande hinder för utveckling. Vid G7-mötet i Köln i juni 1999 enades medlemmarna om ett förslag till utvidgning av det s.k. HIPC-initiativet för skuldlättnader för de fattigaste och mest skuldyngda länderna.

Motionerna

I den enskilda motionen *1999/2000:U201 (m)* uppmärksammas behovet av skuldavskrivningar i biståndet och det faktum att de kristna kyrkorna i Sverige och omvärlden har tagit ett initiativ för de fattigaste länderna inom kampanjen Jubel 2000. De skulder som man nu föreslår skall avskaffas är de som tynger många fattiga länder i tredje världen. Moderata samlingspartiet har markerat frågans betydelse genom att avsätta drygt 800 miljoner kronor i sitt budgetförslag för skuldavskrivningar.

Att skriva av de skulder som Afrika har är i allt väsentligt inte en fråga om resurser. Europa bör enligt motionärerna i *1999/2000:U204 (m)* yrkande 10, kunna ta ett särskilt ansvar för att finansiera en skuldavskrivning i Afrika i samverkan med övriga i-länder. Det viktiga med skuldavskrivningarna är att de sker på ett sådant sätt att de faktiskt främjar utvecklingen och inte gynnar korruption och vanstyre. I yrkande 11 krävs att de belopp som skuldavskrivningar frigör skulle kunna villkoras med att motsvarande satsningar görs från statsmakten på grundläggande hälsovård och utbildning. Skuldavskrivningen kunde därmed bli ett instrument att förverkliga den satsning på fundamentala utvecklingsfaktorer som är nödvändig för att möjliggöra en snabb och uthållig tillväxt.

Folkpartiet understryker i motion *1999/2000:U206 (fp)* yrkande 13 vikten av att mer kraftfullt stödja ekonomiska reformer i de nya demokratierna och understryker vikten av att förhindra att biståndet ges i former som snedvrider mottagarländernas ekonomier (yrkande 14) och vikten av att bidra med insatser för att länderna själva ska utveckla mer kapacitet och kompetens om skuldfrågor och ekonomiska reformer (yrkande 15).

Centerpartiet välkomnar Världsbankens och IMF:s gemensamma initiativ (HIPC) som syftar till att lätta skuldbördan för de fattigaste och mest skuldyngda länderna. Motionärerna menar dock att HIPC-initiativet är otillräckligt. Ökade svenska resurser krävs för att få till stånd de globala beslut om substantiella avskrivningar av de fattiga ländernas skulder som bl.a. kampanjen Jubel 2000 driver. Centerpartiet kräver i motion *1999/2000:U210 (c)* yrkande 9 ökade resurser för skuldavskrivningar som tillsammans med institutionella reformer i länderna och samordning av biståndsanslagen kan leda till verkliga förändringar. Vidare krävs i yrkande 12 att Sverige som biståndsgivare bör ställa högre krav på mottagarländernas regeringar vad gäller bra regeringsstyre (good governance) och rationell ledning av biståndet och kräva att det tillsätts oberoende antikorrupsionsenheter samt införs tydliga och klara regler för redovisning och öppenhet i biståndsprogram.

Kristdemokraterna konstaterar i motion *1999/2000:U215 (kd)* yrkande 6 att för många utvecklingsländer utgör skuldbördan ett enormt problem som kraftigt begränsar och ibland omöjliggör dessa länders möjlighet att utveck-

las. Sverige måste ta ett större ansvar att hjälpa de värst skuldsatta länderna att föra en konsekvent ekonomisk politik som kan främja utveckling och tillväxt för att ta sig ur skuldskrisen.

I flerpartimotionen 1999/2000:U216 (fp, c) yrkande 1 krävs att Sverige engagerar sig för att lätta på den skuldbörda som lamslår utvecklingen i stora delar av tredje världen.

Vänsterpartiet kräver i partimotion 1999/2000:U217 (v) yrkande 7 att anslaget till ekonomiska reformer, d.v.s. skuldlättnader, från effektivitetssynpunkt borde inordnas under landramen och knytas samman med demokratiaspekten när det gäller att bevilja skuldlättnader till olika u-länder.

Utskottets överväganden

Motionerna U201 (m), U204 (m) yrkandena 10 och 11, U206 (fp) yrkandena 13-15, U210 (c) yrkandena 9 och 12, U215 (kd) yrkande 6 samt U216 (fp, c) yrkande 1 tar upp frågan om skuldavskrivningar till länder i tredje världen.

Utskottet delar många av de synpunkter som motionärerna framför. Skuldbördan utgör i många av de fattigaste länderna ett avgörande utvecklingshinder. Det är därför positivt att Sverige under lång tid har tillhört de mest aktiva aktörerna på ”skuldområdet”, både genom att medverka till en rad internationella skuldlättnadsprogram för de fattigaste länderna och genom att lämna betydande finansiella bidrag för dessa insatser. Sverige har också givit omfattande bilateralt stöd till skuldyngda länder genom nedskrivning eller avskrivning av svenska fordringar samt genom stöd till ländernas skuld-tjänstbetalningar till andra långgivare. Utskottet ställer sig bakom denna politik och noterar med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen ger fortsatt hög prioritet åt frågan genom en ökning av anslaget för skuldavskrivningar för år 2000.

Samtidigt är skuldlättnader endast en del av lösningen på de fattigaste ländernas problem. För att insatser skall bidra till en hållbar ekonomisk utveckling krävs att länderna i fråga för en ansvarsfull ekonomisk politik. Svensk skuldpolitik bedrivs därför i samma sammanhang som stöd till fattigdomsbekämpning, ekonomiska reformer och institutionsbyggande i samarbetsländerna. Denna integrerade syn på skuldlättnader har fått ökad acceptans internationellt; bl.a. är det värt att notera den ökade vikt som Världsbanken och Internationella valutafonden börjat lägga vid att stödja länken mellan fattigdomsbekämpning och skuldlättnader.

Det av Världsbanken och IMF igångsatta s.k. HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) är det hittills mest långtgående internationella programmet för skuldlättnad. Utskottet stöder detta initiativ och anser, i likhet med regeringen, att HIPC-initiativet bör utgöra ramen för de flesta svenska skuldlättnadsåtgärder, antingen genom direkt stöd till programmet eller genom kompletterade åtgärder.

Skuldlättnadsprogram formuleras i allmänhet i internationella sammanhang, och att mottagarländer för en ansvarsfull ekonomisk politik tillhör de krav givarna ställer. Som bilateral givare fäster Sverige vidare stor vikt vid demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna. I detta

sammanhang har Sverige och andra givare alltmer uppmärksammat korruption som ett utvecklingshinder.

Insatser för skuldavskrivningar är i många hårt skuldsatta länder ett verktyg att frigöra resurser för ländernas nödvändiga satsningar i bl.a. hälsovård och utbildning. Det är av yttersta vikt att sådana satsningar verkligen sker. Likaså är det nödvändigt att minimera risken för att biståndsmedel försvinner i korruption. Reformprogrammen inom HIPC-initiativet har blivit alltmer inriktade på det mottagande landets ansvarstagande, öppenhet och bekämpning av korruption. Utskottet har vidare noterat att vissa mottagarländer i samband med skuldavskrivningar gjort åtaganden att göra motsvarande ökning i utgifter för hälsovård och utbildning.

Enskilda organisationer i både nord och syd har visat ett konstruktivt engagemang för opinionsbildning när det gäller de fattigaste ländernas skuldsättning. Arbetet har bl.a. resulterat i kampanjen Jubel 2000, som bedrivs i ett dussintal industriländer och ett trettiotal utvecklingsländer. Enskilda organisationer kommer att ha en fortsatt viktig roll för att öka det folkliga deltagandet i de fattiga länderna vid formulering av program för ekonomiska reformer och fattigdomsbekämpning.

Motionerna U201 (m), U204 (m) yrkandena 10 och 11, U206 (fp) yrkandena 13–15, U210 (c) yrkandena 9 och 12 samt U216 (fp, c) yrkande 1 anses med vad utskottet ovan anfört besvarade. Motionerna U215 (kd) yrkande 6 avstyrks.

I motion U217 (v) yrkande 7 föreslås att anslaget för skuldlättnader inordnas i landramarna. Utskottet delar motionärens syn att skuldlättnadsåtgärder bör präglas av långsiktighet och kompletteras med stöd för fattigdomsbekämpning och institutionsuppbyggnad. Att anslag för ekonomiska reformer – i praktiken medlen för skuldlättnader – inte hör till det landprogrammerade biståndet beror på att utbetalningarna är stora och sker vid enstaka tillfällen, vanligtvis efter särskilda beslut och efter bredare internationella överenskommelser. Behovet av att ha beredskap för snabba uttryckningar liksom ett fortsatt stöd till HIPC-processen talar för att särskilda medel för skuldlättnader behöver anvisas även framöver. Det är dock utskottets mening att kompletterande insatser bör bedrivas inom det landprogrammerade samarbetet. Vidare är frågan om skuldlättnader en viktig del i den fortgående bilaterala dialog som Sverige för med sina samarbetspartner.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U217 (v) yrkande 7.

Propositionen (s. 42) – Forskningssamarbete

Målet för forskningssamarbetet är att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet och främja utvecklingsinriktad forskning genom stöd till forskningssamarbete med och mellan utvecklingsländer, stöd till internationell forskning med inriktning på utvecklingsländer och u-landsrelaterade problem samt stöd till u-landsforskning i Sverige.

Sida/SAREC presenterade under 1998 två dokument, ”Riktlinjer för forskningssamarbete” samt ”Forskningssamarbetet år 2001 – en skiss”. Dessa

dokument ligger till grund för utvecklingen av olika delar av verksamheten, inklusive den expansion av forskningssamarbetet som påbörjats. Utvecklingsinriktad forskning tillgodoses till stor del genom olika ämnesinriktade program. Verksamheten har inriktats mot insatser inom en rad tematiska områden.

Stödet till svensk u-landsforskning har ökat och bl.a. inriktats på basstöd till forskningsmiljöer. Olika avdelningar inom Sida har vidare getts möjlighet att utnyttja programmet för en utveckling av respektive resursbas.

Motionerna

Moderaterna menar i *1999/2000:U204 (m) yrkande 6* att sjukdom och ohälsa är ett dominerande problem som både är en orsak till och ett resultat av underutvecklingen. Motionärerna menar bl.a. att erfarenheterna från andra länder pekar på hur väsentliga satsningar på hälso- och sjukvård är för utvecklingen. De pekar på att det inte finns en marknad för läkemedel och vacciner och därför inte finns tillräckliga ekonomiska incitament att tillverka och sälja vacciner. Det behövs stöd till forskning eller fondkapital som kan öka köpkraften.

Ett av de större problemen är att få fram effektiva och billiga mediciner mot tropiska sjukdomar.

Kristdemokraterna menar att miljontals liv kan räddas om internationell hälsoforskning inriktas mot de fattiga ländernas sjukdomar. Mycket tyder på att problemet inte är begränsningar inom vetenskapen utan företagens ovilja att rikta forskningen mot dessa problem och rika länders oförmåga att investera i sådana forskningsprogram. Internationella organisationer som WHO och FAO får inte tillräckligt med bidrag för att själva bedriva forskningen. Kristdemokraterna anser i motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 7* att en strategi måste utarbetas för samarbete mellan den rika och den fattiga världen vad gäller hälsoforskningen. Sverige och andra givarländer måste tillsammans med de internationella organisationerna garantera att det finns marknader för vaccin mot t ex malaria, tuberkulos och aids.

Utskottets överväganden

Moderaterna menar i *U204 (m) yrkande 6* att sjukdom och ohälsa är ett dominerande problem som både är en orsak till och ett resultat av underutvecklingen. Motionärerna menar bl.a. att erfarenheterna från andra länder pekar på hur väsentliga satsningar på hälso- och sjukvård är för utvecklingen i sin helhet. Kristdemokraterna anser i motion *U215 (kd) yrkande 7* att en strategi måste utarbetas för samarbete mellan den rika och den fattiga världen vad gäller hälsoforskningen.

Allmänt kan konstateras att andelen av världens forskning som läggs ned på utveckling av läkemedel för tropiska sjukdomar är mycket liten. Anledningen till detta, anser vissa forskare, är att det inte finns en tillräckligt stor marknad för sådana läkemedel, på grund av den fattiga befolkningens dåliga köpkraft. Det har lanserats förslag som innebär att FN-organen måste spela

en mycket större roll och att de internationella patentsystemen, som ofta förhindrar att forskningsresultaten kan komma fattiga människor till godo, bör ses över. Det har även väckts förslag om en fond som garanterar en framtida marknad för vaccin mot tropiska sjukdomar – främst malaria, aids och tuberkulos.

Utskottet har inhämtat att Sverige bedriver omfattande bilateralt samarbete med bl.a. Vietnam, Etiopien, Tanzania, Mozambique och Nicaragua. Huvudmålet är att bygga upp en forskningskapacitet i länderna. Liknande stöd till Uganda är under beredning.

Regionalt i östra och södra Afrika stöds ett nätverk för forskning och reproductiv hälsa. Ett forskningscenter för ändamålet kommer att etableras i Zimbabwe. I Centralamerika stöds ett forskarutbildningsprogram på master-nivå där bl.a. Karolinska institutet medverkar. Ett antal internationella forskningsprogram stöds genom WHO avseende tropikmedicin och reproduktiv hälsa. I Bangladesh stöds ett internationellt forskningsinstitut med fokus på diarrésjukdomar.

Med vad ovan anförts anses motionerna U204 (m) yrkande 6 och U215 (kd) yrkande 7 besvarade.

Propositionen (s. 43) – Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande aktiviteter

Det samlade svenska humanitära biståndet kommer fortsättningsvis att ligga på en jämfört med andra länder förhållandevis hög nivå. Utbetalningar för humanitära insatser uppgick 1998 till drygt 900 miljoner kronor och beräknas 1999 överstiga en miljard kronor. Ett huvudtema vid ECOSOC:s möte år 1999 var behovet av en effektivare samordning mellan olika biståndsformer i återuppbyggnadsskedet efter en konflikt eller naturkatastrof.

Det humanitära biståndet omfattar förutom akuta insatser också grundläggande samhälllig återuppbyggnad. I första hand är det fråga om hälsovård, vatten och sanitet, jordbruks- och boskapsnäring samt skolundervisning. För det humanitära biståndet i samband med väpnade konflikter redovisar Sida under 1998 att nära hälften av förbrukade medel avsåg återuppbyggnad. Många erfarenheter visar på skolans betydelse när det gäller förebyggande av konflikter. Utan tillgång till undervisning dras barn och ungdom till en vapenburen verksamhet som uppfattas ge både trygghet och försörjning.

Det nära sambandet mellan humanitära katastrofer och väpnade konflikter gör det angeläget att skapa god förståelse för konflikters skeenden, deras olika aktörer och biståndets roll i förhållande till konfliktförloppet. På uppdrag av regeringen har Sida utarbetat en strategi för konfliktförebyggande och konflikthantering inom det humanitära biståndet.

Sida har genomfört kapacitetsbedömningar av svenska och internationella enskilda organisationer som mottar omfattande svenskt stöd. Det har bland annat gällt insatser på minröjningsområdet. Under våren 2000 kommer Sida att rapportera om arbetet med utformningen av svensk policy vad gäller humanitär minröjning.

Kristdemokraterna menar i motion 1999/2000:U215 (kd) yrkande 13 att katastroferna i Turkiet, men också flyktingkrisen i Kosovo visar med stor tydlighet på behovet av en väsentligt stärkt internationell katastrofberedskap för stora humanitära kriser. Motionärerna menar att av de planerade svenska anslagen är en stor del redan in-tecknade och att det finns en mycket liten beredskap och reserv för nya katastrofer. Därför krävs att Sverige ger hög prioritet åt och stöd till en bättre internationell katastrofberedskap och att anslaget för denna verksamhet ökas med 135 miljoner kronor för budgetåret 2000.

Utskottets överväganden

Kristdemokraterna menar i 1999/2000:U215 (kd) yrkande 13 att det krävs en väsentligt stärkt internationell katastrofberedskap.

Utskottet understryker att vid flyktingkatastrofen på grund av konflikten i Kosovo var Sverige en av de första bidragsgivarna till UNHCR:s insatser genom det utrymme för extraordinära insatser som ryms i det svenska samarbetsavtalet med UNHCR.

Vidare har Sverige i uppföljningen av det internationella årtiondet för åtgärder i samband med naturkatastrofer (International decade for Natural Disasters reduction IDNDR) verkat för såväl analys av erfarenheter, koppling till utvecklingsinsatser för att minska effekten av naturkatastrofer på särskilt sårbara områden och människor som för att stärka samarbete mellan FN och forskarvärlden. Sverige har varit ett av de mer pådrivande länderna när det gäller samordning av internationella insatser i akuta situationer. Det gäller såväl avseende principer för internationellt agerande i politiskt känsliga situationer som beträffande mer operationell samordning.

Utskottet konstaterar att det humanitära biståndet för år 2000 har ökat avsevärt såväl avseende det multilaterala biståndet som det bilaterala. Trots denna höjning kommer emellertid utrymmet för nya insatser att vara begränsat på grund av gällande utgiftsbegränsningar inom biståndet och den höga in-teckningsgraden under 1999. Det gäller inte minst översvämningskatastrofen Mitch i Centralamerika, där Sverige spelat en pådrivande roll i att få fram ett mer långsiktigt bistånd.

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige lever upp till sina höga ambitioner vad gäller förmedling av katastrofbistånd och att, när katastrofsituationer och katastrofbehovet så kräver, medel tas i anspråk från andra poster inom anslaget där nyttjandegraden inte varit den beräknade. Utskottet menar också att möjligheter till omfördelningar och utnyttjande av reservationer bör tas till vara för att täcka behovet av katastrofmedel.

Med vad ovan anförts anses motion U215 (kd) yrkande 13 besvarad.

Ett starkt civilt samhälle är fundamentalt i ett lands utveckling. De organisationer som utgör en del av det civila samhället bereder människor en möjlighet att tillsammans med andra delta i beslut och påverka sin situation.

Svenskt bistånd skall medverka till att stärka det civila samhället, genom bidrag till de enskilda organisationernas samarbete med lokala organisationer i samarbetsländerna. Alltfler organisationer riktar sin uppmärksamhet mot kapacitetsuppbyggnad och långsiktig samverkan med samarbetspartner i mottagarländerna. Sida har strävat efter samordning och samverkan mellan organisationerna både nationellt och internationellt.

Motionerna

Moderaterna understryker i motion *1999/2000:U204 (m) yrkande 12* att en del av problemen med bistånd till korrupta eller misskötta länder kan avhjälpas genom att kanalisera biståndet till andra parter. En ökad andel av biståndet bör därför gå till frivilligorganisationer.

I partimotion *1999/2000:U206 (fp) yrkande 21* understryks att enskilda människor och enskilda organisationer utgör själva basen för biståndsviljan. Utredningar som gjorts rörande biståndet visar också att internationellt solidaritetsarbete genom enskilda organisationer är effektivt och baserat på unika erfarenheter. Folkpartiet föreslår ett ökat anslag till posten enskilda organisationer med ytterligare 215 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

De enskilda organisationernas ofta mycket konkreta verksamhet stärker det svenska biståndets förankring i samhället. Enskilda organisationer har ofta väl så goda förutsättningar som statliga organ att nå ut med ett lokalt inriktat bistånd. Genom att samarbeta med organisationer i mottagarländerna främjas en pluralistisk utveckling. Kombinationen av egen ansträngning och komplettering med Sidamedel skapar goda incitament för aktiva enskilda organisationer. Modellen är därför viktig att bevara. Centerpartiet menar i motion *1999/2000:U210 (c) yrkande 7* att Sida och andra myndigheter bör dra nytta av de enskilda organisationernas erfarenheter, möjligheter och vilja att bidra till biståndets utformning.

De enskilda organisationerna, ramorganisationerna, utgör enligt Kristdemokraterna en ytterst viktig del av det bilaterala biståndsarbetet. Enligt Kristdemokraterna kan de enskilda organisationernas kunskaper, erfarenheter och kompetens med fördel användas i planeringen och genomförandet av såväl nationella som internationella biståndsinsatser. Kristdemokraterna anser i motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 4* att samråd med de enskilda organisationerna bör ske kontinuerligt i biståndsplaneringen, framför allt i samband med landstrategiarbetet.

I motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 21* krävs att samarbetet mellan UD och enskilda organisationer åter får en fast form genom att återupprätta NGO-sekretariatet och utse en NGO-ambassadör.

Moderaterna understryker i motion U204 (m) yrkande 12 att en del av problemen med bistånd till korrupta eller misskötta länder kan avhjälpas genom att kanalisera biståndet till andra parter. En ökad andel av biståndet bör därför gå till frivilligorganisationer.

Utskottet konstaterar att en internationellt sett mycket stor andel av det svenska biståndet går genom folkrörelser och enskilda organisationer. Det handlar inte bara om den särskilda delposten, utan också om en stor andel av den humanitära biståndet (f.d. katastrofbiståndet) och en stor andel av medlen som går till stöd för demokrati och mänskliga rättigheter. Cirka 30 % av det bilaterala biståndet går till svenska, lokala och internationella enskilda organisationer.

Utskottet menar att de enskilda organisationerna är viktiga både som aktörer och som dialogpartner för regeringar och lokala eller regionala myndigheter. Utvärderingar och studier av de svenska enskilda organisationernas arbete har visat att de största effekterna uppnås då det finns en fungerande dialog mellan myndigheterna och det civila samhället.

De enskilda organisationerna kan emellertid inte ersätta staten utan de fungerar som ett komplement.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U204 (m) yrkande 12.

I partimotion U206 (fp) yrkande 21 understryks att enskilda människor och enskilda organisationer utgör själva basen för biståndsviljan. Modellen är därför viktig att bevara. Folkpartiet föreslår ett ökat anslag till posten enskilda organisationer med ytterligare 215 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Utskottet delar motionärernas syn att de enskilda organisationernas ofta mycket konkreta verksamhet stärker det svenska biståndets förankring i samhället. Enskilda organisationer har ofta väl så goda förutsättningar som statliga organ att nå ut med ett lokalt inriktat bistånd. Genom att samarbeta med organisationer i mottagarländerna främjas en pluralistisk utveckling. Kombinationen av egen ansträngning och komplettering med Sidamedel skapar goda incitament för aktiva enskilda organisationer. Modellen är därför viktig att bevara. Utskottet menar emellertid, vilket framgår av ställningstagandet ovan beträffande medelsfördelningen, att den fördelning regeringen föreslagit är rimlig.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U206 (fp) yrkande 21.

Centerpartiet menar i motion U210 (c) yrkande 7 att Sida och andra myndigheter bör dra nytta av de enskilda organisationernas erfarenheter vad gäller biståndets utformning. Även enligt Kristdemokraterna kan de enskilda organisationernas kunskaper, erfarenheter och kompetens med fördel användas i planeringen och genomförandet av såväl nationella som internationella biståndsinsatser. Motionärerna menar i motion U215 (kd) yrkande 4 att samråd med de enskilda organisationerna bör ske kontinuerligt i biståndsplaneringen, framför allt i samband med landstrategiarbetet.

Utskottet har inhämtat att en ny gemensam landstrategihandbok för Sida/UD är under utarbetande, där metodfrågan om samråd med såväl svenska enskilda organisationer som representanter för det civila samhället i samarbetsländerna beaktas.

Utskottet delar mycket av vad motionärerna framför. Enskilda organisationers förankring i samhället och i den svenska folkbildningstraditionen har haft och kan även i framtiden ha stor betydelse för utformningen av svenskt utvecklingssamarbete. Motionärernas åsikter ligger i linje med regeringens politik.

Utskottet konstaterar vidare att inom Utrikesdepartementet är kontakter med enskilda organisationer, såväl i Sverige som internationellt, en integrerad del av den dagliga verksamheten. Dessutom finns en rad samrådsgrupper mellan UD och enskilda organisationer:

- Folkrörelserådet är ett forum för policydialog mellan regeringen och enskilda organisationer. Rådet sammankallas 2–3 gånger per år.
- Informationsmöten inför utvecklingsrådet äger rum två gånger per år med Liaison Committee Sveriges medlemmar.
- Enskilda organisationer kallas till orientering/samråd inför möten i FN:s kommission för mänskliga rättigheter.
- Rådet för freds- och säkerhetsfrämjande insatser sammankallas 3–4 gånger per år för dialog med UD, där enskilda organisationer och företrädare för den akademiska världen möts för att diskutera olika policyfrågor.

Samarbetet med enskilda organisationer är mest utvecklat på området internationellt utvecklingssamarbete, men inom det handelspolitiska området har under de senaste ett och ett halvt åren ansträngningar gjorts för att öka samråd med intresseorganisationer, nu senast inom ramen för förberedelserna inför den nya WTO-rundan.

Med vad ovan anförts anses motionerna U210 (c) yrkande 7 och U215 (kd) yrkande 4 besvarade.

Vidare krävs i U215 (kd) yrkande 21 att samarbetet mellan UD och enskilda organisationer åter får en fast form genom att återupprätta NGO-sekretariatet och utse en NGO-ambassadör.

Det ankommer inte på utskottet att föreskriva i vilka former samarbetet mellan UD och enskilda organisationer skall bedrivas. Utskottet har emellertid inhämtat att en handläggare för frågor kring enskilda organisationer och det civila samhället har tillsatts inom policygruppen i enheten för internationellt utvecklingssamarbete. Med det ovan anförda anser utskottet att det inte finns samma behov som tidigare av en särskild NGO-enhet.

Med vad ovan anförts avstyrks motion U215 (kd) yrkande 21.

Under 1998 har Sida satsat på en bred informationskampanj riktad mot allmänheten med fokus på demokrati och mänskliga rättigheter.

Sett över en längre tid har allmänhetens stöd för utvecklingssamarbete minskat även om de två senaste mätningarna visar ett ökat stöd för bistånd. För att stärka opinionen planerar Sida bl.a. att öka masskommunikationen och skapa mer debatt, ett arbete som inletts under 1998.

Under 1998 har en kraftig ökning av programmet för multilaterala biträdande experter (JPO) inletts. Rekryteringen inom demokrati- och MR-området har ökat liksom för Minor Field Studies (MFS)-programmet. Ett utvecklingsarbete har inletts avseende vissa utbytes- och stipendieprogram. Högskoleverket och universiteten kommer att hantera programmen med Sida som delfinansier. Rekryteringar av vaxperter och observatörer är fortsatt prioriterat och förväntas också fortsättningsvis ha hög volym.

Motionerna

Kristdemokraterna anser i partimotionen *1999/2000:U215 (kd) yrkande 3* att det krävs en bred och omfattande informationskampanj i Sverige om biståndet och dess möjlighet att förändra livsvillkoren till det bättre för de fattigaste i världen. Kristdemokraterna önskar avsätta 50 miljoner kronor utöver regeringens anslag till information under anslagsposten A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete. Av dessa medel bör även en betydande del användas för information om barnens situation i vårt närområde i Öst- och Centraleuropa.

Utskottets överväganden

Kristdemokraterna hävdar i motion U215 (kd) yrkande 3 att det krävs en bred och omfattande informationskampanj i Sverige om biståndet.

Utskottet konstaterar att målet för informationsverksamheten är att öka stödet hos allmänheten för långsiktigt utvecklingssamarbete, öka kunskapen om och intresset för utvecklingsfrågor samt att främja debatt om dessa frågor. Sidas informationsstrategi är att:

- skapa bättre effekt av de samlade medel som kanaliseras till utvecklingsinformation,
- förmå utvecklingssamarbetets genomförare att aktivera sitt eget informationsarbete,
- utveckla Sidas egen informationsverksamhet.

Utskottet har inhämtat att planer finns på Sida att på ett effektivt och koordinerat sätt involvera olika aktörer (enskilda organisationer, skolor, näringsliv, fackföreningsrörelsen och andra delar av det civila samhället) till ett samlat informationsarbete för att öka genomslagskraften i detsamma.

Sida kommer under nyåret att genomföra en stor informationssatsning på temat miljö för hållbar utveckling. Dessutom finns tankar att lyfta fram fat-

Med vad ovan anförts avstyrks motion U215 (kd) yrkande 3.

Samarbete med länder och regioner

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 46–54)

Afrika

De mörka inslagen i Afrikabilden bör inte skymma de framsteg som görs. Demokratiska val äger rum, t.ex. har den långvariga militärregimen i Nigeria, Afrikas folkrikaste land med stor regional betydelse, ersatts av civilt styre. I många länder har det civila samhället stärkts, vilket gjort det möjligt för olika samhällsgrupper att uttrycka sina åsikter och intressen klarare. En omläggning av den ekonomiska politiken mot ökad marknadsorientering har lett till att en tidigare nedåtgående trend vänts under 1990-talet. För att den utbredda fattigdomen skall kunna minskas krävs emellertid en betydligt högre tillväxttakt än vad som för närvarande är fallet, parad med större beslutsamhet att möta de fattigaste gruppernas behov.

Utvecklingen i Afrika ställer stora krav på den konfliktförebyggande och konfliktlösande kapaciteten i regionen. Sverige stöder därför regionala och subregionala strävanden för en lösning av konflikterna samtidigt som vi verkar för en tydlig anknytning till FN och betonar världsorganisationens ansvar. Det svenska utvecklingssamarbetet är fattigdomsinriktat och långsiktig vilket ger en grundval för dialog inte minst med samarbetsländer i kris eller krig. Biståndet bör upprätthållas så länge omständigheterna inte ominnetgör ett rimligt resultat. Biståndet kan också i sig vara ett verksamt instrument för att främja en fredlig utveckling.

Det svenska utvecklingssamarbetet skall även i fortsättningen inriktas på att stödja ekonomiska reformprocesser och bidra till att minska fattigdomen. Fortsatt stöd till en demokratisk samhällsutveckling och främjandet av mänskliga rättigheter spelar en central roll. Svenskt stöd går i ökad utsträckning till konfliktförebyggande åtgärder, konfliktlösning och återuppbyggnad.

Alla dessa aspekter är väsentliga inslag i den skrivelse om en förnyad Afrikapolitik som regeringen i mars 1998 överlämnade till riksdagen (skr. 1997/98:122). Genomförandet av den förnyade Afrikapolitiken sker i stor utsträckning inom ramen för arbetet med att utarbeta landstrategier för stödet till de afrikanska samarbetsländerna, i vilket också det civila samhället spelar en betydelsefull roll.

Det bredare och mer långsiktiga samarbetet mellan Sverige och Afrika kommer att främjas genom närmare kontakter med näringslivet, med enskilda organisationer och med andra institutioner i Sverige. Satsningen på Sydafrika är ett praktiskt exempel på detta. Ett treårigt samarbetsavtal med Sydafrika undertecknades i början av 1999. Stödet syftar framför allt till att medverka till stärkandet av det nya Sydafrika och dess demokratiska institutioner samt till att bredda samarbetet mellan Sverige och Sydafrika.

Regeringen har våren 1999 antagit riktlinjer för ett ökat samarbete med Västafrika. Ett led i strävan att öka detta samarbete är öppnandet av en ambassad i Dakar i Senegal nästa år. Ett planeringsarbete för biståndsinsatser i regionen har påbörjats. Dessa insatser i Västafrika kan finansieras genom medel som avsatts för regionala insatser.

Sveriges utvecklingssamarbete med Etiopien och Eritrea har fortsatt trots konflikten länderna emellan. Det svenska biståndet till de båda länderna är långsiktigt och fattigdomsinriktat. Konflikten har emellertid medfört att utbetalningstakten har minskat och att genomförandet av vissa projekt har försenats. Särskilt för Eritrea är reservationerna mycket stora.

Beredskap bör finnas för ökat stöd till främst MR- och demokratiinsatser i Kenya i enlighet med den landstrategi som antagits. Den politiska och ekonomiska utvecklingen i Moçambique är fortsatt positiv och en ökad medelstildelning för utvecklingssamarbetet är motiverad. På grund av kriget och ekonomisk instabilitet har inget nytt samarbetsavtal ingåtts med Angola. Den humanitära situationen försämras kontinuerligt och landet är på gränsen till en humanitär katastrof. Det svenska biståndet såväl inom som utom landramen har koncentrerats till insatser av humanitär karaktär.

Den demokratiska utvecklingen i Zambia har de senaste åren stagnerat vilket påverkat utformningen och inriktningen av det svenska utvecklingssamarbetet. Zimbabwe har den senaste tiden präglats av politisk och ekonomisk instabilitet. Under 1999 pågår en översyn av det svenska utvecklingssamarbetet med Zimbabwe. Ett särskilt rättighetsperspektiv kommer att anläggas och en ny landstrategi skall börja gälla från och med år 2000.

Även om en avmattning skett under det senaste året är Uganda ett av de länder i Afrika som haft den mest positiva ekonomiska utvecklingen. Även i Tanzania är den ekonomiska utvecklingen god och partnerskapsförhållandet är väl utvecklat.

Motionerna

I kommittémotion *1999/2000:U204 (m)* konstateras att situationen i de afrikanska länderna söder om Sahara i stor utsträckning präglas av krig, fattigdom och svält. I *yrkande 1* krävs att det övergripande målet för biståndet till Afrika är att främja en snabb utrotning av fattigdomen. I *yrkande 2* anförts att de centrala målsättningarna för Sveriges samarbete med biståndsländerna i Afrika måste vila på respekt för rättsstaten, mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi. Vidare understryks i *yrkande 5* att det är länderna själva som i allt väsentligt måste skapa sin egen utveckling. Motionärerna menar att biståndssamarbetet med de afrikanska länderna skall utformas så att det blir kortvarigt och resultatriktat. Vidare konstateras att ett första steg för att skapa förutsättningar för välbefinnande i Afrika måste vara att få stopp på kriget, och motionärerna anser att bistånd inte skall ges till länder som för anfallskrig (*yrkande 9*).

Centerpartiet anser i motion *1999/2000:U210 (c)* *yrkande 18* att Sveriges långvariga utvecklingssamarbete med Guinea-Bissau inte varit särskilt effektivt men att det är olyckligt att dra ner biståndsramen så kraftigt som rege-

ringen nu föreslår. Motionärerna menar att det också är olyckligt att Sverige beslutat att lägga ner ambassaden i Guinea-Bissau och anser att Sverige under en övergångstid även fortsättningsvis bör ha diplomatisk närvaro i Guinea-Bissau.

Utskottets överväganden

Afrika

I partimotion U204 (m) yrkande 1 anser Moderaterna att biståndet till Afrika bör främja en uthållig och snabb tillväxt med utrotning av fattigdomen som övergripande mål och i yrkande 2 att biståndssamarbetet i Afrika måste vila på respekt för rättsstaten, mänskliga rättigheter, demokrati och marknads-ekonomi. Vidare konstateras i yrkande 9 att en förutsättning för att skapa välstånd i Afrika är att få stopp på de krig som pågår där. Svenskt bistånd bör därför inte ges till länder som bedriver anfallskrig. Motionärerna menar vidare i yrkande 5 att det i första hand är länderna själva som avgör sin egen utveckling.

Utskottet konstaterar att flera av de synpunkter som motionärerna för fram ligger i linje med den politik som Sverige bedriver i biståndssamarbetet i Afrika och som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Riksdagen har flera gånger behandlat riktlinjerna för Sveriges biståndspolitik, bl.a. i bet. 1997/98:UU14 En förnyad svensk Afrikapolitik inför 2000-talet. Att höja de fattiga folkens levnadsnivå är det övergripande målet för hela det svenska biståndet. Det är därför naturligt att fattigdomsbekämpning har den högsta prioriteten i Afrika, där fattigdomen är särskilt svår. Utskottet lägger likaså stor vikt vid stöd av uppbyggnaden av rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna i Afrika, vilket väl avspeglas i gällande riktlinjer för det svenska samarbetet och i de löpande redovisningar av biståndets inriktning som regeringen lämnat riksdagen. Sida och UD har under senare år skärpt kontrollen av hur de länder Sverige samarbetar med lever upp till sina åtaganden vad gäller de mänskliga rättigheterna. Även om det svenska biståndet är långsiktigt till sin karaktär så kan biståndet komma att omprövas och eventuellt avslutas om ett speciellt land inte lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Utskottet har tidigare konstaterat att regeringen redogjort för sin syn på fattigdomsbekämpning i svenskt utvecklingssamarbete i skrivelsen *De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar* (skr. 1996/97:169). I denna skrivelse betonas bl.a. den centrala roll som konfliktförebyggande åtgärder spelar.

Särskilt svåra kränkningar av de mänskliga rättigheterna har begåtts och begås fortfarande i samband med de krig som drabbat så många länder i Afrika. Fred är i de krigsdrabbade länderna den viktigaste förutsättningen för att få till stånd en hållbar utveckling och för att upprätta demokrati. Svensk biståndspolitik och Sveriges agerande i EU ger högsta prioritet till att där så är möjligt bidra till fred och försoning. Samtidigt kan Sverige inte överge de människor som drabbas av diktatur, våld och förtryck. I många fall är det motiverat att stödja demokratiska krafter i länder vars regeringar inte strävar efter demokratisering. Det kan likaså finnas stora behov av bistånd i länder vars befolkningar drabbats av krig. Att bedöma om biståndet till ett visst land

bör avbrytas är, enligt utskottets mening, en mångfasetterad och komplex fråga som måste avgöras från fall till fall.

Både när det gäller att uppnå fred och en ekonomisk utveckling som minskar fattigdomen kan biståndet aldrig ersätta ländernas egna ansträngningar. Denna syn på mottagarländernas roll och ansvar avspeglas i partnerskapsbegreppet som präglar hela det svenska biståndssamarbetet. Utskottet konstaterar att regeringen även understryker vikten av att utveckla marknadsekonomi i samarbetsländerna.

Med avstyrkande av motion U204 (m) yrkande 9 anser utskottet att motion U204 (m) yrkandena 1, 2 och 5 är besvarad.

I motion U210 (c) yrkande 18 framförs krav på att regeringen bör öka engagemanget i Guinea-Bissau och att Sverige även fortsättningsvis bör ha diplomatisk representation i landet.

Utskottet menar att regeringen som ett led i Sveriges förnyade Afrikastrategi beslutat om en ökad satsning på Västafrika. I samband med detta avser regeringen söka utveckla nya former för samarbetet med Guinea-Bissau. Biståndet kommer fortsättningsvis att koncentreras till fredsfrämjande insatser, återuppbyggnad samt MR och demokrati. Sverige har också gett omfattande humanitärt stöd under inbördeskriget. Såsom motionärerna påpekar har stora delar av det bilaterala biståndet till Guinea-Bissau inte uppfyllt kraven på effektivitet. Minskningen av biståndsramen för Guinea-Bissau skall ses mot bakgrund av de stora reservationer som finns från tidigare år samt att regionanslaget för Afrika erbjuder möjligheter till behovsprövad finansiering utanför landramen. Inom ramen för de höjda ambitionerna i Västafrika öppnas vid årsskiftet en svensk ambassad i Dakar, Senegal, med ansvar för även Guinea-Bissau. Ambassaden i Bissau kommer då att omvandlas till ett sektionskontor för utvecklingssamarbete, vilket kommer att upprätthålla den bilaterala dialogen med Guinea-Bissau och följa utvecklingen i landet. Utskottet gör bedömningen att denna diplomatiska närvaro är tillfyllest.

Därmed anses motion U210 (c) yrkande 18 vara besvarad.

Asien

Fram till 1997 uppvisade en rad länder i Öst- och Sydostasien en snabb ekonomisk tillväxt, men den s.k. Asienkrisen har blottlagt stora befolkningsgruppers sårbarhet. I synnerhet i Indonesien har många människor som nyligen lyckats ta sig ur fattigdomen åter hamnat under fattigdomsstrecket. Den ekonomiska återhämtning som tagit fart vilar på en relativt svag grund. De öst- och sydostasiatiska ekonomierna har tagit de första stegen mot grundläggande reformer men mycket återstår att göra.

Regeringen lade i mars 1999 fram en skrivelse till riksdagen – Framtid med Asien. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet. Skrivelsens huvudsyfte är att ange en inriktning för hur relationerna med länderna i Asien kan breddas och fördjupas. Asienstrategin slår fast att utvecklingssamarbetet utgör en betydelsefull dimension av Sveriges relationer med Asien och bör så göra också i framtiden. Motiven är att huvuddelen av världens fattiga finns i

Asien, möjligheterna att nå resultat i utvecklingssamarbetet är goda och att Sverige har ett långsiktigt intresse av fördjupade relationer.

De stora skillnaderna mellan de asiatiska länder som Sverige samarbetar med gör att det svenska biståndet utformas på olika sätt i olika länder inom ramen för landstrategier som utgår från varje lands situation och behov. I samarbetet med Sydasiens ligger tonvikten på fattigdomsbekämpning och jämställdhet.

Stöd till demokrati och skydd av de mänskliga rättigheterna har som regel alltid en framträdande roll, t.ex. i de nya landstrategierna för Vietnam, Laos och Kambodja. Barnens och kvinnornas rättigheter uppmärksammas därvid särskilt. En följd av krisen i regionen har varit ökat fokus på de sociala sektorerna, främst i Indonesien.

Andelen av det bilaterala biståndet som går till Asien har minskat under de senaste decennierna. Utvecklingssamarbetet i Asien har samtidigt i flertalet länder uppvisat ett högt resursutnyttjande och goda resultat. Förutsättningarna för att uppfylla utvecklingssamarbetets övergripande mål har visat sig bättre i många länder i Asien än i andra delar av världen.

Sverige är en framträdande givare av humanitärt bistånd till Asien. Viktiga mottagare under det senaste året har varit nödlidande i Afghanistan och Nordkorea. I riksdagens beslut om Asienstrategin finns ett tillkännagivande till regeringen om religionsperspektivets betydelse i det framtida Asiensamarbetet. I enlighet med riksdagens önskemål avser regeringen att komplettera arbetet med att utveckla Asienstrategin med förstärkt kunskapsinhämtning om religionens betydelse och roll och hur detta kan förbättra Sveriges partnerskap med Asien.

Mellanöstern och Nordafrika

Regeringen har tagit initiativ till utarbetandet av en integrerad strategi för det framtida samarbetet med Mellanöstern, inklusive Gulfstaterna och Nordafrika. Strategin skall presenteras under hösten och kommer bl.a. att innehålla rekommendationer för det svenska utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika. Detta har, Västbanken/Gaza undantaget, liten omfattning, främst på grund av att länderna ligger på en relativt sett högre inkomstnivå än flertalet programländer. Huvuddelen av detta bistånd utgörs av u-krediter, bidrag till enskilda organisationer, tekniskt samarbete samt finansiering av internationella kurser. Samarbetet omfattar Algeriet, Egypten, Iran, Jordanien, Libanon, Marocko, Syrien, Jemen och Tunisien. Det humanitära biståndet till befolkningen i Irak är omfattande.

De övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete med Västbanken/Gaza är att främja fredlig utveckling, att stärka fredsprocessen bl.a. genom stöd för social och ekonomisk utveckling samt att bidra till förutsättningarna för att bygga upp en demokratisk palestinsk stat. Dessa grundvalar präglar också det internationella stödet till den palestinsk-israeliska fredsprocessen.

Latinamerika

Den politiska utvecklingen har i de flesta sydamerikanska länder varit positiv det senaste årtiondet. På flera håll är dock demokratin bräcklig och utsatt för

betydande påfrestningar till följd av bl.a. ökad illegal narkotikahandel, ökat våld samt en kraftig ekonomisk recession.

Det ekonomiska stödet kanaliseras främst genom multilaterala organ och genom enskilda organisationer. Endast en mindre del av det svenska utvecklingsarbetet med Latinamerika lämnas bilateralt. Däremot ökar det svenska stödet till offentliga statliga demokratiska institutioner såsom justitiombudsmannaämbeten och till reformering av rättsväsendet.

Det svenska utvecklingsarbetet med Centralamerika (utom Nicaragua) styrs sedan januari 1997 av en femårig regionstrategi. De övergripande målen är att stödja fred och försoning, demokrati, mänskliga rättigheter, reformering av staten samt ekonomisk och social utveckling med inriktning på fattigdomsbekämpning. Regeringsbeslut rörande regionstrategin för det svenska utvecklingsarbetet med Sydamerika togs i mars 1998 och anger inriktningen på samarbetet fram till december 2002.

I regionstrategin betonas vikten av att utveckla nya former för ett bredare samarbete till ömsesidig nytta. Vidare föreslås att man genom användande av olika instrument och samarbetsformer skall uppnå synergieffekter av samarbetet i regionen. Den kapacitet och kunskapsuppbyggnad som med svenskt stöd byggts upp i ett land bör kunna utnyttjas i samarbete med ett tredje land om intresse finns.

Efter orkanen Mitch i Centralamerika har Sverige gjort utfästelser på totalt 1,4 miljarder kronor fram till år 2001 för insatser i samband med återuppbyggnaden. I maj 1999 hölls ett internationellt givarmöte i Stockholm för länderna i Centralamerika, och ett långsiktigt stöd för regionens återuppbyggnad, hållbar utveckling och fördjupad demokrati utlovades av det internationella samfundet.

Europa

En demokratisk och socialt och ekonomiskt stabil utveckling i sydöstra Europa förutsätter ett mycket stort och långvarigt engagemang från omvärldens sida. Det viktigaste uttrycket härför är det fortsatta arbetet inom den s.k. stabilitetspakten för sydöstra Europa som nyligen inletts. Det internationella samfundets insatser i västra Balkan har hittills främst fokuserats på Bosnien-Hercegovina. Inom ramen för ett övergripande regionalt synsätt har samtidigt insatser av en långsiktig karaktär gjorts även i de övriga länderna i regionen. EU har härvid varit största enskilda bidragsgivare.

Utvecklingen i FRJ/Kosovo har ställt hela det internationella givarsamfundet inför mycket stora utmaningar. Inte bara behovet av stöd och bistånd till Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Albanien och Makedonien utan också stödet till länder i närområdet såsom Bulgarien och Rumänien måste bli föremål för översyn.

Länder och regioner:

Östtimor

Folkpartiet anför i kommittémotion 1999/2000:U644 (*fp*) yrkande 5 att Sverige bör stödja det nya självständiga Östtimor. Efter folkomröstningen den 30 augusti i år, i vilken en överväldigande majoritet röstade för självständighet, krävs ett fast agerande av omvärlden för att Indonesien skall godkänna resultatet. Sverige och EU bör också inleda ett omfattande bistånds- och återuppbyggnadsarbete till det självständiga Östtimor.

Filippinerna

I kommittémotion 1999/2000:U652 (*v*) yrkande 2 lyfter Vänsterpartiet fram situationen på den filippinska ön Mindanao som plågas av strider mellan gerilla och regeringstrupper. Motionärerna menar att regeringen i Manila inte tar ansvar för de tiotusentals flyktingarna. I stället för att stödja UNDP:s projekt menar motionärerna att det svenska stödet bör gå till de frivilligorganisationer som arbetar med att hjälpa flyktingarna.

Cuba

Folkpartiet liberalerna anför i kommittémotion 1999/2000:U618 (*fp*) yrkande 4 att bilateralt samarbete med den kubanska regimen ger fel signaler och anser därför att det inte skall förekomma. Bistånd till de demokratiskt sinnade krafterna i Cuba bör förmedlas via enskilda organisationer.

Kurdistan

Sedan Gulfkriget har den kurdiska befolkningen i norra Irak/irakiska Kurdistan erhållit ett omfattande stöd av FN. I flerpartimotionen 1999/2000: U207 (*v och c*) krävs att den svenska regeringen i FN skall verka för att FAO:s livsmedelsbistånd omvandlas till ett effektivt bistånd som leder till att det kurdiska jordbruket återuppbyggs, blir starkt och konkurrenskraftigt.

Balkan

I kommittémotion 1999/2000:U646 (*fp*) förutser Folkpartiet att såväl EU som Nato under lång tid framöver kommer att vara engagerade politiskt och resursmässigt i Balkan. Det är viktigt att insatserna fullföljs med den uthållighet som krävs för att medverka till en varaktig utveckling mot fred och demokrati på hela Balkan. Motionärerna lyfter i yrkande 12 fram den svåra ekonomiska situationen i Albanien. Det är nu viktigt att omvärlden genom långsiktigt stöd även till Albanien uttrycker uppskattning över den beredvilighet som stora delar av det albanska folket visade när de, trots begränsade resurser, tog emot hundratusentals flyktingar från Kosovo. Likaså drabbades Makedonien hårt av flyktingvågen från Kosovo. Flyktingmassornas närvaro skapade spänningar mellan olika befolkningsgrupper i det etniskt mer heterogena Makedonien. Vidare inskränkte FN-sanktionerna mot Jugoslavien landets utrikeshandel. Sverige bör därför inom EU verka för att Makedonien

inte kommer i skymundan i det internationella bistånds- och stabilitetssamarbetet på Balkan, anför motionärerna i *yrkande 13*.

I kommittémotion 1999/2000:U636 (kd) *yrkande 2* lyfter Kristdemokraterna fram den stora materiella förstörelsen i Kosovo. 80 % av bebyggelsen beräknas vara obebodig. Motionärerna menar att återuppbyggnadsprocessen bör drivas på och hemställer att regeringen agerar för att påskynda EU:s utlovade insatser i Kosovo. I *yrkande 6* pekar motionärerna på att det i Kosovo finns ett stort antal lokala frivilligorganisationer som kan spela en viktig roll för upprättandet av ett fungerande civilt samhälle och en fungerande demokrati. Sverige bör, både inom ramen för EU:s hjälpinsatser och genom det bilaterala biståndet, verka för att en större andel av biståndsmedlen kanaliseras via lokala civila organisationer i Kosovo, menar motionärerna.

I 1999/2000:U646 (fp) *yrkande 8* framhålls att delstatsregeringen i Montenegro genomfört vissa politiska och ekonomiska reformer, vilka fått till följd att motsättningarna till regimen i Belgrad skärpts. Sverige och EU bör intensifiera samarbetet med Montenegro för att stödja fortsatta politiska och ekonomiska reformer, anser motionärerna.

Utskottets överväganden

Östtimor

Utskottet konstaterar att utvecklingen för att stödja Östtimors väg mot självständigheten gick in i en ny fas i och med folkomröstningen i augusti. En övergångsperiod om några år har nu inletts under FN:s beskydd. Våldet före och efter valet har åsamkat Östtimor stor materiell förstörelse och kostat många människoliv. Östtimor behöver nu omvärldens stöd i olika former – humanitärt och återuppbyggnadsbistånd samt även för att bygga upp civila strukturer och förvaltning. Sverige har vid flera tillfällen förklarat sig berett att stödja Östtimors självständighet och har även verkat för att EU skall engagera sig med ett substantiellt bistånd till Östtimor.

Efter folkomröstningen har regeringen gett ett humanitärt bistånd uppgående till drygt 13 miljoner kronor, beslutat att ställa svenska civilpolis till FN:s förfogande i Östtimor samt inlett beredning av stöd genom FN-systemet och frivilliga organisationer. Regeringen har också beredskap för mer långsiktigt stöd till det östtimoresiska nationsbygget. FN kommer att leda det arbetet när situationen har stabiliserats. Det är ett omfattande arbete som förestår – både humanitärt arbete och återuppbyggnadsbistånd. Stöd kommer också att behövas för att bygga upp civila strukturer som möjliggör inrättandet av en östtimoresisk stat. En författning skall skapas, en civil förvaltning byggas upp och försvar och rättsväsende skall utformas.

Utskottet ställer sig bakom regeringens aktiva engagemang för ett självständigt Östtimor och anser att motion U644 (fp) *yrkande 5* är besvarad med vad utskottet anför.

Filippinerna

Den fredsprocess som inleddes i Mindanao genom en överenskommelse 1996 mellan regeringen och den största muslimska gruppen MNLF har inte

framskridit som förutsett. En utvärdering som UNDP nyligen gjort om FN:s roll har pekat på en rad problem, men man har även framhållit att UNDP genom sitt Mindanao-projekt – som stötts av Sverige – också spelat en viktig roll genom sina förtroendeskapande åtgärder. UNDP har genom sitt arbete försökt att bidra till att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar fred genom återintegrering av f.d. MNLF-milis i det civila samhället. Läget i de konfliktdrabbade delarna av Mindanao påverkas också av att regeringen ännu inte träffat ett fredsavtal med den mindre och mer militanta muslimska gruppen MILF. Bristen på snabba framsteg i fredsprocessen har stundom lett till skärmyttslingar som skapat tillfälliga internflyktingproblem. Eftersom FN är en av de få organisationer som kan upprätthålla relationer med samtliga parter i konflikten har UNDP en viktig roll att spela.

Sverige ger stöd till UNDP:s arbete och till svenska frivilligorganisationer verksamma i Filippinerna, vilka har uppmuntrats att utöka sin verksamhet bl.a. inom MR-området. Det bör understrykas att utskottet är väl medvetet om de svårigheter och problem som arbetet med förtroendeskapande åtgärder innebär, inte minst i den situation som i dag existerar på Mindanao.

Utskottet finner att det finns skäl att fortsätta stödja UNDP:s verksamhet på Mindanao, vilket inte utesluter stöd i andra former. Med vad ovan anförts avstyrks motion U652 (v) yrkande 2.

Cuba

Utskottet har i tidigare betänkanden, senast i bet. 1998/99:UU2 Internationellt bistånd, tagit ställning till frågan om svenskt bistånd till Cuba. Utskottet ställde sig då bakom regeringens inriktning av det begränsade biståndet till Cuba, vilket syftar till större öppenhet, respekt för de mänskliga rättigheterna och förståelse för demokratiska värderingar. Biståndet administreras av Sida, som bl.a. finansierar kurs- och stipendieverksamhet och svenska enskilda organisationers aktiviteter i Cuba. Det kubanska samhällets struktur, med bl.a. få enskilda organisationer och en stark myndighetssfär, innebär att utbildning och erfarenhetsutbyte bör omfatta även kubaner verksamma inom myndigheter och statliga företag.

Utskottet anser att Sverige, genom sitt agerande i EU och inom ramen för unionens gemensamma ståndpunkt gentemot Cuba som antogs 1996, arbetar för att stödja Cuba i landets utvecklingsansträngningar. En demokratisk utveckling i Cuba främjas inte genom isolering. Program som ger stöd till ökad kontakt och kunskapsutbyte med demokratiska länder som Sverige är ett sätt att långsiktigt stödja en demokratisering i Cuba.

Enligt ett regeringsbeslut från oktober 1995 bör det finnas möjligheter för Sverige att bidra till att skapa förutsättningar för ekonomisk och politisk systemöppning som främjar demokratiska reformer och mänskliga rättigheter i Cuba. Utöver det samarbete som äger rum till följd av ovanstående regeringsbeslut har också humanitärt bistånd lämnats via FN. Sverige bidrar även via EU:s humanitära organ ECHO till ett omfattande humanitärt program i Cuba.

Med det anförda avstyrks motion U618 (fp) yrkande 4.

Det internationella stödet till norra Irak har två komponenter – dels gäller det den av FN-organisationer administrerade andelen av det humanitära undantaget från ekonomiska sanktioner mot Irak, den s.k. oil for food-mekanismen, dels ges humanitärt bistånd till norra Irak av enskilda organisationer och FN-organisationer. I norra Irak administreras "oil for food" av FN. Flera FN-organ finns på plats; bl.a. har WFP hand om livsmedelsdistributionen och FAO ansvarar för jordbruksinsatser.

Norra Irak har goda förutsättningar för jordbruk. Utskottet konstaterar att det är riktigt att de livsmedelsinsatser som görs inom ramen för "oil for food" delvis har gjort det inhemska jordbruket olönsamt. Dessa problem beror dock också på den generellt låga köpkraften. Det vore därför önskvärt att "oil for food" innehöll en del som kan användas för lokala uppköp av livsmedel. Sverige har verkat i denna riktning och fortsätter dessa och andra ansträngningar att förbättra rådande humanitära undantag av sanktionerna mot Irak.

Med vad ovan anförts anses motion U207 (v och c) vara besvarad.

Balkan

Motion U646 (fp) yrkandena 12 och 13 ägnas åt Albanien och Makedonien, som bägge bar stora kostnader i samband med Kosovokrisen. Albanien tillhör Europas fattigaste länder och gjorde stora uppoffringar för att ta emot de kosovoalbanska flyktingarna. I dag är landet i stort behov av långsiktigt bistånd. Regeringen redovisar i budgetpropositionen ett regionalt synsätt för de svenska biståndsinsatserna på västra Balkan. De svenska insatserna i västra Balkan har under 1999 breddats väsentligt till att i högre grad omfatta andra länder i regionen än Bosnien-Hercegovina. Utvecklingsbiståndet till Albanien, som har ökat markant under det senaste året, har hittills inriktats på institutionsuppbyggnad. Nya insatser planeras inom hälsosektorn och lokal självförvaltning, och beredskap finns för ytterligare utvidgning av biståndet till Albanien.

Även Makedonien betalade ett högt pris under Kosovokrisen. Breddningen av det svenska biståndet till västra Balkan omfattar också Makedonien. I dag består det svenska biståndet huvudsakligen av stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och oberoende media. Nya insatser planeras för att stärka statsförvaltningen och främja relationerna mellan olika etniska grupper. Både Makedonien och Albanien har sedan Kosovokrisens utbrott mottagit omfattande humanitärt bistånd från bl.a. EU.

Motion U646 (fp) yrkandena 12 och 13 är därmed besvarad.

Motion U636 (kd) yrkandena 2 och 6 ägnas åt Kosovo. Utskottet kan därvidlag konstatera att behoven av stöd för återuppbyggnad är utomordentligt stora. Det internationella samfundet har gjort omfattande utfästelser för återuppbyggnaden, och EU svara ensamt för 148 miljoner euro under 1999 och ytterligare 500 miljoner euro är avsatta för nästa år. Det stora antalet biståndsaktörer i Kosovo har dock skapat vissa samordningsproblem, vilket försvårat och försenat återuppbyggnadsarbetet inför vintern. Över 250 enskilda organisationer finns på plats. Samtidigt som enskilda organisationer har en viktig

roll att spela för att stärka uppbyggnaden av det civila samhället, förefaller det i nuvarande situation inte lämpligt att kraftigt höja stödet via enskilda organisationer. Sverige har inom EU agerat för att påskynda återuppbyggnadsarbetet i Kosovo och även bidragit till att underlätta situationen, bl.a. genom att Räddningsverket tillhandahåller transportkapacitet till andra givare.

Med avstyrkande av motion U636 (kd) yrkande 6 anses motion U636 (kd) yrkande 2 besvarad.

Utskottet instämmer med motionärerna bakom U646 (fp) yrkande 8 att ledningen i Montenegro är värd stöd i sitt politiska och ekonomiska reformarbete. Inom EU har Sverige stött förslag om utökade och formella kontakter med Montenegro, och särskilda möten med den montenegrinska ledningen har hållits. Där så har varit möjligt har EU sökt undanta Montenegro från sanktionerna mot Förbundsrepubliken Jugoslavien. Sverige har inom EU verkat för att oljesanktionerna och flygembargot mot Jugoslavien skall hävas när det gäller Montenegro.

Utskottet ställer sig bakom den politik som regeringen redovisat rörande Montenegro och anser motion U646 (fp) yrkande 8 var besvarad med vad utskottet anfört.

Övrigt

Från anslagsposten A 1.3 Övrigt finansieras gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet, stöd till vissa organisationer, utredningsverksamhet, Svenska institutet i Alexandria samt kapitaltillskott till Swedfund International AB.

Fördelning under anslagsposten Övrigt

Tusental kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000
1 Gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet	11 000	11 000
2 Utredningar m.m.	0	18 000
3 Övriga insatser	3 461	39 304
4 Svenska institutet i Alexandria	10 000	10 000
Summa	24 461	78 304

Svenska institutet

Verksamheten omfattar gäststipendieprogram för långtidsstipendier och person- och erfarenhetsutbyte för sökande från vissa utvecklingsländer samt personal- och administrationskostnader i samband med mottagande av FN-stipendiater i Sverige.

Utredningar

Från delposten finansieras utredningar, seminarier, konferenser, information m.m. Under delposten finansieras också den expertgrupp för studier i utvecklingsfrågor (EGDI) som regeringen tillsatte i september 1995. EGDI:s uppgift är att analysera prioriterade frågeställningar inom det internationella utvecklingssamarbetet. Kostnaderna för rapporten om en svensk Asienstrategi har belastat delposten liksom kostnaderna för den av regeringen aviserade utredningen av utvecklingssamarbete inför 2000-talet.

Svenska institutet i Alexandria

Beslut om att inrätta ett svenskt institut i Alexandria fattades 1998. Institutet skall, inom ramen för målen för internationellt utvecklingssamarbete, utgöra en mötesplats för att främja ökande kontakter mellan å ena sidan Sverige och övriga länder i Europa och å andra sidan länder i Mellanöstern och Nordafrika genom aktiviteter som konferenser, seminarier, föreläsningar och publikationer samt stöd till forskning och stipendier.

Swedfund

Swedfund International AB bidrar till utveckling av bärkraftiga företag i u-länder och länder i Central- och Östeuropa genom riskkapitalsatsningar i form av aktier eller lån, främst i samverkan med svenskt näringsliv i s.k. joint ventures. Under senare år har Swedfund också i växande grad gått in i riskkapital- och investeringsfonder, särskilt i Afrika söder om Sahara. Verksamheten 1998 uppvisade ett positivt rörelseresultat. Projektintäkternas andel av projektkostnaderna ökade från 79 till 114 % i moderbolaget men minskade från 116 till 76 % för koncernen som helhet.

Övriga insatser

Det svenska bidraget till den nordiska samfinansierade verksamheten vid Nordiska Afrikainstitutet finansieras från delposten liksom bidrag till Stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

För budgetåret 2000 föreslår regeringen (*yrkande 2*) att för verksamhet inom reservationsanslaget A 1 *Biståndsverksamhet* under år 2000 göra utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2000 om högst 37 407 000 000 kr (avsnitt 3.6 Anslag A 1 Biståndsverksamhet, Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser).

Inom anslaget A1 Biståndsverksamhet finns två olika beräkningsgrunder för bemyndiganderamen, dels för det multilaterala utvecklingssamarbetet, dels för det bilaterala. Inom det multilaterala utvecklingssamarbetet föreslås regeringen få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare

gjorda, utestående utfästelser uppgår till högst 8 386 miljoner kr för år 2000 i enlighet med följande tabell:

1999/2000:UU2

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräk- nat	2001 beräk- nat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	6 295	6 726	9 169	-	-
Nya förpliktelser	1 920	3 564	1 654	-	-
Infriade förpliktelser*	-1 489	-1 121	-2 437	-1 977	-6 409
Utestående förpliktelser vid årets slut	6 726	9 169	8 386	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	6 726	9 169	8 386	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet har riksdagen bemyndigat regeringen att ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser motsvarar högst fem gånger landramen på årsbasis för det landramsfinansierade samarbetet med programländer för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger medeltilldelning för år 2000. I enlighet med ovanstående beräkningsregler föreslås bemyndiganderamen för det bilaterala utvecklingssamarbetet fastställas till 29 021 miljoner kronor för år 2000 enligt följande tabell:

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräk- nat	2001 beräk- nat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	5 582	5 458	5 090	-	-
Nya förpliktelser	6 669	8 332	8 750	-	-
Infriade förpliktelser*	-6 793	-8 700	-8 300	-2 300	-3 240
Utestående förpliktelser vid årets slut	5 458	5 090	5 540	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	24 655	24 558	29 021	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Sammanlagt för anslaget A 1 Biståndsverksamhet, multi- och bilateralt utvecklingssamarbete, uppgår således den föreslagna bemyndiganderamen till 37 407 miljoner kronor.

Regeringen begär i yrkande 2 bemyndigande att göra utfästelser och åtaganden under anslag A 1 Biståndsverksamhet uppgående till 37 407 miljoner kronor, inklusive redan ingångna förpliktelser.

För det multilaterala utvecklingssamarbetet begärs bemyndigande att få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda utfästelser uppgår till 8 386 miljoner kronor.

Vidare föreslås vad gäller det bilaterala utvecklingssamarbetet bemyndigande för regeringen att göra utfästelser och åtaganden motsvarande högst 29 021 miljoner kronor. Beräkningsgrunden är att förpliktelserna tillsammans med tidigare gjorda får uppgå till högst fem gånger landramen för det landfinansierade samarbetet med länder för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger medelstillelningen för år 2000.

Utskottet noterar att en redovisning av bemyndiganderamen för ekonomiska förpliktelser görs i propositionen. Sammanställningen ger en överblick över förpliktelser och begärda bemyndiganden. Ett bemyndigande kan betyda att anslag så småningom måste anvisas. Utskottet vill framhålla att beslut om omfattningen av och ändamålet med ett bemyndigande således bör prövas lika noga som anslagsbeslut. Inför ställningstagande om bemyndiganden inom biståndet har därför utskottet i princip samma behov av information om beräkningsgrunderna som det har vid ställningstagande till regeringens anslagsförslag.

Utskottet anser att riksdagen bör bemyndiga de utfästelser och åtaganden som förordas av regeringen. Propositionens yrkande 2 tillstyrks därmed.

Slutsatser och konsekvenser för anslag

Regeringen föreslår att anslaget A 1 Biståndsverksamhet för år 2000 ökar med 1 328 miljoner kronor till totalt 12 060 miljoner kronor. I den beräknade medelsfördelningen har hänsyn tagits till reservationer och tidigare ingångna avtal.

Det multilaterala utvecklingssamarbetet inom anslaget beräknas år 2000 öka med 15 miljoner kronor till 3 377 miljoner kronor. Att höjningen inte beräknas bli större beror på att medelsbehovet för Europeiska utvecklingsfonden (EUF) år 2000 är betydligt lägre än 1999.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet 2000 beräknas öka med 1 260 miljoner kronor till 8 605 miljoner kronor. I det följande beskrivs endast de större ökningarna som föreslås. Afrikaposten beräknas öka som ett led i regeringens satsning på regionen. För Latinamerikaposten föreslås en höjning främst med anledning av insatser i Centralamerika efter orkanen Mitch. Europaposten beräknas höjas framför allt för att möjliggöra ökat stöd till återuppbyggnadsinsatser i Kosovo. Delposten för Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande har haft ett mycket högt medelsutnyttjande under 1999 vilket beräknas fortsätta och en höjning föreslås därför. Även för Ekonomiska reformer

beräknas en höjning då behovet av stöd är omfattande, inte minst inom ramen för det s.k. utökade HIPC-initiativet.

För Övrigt beräknas en ökning med 54 miljoner kronor till 78 miljoner kronor då reservationerna – som tidigare motiverat en låg medelstilleddning – beräknas minska.

Riksrevisionsverket (RRV) har i sin årliga rapport angivit att regeringen bör tydliggöra Sidas bemyndigande avseende investeringar i aktiekapital. Regeringen avser att återkomma till Sida i frågan.

Biståndsförvaltning

Beräkning av anslagen för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	418 143
Pris- och löneomräkning	2 113
Justering av premier	18 349
Överfört till A 1 Biståndsverksamhet från Sidas andel	-12 000
Förslag 2000	426 605
varav:	
A 2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	415 844
A 3 Nordiska Afrikainstitutet	10 761

A 2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)

Anslaget A 2 Biståndsförvaltning består t.o.m. budgetåret 1999 av två anslagsposter: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI). Från budgetåret 2000 kommer anslagsposterna att omvandlas till separata anslag.

I Sidas budgetunderlag för 2000, liksom i förra årets budgetunderlag, framhåller myndigheten att nya former för utvecklingssamarbetet, med bl.a. partnerskapstanken och behov av fördjupat samarbete och dialog med samarbetsländerna, också medför att innehållet i biståndet förändras. Myndighetens egen personal, framför allt i fält, blir alltmer en del av utvecklingssamarbetet vilket bl.a. ställer krav på en mer flexibel fältrepresentation och kostnadsneutralitet mellan Sidas personal och andra genomförare av bistånd. Sida har därför föreslagit att den personal i fält som handhar direkt handläggning av program och projekt skall finansieras av sakanslag. Regeringen instämmer i Sidas bedömning att den personal i fält som handhar direkt handläggning av program och projekt skall finansieras av sakanslag.

De riktlinjer för Nordiska Afrikainstitutets verksamhet som regeringen redovisade i 1993 års budgetproposition (prop. 1992/93:100, bil. 4, bet. 1992/93:UU15, rskr. 1992/93:297) gäller alltså. Institutet skall befästa sin ställning som katalysator för den nordiska Afrikaforskningen. En viss del av verksamheten skall även framgent vara efterfrågestyrd och finansierad genom uppdrag bl.a. från de nordiska biståndsmyndigheterna.

Utöver NAI:s anslag ovan finansieras institutets forsknings- och forskningsstödande verksamhet gemensamt av de nordiska länderna. Den svenska andelen finansieras från anslagsposten A 1.3 Övrigt.

Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 angående Utvecklingssamarbetet – styrning, genomförande, samordning och uppföljning av biståndet

Revisorernas granskning

Riksdagens revisorer har på eget initiativ genomfört en granskning av det svenska utvecklingssamarbetet. Granskningen har i huvudsak omfattat det bilaterala utvecklingssamarbetet och inriktats på frågor om hur biståndet styrs, genomförs, samordnas och följs upp. Särskilt har anslagsformerna och medelstilldelningen, Sidas förvaltningsbistånd, utvecklingssamarbetet genom enskilda organisationer samt samarbetet med EU granskats.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet har allmänna främjande- och inriktningsmål. I rapporten har revisorerna konstaterat att det utifrån dessa mål är svårt att följa upp, mäta effekter och utvärdera verksamheten. Regeringen styr verksamheten dels genom den ordinarie årliga budgetprocessen, dels genom den s.k. landstrategiprocessen. Styrningen skiljer sig åt bl.a. vad gäller formerna för återrapportering. I den ordinarie budgetprocessen har inte nedbrutna och kvantifierbara mål angivits.

Revisorerna konstaterar att UD och Sida i 1999 års regleringsbrev givits i uppdrag att gemensamt se över resultatstyrningen av Sidas verksamhet, inklusive samordningen mellan existerande styrinstrument. I *1998/99:RR9 yrkande 1 (delvis)* begärs att regeringen återkommer till riksdagen med information om resultatet av detta översynsarbete.

Revisorerna har uppmärksammat att regeringens efterfrågan på resultatinformation från Sida är omfattande. Enligt deras uppfattning bör återrapporteringskraven i regleringsbrev begränsas till sådan information som kan förväntas besvara grundläggande frågor om hur väl myndigheten utför sina uppgifter, till sådan information som är viktig för att styra myndigheten och till sådan information som behövs för resultatredovisning till riksdagen. Revisorerna föreslår (*1998/99:RR9 yrkande 1 delvis*) mot denna bakgrund att regeringen utarbetar en strategi för inhämtande av resultatinformation inom biståndsområdet.

Riksdagens revisorer föreslår i *yrkande 2* att en total översyn bör genomföras av anslagsstrukturen inom utvecklingssamarbetet samt att regeringen bör utarbeta riktlinjer för när kostnader inom utvecklingssamarbetet bör belasta sak- respektive förvaltningsanslag.

Vid den föreslagna översynen bör, enligt revisorerna, prövas om utvecklingssamarbetet fortsatt skall belasta reservationsanslag eller om biståndet skall finansieras genom ramanslag. Frågan om antalet anslag bör också bli föremål för en prövning. Vidare bör konsekvenserna av utgiftsbegränsningarna inom biståndet samt ändamålsenligheten i utformningen av nuvarande bemyndigandesystem behandlas i översynen.

Bakgrunden till kravet på riktlinjer för när kostnader bör belasta sak- respektive förvaltningsanslag är att Sida beretts möjlighet att via anslaget för biståndsverksamhet finansiera vissa administrativa kostnader i fält och att svårigheter att dra entydiga gränser mellan förvaltning och sakverksamhet därvid kunnat konstateras.

Revisorerna menar vidare i *yrkande 3* att det finns ett behov av ytterligare en utvärderingsnivå för att, med hjälp av ett från biståndsorganisationen oberoende beslutsunderlag, bedöma och redovisa resultatet av utvecklingssamarbetet. Utvecklingssamarbetet innebär stora offentliga utgifter, vilket utgör ytterligare ett skäl att kräva oberoende analyser av uppnådda effekter av gjorda insatser. Om valet blir att behålla nuvarande organisation anser revisorerna att Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) bör få en klart uttalad utvärderande roll.

Revisorerna föreslår också att regeringen i ökad omfattning utnyttjar de organ som har till uppgift att granska och utvärdera effektiviteten i statliga insatser, t.ex. Statskontoret.

Revisorerna understryker behovet av att regeringen återför resultatet från genomförda utvärderingar till riksdagen genom att exempelvis redovisa vilka utvärderingar som initierats och genomförts samt resultatet av dessa. Detta bör göras oberoende av vilken organisatorisk lösning som väljs för den utvärderande verksamheten.

I sitt förslag tar revisorerna också upp frågor rörande projektdokumentation och konsultupphandling. Enligt revisorerna är god projektdokumentation en förutsättning såväl för en fungerande intern styrning inom Sida som för bra informationsunderlag till regering och riksdag. Riksdagens revisorer välkomnar att regeringen avser att följa revisorernas rekommendation att uppmana Sida att förbättra projektdokumentationen.

Sida har hänvisat till att formerna för att avsluta projekt finns framtagna genom Sidas metodhandbok "Så arbetar Sida". Revisorerna anser dock att de erfarenheter som finns inom myndigheten från avslutade projekt i högre grad bör tas till vara genom dokumentation och spridning av erfarenheter inom Sida.

Granskningen i den del som rör konsulter föranleder revisorerna att i *yrkande 4* föreslå att regeringen ger en oberoende utvärderare i uppdrag att se över Sidas upphandling av konsulter. Frågan om tillämpningen av lagen om offentlig upphandling (LOU) på biståndsområdet bör därvid närmare studeras. Även Sidas interna upphandlingsförfarande, den relativt begränsade

tillgången på svenska konsulter och utnyttjandet av s.k. närkonsulter bör belysas.

Revisorerna noterar att de enskilda organisationer som ingick i granskningen bedömdes ha ändamålsenliga rutiner och god intern kontroll. Samarbetet med dagens ramorganisationer har dock inte varit föremål för en förut-sättningslös bedömning eller omprövning. Revisorerna betonar vikten av att göra en bedömning av huruvida organisationerna har utbyggda system för målstyrning samt av tillförlitligheten i den dokumentation som utgör ett av underlagen för Sidas beslut om tilldelning av medel.

I *yrkande 5* föreslås att en utvärdering av Sidas samarbete med enskilda organisationer genomförs. Utvärderingen bör bl.a. innehålla principer för urval och fördelning av medel mellan organisationer samt kopplingen mellan enskilda organisationers benägenhet att söka EU-bidrag och Sidas årliga anslag.

Riksdagens revisorer konstaterar i *yrkande 6* att Sida inte har något system för att löpande hålla sig informerad om vad EU gör på fältet och inte heller några rutiner för att systematiskt informera EU om svenska insatser. Däremot finns av Sida utformade riktlinjer för ökad samordning med EU. Samordningen med EU:s utvecklingssamarbete är, enligt revisorerna, av principiell vikt men också av betydelse med tanke på omfattningen av Sveriges bidrag till EU:s bistånd. Mot denna bakgrund föreslår revisorerna dels att regeringen närmare bör utreda och analysera samordningen mellan det svenska utvecklings-samarbetet och EU:s biståndsprogram, dels att regeringen regelbundet bör återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur svenska företag och institutioner jämfört med andra medlemsländer är representerade i EU:s upphandlingar.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1999/2000

Centerpartiet konstaterar i motion *1999/2000:U210 (c)* att Riksdagens revisorer har granskat Sidas upphandlingsverksamhet och nyttjande av närkonsulter. Centerpartiet kräver i *yrkande 5* att en oberoende utvärderare får i uppdrag att se över denna verksamhet.

I den enskilda motionen *1999/2000:U213 (m)* framhålls att det ofta ifrågasatts vad resultatet av svenskt bistånd inneburit. Motionären anser att Sverige skall stödja och hjälpa behövande länder via olika former av bistånd men för att detta skall vara möjligt och även i fortsättningen ha ett brett folkligt stöd krävs resultat av de satsningar som görs och löpande kontroll av hur pengarna används. Ett fristående revisionsorgan bör därför bildas med uppgift att löpande utvärdera de biståndssatsningar som görs och redovisa resultaten för riksdag och regering.

Kristdemokraterna anser i motion *1999/2000:U215 (kd)* *yrkande 27* att det krävs mer oberoende analys av det svenska utvecklingssamarbetet och beklagar att det oberoende sekretariatet för analys och utvärdering lagts ned. Ett speciellt viktigt område som kräver en utvärdering är Sidas upphandling av konsulter.

Vänsterpartiet konstaterar att det är en svår uppgift att bedöma effekterna av det svenska utvecklingssamarbetet där målet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Likafullt är det en viktig uppgift att även på detta område se till att svenska skattemedel används så effektivt som möjligt. Den så kallade biståndsviljan är beroende av att det svenska folket kan se konkreta exempel på hur Sverige bl.a. bidragit till att barn får gå i skolan, till kvinnors möjlighet till krediter eller till att funktionshindrade ges möjligheter att kunna klara sig själva, utan att en stor del av pengarna gått till korruption eller dyra konsultervoden. Därför ser Vänsterpartiet positivt på att revisorerna gjort en gedigen genomgång av området.

Motionärerna kräver i motion 1999/2000:U1 (v) *yrkande 1* att en översyn genomförs, där man överväger huruvida utgiftsområdet som gäller internationellt bistånd över huvud taget skall ha av ett utgiftstak och att anslaget får karaktären av ramanslag. Vidare anser motionärerna i *yrkande 2* att det bör inrättas en fond, som skall utgöra en garanti för att regeringen alltid har disponibla medel till sitt förfogande för akuta insatser vid större katastrofer.

I motion 1999/2000:U2 (kd) konstaterar Kristdemokraterna att solidariteten med omvärlden är en av grundprinciperna i vårt politiska budskap. Människovärdet är universellt och kan därför inte relativiseras av geografiska gränser, vare sig man lever i Sverige eller i övriga världen. Oberoende av faktorer som ras, kön, ålder och religion har varje människa ett och samma värde. Det måste vara allas ansvar och plikt att verka för att respekten för människovärdet ökar i alla delar av världen. Kristdemokraterna konstaterar det beklagliga i att det oberoende sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU) som instiftades under fyrpartiregeringen lades ned av den efterföljande socialdemokratiska regeringen. Detta har fått till följd att Sida återigen utvärderar sin egen verksamhet.

Kristdemokraterna menar i *yrkande 1* att det finns behov av ytterligare en utvärderingsnivå för att, med hjälp av ett oberoende beslutsunderlag, bedöma och redovisa resultaten av utvecklingssamarbetet. Dessutom bör oberoende utvärderare ges i uppdrag att se över Sidas upphandling av konsulter. I motionen understryks behovet av att regeringen återför resultatet av genomförda utvärderingar till riksdagen (*yrkande 2*).

Kristdemokraterna, som konstaterat att Sida inte har något system för att löpande hålla sig informerat om vad EU gör på fältet och inte heller har några rutiner för att systematiskt informera EU om svenska insatser, kräver i *yrkande 3* ett bättre informationsutbyte och bättre samordning och koordinering av EU:s och Sveriges bistånd.

I motion 1999/2000:U3 (fp) konstaterar Folkpartiet att revisorerna i huvudsak har granskat det bilaterala utvecklingssamarbetet och inriktat sig på frågor om hur biståndet styrs, genomförs, samordnas och följs upp. Revisorernas förslag innehåller flera synpunkter som Folkpartiet delar och som partiet tidigare framfört i motioner.

Motionärerna instämmer med revisorernas förslag om att ge regeringen i uppdrag att se över formerna för att stärka en utvärderingsfunktion som är mer oberoende av biståndsorganisationen än vad fallet är i dag. En sådan utvärderingsfunktion bör vara helt fristående från Sida och UD och dess syfte bör vara att granska, utvärdera och följa upp det svenska biståndet. En sådan granskning bör gälla såväl små enskilda projekt som större insatser (*yrkande 1*).

Motionärerna föreslår vidare i *yrkande 2* att en total översyn av anslagsstrukturen för utvecklingssamarbetet genomförs snarast. Översynen bör innehålla en förutsättningslös prövning av möjligheten att låta kostnader för såväl förvaltning som sakverksamhet inom utvecklingssamarbetet belasta ramanslag. Folkpartiet menar att en sådan översyn bör kunna göras av den biståndspolitiska utredning som skall tillsättas. Även de enskilda organisationernas samarbete med Sida bör kunna bli föremål för en översyn inom ramen för den biståndspolitiska utredningen (*yrkande 3*).

Motionärerna menar att EU-samarbetet erbjuder stora möjligheter att tillsammans med de andra länderna åstadkomma konkreta resultat vad gäller globalt utvecklingssamarbete. Folkpartiet konstaterar att Sida inte har något system för att löpande hålla sig informerat om vad EU gör på fältet. Det finns heller inte några rutiner för att systematiskt informera EU om svenska insatser. Det är enligt Folkpartiets uppfattning mycket angeläget att dessa brister i samordningen snarast ses över och åtgärdas. Folkpartiet anser i *yrkande 4* att regeringen närmare bör utreda och analysera samordningen mellan det svenska utvecklingssamarbetet och EU:s biståndsprogram.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets uppfattning är styrinstrumentens utformning av stor betydelse för att uppnå effektivast möjliga svenska bistånd. Frågor rörande detta tas upp i revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 1.

På övergripande nivå styrs utvecklingssamarbetet av allmänna främjande- och inriktningsmål. Utifrån dessa mål är det, som revisorerna påpekar, svårt att följa upp och utvärdera verksamheten.

Utöver den styrning som ligger i målen (de av riksdagen beslutade biståndspolitiska målen och, dessutom, mål för verksamhetsgrenar sådana de formulerats i regleringsbrevet) styrs verksamheten operativt dels genom den ordinarie ettåriga budgetprocessen, dels genom den s.k. landstrategiprocessen. Dessa styrmekanismer är inte samordnade samt har delvis olika syften och tidsperspektiv. I den ordinarie budgetprocessen anges inte nedbrutna och kvantifierbara mål. Detta medför att regeringens resultatbedömning i budgetpropositionen av såväl det totala biståndet som av olika verksamhetsgrenar hittills tenderat att bli generell och oprecis. Mot bakgrund härav välkomnar utskottet regeringens initiativ att uppdraga åt UD och Sida att se över resultatstyrningen av Sidas verksamhet.

Revisorerna, som uppmärksammat att regeringens efterfrågan på resultatinformation från Sida är omfattande, menar att återrapporteringskraven i regleringsbrev bör begränsas till sådan information som kan förväntas besvara grundläggande frågor om hur väl myndigheten utför sina uppgifter, till

sådan information som är viktig för att styra myndigheten och till sådan information som behövs för resultatredovisning till riksdagen. Revisorerna föreslår mot denna bakgrund att regeringen utarbetar en strategi för inhämtande av resultatinformation inom biståndsområdet.

Utskottet vill med anledning härav inledningsvis framhålla att rapportering av här aktuellt slag tenderar att ta jämförelsevis stora resurser i anspråk, varför den redovisning som krävs bör vara anpassad till föreliggande behov. Detta synsätt avspeglas också i gällande riktlinjer för Regeringskansliet.

I den rapport som ligger till grund för revisorernas förslag sägs att regeringens efterfrågan på resultatinformation från Sida är stor. Enligt rapporten råder oklarhet om hur denna omfattande resultatinformation kommer till användning. En försvarande faktor i resultatredovisningen av det bilaterala utvecklingssamarbetet är kravet på redovisning av prestationer utifrån verksamhetsgrenar. Varken målen eller anslagen för verksamheten följer verksamhetsgrenarnas indelningsgrund.

Genom revisorernas granskning har framkommit att det synes föreligga ett behov av en översyn av resultatrapporteringen. De synpunkter som i revisorernas förslag framförs beträffande en resultatrapporteringsstrategi är beaktansvärda. Utskottet vill i anledning av förslaget särskilt framhålla att en resultatrapporteringsstrategi måste tillgodose såväl riksdagens behov av underlag för beslut och kontroll som den verkställande maktens behov för att kunna genomföra riksdagens beslut.

Utskottet noterar att mål- och resultatstyrning av Sidas verksamhet har varit föremål för diskussioner och överväganden under de senaste åren inom ramen för projektarbete och uppdrag, vilka involverat Sida, UD, Finansdepartementet och RRV. Detta har redan resulterat i vissa förändringar i Sidas redovisning, som fått en något minskad omfattning. Enligt vad utskottet erfarit har det uppdrag till UD och Sida som revisorerna nämner och som gavs i regleringsbrevet för 1999 fått utökad omfattning, och det kommer därför inte att redovisas förrän under senvåren 2000.

Syftet med den pågående översynen är att utarbeta en modell för regeringens styrning och uppföljning av Sidas verksamhet, en modell som

- tillgodoser regeringens behov av att styra och bedöma verksamheten;
- tillgodoser regeringens behov av uppföljning och information för rapportering till riksdagen;
- innebär största möjliga samordning av samtliga styrinstrument;
- bidrar till att åstadkomma en tydligare koppling mellan mål, resultat och resurstilldelning samt
- säkerställer att verksamhetsmål och krav på återrapportering koncentreras till det som är väsentligt för regeringens styrning.

Av uppdragsställningen framgår mera specifikt bl.a. att förslag skall lämnas om hur Sida skall redovisa gentemot effektmålen, om hur bättre samstämmighet skall uppnås i styrning, uppföljbarhet och redovisning samt om mått för bedömning av myndighetens effektivitet som grundval för redovisning av måluppfyllelse.

Ett genomförande av uppdraget på avsett sätt skulle enligt utskottets preliminära bedömning innebära att revisorernas synpunkter på inhämtande av resultatinformation inom biståndsområdet skulle bli tillgodosedda.

Utskottet utgår från att regeringen på lämpligt sätt kommer att informera riksdagen om vad som framkommit genom översynen av resultatstyrningen av Sidas verksamhet och om vilka åtgärder som den företagna översynen eventuellt kan föranleda. Något tillkännagivande härom synes ej behövt.

Enligt utskottets uppfattning kan revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 1 besvaras med vad som ovan anförts.

I motion 1999/2000:U2 (kd) yrkande 2 understryks behovet av att regeringen återför resultatet av genomförda utvärderingar till riksdagen. Utskottet menar att motionärernas synpunkter faller inom ramen för vad som ovan anförts, varför motion 1999/2000:U2 (kd) yrkande 2 därmed kan anses besvarad.

Riksdagens revisorer föreslår i 1998/99:RR9 yrkande 2 bl.a. att en total översyn bör genomföras av anslagsstrukturen inom utvecklingssamarbetet samt att regeringen bör utarbeta riktlinjer för när kostnader inom utvecklingssamarbetet bör belasta sak- respektive förvaltningsanslag. Också i motion 1999/2000:U3 (fp) yrkande 2 krävs att en total översyn av anslagsstrukturen för biståndet genomförs. Motionärerna bakom motion 1999/2000:U1 (v) yrkande 1 kräver en översyn av biståndets utgiftstak och att anslaget görs till ramanslag. I motionens yrkande 2 begärs en fond för katastrofmedel.

Utskottet vill inledningsvis anföra att revisorernas förslag och den rapport som ligger till grund för förslagen på ett instruktivt sätt pekar på de problem som är förknippade med den nuvarande anslagsstrukturen på biståndsområdet. Utskottet vill därutöver framhålla följande.

Biståndet är ett av de viktigaste instrumenten för Sveriges kontakter med ett stort antal stater och därmed också för riksdagens överväganden när det gäller politiska relationer med omvärlden. Engagemangen är i många fall omfattande, och när det gäller vissa stater i storleksordningen en kvarts miljard kronor per år. Med nuvarande anslagsstruktur sker medelsanvisningar, även när det gäller så stora belopp, på anslagspostnivå. Eftersom statens redovisningssystem inte har denna upplösningsskala saknar riksdagen i normalfallet en resultatredovisning som kan jämföras med de landrambelopp som presenteras i budgetpropositionen. Beträffande exempelvis Moçambique (planerad landram 300 miljoner) sägs i budgetpropositionen enbart följande: ”Den politiska och ekonomiska utvecklingen i Moçambique är fortsatt positiv och en ökad medelstilldelning för utvecklingssamarbetet är motiverad.”

Riksdagen har i annat sammanhang bl.a. begärt redovisning av MR-läget hos mottagarna av svenskt bistånd på landnivå. Analogt härmed får det anses önskvärt att MR-rapportering och andra politiska bedömningar som riksdagen erhåller motsvaras av ekonomisk redovisning, i någon form, på samma aggregationsnivå.

Utskottet anser att revisorernas förslag om en total översyn av anslagsstrukturen inom utvecklingssamarbetet är väl motiverat och underbyggt och att ett tillstyrkande därmed borde övervägas. Samtidigt noterar utskottet att viss översyn av anslagsfrågorna redan pågår. Detta gäller dels det s.k.

VESTA-projektet, som för närvarande ser över den finansiella styrningen i staten och även studerar möjligheten av att anslagen, som de i dag är utformade, avskaffas, dels det ovan nämnda projektet om resultatstyrning av Sidas verksamhet, som också har till uppgift att analysera anslagsstrukturen (inklusive en eventuell övergång till ramanslag) och komma med ett förslag om en modell som står i bättre överensstämmelse med övriga styrmekanismer. Båda projekten skall avslutas under innevarande riksmöte.

Av betydelse i sammanhanget är att den biståndspolitiska utredning som snart tillsätts kommer att ha en översyn av de biståndspolitiska målen som huvuduppgift. Beaktande det nära sambandet mellan mål och anslagsstruktur är även detta ett argument mot ett tillkännagivande med föreslagen innebörd.

Utskottet anser mot den beskrivna bakgrunden att revisorernas förslag i denna del, samt motsvarande motionsyrkanden, nu inte bör göras till föremål för ett tillkännagivande.

Med det anförda anser utskottet revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 (delvis) samt motionerna 1999/2000:U1 (v) yrkande 1 (delvis) och 1999/2000:U3 (fp) yrkande 2 besvarade.

Då en begäran om en allmän översyn således inte är aktuell har utskottet att ta ställning till yrkanden om en rad mera speciella frågor rörande bemyndiganden, fördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag, inrättande av en garantifond samt utgiftstak.

Utskottet har upprepade gånger anført att ett bemyndigande är liktydigt med att anslag så småningom måste anvisas och att beslut om omfattningen av och ändamålet med ett bemyndigande således bör prövas lika noga som anslagsbeslut. Inför ställningstagande om bemyndiganden har därför utskottet i princip samma behov av information om beräkningsgrunderna som det har vid ställningstaganden till regeringens anslagsförslag.

I sin diskussion av anslagsfrågorna tar revisorerna upp detta perspektiv. I rapporten framhålls också kopplingen mellan bemyndiganden och prognoser. I sitt yrkande 2 (delvis) begär revisorerna en prövning av ändamålsenligheten i nuvarande utformning av bemyndigandena.

Utskottet, som i huvudsak delar revisorernas uppfattning om en prövning av det nuvarande systemet för bemyndiganden, är av uppfattningen att det nuvarande systemet, där bl.a. utfästelsernas storlek i vissa fall mekaniskt framräknas med hjälp av multiplikatorer, lämnar utrymme för förfinade metoder och prognosinstrument. Utskottet menar därför att en översyn av det nuvarande systemet med bemyndiganden inom biståndet bör göras. I översynen bör också formerna för förbättrad information till riksdagen om dessa frågor studeras. Detta bör med anledning av revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 (delvis) ges regeringen till känna.

Sedan revisorerna framlagt sitt förslag har regeringen i budgetpropositionen på ett klarare sätt angivit hur kostnadsfördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag skall göras. Innan ytterligare erfarenhet vunnits anser utskottet att det inte är motiverat att göra något tillkännagivande på denna punkt.

Utskottet anser därmed att revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 (delvis) kan besvaras med vad som ovan anförts.

Motionärerna bakom motion 1999/2000:U1 (v) yrkande 2 anser att det bör inrättas en fond, som skall utgöra en garanti för att regeringen alltid har disponibla medel till sitt förfogande för akuta insatser vid större katastrofer.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att de slutsatser som kommer att dras i samband med de ovan nämnda översynerna av anslagsstrukturen torde komma att bli av relevans också för det problem som motionärerna tar upp. Redan med nuvarande anslagsstruktur finns det emellertid olika möjligheter att säkra medel för insatser vid akuta kriser utan att en fond behöver inrättas. Reservationerna i storleksordningen 1–2 miljarder tillgodoser behoven för att möta oförutsedda utgifter. Ytterligare en möjlighet är att inrätta en anslagskredit för akuta insatser, vilket kan komma att bli aktuellt när reservationerna minskat till lägre nivåer. Utskottet menar därför att något behov av en fond inte föreligger. Därmed avstyrks motion 1999/2000:U1 (v) yrkande 2.

Utskottet menar, vilket också tidigare framförts, att modellen med ett utgiftstak för staten är ett viktigt instrument för budgetkontroll. För att detta skall fungera är det viktigt att de medel som regeringen disponerar omfattas av denna kontrollmekanism. Detta principiella synsätt hindrar dock inte att utnyttjandet av begränsningsbelopp i vissa avseenden har visat sig problematiskt. Då dessa frågor kan förväntas bli behandlade inom ramen för Riksdagskommitténs arbete menar utskottet att riksdagen inte bör gå motionärerna till mötes.

Med vad ovan anförts avstyrks motion 1999/2000:U1 (v) yrkande 1 (delvis).

I revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 behandlas frågor om utvärdering av biståndet. Revisorerna föreslår att regeringen får i uppdrag att se över formerna för att stärka en utvärderingsfunktion, som är mer oberoende från biståndsorganisationen, samt att regeringen i ökad omfattning nyttjar de organ som har till uppgift att granska och utvärdera effektiviteten av statlig verksamhet för att utvärdera insatser på biståndsområdet.

Enligt utskottets uppfattning bör frågan om utvärdering ses i det bredare perspektivet av mål- och resultatstyrning inom staten. I inledningen till budgetlagen stadgas: ”I statens verksamhet skall hög effektivitet eftersträvas och god hushållning iakttas. ... (1 §) och ”regeringen skall för riksdagen redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts på olika verksamhetsområden” (2 §).

Mål- och resultatstyrning innebär att styrningen skall ske på basis av information om tidigare uppnådda resultat och om förutsättningarna för att i framtiden kunna uppnå resultat. En grundläggande tanke är att information om uppnådda resultat skall kunna utgöra grund för en eventuell omprövning av statens åtaganden. Sett i detta perspektiv är det naturligt att frågan om utvärdering tillmäts stor betydelse.

I den rapport som ligger till grund för revisorernas förslag beskrivs hur utvärderingen av biståndet sker på olika nivåer ner till program och projekt och den roll Sidas region- och ämnesavdelningar har i detta sammanhang. Vissa av revisorernas observationer härvidlag är, för de fall de skulle vara representativa, ägnade att inge betänkligheter. Detta gäller fall då kostnadseffektivitet inte omfattas av utvärderingen och fall då utvärderingar i viss mån betraktas som ”rituella” dvs. de genomförs för att de ”skall göras”

(1998/99:RR9 s. 48). Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att statsmakternas syn på utvärdering som ett väsentligt element i mål- och resultatstyrningen genomsyrar förvaltningen.

I och med bildandet av det nya Sida förstärktes utvärderingskapaciteten genom tillskapandet av ett sekretariat för utvärdering och intern revision (UTV). Detta sekretariat har en självständig ställning och är direkt underställt Sidas styrelse. Utskottet menar att UTV är väsentligt inte minst som ett instrument för styrelsen i dess ledning av verksamheten men också för att förse utomstående intressenter, främst regeringen, med information. Den kritik mot att "Sida utvärderar sig själv", som motionsvis framförs, tenderar att bortse från det behov som varje ledning för ett ämbetsverk har av att bedöma den verksamhet den är satt att leda. Enligt utskottets bedömning är det väsentligt att Sida besitter egen kvalificerad utvärderingskapacitet. Utskottet noterar i sammanhanget att större delen av den utvärdering som bedrivs inom Sida genomförs av externa, fristående utvärderare.

Utöver de utvärderingsresurser som nämnts ovan finns en rad statliga organ med utvärderande uppgifter. I 1998/99:RR9 nämns kommittéväsendet och Statskontoret som exempel. Revisorerna föreslår i yrkande 3 (delvis) att regeringen i ökad omfattning nyttjar de organ som har till uppgift att granska och utvärdera effektiviteten av statlig verksamhet för att utvärdera insatser på biståndsområdet.

Med anledning av detta förslag konstaterar utskottet inledningsvis att RRV återkommande granskar verksamhet också på biståndsområdet. Generellt gäller att revisionen bedrivs genom obligatorisk årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen uttalar sig i revisionsberättelser om bl.a. myndigheters års- och koncernredovisning samt om ledningens förvaltning. Under verksamhetsåret 1997 har revisionen granskat och lämnat revisionsberättelse för ca 520 myndigheter, stiftelser och bolag. Från och med budgetåret 1995/96 granskar RRV myndigheternas delårsrapporter. Effektivitetsrevisionen granskar effektiviteten i statliga åtaganden och statlig verksamhet. Verket har centrala uppgifter när det gäller ekonomi- och resultatstyrning, bl.a. genom att ge regeringen beslutsunderlag om den statliga ekonomin. I rapporten från Riksdagens revisorer (1998/99:2) nämns exempel på insatser av RRV på biståndsområdet, bl.a. granskningarna av biståndsambassaderna i Moçambique och Tanzania. En genomgång utskottet därutöver gjort av RRV:s årliga rapport till regeringen avseende fyra år under 1990-talet visar att RRV under samtliga dessa år genomfört granskningar på biståndsområdet, vilka föranlett påpekanden till regeringen. Även kommittéväsendet och Statskontoret har, låt vara betydligt mindre frekvent, haft uppdrag som berört biståndsområdet. Enligt vad utskottet erfarit har Statskontoret nyligen fått i uppdrag att utvärdera Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer, varav några med verksamhet inom utvecklingssamarbetet.

Mot bakgrund av ovan redovisade genomgång, som inte gör något anspråk på fullständighet, kan konstateras att regeringen i stor omfattning redan nyttjar de organ som har till uppgift att granska och utvärdera effektiviteten av insatserna på biståndsområdet.

Utskottet ser positivt på att organ av här aktuell typ utnyttjas för att utvärdera insatser på biståndsområdet. Samtidigt vill utskottet emellertid framhålla att dessa organ lyder under regeringen och primärt har som funktion att utgöra instrument för regeringens kontroll och styrning av hela förvaltningen. De insatser som begärs när det gäller de begränsade utvärderings- och revisionsresurser det är fråga om måste därför vägas mot behoven inom andra samhällssektorer.

Utskottet anser att revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 (delvis) kan besvaras med vad som ovan anförts.

Revisorerna föreslår vidare (1998/99:RR9 yrkande 3 (delvis)) att regeringen får i uppdrag att se över formerna för att stärka en utvärderingsfunktion som är mer oberoende av biståndsorganisationen. I motionerna U2 (kd) yrkande 1 (delvis), U3 (fp) yrkande 1, U213 (m) samt U215 (kd) yrkande 27 (delvis) krävs inrättande av ett oberoende analys- och revisionsorgan på biståndets område.

Utskottet konstaterar först att, förutom Riksdagens revisorer, spelar även RRV, Statskontoret och andra sammantaget en betydande roll som fristående och oberoende utvärderare på biståndsområdet.

I de överväganden som ligger till grund för förslaget anför Riksdagens revisorer att det finns ett behov av att, med hjälp av ett från biståndsorganisationen oberoende beslutsunderlag, bedöma och redovisa resultatet av utvecklingsarbetet. Revisorerna framhåller också att utvecklingsarbetet innebär stora offentliga utgifter, vilket utgör ytterligare skäl att kräva oberoende analyser av uppnådda effekter av gjorda insatser.

Utskottet noterar med anledning härav att det faktum att en verksamhet medför stora offentliga utgifter normalt sett inte innebär att statsmakterna säkerställer att oberoende och kontinuerliga utvärderingar kan genomföras. Skälen för att sådan arrangemang bör övervägas beträffande biståndet torde snarare vara att verksamheten i huvudsak bedrivs utomlands och i miljöer som definitionsmässigt har en annan utvecklingsnivå än Sverige. Biståndssamarbetet genomförs dessutom tillsammans med partner vilka inte omfattas av den insyn och inte kan utsättas för samma typ av uppföljning och utvärdering som gäller för myndigheter inom riket. Eftersom det ofta rör sig om samarbete med främmande makt tillkommer i samarbetet en politisk dimension som är mindre vanligt förekommande inom andra delar av svensk förvaltning.

Revisorerna understryker också behovet av att regeringen återför resultaten från genomförda utvärderingar till riksdagen genom att exempelvis redovisa vilka utvärderingar som initierats och genomförts samt resultaten av dessa.

Utskottet delar revisorernas bedömning att riksdagen har särskilda behov i detta avseende. Skälen till detta är flerfaldiga men hänger närmast samman med riksdagens utövande av finansmakten. Bland annat kan nämnas att biståndsområdet (utgiftsområde 7, verksamhetsområde A) skiljer sig från flertalet andra delar av budgeten genom en annorlunda målstruktur: dels är de biståndspolitiska målen, i motsats till vad som gäller inom de flesta andra utgiftsområden, inte direkt operationella, dels tillkommer ett mål som kan

sågas utgöra en andra dimension, det s.k. procentmålet. En försvårande faktor i resultatredovisningen inom biståndsförvaltningen, och därmed också för riksdagens utvärderingsmöjligheter, är kravet på redovisning av prestationer utifrån verksamhetsgrenar när varken målen eller anslagen för verksamheten följer verksamhetsgrenarnas indelningsgrund. Speciellt för utgiftsområde 7 är också den begränsade grad av påverkan som finns över verksamhetens genomförande och som bl.a. tar sig uttryck i reservationernas, utfästelsernas och garantiernas stora betydelse. Utskottet vill i sammanhanget understryka att det anförda rör behov utöver sådana som täcks av den i nuläget genomförda utvärderingsverksamheten, vilken också den är av stor betydelse som beslutsunderlag för riksdagen, både när den bedrivs av utvärderingsorgan inom biståndsförvaltningen och av oberoende organ såsom Riksdagens revisorer och RRV.

Revisorerna pekar i sitt förslag på möjligheten att ge Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) en klarare utvärderande roll. EGDI, som har till uppgift att ta fram oberoende studier med hög akademisk standard av utvecklings- och biståndsfrågor, är ett organ inom Regeringskansliet och har sin sekretariatsfunktion placerad inom UD. Expertgruppen ingår i kommittéväsendet (UD 1995:E) och tillkallades enligt regeringens bemyndigande den 7 september 1995 i syfte att bidra till en ökad förståelse för utvecklingsfrågor i ett globalt sammanhang och att öka förutsättningarna för att effekterna av utvecklingssamarbetet skall få önskat genomslag. Verksamheten leds inte av regeringen utan av en styrelse, vilken till inemot hälften består av utländska experter samt i övrigt av representanter för UD och Sida. Syftet med verksamheten är att resultaten skall kunna användas för att effektivisera det svenska utvecklingssamarbetet. EGDI har en policyskapande uppgift och tar initiativ till studier om utvecklingssamarbetet i stort.

Oberoende utvärderingar görs också kontinuerligt av olika internationella organisationer. Exempel på dessa är DAC (landexaminationer och s.k. best practices) samt Världsbanken. Nästa DAC-granskning av svenskt bistånd kommer att genomföras våren 2000.

Vid en bedömning av revisorernas förslag om en översyn av formerna för en stärkt utvärderingsfunktion menar utskottet att såväl ekonomiska som organisatoriska överväganden måste göras. Utskottet finner därvid att alternativet med att låta EGDI också få en klart utvärderande roll, vilket revisorerna nämner som en möjlighet, kan förmodas vara mer kostnadseffektivt än att bygga upp en helt ny organisation. När det gäller organisatorisk inplacering får utskottet inledningsvis konstatera att den förebild som motionsvis nämns, nämligen sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU), inte fått internationell efterföljd utan att andra modeller valts för biståndsutvärdering. Ett skäl till detta kan vara att små enheter utanför de normala strukturerna riskerar att få bristande genomslag och gehör. EGDI har redan i dag ett antal fördelar som förtjänar att beaktas. Härvid kan bl.a. nämnas att modellen med en självständig styrelse som uppdragsgivare ger en fristående och oberoende ställning samtidigt som placeringen av EGDI:s sekretariat i Utrikesdepartementet ger närhet till linjeorganisationen på tjänstemannanivå och motverkar en möjlig marginalisering. Det stora inslaget i styrelsen av internationella forskare förstärker EGDI:s

integritet samt borgar för stora kontaktytor och öppenhet för internationella impulser.

1999/2000:UU2

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att regeringen bör ges i uppdrag att se över formerna för hur den utvärderingsverksamhet som finns utanför biståndsförvaltningen kan stärkas och som bl.a. också kan beakta de intressen som finns utanför myndigheterna. Översynen bör fokuseras på möjligheten att stärka EGDI:s utvärderande funktion. Detta bör med anledning av revisoreernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 (delvis) ges regeringen till känna.

Därmed avstyrks motionerna U2 (kd) yrkande 1 (delvis), U3 (fp) yrkande 1, U213 (m) samt U215 (kd) yrkande 27 (delvis).

I 1998/99:RR9 yrkande 4 föreslås att regeringen ger en oberoende utvärderare i uppdrag att se över Sidas upphandling av konsulter. Också i motionerna U2 (kd) yrkande 1 (delvis), U210 (c) yrkande 5 och U215 (kd) yrkande 27 (delvis) krävs en granskning av Sidas konsultupphandling.

Utskottet noterar att revisorerna i sin granskning funnit exempel på vissa brister i Sidas konsultupphandling och att Sida i praktiken inte alltid har tillämpat den upphandlingspolicy myndigheten själv utarbetat.

Utskottet konstaterar att grundläggande regelverk finns för de områden inom vilka revisorerna funnit brister. I flertalet fall synes också för Sida interna riktlinjer finnas, vilka dock inte alltid följts. Utskottet konstaterar vidare att riksdagen och regeringen tidigare har uttalat att Sida inte bör upphandla konsulter för genomförande av arbetsuppgifter av myndighetskaraktär.

Eftersom de förhållanden som föranlett anmärkningar från revisorerna torde gå att åtgärda genom vissa klargöranden i riktlinjerna och en striktare tillämpning av dessa synes en oberoende översyn av Sidas konsultupphandling ej vara behövlig. Utskottet utgår från att erforderliga åtgärder vidtas.

Utskottet anser att revisoreernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 4 och motionerna U2 (kd) yrkande 1 (delvis), U210 (c) yrkande 5 och U215 (kd) yrkande 27 (delvis) kan besvaras med vad som ovan anförts.

I 1998/99:RR9 yrkande 5 föreslås att en utvärdering av Sidas samarbete med enskilda organisationer genomförs. Utvärderingen bör bl.a. innehålla principer för urval och fördelning av medel mellan organisationer samt kopplingen mellan enskilda organisationers benägenhet att söka EU-bidrag och Sidas årliga anslag.

Också i motion 1999/2000:U3 (fp) yrkande 3 begärs att enskilda organisationer samarbete med Sida skall bli föremål för översyn. Detta bör enligt motionärerna ske inom ramen för den biståndspolitiska utredningen.

Utskottet menar att de enskilda organisationerna länge har spelat en betydelsefull roll i utvecklingssamarbetet, bl.a. genom att ge uttryck för det breda biståndsenگagemanget inom samhället men också på grund av sina komparativa fördelar inte minst vid insatser i odemokratiska stater. Bistånd genom

enskilda organisationer är en förutsättning för det framgångsrika svenska utvecklingssamarbetet.

Urvalet av ramorganisationer har historiska förklaringar och har skett under en relativt lång tidsperiod. Stödet till dessa handläggs av Sida och sker utifrån Sidas anvisningar som styrs av regeringens regleringsbrev. Frågan om att vidga kretsen av ramorganisationer aktualiseras med jämna mellanrum, men eftersom kriterier saknas finns ingen vägledning för sådana beslut.

Sidas arbete med enskilda organisationer (EO) har varit föremål för omfattande utvärderingar och studier:

En genomgripande och inte helt igenom positiv utvärdering av de enskilda organisationernas verksamhet ("Development by Proxy") gjordes under ledning av det engelska ODI 1994/95.

Sida gjorde 1997 en utvärdering av organisationernas volontärverksamhet.

Under 1998/99 gjorde Sidas utvärderingsenhet en effektstudie av ODI-rapportens effekter på Sidas och de enskilda organisationernas arbete.

Sida har vidare genomfört studier i Baltikum och Indien om EO-biståndets koppling till målen i delposten organisationsuppbyggnad och stärkandet av det civila samhället. Flera nya studier planeras.

Med anledning av revisorernas yrkande 5 bedömer utskottet att det finns behov av att utveckla kriterier för hur många och med vilka typer av ramorganisationer Sida skall samarbeta. Detta arbete har, enligt vad utskottet inhämtat, helt nyligen inletts av Sida och under medverkan av svenska enskilda organisationer samt UD.

Revisorerna tar också upp frågan om fördelningen av anslagen mellan ramorganisationerna.

Utskottet har erfarit att styrinstrumentet för denna bidragsgivning hittills varit Sidas anvisningar, vilka utfärdades i april 1998. Dessa anvisningar, som har en tonvikt på mål och kvalitativa kriterier, lyfter fram de enskilda organisationernas kvalitetssäkrande ansvar. Enligt anvisningarna skall ramorganisationerna bl.a. ha god förmåga att planera och prioritera utifrån uppsatta mål, bedöma insatser, följa upp dessa och rapportera resultat samt säkerställa god medelsförvaltning och intern kontroll.

Den valda inriktningen, att i ökad utsträckning låta bidragsgivningen styras av en bedömning av ramorganisationernas effektivitet och resultat, ligger, enligt utskottets uppfattning, väl i linje med de intentioner statsmakterna har med mål- och resultatstyrning. Detta utesluter inte att det kan finnas skäl för att ytterligare belysa frågan om ändamålsenligheten i den nuvarande fördelningsmodellen.

Utskottet delar också revisorernas bedömning att det finns behov av att belysa de enskilda organisationernas benägenhet att söka EU-bidrag. Utskottet menar i sammanhanget att det dock vore olyckligt om det uppstod någon form av motsättning mellan EU-finansiering respektive Sida-finansiering.

Enligt utskottets uppfattning måste samarbetet med de enskilda organisationerna präglas av långsiktighet och en väl genomtänkt strategi. Samtidigt måste detta samarbete kunna möta nya uttryck för folkligt engagemang i biståndsfrågor och förändringar till följd av utvecklingen i omvärlden. Utöver vad revisorerna anför reser detta övergripande frågor om organisatorisk

uppbyggnad, representativitet och legitimitet men också mera praktiska frågor om bl.a. kvalitativa krav samt system för styrning och kontroll.

Utskottet menar således att, utöver den redan inledda delstudien på området, en mera övergripande översyn över de enskilda organisationernas roll i utvecklingssamarbetet bör göras och att denna, som revisorerna föreslår, bör innehålla en utvärdering av Sidas samarbete med enskilda organisationer. Utskottet anser att en sådan översyn bör ske i former som regeringen bedömer vara lämpliga.

Med anledning av revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 5 samt med besvarande av motion 1999/2000:U3 (fp) yrkande 3 bör detta ges regeringen till känna.

Riksdagens revisorer föreslår i yrkande 6 dels att regeringen närmare bör utreda och analysera samordningen mellan det svenska utvecklingssamarbetet och EU:s biståndsprogram, dels att regeringen regelbundet bör återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur svenska företag och institutioner jämfört med andra medlemsländer är representerade i EU:s upphandlingar.

Motionärerna bakom 1999/2000:U2 (kd) yrkande 3 kräver bättre information om EU:s bistånd och bättre koordinering av EU:s och Sveriges bistånd. Även motion 1999/2000:U3 (fp) yrkande 4 kräver en analys och samordning av EU:s och Sveriges biståndsprogram.

Utskottet kan konstatera att Sverige, tillsammans med en rad andra medlemsländer, har drivit på för att få till stånd en förbättrad samordning av EU:s och medlemsstaternas utvecklingssamarbete. Insatserna för att förbättra EU-samordningen sker på olika nivåer, dels genom att i rådet utarbeta övergripande riktlinjer för samordning i form av resolutioner och slutsatser, dels genom att i verkställighetskommittéerna och i fält verka för en operativ samordning.

I de slutsatser som rådet i maj 1999 antog med anledning av utvärderingen av EU-biståndet föreslås ett antal åtgärder som kan bidra till en bättre givar-samordning och ökad komplementaritet, bl.a. att :

- formulera en övergripande policy för EU:s bistånd,
- utarbeta land- och sektorstrategier som skall ligga till grund för givarsamordning och ökad komplementaritet,
- tillämpa fullt ut de riktlinjer om samordning som antogs av rådet i mars 1998 och med medlemsstaterna kontinuerligt utbyta information om utvecklingssamarbetet,
- effektivisera och förenkla kommissionens organisation på biståndsområdet inklusive att delegera mer beslutsfattande till EU:s delegationer i fält,
- effektivisera och förenkla administrativa procedurer och regelverk,
- upprätta en handlingsplan över de åtgärder man avser vidta med anledning av rekommendationerna.

Nya riktlinjer om samordning i fält antogs av rådet i mars 1998. Detta beslut skall följas upp vid utvecklingsrådets möte i november 1999, då man skall ta ställning till en rapport över vilka åtgärder som vidtagits och vilka framsteg som gjorts vad gäller dessa frågor.

Utskottet kan också konstaterar att rådet i maj 1999 antog en resolution om komplementaritet. Grundsynen är att komplementaritet huvudsakligen måste utformas i fält och växa fram ur en fungerande biståndssamordning som leds av samarbetslandet. Landstrategiernas betydelse som instrument för ökad komplementaritet och samordning betonas. Kommissionen har uppmanats att i samarbete med experter från medlemsländerna utarbeta en standardmodell och en standardprocedur för landstrategier. Målet är att beslut om en enhetlig landstrategiprocess skall kunna fattas vid utvecklingsrådet i maj 2000.

Inför mötena i verkställighetskommittéerna har Sverige haft omfattande kontakter både med andra medlemsländer och med kommissionen. UD och Sida har i september 1999 fattat beslut om riktlinjer till ambassader vad gäller samordning med EU-biståndet i fält. I dessa framgår att Sida skall verka för tidig och rutinmässig information om projekt under beredning och påverka EU-representationen i riktning mot en effektivare samordning av biståndet.

Enligt utskottets uppfattning pågår således ett omfattande arbete för att skapa praktiska förutsättningar för den samordning mellan det svenska utvecklingssamarbetet och EU:s biståndsprogram som revisorerna efterlyser. Utskottet kan samtidigt konstatera att EU:s egna omfattande brister gör att man på sakernas nuvarande ståndpunkt svårigen kan komma längre genom att från svensk sida utreda frågan.

Utskottet anser att revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 (delvis) samt motionerna 1999/2000:U2 (kd) yrkande 3 och 1999/2000:U3 (fp) yrkande 4 kan besvaras med vad som ovan anförts.

Frågan om svenska företags och institutioners representation i bl.a. EU:s upphandling har av utskottet behandlats på annan plats i detta betänkande. Utskottet vill dock i detta sammanhang framföra, att det utgår ifrån att regeringen på lämpligt sätt håller riksdagen underrättad om utvecklingen beträffande svenska företags och institutioners andel i EU:s upphandling.

Utskottet menar att revisorernas förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 (delvis) därmed kan anses besvarat.

Samarbetet med Central- och Östeuropa

Samarbetets inriktning, samarbetsländer m.m.

Propositionen (avsnitt 4.1– 4.5, s. 61–69)

Verksamhetsområde B Samarbete med Central- och Östeuropa består av två anslag, B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa, samt B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier.

De av riksdagen fastlagda målen för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa åren 1999–2001 är att främja en säkerhetsgemenskap, för-

djupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Härtill skall allt utvecklingsarbete präglas av ett jämställdhetsperspektiv (prop. 1997/98:70, bet. 1997/98:UU12, rskr. 1997/98:244).

Regeringen framhåller i årets budgetproposition att den avser att prioritera:

- insatser för att främja medlemskap i EU för Estland, Lettland, Litauen och Polen,
- integreringen av Ryssland och Ukraina i europeiska samarbetsstrukturer,
- ett utökat samarbete på det sociala området,
- ett utökat samarbete inom miljöområdet vad avser kärnsäkerhet samt fortsatta miljöinsatser inom ramen för åtgärdsprogrammet för Östersjön och Agenda 21 för Östersjöområdet. Ett fördjupat samarbete på rättsområdet framhålls också som en angelägen uppgift.

Prioriterade samarbetsländer är Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. I Ryssland skall de nordvästra delarna och Kaliningrad prioriteras.

Samarbetet med Central- och Östeuropa har varit föremål för fortlöpande resultatbedömningar. Vidare utförs utvärderingar i samband med de landstrategier som fastställs vart tredje år. Sammantaget visar analyserna att relevansen av insatserna varit god eller mycket god i förhållande till de övergripande målen. Ytterligare insatser kan dock göras vad gäller jämställdhet och sociala frågor.

Regeringen framhåller att ytterligare en miljard kronor har anslagits för femårsperioden 1999–2003 för att utveckla Östersjöregionens betydelse för tillväxt och sysselsättning i Sverige (den s.k. Östersjömiljarden). Sverige bidrar också genom avgifter till EU:s stöd till länderna i Central- och Östeuropa genom Phare- och Tacis-programmen. Regeringen avser vidare att ha beredskap för insatser i Vitryssland när politiska och ekonomiska förutsättningar föreligger. Samarbetet med Moldavien, länderna i Kaukasus och på västra Balkan kommer att utvecklas. Medel för samarbete med dessa länder finansieras från utgiftsområde 7 verksamhetsområde A Internationellt utvecklingssamarbete.

Under 1999 har regeringen fastställt treåriga landstrategier för utvecklings-samarbetet med Estland, Lettland och Litauen. För Polen, Ryssland och Ukraina avser regeringen besluta om landstrategier under hösten 1999. Ett huvudmål för det svenska samarbetet med Estland, Lettland, Litauen och Polen är att stödja dessa länders medlemskap i EU. Rysslands och Ukrainas vidare integration i europeiska samarbetsstrukturer är ett prioriterat mål i samarbetet med dessa länder.

Motionerna

I den enskilda motionen *1999/2000:U704 (c)* anförs att stöd till det civila samhället behövs såväl i norr som i söder. I Barentssamarbetet och i EU:s nordliga dimension är det en särskild utmaning att stärka uppbyggnaden av det civila samhället i nordvästra Ryssland. Frivilligorganisationer kan spela en viktig roll, men ofta har dessa för små resurser för att söka projektbidrag.

Motionären föreslår därför att det inom Barentssamarbetet inrättas ett system för mikrostödet till mindre organisationer, upp till t.ex. 25 000 kr.

1999/2000:UU2

Moderata samlingspartiet anför i kommittémotion 1999/2000:U803 (m) yrkande 7 att stödet till Central- och Östeuropa är av en annan karaktär än det stöd till utvecklingsländer som Sida i övrigt hanterar. Sida har i första hand kompetens för andra typer av program, varför stödet till Central- och Östeuropa bör överföras till Utrikesdepartementet. Motionärerna framhåller vidare i yrkande 8 att stödet till Central- och Östeuropa i första hand bör ske genom EU och andra multilaterala organ. I kandidatländerna bör de svenska insatserna fungera som ett komplement till främst EU-ländernas stöd till demokratis, rättsstatens och marknadsekonomins utveckling. Vidare bör tyngdpunkten i det svenska stödet gradvis förflyttas österut, i första hand till nordvästra Ryssland och Kaliningrad.

Anslag B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa

Propositionen (avsnitt 4.6 B1 s. 69–72)

Beräknad anslagsöversikt för Samarbetet med Central- och Östeuropa

Tusental kronor

	Anvisat 1999	Beräknat 2000
B 1		
Samarbete med Central- och Östeuropa		
B 1.1		
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida		
	526 000	529 000
B 1.2		
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet		
	54 000	54 000
B 1.3		
Bidrag till Stiftelsen Öst-ekonomiska institutet		
	4 636	4 636
B 1.4		
Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa		
1. Säkerhetsfrämjande insatser		
	37 000	37 000
2. Till regeringens disposition		
	122 364	100 364
Summa anslag B 1		
	744 000	725 000
B 2		
Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier		
	6 000	25 000
Summa anslag B		
	750 000	750 000

Regeringen yrkar vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att göra utfästelser under budgetåret 2000 som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2000 om högst 750 000 000 kr.

Sida är den centrala förvaltningsmyndigheten för Sveriges bilaterala utvecklings-samarbete med länder i Central- och Östeuropa. Regeringen beräknar att anslå 529 miljoner kronor till Sida för år 2000.

Regeringen beräknar att anslå 285 miljoner kronor till delposten *Kunskapsöverföring och ekonomiskt samarbete*. I denna delpost ingår medel för administrativa kostnader hos Sida. Insatser för att stödja en demokratisk samhällsutveckling och stärka skyddet av de mänskliga rättigheterna avses fortsätta. Samarbete bedrivs också för att främja näringslivets utveckling, bl.a. genom insatser på de rättsliga och institutionella områdena. Hög prioritet ges åt att underlätta kandidatländernas integrationsprocess i EU.

Till delposten *Miljö inklusive strålskydd* beräknar regeringen att anslå 118 miljoner kronor. Insatser inom ramen för Åtgärdsprogrammet för Östersjön och den av Östersjöländerna antagna Agenda 21 prioriteras särskilt. Även på detta område fästs särskild vikt vid institutionsuppbyggnad, lagstiftning och insatser av betydelse för EU-anpassningen.

För *Samarbetet med enskilda organisationer* önskar regeringen anslå 78 miljoner kronor, vilket skulle innebära en ökning med 3 miljoner kronor. Samarbetet, som syftar till uppbyggandet av demokratiska organisationer i samarbetsländerna, kanaliseras genom elva organisationer med vilka Sida slutit ramavtal.

Regeringen avser anslå 48 miljoner kronor till delposten *Säkerhetsfrämjande insatser*. Stödet inriktas på att stärka förmågan att bekämpa internationell och organiserad brottslighet. Insatser görs också för att höja kompetensen inom asyl- och migrationspolitik samt för att höja beredskapen mot olyckor och katastrofer.

Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet

Regeringen framhåller att Svenska institutet (SI) fyller en viktig funktion genom att fördjupa demokratin på de kulturella och akademiska områdena. Stipendieprogram främjar det vetenskapliga och kulturella utbytet mellan Sverige och samarbetsländerna. Språk- och integrationsstödet lämnas för att stödja integration av de ryskspråkiga befolkningarna i Estland och Lettland. Genom det långsiktiga projektet "Partnerskap för kultur" finansieras erfarenhetsutbyte om kulturens möjligheter att främja demokrati och gemensam säkerhet.

Bidrag till stiftelsen Östekonomiska institutet

Stiftelsen Östekonomiska institutet bildades 1989 gemensamt av staten och näringslivet, med syfte att främja kunnandet i Sverige om de ekonomiska förhållandena i Östeuropa. Genom avtal åtar sig staten att lämna årliga bidrag till institutet. Inför nytt avtalstecknande har en utvärdering av Östekonomiska institutets verksamhet utförts. Utredarna drar slutsatsen att verksamheten har ett långsiktigt värde för Sverige och för olika aktörer på den svenska marknaden, samtidigt som ansträngningar bör göras för att göra

Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa

Med utgångspunkt i proposition 1997/98:70 Att utveckla ett grannlandssamarbete samt en utvärdering har regeringen genomfört vissa förändringar av stödet inom delposten *Säkerhetsfrämjande insatser*. Vissa projekt på myndighetsnivå har överförts till Sida. Inom Regeringskansliet bereds insatserna av en beredningsgrupp som även fungerar som samråds- och policyorgan. De insatser som beslutas av regeringen avser stöd till säkerhetspolitisk kompetens, fredsfrämjande insatser, demokratiskt totalförsvar, gränsbevakning samt bekämpning av internationell och organiserad brottslighet. Regeringen beräknar att anslå 37 miljoner kronor till säkerhetsfrämjande insatser för budgetåret 2000.

I delposten *Till regeringens disposition* ingår medel för samarbete och stöd på det kärntechniska området samt för multilaterala stöd. Det är av vikt att kunna stödja samarbete genom internationella organisationer eftersom man kan uppnå synergieffekter genom samfinansiering mellan bilaterala och multilaterala program och projekt. Handelshögskolan och juristhögskolan i Riga mottar finansiering från denna delpost. Vidare täcks även administrativa kostnader i utrikesförvaltningen. Regeringen beräknar att anslå 137,4 miljoner kronor till regeringens disposition för budgetåret.

Anslag B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier

Länderna i Central- och Östeuropa har behov av finansiellt stöd för att påskynda reformprocessen. Detta kan bl.a. avse betalningsbalansstöd eller exportkreditgarantier, för vilket medel avsätts för att täcka eventuella skadeförluster.

Sverige har under perioden 1991/92–1994/95 utfäst betalningsbalansstöd till elva länder, av vilka fyra återbetalat sina lån. Den totala utestående skulden till Sverige uppgår till 1 120 miljoner kronor. För eventuella skadeförluster avsätts 10 %, i något fall 15 %, av den utestående skulden. I och med det svenska medlemskapet i EU har det bilaterala betalningsbalansstödet ersatts av deltagande i EU:s gemensamma utlåning. Regeringen menar dock att det bör finnas beredskap för bilateralt betalningsbalansstöd för vissa fall där gemensamt EU-stöd inte kan komma i fråga. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner ett statligt garantiåtagande för betalningsbalansstöd om 150 miljoner kronor för år 2000.

Budgetåret 1999 godkände riksdagen en höjning av ramen för exportkreditgarantin för Central- och Östeuropa från 2,0 till 2,5 miljarder kronor. Höjningen skedde mot bakgrund av den utvärdering som genomfördes under 1998. På grund av den ekonomiska krisen i Ryssland har dock dessa medel tills vidare inte ställts till EKN:s förfogande. Efterfrågan på kreditgivning för de baltiska länderna har avtagit under senare tid.

Med anledning av höjningen av ramen på 500 miljoner kronor skall en avsättning för skadeförluster ske med 100 miljoner kronor. För budgetåret 1999 avsattes 6 miljoner kronor. På anslaget finns för närvarande avsatt dels 6 miljoner kronor, dels 19 miljoner kronor som tidigare avsatts för finansiellt stöd. Regeringen föreslår att 25 miljoner kronor avsätts för budgetåret 2000. Den hittillsvarande avsättningen av beräknade 100 miljoner kronor uppgår då till 50 miljoner kronor. Av de hittills gjorda avsättningarna på 406 miljoner kronor har 37 miljoner kronor utbetalats för skadeförluster.

Regeringen föreslår att den bemyndigas ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier i form av statsgarantier för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kr.

Motionerna

Kristdemokraterna kräver i motion *1999/2000:U215 (kd) yrkande 12* att Sverige verkar för upprättandet av långsiktiga strategier och informationskampanjer om barnens situation i Öst- och Centraleuropa. Arbetet föreslås genomföras i samarbete med länderna inom EU och med UNICEF.

Kristdemokraterna understryker att det ökande alkohol- och drogmissbruket hos barn och unga är ett direkt hot mot deras hälsa. Motionärerna kräver i partimotion *1999/2000:U221 (kd) yrkande 5* att regeringen ger frivilligorganisationer med kompetens på området möjligheter till förebyggande och rehabiliterande insatser när det gäller det ökade bruket av tobak, alkohol och narkotika i Central- och Östeuropa.

Motionärerna begär också en redogörelse för vilka olika biståndsinsatser som gjorts med inriktning mot barn i vårt närområde, såväl vad gäller bilaterala och multilaterala insatser som de insatser som gjorts via svenska frivilligorganisationer, kommuner och vänorter (*yrkande 13*). Vidare krävs att Sverige intensifierar sina biståndsinsatser med inriktning på barn i vårt närområde (*yrkande 14*) och att medel från Sidas informationsanslag används till att informera om de stora behoven bland barnen i vårt närområde och till att stimulera kommuner, vänorter, regioner och frivilliga organisationer att bli aktiva i olika projekt med inriktning på barn och ungdom i vårt närområde (*yrkande 18*).

I den enskilda motionen *1999/2000:U801 (m)* betonas vikten av att stödja uppbyggnaden av ett civilt och demokratiskt samhälle i länderna öster och sydost om Östersjön. En helhetssyn behövs för att förbättra den fysiska infrastrukturen. Behoven av kvalificerad utbildning är också stora. Motionären framhåller även värdet av att ha kontakt med de demokratiska krafterna i Vitryssland.

I kommittémotion *1999/2000:U802 (v)* framhålls att den svåra sociala situationen som råder i vissa länder i Central- och Östeuropa drabbar barn och ungdomar. Särskilt svår är situationen i Ryssland, där alkohol- och narkotikamissbruk brett ut sig. Motionärerna anför i *yrkande 2* att en större andel av det svenska stödet bör gå till sociala åtgärder för utsatta barn och ungdomar.

I *yrkande 3* föreslås att regeringen ges i uppdrag att utvärdera alternativa möjligheter att öka insatserna för de utsatta barnen, t.ex. genom en förändring av EU:s program för Östeuropa. Motionärerna anför vidare att situationen i Ryssland och Vitryssland kontrasterar mot den positiva ekonomiska utveckling som de baltiska länderna och Polen åtnjutit under de senaste åren. I Ryssland har reformerna avstannat och den sociala situationen har förvärrats. Ryssland, med sina 150 miljoner invånare och stora naturtillgångar, är dock en intressant framtida marknad. Sveriges stöd bör därför i högre grad koncentreras till Ryssland, anför det i *yrkande 4*.

Utskottets överväganden

Inriktning och administration av stödet

I motion 1999/2000:U803 (m) yrkande 7 anför att stödet till Central- och Östeuropa är av en annan karaktär än stödet till utvecklingsländerna, varför administrationen av stödet bör överföras från Sida till Utrikesdepartementet.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att på grundval av proposition 1994/95:160 beslutades att Utrikesdepartementet skulle ha en samordnande roll för östsamarbetet, och att medlen för samarbetet skulle ligga under Utrikesdepartementet inom utgiftsområde 7. Utrikesdepartementet bär därmed huvudansvaret för utvecklingssamarbetet med Öst- och Centraleuropa och har till uppgift att bereda regeringens beslut om medelsfördelningen mellan olika myndigheter och mellan olika multilaterala kanaler. Detta torde ligga i linje med vad motionärerna eftersträvar.

Motionärerna är kritiska till Sidas roll inom östsamarbetet. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att i svensk förvaltningstradition görs en åtskillnad mellan regeringens och de verkställande organens arbetsuppgifter. Framtagande av policyunderlag och budgetberedning utförs i Regeringskansliet och beslutas av riksdagen, medan de verkställande funktionerna ligger på självständiga myndigheter. Utskottet finner att den nuvarande organisationen är i linje med denna tradition. Det är av vikt att ansvaret för genomförande av insatserna vilar på de myndigheter som har uppgifter inom östsamarbetet.

Utskottet vill i sammanhanget också framhålla att den genomgripande omorganisation som genomfördes inom Utrikesdepartementet 1996 bl.a. syftade till en integrering av utrikes-, handels- och biståndspolitiska aspekter på Sveriges relationer med andra länder. Sålunda ligger nu ansvaret för handläggning av dessa samarbetsområden med de central- och östeuropeiska länderna inom en enhet och under en ledning, vilket innebär att möjligheterna till effektiv styrning och samordning avsevärt förbättrats. Detta är av särskild vikt, menar utskottet, när östsamarbetet i allt högre utsträckning skall inriktas på att vara ett instrument i kandidatländernas vidare integration med EU.

Därmed avstyrker utskottet motion 1999/2000:U803 (m) yrkande 7.

Motionärerna bakom 1999/2000:U803 (m) yrkande 8 anser att stödet till kandidatländerna till EU i Central- och Östeuropa i allt väsentligt bör inriktas

på att stödja anpassningen inför medlemskapet, och i första hand ske genom EU. Tyngdpunkten i det svenska bilaterala stödet bör förskjutas österut, i första hand till nordvästra Ryssland och Kaliningrad, där biståndsbehoven är större.

I den enskilda motionen 1999/2000:U801 (m) betonas vikten av att Sverige stöder uppbyggnaden av ett civilt, demokratiskt samhälle i länderna öster och sydost om Östersjön. Även de demokratiska krafterna i Vitryssland behöver stöd.

Riksdagen har vid flera tillfällen bekräftat fyra övergripande mål för samarbetet med Central- och Östeuropa (bl.a. bet. 1998/99:UU2, bet. 1997/98:UU12, rskr. 1997/98:244):

- att främja en säkerhetsgemenskap,
- att fördjupa demokratins kultur,
- att stödja en socialt hållbar utveckling samt
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

I budgetförslaget för år 2000 framgår att regeringen prioriterar Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland i samarbetet. När det gäller Ryssland läggs särskild vikt vid de nordvästra delarna och Kaliningrad. På grund av den politiska situationen i Vitryssland har EU-länderna överenskommit att utvecklingssamarbetet tills vidare skall begränsas till regionala och humanitära projekt samt insatser som direkt stöder demokratiseringsprocessen. Sverige bedriver för närvarande vissa bilaterala demokratistödande insatser i Vitryssland, samtidigt som det finns beredskap för ett utökat samarbete om de politiska och ekonomiska förutsättningarna skulle förändras. När det gäller det svenska bilaterala stödet har under de senaste åren en ökad tonvikt lagts vid nordvästra Ryssland, Ukraina och Vitryssland, även om stödet till de baltiska länderna och Polen till volymen är större. De flesta av kandidatländerna till EU har under de senaste åren åtnjutit en positiv ekonomisk utveckling, samtidigt som Ryssland, Ukraina och Vitryssland fortsatt befinner sig i en djup ekonomisk kris. Mycket talar därför för ett ökat svenskt biståndsenagemang i dessa länder.

Med vad ovan anförts anses motionerna 1999/2000:U801 (m) och 1999/2000:U803 (m) yrkande 8 vara besvarade.

Motion 1999/2000:U802 (v) yrkande 4 föreslår att det svenska stödet till Central- och Östeuropa i högre grad bör koncentreras till Ryssland. Utskottet konstaterar därvidlag att samarbetet med Ryssland har fördjupats och utökats under de senaste åren och att regeringen har redovisat att den förutser att utvecklingen kommer att fortsätta. Regeringen antog i oktober 1999 en ny landstrategi för samarbetet med Ryssland. I denna betonas bl.a. att samarbetet med Ryssland skall främja ett så brett deltagande som möjligt från olika delar av det svenska samhället. Det totala värdet av svenska insatser i Ryssland under 1998 uppskattas till 260 miljoner kronor. Det är också av största vikt att hela EU känner ett engagemang för Ryssland. Utskottet noterar att rapporten ”Ryssland – en del av Europa”, som regeringen presenterade i april 1999, fått ett positivt mottagande i EU. Inte minst inför det svenska ordför-

randskapet i EU 2001 är det viktigt att Sverige fortsätter att prioritera EU:s relationer med Ryssland.

1999/2000:UU2

Med vad ovan anförts anses motion 1999/2000:U802 (v) yrkande 4 vara besvarad.

Ett starkt civilt samhälle är en viktig faktor för att nå demokrati och en hållbar utveckling. Enskilda organisationer spelar därför en viktig roll i allt samarbete i Central- och Östeuropa, och inte minst i Barentssamarbetet. Bland annat har organisationernas direkta kontakter med motparter och enskilda i nordvästra Ryssland betytt mycket för framväxten av ett nätverk på lokal nivå. Ett flertal olika stödformer via bl.a. Sida, Svenska institutet och vissa länsstyrelser bidrar till att finansiera enskilda organisationers aktiviteter. Motionären bakom 1999/2000:U704 (c) menar dock att små enskilda organisationer i vissa fall har för små resurser för att söka projektbidrag, varför ett särskilt system med mikrostöd på högst 25 000 kr borde inrättas inom Barentssamarbetet. Utskottet konstaterar därvidlag att ett flertal mindre enskilda organisationer utför ett värdefullt arbete inom Barentssamarbetet. Även om ansökningsförfarandet i vissa fall kan kräva förhållandevis mycket arbete vid mindre projektstöd, är det dock nödvändigt att de bidragsgivande instanserna uppfyller de krav som ställs på prövningsförfarande och uppföljning. Att automatiskt bevilja ansökningar om medel kan inte komma i fråga. Däremot bör naturligtvis de instanser som tar emot och behandlar ansökningar från små organisationer anstränga sig för att så långt som möjligt förenkla sina rutiner för att underlätta mindre enskilda organisationers deltagande i programmen. I syfte att möjliggöra sådant stöd har beslutsrätten över vissa medel decentraliserats till bl.a. större enskilda organisationer.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motion 1999/2000:U704 (c).

Utskottet finner det viktigt att exportkreditgarantier kan lämnas till vissa länder i Central- och Östeuropa samt även att det är värdefullt att visst finansiellt stöd kan ges till länder som söker internationell finansiering av projekt. Regeringens yrkanden 5 tillstyrks därmed.

Utskottet har tidigare i detta betänkande tillstyrkt regeringens förslag till anslag för samarbetet med Central- och Östeuropa (propositionens yrkande 6 delvis) om 750 000 000 kr för 2000. I yrkande 4 i propositionen begär regeringen bemyndigande att under budgetåret 2000 göra utfästelser för insatser i Central- och Östeuropa som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter efter budgetåret 1999 om högst 750 000 000.

Utskottet anser detta vara lämpligt varför regeringens yrkande 4 tillstyrks.

Den sociala situationen

Flera motionärer uppmärksammar den svåra sociala situation som råder i flera länder i Central- och Östeuropa, och särskilt barnens situation. Det utbredda alkohol- och drogmissbruket lyfts fram som ett problem som drabbar barnen hårt. Kristdemokraterna vill i motion 1999/2000:U215 (kd) yrkande 12 att Sverige verkar för att upprätta långsiktiga strategier och inform-

ationskampanjer om barns situation i Central- och Östeuropa i samarbete med bl.a. övriga EU-kretsen och Unicef. I motion 1999/2000:U221 (kd) yrkande 5 föreslås att frivilligorganisationer ges möjlighet att bedriva förebyggande och rehabiliterande insatser mot bruk av tobak, alkohol och narkotika bland barn och ungdom. I yrkande 13 begärs en redogörelse från regeringen för vilka olika biståndsinsatser som görs i vårt närområde med inriktning på barn, och i yrkande 14 föreslås att Sverige skall intensifiera sådana biståndsinsatser. Via Sidas informationsanslag bör informationskampanjer på området kunna finansieras, anförts i yrkande 18. Även i motion 1999/2000:U802 (v) yrkande 2 framhålls att en större andel av biståndet till Central- och Östeuropa bör ges till insatser för att förbättra barns och ungdomars situation, och i yrkande 3 föreslås att regeringen skall utvärdera alternativa möjligheter att öka insatserna för de utsatta barnen.

Utskottet har inhämtat att regeringen avser att intensifiera samarbetet på det sociala område i Öst- och Centraleuropa. Att barnens situation försämrats i samarbetsländerna har uppmärksammats av regeringen. Åtgärder för att förbättra barnens situation hör därför till de högst prioriterade insatserna på det sociala området. Regeringen anser det vara av yttersta vikt att bidra till skapandet av trygga uppväxtförhållanden för barnen i vårt närområde. Sverige har kunnande och relevant erfarenhet av frågor som rör barnens situation, och stödet kommer i första hand att inriktas på övergripande system- och organisationsutveckling.

Genom ett aktivt svenskt medlemskap i en rad internationella finansiella institutioner och organisationer kan Sverige verka för att få genomslag för svenska prioriteringar i den verksamhet dessa bedriver i Central- och Östeuropa. Regeringen avser fortsatt att verka för att få genomslag för svenska prioriteringar i de multilaterala organen. Detta gäller t.ex. ökade satsningar på det sociala området. Detta gäller även EU:s program där Sverige också fortsatt skall verka bl.a. för att social trygghet skall beaktas i alla relevanta sammanhang i EU:s östsamarbete. Detta gäller framför allt Tacisprogrammet. Phareprogrammets mandat är i första hand att förbereda kandidatländerna för det framtida EU-medlemskapet, men även inom detta program genomförs insatser för barn.

Utskottet delar motionärernas syn att insatser krävs för att förbättra barns sociala och ekonomiska situation i de nya demokratierna i Central- och Östeuropa. I den svåra situation som råder har alkohol- och drogmisbruk brett ut sig. Att stödja en socialt hållbar utveckling hör till de övergripande målen för det svenska samarbetet med Central- och Östeuropa, och åtgärder för att stödja barnens situation hör till de högst prioriterade insatserna inom detta område. Sida genomför en rad insatser i närområdet för att stödja utsatta barns utveckling. En del av dessa har en generell inriktning syftande till att stödja uppbyggnaden av socialtjänst, medan andra riktas direkt mot utsatta grupper såsom t.ex. handikappade barn. Såväl förebyggande som rehabiliterande insatser mot alkoholism och drogmisbruk finansieras också.

Det omfattande vänortssamarbetet genom svenska kommuner samt frivilliga organisationers arbete utgör också viktiga kanaler för insatser för barn och ungdomar. Svenska enskilda organisationer verkar på detta område i

samverkan med systerorganisationer i bl.a. de baltiska länderna och Ryssland.

Sida ger ut information om bl.a. barnens rättigheter och insatser som görs för att förbättra barns situation i såväl tredje världen som Öst- och Centraleuropa. Vidare utgår informationsbidrag till ett antal enskilda organisationer som är aktiva på området.

I ett längre perspektiv krävs stabil ekonomisk tillväxt samt en aktiv fördelnings- och socialpolitik i de central- och östeuropeiska länderna för att barns och ungdomars situation generellt skall kunna förbättras. Institutionsstödjande samarbete kan därför bidra till detta syfte. Samtidigt måste särskild uppmärksamhet även fortsättningsvis ges åt det stora antal barn och ungdomar som på olika sätt är utsatta.

Att regeringen fäster stor vikt vid stödet till den sociala sektorn i Central- och Östeuropa framgår av proposition 1997/98:40 Att utveckla ett grannlandssamarbete. De sociala insatserna i våra grannländer har gradvis ökat under de senaste åren. Utskottet noterar också att Sverige i juni 1999 stod som värd för Europarådets 26:e familjekonferens, vars tema var "För ett barnvänligare samhälle". Sverige har vidare varit aktivt i uppföljningen av Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn, och på svenskt initiativ har frågan förts in i samarbetet i Östersjöstaternas råd. Inom Nordiska rådet bildades 1997 en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift att sprida information om barnens situation i de nordiska ländernas närområde. Inom ramen för Nordiska rådets arbete anordnades Barnforum i Stockholm i december 1998.

För närvarande bedrivs det inom Regeringskansliet en översyn av barnfrågorna i det internationella utvecklingssamarbetet, med utgångspunkt i vad riksdagen anförde i betänkande 1996/97:UU15 och som en del av förberedelserna inför FN:s uppföljning år 2001 av barntoppmötet. Översynen syftar till att utveckla ett systematiskt barnperspektiv i utvecklingssamarbetet. Till de prioriterade frågorna hör barn med funktionshinder, barnarbete, barn på institutioner och sexuell exploatering av barn. Regeringen avser att lämna en redovisning till riksdagen samma år.

Utskottet konstaterar att huvudmålet för ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för kultur i Norden. Även frågan om barns och ungas situation i Nordens närområden har lyfts fram.

Mot bakgrund av ovanstående finner utskottet att insatser för barn och ungdomar har lyfts fram av regeringen i utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa, och att ambitionerna successivt har höjts. Sverige har också varit pådrivande för att lyfta fram dessa frågor internationellt, i bl.a. Nordiska rådet, Östersjöstaternas råd, Europarådet och EU. Utskottet delar motionärernas syn på vikten av att prioritera barn och ungdomar, men finner samtidigt att regeringens arbete har denna inriktning.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 1999/2000:U215 (kd) yrkande 12, 1999/2000:U221 (kd) yrkandena 5, 13, 14 och 18 samt 1999/2000:U802 (v) yrkandena 2 och 3 är besvarade.

Utskottet hemställer

*Verksamheten*1. beträffande *en översyn av de biståndspolitiska målen*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U3 yrkande 5, 1999/2000:U206 yrkande 1, 1999/2000:U210 yrkande 3 samt 1999/2000:U217 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

2. beträffande *de biståndspolitiska målen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:U206 yrkande 2 och 1999/2000:U219 i berörd del förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 3 samt 1999/2000:U217 yrkande 5 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 1 (fp)

3. beträffande *demokratifrågor i biståndsdialogen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:U206 yrkande 6 och 1999/2000:U210 yrkande 11 förklarar motion 1999/2000:U206 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 2 (c)

res. 3 (fp)

4. beträffande *ett starkare internationellt ramverk*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

5. beträffande *bistånds- och flyktingpolitiken*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U206 yrkande 22 besvarad med vad utskottet anfört,

6. beträffande *handelsfrämjande åtgärder*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkandena 4 och 11 samt 1999/2000:U505 yrkande 14 besvarade med vad utskottet anfört,

7. beträffande *transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:U306 yrkade 3,

res. 4 (m)

8. beträffande *begränsningsbeloppens inverkan på biståndet*

att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:Fi212 yrkande 12 i berörd del förklarar motionerna 1999/2000:U210 yrkande 19, 1999/2000:U215 yrkande 2 samt 1999/2000:U219 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

res. 5 (kd, c, fp)

9. beträffande *fattigdomsbekämpning i biståndet*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U215 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

10. beträffande *uppföljning och kontroll av det bilaterala biståndet*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U215 yrkande 22 besvarad med vad utskottet anfört,

11. beträffande *vikten av internationellt bistånd*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U219 i berörd del besvarad med vad utskottet anfört,

12. beträffande *den övergripande inriktningen av svenskt bistånd*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkandena 4 och 6 besvarad med vad utskottet anfört,

13. beträffande *decentraliserad planering av biståndet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U204 yrkande 13,

res. 6 (m)

14. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till yrkande 1 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7, avslår motionerna 1999/2000:U206 yrkandena 25 och 26, 1999/2000:U210 yrkande 2, 1999/2000:U215 yrkande 1 samt 1999/2000:U219 i berörd del,

res. 7 (kd)

res. 8 (c)

res. 9 (fp)

Anslag och utfästelser

15. beträffande *anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkande 6 och med avslag på motionerna 1999/2000:U206 yrkandena 24 och 27 i berörd del, 1999/2000:U210 yrkandena 20–24, 1999/2000:U212, 1999/2000:U215 yrkande 28 i berörd del och 29, 1999/2000:U222 yrkande 2 i berörd del samt 1999/2000:Fi212 yrkande 12 i berörd del för budgetåret 2000 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd anvisar anslag, med de anslagsvillkor som framgår av detta betänkande, enligt utskottets förslag i bilaga 1 till betänkandet,

16. beträffande *ekologiskt hållbar utveckling*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:U206 yrkande 16 förklarar motion 1999/2000:U215 yrkandena 10 och 14 besvarad med vad utskottet anfört,

17. beträffande *dammprojekt i Turkiet*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U609 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

18. beträffande *jämställdhet mellan kvinnor och män*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 20, 1999/2000:U215 yrkande 19, 1999/2000:U217 yrkande 10, 1999/2000:U649 yrkande 1, 1999/2000:A804 yrkande 31 samt 1999/2000:A808 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

19. beträffande *diskriminering av kvinnor*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U649 yrkandena 2 och 4 samt 1999/2000:A804 yrkande 32 besvarade med vad utskottet anfört,

20. beträffande *ett barnrättsperspektiv i biståndet*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U214 samt 1999/2000:Kr313 yrkande 37 besvarade med vad utskottet anfört,

21. beträffande *etikcertifiering*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:U215 yrkande 11 förklarar motion 1999/2000:So481 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 10 (kd)

22. beträffande *FN:s roll som koordinator av multilateralt bistånd*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkandena 13 och 14 besvarad med vad utskottet anfört,

23. beträffande *organisationen av EU:s bistånd m.m.*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 23 samt 1999/2000:U215 yrkandena 23–26 besvarade med vad utskottet anfört,

24. beträffande *inriktningen på EU:s gemensamma bistånd*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U217 yrkande 13 samt 1999/2000:U506 besvarade med vad utskottet anfört,

Bilateralt utvecklingssamarbete

25. beträffande *medelstildelning och prioriteringar*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:U206 yrkande 27 i berörd del, 1999/2000:U215 yrkande 28 i berörd del samt 1999/2000:U222 yrkandena 2 i berörd del och 3,

res. 11 (m)

26. beträffande *anslagsstruktur, landramar och fleråriga samarbetsavtal*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:U204 yrkande 8, 1999/2000:U222 yrkande 1 samt 1999/2000:U607 yrkande 6,

res. 12 (m)

27. beträffande *krediter och garantier*
att riksdagen bifaller yrkande 3 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7,

28. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U205, 1999/2000:U206 yrkandena 5 och 12, 1999/2000:U210 yrkande 10, 1999/2000:U215 yrkande 15 samt 1999/2000:U217 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 13 (kd, c)

29. beträffande *korruption i mottagarländerna*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U220 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 14 (m)

30. beträffande *redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 9 samt 1999/2000:U607 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 15 (fp)

31. beträffande *bistånd till länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:U607 yrkande 5,

32. beträffande *stöd till människor med funktionshinder*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U203 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:U208, 1999/2000:U209 samt 1999/2000:U215 yrkande 20 besvarade med vad utskottet anfört,

33. beträffande *tillkomsten av ett internationellt handikappsekreteriat*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U217 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

34. beträffande *reproduktiv och sexuell hälsa*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 17 och 1999/2000:U217 yrkande 9 besvarade med vad utskottet anfört,

35. beträffande *barns hälsa*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U206 yrkande 19 besvarad med vad utskottet anfört,

36. beträffande *hälsoproblemen i u-länderna*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U206 yrkande 18 besvarad med vad utskottet anfört,

37. beträffande *stöd till skola och utbildning i u-länder*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U217 yrkandena 1–3 besvarad med vad utskottet anfört,

38. beträffande *minröjning och medicinska insatser*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:Fö331 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

39. beträffande *informationsteknikens roll i biståndet*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkande 8, 1999/2000:U210 yrkandena 15 och 16, 1999/2000:U215 yrkande 8 samt 1999/2000:T705 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

40. beträffande *exportfrämjande åtgärder*

att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:U2 yrkande 5 och 1999/2000:U215 yrkande 17 förklarar motionerna 1999/2000:U2 yrkande 4 samt 1999/2000:U215 yrkandena 16 och 18 besvarade med vad utskottet anfört,

41. beträffande *stöd till u-ländernas handelsutveckling*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U215 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört,

42. beträffande *fördelningen av oljeinkomsterna i de oljeproducerande länderna*

att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U216 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

43. beträffande *vindkraft som bistånd*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:N275 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

44. beträffande *miljömässigt hållbart jordbruk*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

45. beträffande *behovet av en ändamålsenlig jordbrukspolitik i Afrika*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkande 17 besvarad med vad utskottet anfört,

46. beträffande *skuldlättnader*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:U215 yrkande 6 förklarar motionerna 1999/2000:U201, 1999/2000:U204 yrkandena 10 och 11, 1999/2000:U206 yrkandena 13–15, 1999/2000:U210 yrkandena 9 och 12 samt 1999/2000:U216 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 16 (m)

res. 17 (kd, c)

47. beträffande *skuldlättnadsprogram som del av landramarna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U217 yrkande 7,

48. beträffande *hälsoforskning*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U204 yrkande 6 samt 1999/2000:U215 yrkande 7 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 18 (m, kd)

49. beträffande *internationell katastrofberedskap*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U215 yrkande 13 besvarad med vad utskottet anfört,

50. beträffande *ökad stöd till enskilda organisationers utvecklings-samarbete*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U204 yrkande 12,

res. 19 (m)

51. beträffande *enskilda organisationer*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U206 yrkande 21,

res. 20 (fp)

52. beträffande *enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen*
att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U210 yrkande 7 och 1999/2000:U215 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 21 (c)

53. beträffande *upprättandet av ett NGO-sekretariat*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U215 yrkande 21,

res. 22 (kd)

54. beträffande *informationskampanj om biståndet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U215 yrkande 3,

55. beträffande *samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:U204 yrkande 9 förklarar motion 1999/2000:U204 yrkandena 1, 2 och 5 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 23 (m)

56. beträffande *bistånd till Guinea-Bissau*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U210 yrkande 18 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 24 (c)

Övriga länder och regioner

57. beträffande *bistånd till Östtimor*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U644 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

58. beträffande *stöd till frivilligorganisationer i Filippinerna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U652 yrkande 2,

59. beträffande *bistånd till Cuba*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U618 yrkande 4,

res. 25 (m, kd, fp)

60. beträffande *bistånd till Kurdistan*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U207 besvarad med vad utskottet anfört,

61. beträffande *bistånd till Balkan*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U646 yrkandena 12 och 13 besvarad med vad utskottet anfört,

62. beträffande *bistånd till Kosovo*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:U636 yrkande 6 förklarar motion 1999/2000:U636 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

63. beträffande *bistånd till Montenegro*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U646 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

Utfästelser inom anslaget A 1

64. beträffande *utfästelser under budgetåret 2000*
att riksdagen bifaller yrkande 2 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7,

Revisorernas förslag

65. beträffande *biståndets styrning*
att riksdagen förklarar Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

66. beträffande *återföring av utvärderingsresultat*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U2 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

67. beträffande *översyn av anslagsstrukturen*
att riksdagen förklarar Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del samt motionerna 1999/2000:U1 yrkande 1 i berörd del och 1999/2000:U3 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

68. beträffande *utformningen av bemyndiganden*
att riksdagen med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

69. beträffande *kostnadsfördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag*
att riksdagen förklarar Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del besvarat med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

70. beträffande *en fond för akuta insatser vid större katastrofer*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U1 yrkande 2,

71. beträffande *begränsningsbelopp*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U1 yrkande 1 i berörd del,

72. beträffande *utvärdering av biståndet*
att riksdagen förklarar Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del besvarat med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

73. beträffande *formerna för en utvärderingsfunktion*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:U2 yrkande 1 i berörd del, 1999/2000:U3 yrkande 1, 1999/2000:U213 samt 1999/2000:U215 yrkande 27 i berörd del och med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

res. 27 (kd, c, fp)

74. beträffande *riktlinjer för konsultupphandling*
att riksdagen förklarar Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 4 samt motionerna 1999/2000:U2 yrkande 1 i berörd del, 1999/2000:U210 yrkande 5 och 1999/2000:U215 yrkande 27 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

75. beträffande *enskilda organisationers samarbete med Sida*
att riksdagen med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1999/2000:U3 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

76. beträffande *koordinering mellan svenskt bistånd och EU:s bistånd*

att riksdagen förklarar Riksdagen revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 i berörd del samt motionerna 1999/2000:U2 yrkande 3 och 1999/2000:U3 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

77. beträffande *svenska företag och EU:s upphandling*

att riksdagen förklarar Riksdagen revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 i berörd del besvarat med vad utskottet anfört,

res. 26 (m) - delvis

Central- och Östeuropa

78. beträffande *administrationen av stödet till Central- och Östeuropa*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:U803 yrkande 7,

res. 28 (m)

79. beträffande *utfästelser under budgetåret 2000 för Central- och Östeuropa*

att riksdagen bifaller yrkande 4 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7,

80. beträffande *inriktningen av stödet till Central- och Östeuropa* att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U801 samt 1999/2000:U803 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört,

81. beträffande *inriktningen av biståndssamarbetet med Ryssland* att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U802 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

82. beträffande *de enskilda organisationernas roll*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:U704,

res. 29 (c)

83. beträffande *avsättningar för förlustrisker och exportgarantier* att riksdagen bifaller yrkande 5 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7,

84. beträffande *den sociala situationen*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U215 yrkande 12, 1999/2000:U221 yrkandena 5, 13, 14 och 18 samt 1999/2000:U802 yrkandena 2 och 3 besvarade med vad utskottet anfört.

res. 30 (kd)

Stockholm den 16 november 1999

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Ingrid Näslund (kd), Bertil Persson (m), Liselotte Wågö (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Marianne Jönsson (s), Karin Enström (m), Fanny Rizell (kd) och Eva Zetterberg (v).

Reservationer

1. De biståndspolitiska målen (mom. 2)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet har tidigare" och på s. 22 slutar med "217 (v) yrkande 5 besvarade" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de biståndspolitiska målen blivit alltmer trubbiga instrument allteftersom deras antal ökat. Utskottet anser att man bör överväga att stryka det s.k. oberoendemålet, dvs. målet om "ekonomisk och politisk självständighet". I formell mening är det självklart att u-länder liksom andra länder skall vara ekonomiskt och politiskt självständiga, men detta mål kan inte nås med bistånd utan genom att av världssamfundet accepterade folkrättsliga regler upprätthålls.

Som medlem i EU skall Sverige driva på för en liberal europeisk teko- och jordbrukspolitik. Nästa steg i arbetet med att liberalisera världshandeln bör tas snarast möjligt, och då måste hänsynen till u-länderna väga tyngre än hittills. I detta perspektiv anser utskottet att det svenska biståndets oberoendemål inte längre är en tillgång utan riskerar att utgöra ett hinder för fortsatt utveckling. Oberoendemålet, som har sin bakgrund i den s.k. beroendeskolans målsättningar att avskärma u-länderna från världsekonomin, riskerar i dag att skapa oklarhet kring synen på u-ländernas roll i den globala ekonomin. Mot denna bakgrund anser utskottet att oberoendemålet bör granskas i samband med den aviserade biståndspolitiska utredningen. Det bör då övervägas om detta mål helt kan strykas.

Utskottet anser att huvudmålet för utvecklingssamarbetet är att de fattiga länderna skall integreras i en världsekonomi där frihandel och företagsinvesteringar är centrala drivkrafter för utveckling. Protektionism i alla dess former bör bekämpas. Handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas långt starkare än vad som traditionellt skett i svensk debatt. Erfarenheten visar också att de u-länder som fört en utåtvänd politik har klarat sig klart bättre än de som fört en inåtvänd politik.

Utskottet vill vidare framhålla följande. Länge utgjorde biståndets demokratimål en dekoration snarare än ett mål med substans. Demokratimålets långsiktiga karaktär betonades till den grad att några krav på praktiska resultat i form av ökad pluralism knappast ställdes. Enpartisystem ursäktades. Det antyddes att politisk frihet inte hade någon vidare relevans för fattiga länders

utveckling. Regleringar och centralstyrning ansågs näst intill nödvändiga för den resursmobilisering som skulle lyfta u-länderna ur deras armod.

Världen står i dag inför en historisk chans. Land efter land söker sig mot demokrati. Då är det Sveriges skyldighet att bistå. Utskottet anser att detta bäst sker genom att hjälpa dem som står för mänskliga rättigheter och demokrati, inte genom en värderingsfri förståelse för den utvecklingsväg länderna väljer. Demokrati är den enda styrelseform som garanterar att flertalet medborgares intressen tas till vara och att politiska ledare kan avsättas genom öppna och fria val. Utskottet vill vidare framhålla att om det svenska biståndet mot fattigdom, ökad rättvisa och mot krigshot skall få bestående effekter krävs det att det ges i en demokratisk omgivning. Av dessa skäl bör demokratimålet bli överordnat delmålen inom biståndspolitik.

Detta bör ges regeringen till känna.

Motion *U206 (fp) yrkandena 2 och 3* tillstyrks därmed. Motionerna *U217 (v) yrkande 5* och *U219 (mp) i berörd del* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *de biståndspolitiska målen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U206 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1999/2000:U217 yrkande 5 och 1999/2000:U219 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

2. Demokratifrågor i biståndsdialogen (mom. 3)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Det har länge" och slutar med "U206 (fp) yrkande 7 besvarad" bort ha följande lydelse:

Resultaten av Sveriges insatser för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och social utveckling måste utvärderas kontinuerligt. Sverige bör avhålla sig från att ge omfattande bistånd till länder och via regimer som inte eftersträvar demokratisering. Det gäller särskilt det bistånd som går till att bygga ut infrastruktur, näringsliv och statsförvaltning. Utskottet anser vidare att olika former av demokratibistånd till diktaturer endast bör kunna ges via enskilda organisationer. Landramar till länder vilkas regimer inte eftersträvar demokratisering bör inte upprättas eller förnyas. Katastrofbistånd bör dock kunna ges i sådana fall.

Sverige får som biståndsgivare aldrig stå neutral i en konflikt mellan demokrati och diktatur. Utskottet menar att ett mer decentraliserat bistånd, som riktar sig direkt till medborgarna, skulle minska risken för att svenskt bistånd blir ett stöd till diktaturer. Sverige bör vidare klargöra att bistånd inte kan ges till länder som startar krig mot sina grannar.

Vad som ovan sagts om biståndet till diktaturer och krigförande länder bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion *U210 (c) yrkande 11*. Motion *U206 (fp) yrkandena 6 och 7* anses vara besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *demokratifrågor i biståndsdialogen*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U210 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1999/2000:U206 yrkandena 6 och 7 besvarad med vad utskottet anfört,

3. Demokratifrågor i biståndsdialogen (mom. 3)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med ”Det har länge” och slutar med ””U206 (fp) yrkande 7 besvarad.” bort ha följande lydelse:

Biståndsdialogen med mottagarländerna måste utgöra ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Budskapet skall vara entydigt även till länder där Sverige har starka exportintressen, såsom Kina. Inslaget av villkor i biståndsgivningen bör i denna mening öka.

Demokrati och mänskliga rättigheter kan aldrig vara ett mål bland andra för svensk biståndspolitik utan måste vara det centrala målet. Det handlar då både om människors grundläggande värdighet och om att demokrati och mänskliga rättigheter i sista hand är förutsättningen för att alla andra mål för biståndet skall kunna förverkligas.

Stöd till uppbyggande av demokratiska strukturer, såsom lokal självstyrelse, parlament och politiska regelsystem bör ha hög prioritet.

Kampen för människors frihet blir aldrig inaktuell. Sverige får inte tveka att reagera när de mänskliga rättigheterna hotas i andra länder. Att medvetet tigrande se på hur människor torteras, avrättas, försvinner etc. är att ge sitt samtycke. Sverige bör på alla nivåer i alla sammanhang ihärdigt ta upp frågorna om de mänskliga rättigheterna i samtal med de stater som bryter mot dessa grundläggande rättigheter. Då demokratibistånd skall bedrivas i diktaturstater skall det ske genom enskilda organisationer.

Vad utskottet ovan anfört om demokratibistånd bör ges regeringen till känna.

Motion *U206 (fp) yrkandena 6 och 7* tillstyrks därmed. Motion *U210 (c) yrkande 11* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *demokratifrågor i biståndsdialogen*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U206 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1999/2000:U210 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

4. Transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar (mom. 7)

1999/2000:UU2

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet har i" och slutar med "U306 (m) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Att införa en transaktionsskatt på kapitalströmmar – s.k. Tobinskatt – för att finansiera FN:s verksamhet vore direkt kontraproduktivt. U-länderna är i stort behov av tillflöde av kapital för att kunna utvecklas på ett gynnsamt sätt. Tobinskatten skulle riskera att strypa detta viktiga tillflöde. Som ett exempel kan nämnas att den Tobinskatt som skulle behöva betalas för det flöde av kapital och investeringar som sker till Vietnam uppgår till en summa lika stor som det samlade svenska Vietnambiståndet.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U306 (m) yrkande 3*.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U306 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Begränsningsbeloppens inverkan på biståndet (mom. 8)

Ingrid Näslund, Fanny Rizell (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Inledningsvis kan konstateras" och på s. 26 slutar med "som ovan anförts" bort ha följande lydelse:

De utgiftsbegränsningar som drabbat biståndet under 1999 är ytterligare tecken på den nedprioritering av biståndet som regeringen gjort med Vänsterpartiets och Miljöpartiets goda minne. Under året har 2,9 miljarder utlovade medel hållits inne, vilket motsvarar hela 30 % av den totala biståndsbudgeten. Utgiftsbegränsningarna har fått svåra konsekvenser för biståndet där ett flertal projekt fått läggas på is och där man tvingats dra ned på utlovade insatser. Den blygsamma höjning av biståndsramen som hade utlovats för budgetåret 1999 blev i stället en sänkning – med följd att Sverige troligtvis hamnade under skammens gräns 0,7 % av BNI till bistånd. Det är oerhört allvarligt att utlovad hjälp till t.ex. Bangladesh, där tusentals människor fått lida av vattenöversvämningar, har uteblivit. Ett flertal svenska biståndsorganisationer har i skarpa ordalag protesterat mot regeringens biståndspolitik och det ödesdigra utgiftstaket. Utskottet avvisar regeringens sätt att använda biståndet som en buffert i statsbudgeten, då biståndet har ett särskilt behov av långsiktig planering och kontinuitet. Även nästkommande budgetår har regeringen pekat ut biståndet som särskilt lämpat för utgiftsbegränsningar. Utskottet vänder sig emot att utgiftsbegränsningarna skall drabba biståndet.

Motion *U215 (kd) yrkande 2* tillstyrks därmed. Vidare bör regeringen med anledning av motionerna *U210 (c) yrkande 19* och *Fi212 (fp) yrkande 12 delvis* ges till känna vad utskottet anfört. Motion *U219 (mp) delvis* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *begränsningsbeloppens inverkan på biståndet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1999/2000:U210 yrkande 19 och 1999/2000:Fi212 yrkande 12 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1999/2000:U219 i berörd del besvarad med vad utskottet anfört,

6. Decentraliserad planering av biståndet (mom. 13)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wägö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "U204 (m) yrkande 13" bort ha följande lydelse:

För att möjliggöra en kraftfull satsning på fattigdomsutrotningen i Afrika bör den centrala utvecklingsfunktionen för biståndet förläggas till Afrika, medan Sidas centrala administration även fortsättningsvis bör vara förlagd till Sverige.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U204 (m) yrkande 13*.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *decentraliserad planering av biståndet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U204 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 30 slutar med "U219 (mp) delvis." bort ha följande lydelse:

Det svenska biståndet har sedan början av 1960-talet präglats av en generös inställning. Enprocentsmålet har, sedan en enig riksdag beslutade om det 1968, varit en grundbult i biståndet. Beslutet om 1 % av BNI till biståndet var tänkt att garantera långsiktighet och undvika att biståndet gjordes beroende av tillfälliga fluktuationer i statens finanser. Under goda år höjdes biståndet i pengar räknat, för att minska när det gick sämre för Sverige. Detta kunde ske oberoende av växlingar vid regeringsmakten.

Det förtjänar att påpekas att biståndet endast vid två tillfällen nått upp till 1 % av BNI, nämligen 1982 samt 1992, då Alf Svensson var biståndsminister. Att notera är att Sverige vid bägge dessa tillfällen leddes av borgerliga regeringar.

Sedan regeringsskiftet 1994 har regeringen med stöd av Moderata samlingspartiet och Centerpartiet kraftigt skurit ned biståndet från 0,9 % till en

nivå runt 0,7 %. För åren 2000–2002 föreslår regeringen med hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet mycket blygsamma successiva höjningar till 0,74 % år 2002. Med denna takt skulle det ta 30 år för att åter nå enprocentsnivån. Detta ger enligt utskottets mening inte trovärdighet till den uttalade ambitionen att återupprätta enprocentsmålet. Regeringen föreslår denna låga biståndsnivå i en tid då den ena katastrofen avlöst den andra i olika delar av världen – orkaner, översvämningar, jordbävningar och förödande krig har gjort stora biståndsinsatser nödvändiga. Samtidigt finns stora behov av långsiktigt stöd för utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter. Behovet av skuldavskrivningar är akut, samtidigt som regeringen låter de fattigaste vara med och betala saneringen av Sveriges statsskuld. Utskottet vänder sig mot denna politik.

Utskottet anser att den alltför låga biståndsnivån 0,7 % aldrig borde ha accepterats. Ambitionen att åter nå upp till 1 % av BNI måste nu ges trovärdighet, något som regeringens förslag inte gör. Motionsledes har Kristdemokraterna under flera år föreslagit en plan för att nå enprocentsmålet i början av det nya millenniet. Utskottet anser att en sådan plan nu bör upprättas.

Vad som ovan anförts om biståndsramen och enprocentsmålet bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion U215 (kd) yrkande 1. Motionerna U206 (fp) yrkandena 25 och 26, U210 (c) yrkande 2 samt U219 (mp) (delvis) anses besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 1 och med anledning av yrkande 1 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför samt förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkandena 25 och 26, 1999/2000:U210 yrkande 2 samt 1999/2000:U219 i berörd del besvarade med vad utskottet anför,

8. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med ”Utskottet har vid” och på s. 30 slutar med ”U219 (mp) delvis.” bort ha följande lydelse:

Biståndet från världens rika länder till världens fattiga är ett uttryck för solidaritet och rättvisa och för det gemensamma ansvaret att, efter förmåga, medverka till att lösa globala problem. Behovet av internationellt bistånd är oändligt mycket större än vad som kan tillfredsställas över den svenska statsbudgeten. Att dimensionera biståndet efter behoven är därför orealistiskt. I stället tvingas Sverige besluta politiskt om hur mycket av våra samlade resurser vi är beredda att avsätta som bidrag till att lösa de stora globala problemen.

Det svenska biståndet uppgår till ca 3 % av det samlade offentliga biståndet i världen. Enskilda program, länder, FN-organ där Sverige är en stor biståndsgivare är emellertid beroende av svenska insatser. Utskottet anser att

det är angeläget att biståndsmålet på 1 % av BNI stegvis återupprättas. Sverige är i jämförelse med de flesta andra länder ett oerhört rikt och välmående land. Det internationella utvecklingssamarbetet hör till vårt lands viktigaste och mest konkreta utrikespolitiska verksamheter. Det är en självklarhet att Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret också för de globala problemens lösning. Att uppfylla enprocentsmålet i biståndet handlar i hög grad om Sveriges anseende i det internationella samfundet.

Vad som ovan sagts om att återupprätta biståndsmålet på 1 % av BNI bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion U210 (c) yrkande 2. Motionerna U206 (fp) yrkandena 25 och 26, U215 (kd) yrkande 1 samt U219 (mp) delvis anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U210 yrkande 2 och med anledning av yrkande 1 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1999/2000:U206 yrkandena 25 och 26, 1999/2000:U215 yrkande 1 samt 1999/2000:U219 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

9. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 30 slutar med "U219 (mp) delvis." bort ha följande lydelse:

Under 1990-talet har det svenska biståndet sänkts från nivån 1 % till 0,7 % av bruttonationalinkomsten. Utskottet motsätter sig denna nedprioritering av biståndet. I budgetpropositionen föreslår regeringen att biståndsramen skall ligga på den för Sveriges del biståndshistoriskt låga nivån på 0,72 % av BNI för år 2000. Under de två påföljande åren föreslår regeringen att biståndet skall uppgå till 0,73 % respektive 0,74 % av BNI. Det är enligt utskottets mening svårt att tolka detta som tecken på en allvarligt menad ambition att inom rimlig tid åter nå upp till enprocentsmålet. Enligt regeringens förslag kommer det att dröja 30 år innan Sverige åter når upp till enprocentsmålet.

Sedan regeringsskiftet 1994 har regeringen med stöd av Moderata samlingspartiet och Centerpartiet kraftigt skurit ned biståndsnivån från fyrparti-regeringens nivå på 0,9 % till dagens nivå på drygt 0,705 %. Den blygsamma ökning av biståndet med 0,015 % som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår för 2000 visar inte på någon trovärdig viljeinriktning för återgång till enprocentsmålet. Denna låga biståndsnivå föreslår regeringen i en tid då den internationella solidariteten är satt under hård press.

Regeringen har i olika omgångar, tillsammans med Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, fjärrat sig från det moraliskt bindande enprocentsmålet, som en enig riksdag en gång ställt sig bakom. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av långsiktigt bistånd till stöd för spridande av demokrati och

respekt för mänskliga rättigheter samt ekonomiska reformprocesser är det fel att låta världens fattiga vara med att betala saneringen av Sveriges ekonomi. Biståndsanslaget var aldrig tänkt att fungera som budgetregulator, med åtföljande ryckighet i biståndsplaneringen. Beslutet om enprocentsmålet var tvärtom tänkt som en garanti för att så ej skulle bli fallet.

Utskottet anser att den alltför låga bistånds nivån på 0,7 % borde ha avvisats från början. Bistånds nivån måste framöver höjas i en helt annan takt än den regeringen föreslår. Vägen som leder mot enprocentsmålet måste vara trovärdig. Det är inte fallet med regeringens förslag. Motionsledes har Folkpartiet presenterat en plan för en återgång till enprocentsmålet inom 10 år innebärande en allokeringar på 0,8 %, 0,84 % och 0,86 % av BNI för åren 2000, 2001 och 2002, vilket motsvarar en ökning av biståndet med 1 500, 2 200 respektive 2 600 miljoner kronor utöver regeringens förslag för respektive år. Utskottet ställer sig bakom en plan med en sådan inriktning.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U206 (fp) yrkandena 25 och 26*. Motionerna *U210 (c) yrkande 2*, *U215 (kd) yrkande 1* och *U219 (mp) delvis* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U206 yrkandena 25 och 26 och med anledning av yrkande 1 i proposition 1999/2000:1, volym 4, utgiftsområde 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1999/2000:U210 yrkande 2, 1999/2000:U215 yrkande 1 och 1999/2000:U219 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

10. Etikcertifiering (mom. 21)

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "yrkande 7 besvarad." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i sammanhanget understryka att problemen kring barnarbete är komplexa. Verkligheten är att över 250 miljoner barn i världen i dag arbetar. Enligt Rädda Barnen är det angeläget att hålla i minnet att barnarbete utgör en avgörande inkomstkälla för miljoner barn och deras familjer i utvecklingsländerna. Ett totalt förbud mot barnarbete skulle vara förödande för många. Troligtvis skulle barnarbete då i stället ske i hemlighet, på svarta marknader och med ännu sämre kontrollmöjligheter. Det är därför nödvändigt att få internationell uppslutning kring regler, som leder till att oacceptabla former av barnarbete, vilka finns specificerade i ILO-konventionen 182 mot barnarbete, försvinner. Det är också viktigt att skadligt barnarbete fördöms i det internationella samarbetet.

I vissa fall kan man genom bistånd ge ekonomiska incitament för att motverka skadligt barnarbete samt få barn och deras föräldrar att välja skolgång före arbete. Även om det inte går att totalt förbjuda barnarbete, är det viktigt att skilja ut och brännmärka skadligt barnarbete och därvid vägledas av arti-

kel 32 i barnkonventionen som säger att "barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa." Barnkonventionen är tydlig och realistisk på denna punkt. Sverige har genom att ratificera barnkonventionen förbundit sig att följa den och verka i dess anda för att så många som möjligt skall sluta upp kring barnets rättigheter.

Ett instrument för att fördöma det skadliga barnarbetet inom bl.a. multinationella och inhemska företag är att införa en speciell märkning av godkända företag. En sådan etikcertifiering skulle indirekt peka ut de företag som bryter mot barnkonventionen. Utan att lösa alla problem i samband med barnarbete skulle detta ändå utgöra ett viktigt instrument i det omfattande arbetet mot skadligt barnarbete.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed bifalls motion *U215(kd) yrkande 11*. Motion *So481 (kd) yrkande 7* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *etikcertifiering*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1999/2000:So481 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

11. Medelstillelning och prioriteringar (mom. 25)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "U222 (m) yrkandena 2 delvis och 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att följande anslagsposter bör avskaffas eller ersättas under anslaget A 1 Bistandsverksamhet:

Ekonomiska reformer bör ersättas av en ny anslagspost Skuldavskrivningar för högt skuldsatta låginkomstländer.

Information bör avskaffas som enskild anslagspost och i stället utgöra en integrerad del av respektive anslag.

De särskilda anslagsposterna Programutveckling samt Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter bör likaså avskaffas då de är faktorkostnader som bör bäras av respektive verksamhet.

Motion *U222 (m) yrkande 3* tillstyrks därmed. Motionerna *U206 (fp) yrkande 27 delvis*, *U215 (kd) yrkande 28 (delvis)* och *U222 (m) yrkande 2 (delvis)* avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *medelstillelning och prioriteringar*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U222 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1999/2000:U206 yrkande 27 i berörd del,

12. Anslagsstruktur, landramar och fleråriga samarbetsavtal (mom. 26)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med ”Beträffande förslagen att” och på s. 58 slutar med ”U607 (m) yrkande 6” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nuvarande systemet med landramar bör avskaffas till förmån för ett avtalsbundet samarbete. I avtalen bör strikta villkor vad gäller korruption, redovisning och effektivitet tas in. Det får inte förekomma att bistånd i praktiken gynnar korruption. Biståndet måste vidare vara effektivt. S.k. utgiftsmål – där måluppfyllelsen består i att anslagna medel utbetalas – leder sällan till detta. Det gäller nu att i stället skapa effektivitetsmål – minskat antal fattiga, antal flickor som fått grundläggande utbildning, antal hushåll som fått rent vatten etc.

Utskottet tillstyrker därmed motionerna *U204 (m) yrkande 8*, *U222 yrkande 1* och *U607 (m) yrkande 6*.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *anslagsstruktur, landramar och fleråriga samarbetsavtal*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:U204 yrkande 8, 1999/2000:U222 yrkande 1 och 1999/2000:U607 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 28)

Ingrid Näslund, Fanny Rizell (båda kd) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med ”Utskottet anser att det” och slutar med ”vad utskottet anfört” bort ha följande lydelse:

1990-talet har inneburit att antalet demokratier och marknadsekonomier i världen vuxit avsevärt. Antalet länder har ökat som en följd av Sovjetunionens uppsplittring och som ett resultat av delningar av länder, fredligt eller genom krig. I Asien, Afrika och Sydamerika har ett stort antal länder kastat av sig diktaturens ok och formats till fungerande demokratier. Antalet länder på väg mot demokrati har också ökat, framför allt i Afrika. Demokratien har sin svagaste ställning i Asien, Mellanöstern och Nordafrika.

Utan en fri debatt, ett fungerande flerpartisystem och reella möjligheter för oppositionen att arbeta är det svårt att förhindra ineffektivitet, korruption och nepotism i samhällsstrukturen samt brott mot de mänskliga rättigheterna. Ett levande civilt samhälle är en förutsättning för en demokratisk utveckling.

Utskottet anser att inslaget av villkor bör öka i det bilaterala biståndet. Det gäller särskilt avseende demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättvis fördelning. Länder som erhåller svenskt bistånd måste sträva efter en rättvis fördelning och solidaritet i det egna landet. Skattesystemen måste vara så utbyggda att de medger en omfördelning mellan rika och fattiga också i mottagarlandet.

Vad som ovan anförts om demokrati och mänskliga rättigheter som villkor för biståndet bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion *U210 (c) yrkande 10*. Motionerna *U205 (m)*, *U206 (fp) yrkandena 5 och 12*, *U215 (kd) yrkande 15* samt *U217 (v) yrkande 8* anses besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U210 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför och förklarar motionerna 1999/2000:U205, 1999/2000:U206 yrkandena 5 och 12, 1999/2000:U215 yrkande 15 samt 1999/2000:U217 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anför,

14. Korruption i mottagarländerna (mom. 29)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "I regeringens skrivelse" och på s. 61 slutar med "vad utskottet anför" bort ha följande lydelse:

Bistånd får inte utbetalas till statsmakter som grovt och systematiskt kränker mänskliga rättigheter och utövar förtryck mot sina medborgare. Allvarlig korruption skall också utesluta bistånd.

Utskottet anser att systemet med landramar bör avvecklas till förmån för avtalsbundet samarbete. I avtalen bör strikta villkor vad gäller korruption, redovisning och effektivitet tas in. Det får inte inträffa att bistånd i praktiken gynnar korruption genom släpphänt hanterande. Det finns alarmerande rapporter om just detta, inte minst vad avser det s.k. importstödet.

Bistånd skall vara effektivt. Så kallade utgiftsmål – där måluppfyllelsen består i att anslagna medel utbetalats – leder sällan till detta. Det gäller nu att i stället skapa effektivitetsmål – minskat antal fattiga, antal flickor som inte fått grundläggande utbildning, minskat antal hushåll som inte fått rent vatten etc. Man skall kunna mäta vad man gör.

Utskottet ställer sig vidare bakom motionsledes framförda förslag på ett från Sida oberoende utvärderingsinstitut. Biståndet skall – med en FN-formulering – "vara oljan i motorn, inte bensinen i tanken". Kraven på effektivitet i biståndet innebär inte ett minskat ansvarstagande, utan tvärtom en snabbare måluppfyllelse för fattigdomens avskaffande, demokratiutveckling och respekt för mänskliga rättigheter i våra samarbetsländer.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion U220 (m) yrkande 8.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *korruption i mottagarländerna*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U220 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna (mom. 30)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med ”Utskottet har tidigare” och slutar med ”yrkande 4 besvarade.” bort ha följande lydelse:

Utskottet begärde i ett tillkännagivande i betänkande 1998/99:UU2 att regeringen i en särskild rapport varje år i samband med att budgetpropositionen presenteras för riksdagen redovisar läget beträffande demokrati och mänskliga rättigheter i våra mottagarländer. Med tanke på demokratimålets betydelse är det rimligt att denna information regelbundet och på ett lättillgängligt sätt ställs till riksdagens förfogande och därmed också kan bli föremål för diskussion.

Trots riksdagens tillkännagivande lämnade regeringen inte någon sådan rapport om förhållandena beträffande demokrati och de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna inför riksdagens behandling av biståndsbudgeten för år 2000. Att regeringen överlämnat en redovisning omedelbart innan utskottet justerade årets biståndsbetänkande kan ej anses svara mot riksdagens begäran. Såsom riksdagen tidigare fastslagit skall redovisningen lämnas samtidigt som budgetpropositionen presenteras för att redovisningen skall kunna utgöra en del av riksdagens beslutsunderlag.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med vad ovan anförts tillstyrks motion U206 (fp) yrkande 9. Motion U607 (m) yrkande 4 anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U206 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1999/2000:U607 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

16. Skuldlättnader (mom. 46)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med ”Motion U201 (m)” och slutar med ”U215 (kd) yrkande 6 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det särskilt angeläget att afrikanska länders skulder skall avskrivas. Det är positivt att skuldavskrivning nu vunnit brett genomslag som instrument i biståndspolitiken. Utskottet anser dock att avskrivningarna måste villkoras. Dels skall krav på ett gott styre finnas, dels måste satsningar på grundläggande hälsovård och utbildning göras för att skapa nödvändiga förutsättningar för en långsiktigt god utveckling.

Motion U204 (m) yrkande 10 tillstyrks därmed. Motionerna U201 (m), U204 (m) yrkande 11, U206 (fp) yrkandena 13-15, U210 (c) yrkandena 9 och 12 samt U216 (fp, c) yrkande 1 anses besvarade med vad utskottet anfört. Motion U215 (kd) yrkande 6 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. beträffande *skuldlättnader*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U204 yrkande 10 och med avslag på motion 1999/2000:U215 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1999/2000:U201, 1999/2000:U204 yrkande 11, 1999/2000:U206 yrkandena 13-15, 1999/2000:U210 yrkandena 9 och 12 samt 1999/2000:U216 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

17. Skuldlättnader (mom. 46)

Ingrid Näslund, Fanny Rizell (båda kd) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Utskottet delar många" och på s. 79 slutar med "U215 (kd) yrkande 6 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har under en följd av år tagit upp frågan om skuldavskrivningar för de fattigaste länderna. Det är utskottets uppfattning att sådana är nödvändiga för att de fattigaste länderna skall ha en rimlig möjlighet till ekonomisk tillväxt. För många av dessa länder överskrider i dag räntekostnaderna exportintäkterna. Naturligtvis måste länderna själva vara villiga att avvisa korruption och satsa på en konsekvent ekonomisk politik med tillräcklig satsning på grundläggande utbildning och hälsovård. För att lyckas måste de också stödjas i sina ansträngningar genom skuldlättnader.

Det är mot den bakgrunden glädjande att Världsbanken nu börjat acceptera vissa avskrivningar. Vid G 8-mötet i Köln i somras beslutades om radikala avskrivningar av de fattigaste ländernas skulder, vilket även Sverige förklarat sig ha för avsikt att stödja. Utskottet noterar dock att något sådant stöd ännu inte kommit i gång, vilket enligt utskottets mening inte överensstämmer med regeringens uttalade ambitioner om skuldlättnader och med riksdagens uppslutning kring detta anslag.

För år 2000 har regeringen föreslagit ett anslag på 665 miljoner kronor till Ekonomiska reformer, där skuldavskrivningar ingår. Med regeringens nuvarande politik och aviserade utgiftsbegränsningar på biståndet finns tyvärr inga garantier för att dessa medel kommer att utbetalas. Det är enligt utskottets mening viktigt att riksdagen kan lita på att åtminstone de anslag man beslutat om betalas ut.

Detta bör ges regeringen till känna.

Motion *U215 (kd) yrkande 6* tillstyrks därmed. Motionerna *U201 (m)*, *U204 (m) yrkandena 10 och 11*, *U206 (fp) yrkandena 13–15*, *U210 (c) yrkande 9 och 12* samt *U216 (fp, c) yrkande 1* anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

dels att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. *beträffande skuldlättnader*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motionerna 1999/2000:U201, 1999/2000:U204 yrkandena 10 och 11, 1999/2000:U206 yrkandena 13–15, 1999/2000:U210 yrkandena 9 och 12 samt 1999/2000:U216 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

18. Hälsoforskning (mom. 48)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Karin Enström (alla m), Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med ”Utskottet har inhämtat” och slutar med ”U215 (kd) yrkande 7 besvarad” bort ha följande lydelse:

Att Sverige bedriver ett bilateralt samarbete med flera länder är utmärkt men enligt utskottets mening otillräckligt för att möta de aktuella problemen inom hälsoforskningens område. Mer än 700 miljoner människor lever i extrem fattigdom i högt skuldsatta länder, en siffra som väntas stiga till 1,5 miljarder inom trettio år om det internationella samhället inte hjälps åt att ta itu med problemen på ett adekvat sätt. Utskottet anser att något radikalt nu måste göras för att förverkliga de goda förslag som finns. Mer pengar måste avsättas för hälsoforskning inriktad på de fattigas behov. Detta gäller särskilt sjukdomar som malaria, aids och tuberkulos. Malaria dödar nästan 2,5 miljoner människor och tuberkulos mer än 2 miljoner. Två tredjedelar av världens 30 miljoner hivsmittade bor i de fattigaste länderna.

Miljontals liv skulle räddas om hälsoforskningen även inriktades på de fattiga ländernas sjukdomar. Internationella organisationer som WHO och FAO får inte tillräckligt med bidrag för att själva kunna bedriva denna forskning. Utskottet menar att tiden nu är mogen för att utarbeta en strategi för samarbete mellan den rika och fattiga världen vad gäller hälsoforskningen. Sverige och andra länder måste tillsammans med de internationella organisationerna garantera att det finns marknader för vaccin mot t.ex. malaria, tuberkulos och aids.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U215 (kd) yrkande 7*. Motion *U204 (m) yrkande 6* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *hälsoforskning*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1999/2000:U204 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört,

19. Ökat stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete (mom. 50)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med ”Utskottet konstaterar att” och slutar med ”U204 (m) yrkande 12” bort ha följande lydelse:

Fria och frivilliga organisationer gör goda insatser, särskilt vad gäller kunskapsöverföring. Sådant bistånd har, genom personligt engagemang, egna arbetsinsatser och lokal erfarenhet, ett betydligt större värde än den nominella ekonomiska volymen. Enligt utskottets mening kompletterar biståndet genom frivilliga organisationer det bilaterala utvecklingssamarbetet på ett angeläget och framgångsrikt sätt. Via dessa organisationer når svenska insatser direkt ut till de behövande befolkningarna utan omvägar via statsapparaten. Vidare fyller bistånd genom enskilda organisationer den viktiga uppgiften att genom kunskapsöverföring stödja utvecklingen av enskilda organisationer i samarbetsländerna och stärka det civila samhällets institutioner.

Utskottet menar samtidigt att det är viktigt att de fria organisationerna behåller sin karaktär. Varsamhet med offentliga biståndsmedel till frivilliga organisationer och krav på egeninsatser bör därför iakttas. Därigenom slår man vakt om fördelarna med denna biståndsform.

I enlighet med vad som anförs i motion U204 (m) yrkande 12 anser utskottet att fria och frivilliga organisationer bör ges en utökad roll i biståndet, samtidigt som krav på egeninsatser upprätthålls. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U204 (m) yrkande 12*.

dels att utskottets hemställan under 50 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *ökat stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U204 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Enskilda organisationer (mom. 51)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med ”Utskottet delar motionärernas” och slutar med ”U206 (fp) yrkande 21” bort ha följande lydelse:

Enskilda människor och enskilda organisationer utgör själva basen för biståndsviljan. Utredningar som gjorts rörande biståndet visar också att internationellt solidaritetsarbete genom enskilda organisationer är effektivt och vilar på stor erfarenhet. Korta beslutsvägar och obyråkratiskt sätt att arbeta gör att hjälpen genom frivilligorganisationer är kostnadseffektiv och når fram. Arbetet sker ofta i små lokalt förankrade projekt, med en mycket nära kontakt mellan de engagerade människorna i Sverige och deras samarbetspartner i syd eller öst. Andra delar av folkrörelsebiståndet sker i större skala, speciellt inom de områden där organisationerna har extra stor kompetens, som exempelvis demokratifrågor och speciella humanitära insatser.

Återuppbyggnadsarbetet efter orkanen Mitchs förödelse i Centralamerika förra året är ett tydligt exempel på förmågan hos enskilda organisationer att snabbt nå fram med hjälp och påvisar nödvändigheten av att ta det civila samhället till hjälp under en sådan process. Flertalet svenska organisationer som arbetar i Centralamerika anpassade på ett flexibelt sätt sin verksamhet efter katastrofen för att stödja återuppbyggnadsarbetet. Att det kunde ske snabbt var tack vare organisationernas nära förbindelser med centralamerikanska enskilda organisationer. Genom den NGO-konferens som ägde rum i anslutning till regeringskonferensen om Centralamerikabiståndet i Stockholm i våras fick också det civila samhället en viktig roll i det fortsatta återuppbyggnadsarbetet.

Den solida biståndsvilja som finns bland de människor som arbetar inom olika enskilda organisationer måste tas till vara och på olika sätt stödjas och uppmuntras. Utan den långa biståndserfarenhet som finns bland alla dessa enskilda organisationer såsom kyrkor och samfund av olika slag, solidaritetsgrupper, fackföreningar, idrottsföreningar, politiska partier etc. skulle det svenska biståndet inte vara så effektivt och så väl förankrat i det svenska samhället som det är i dag. Folkrörelserna har en central roll när det gäller att mobilisera folkligt stöd för utvecklingsarbete. Informationsarbetet hos enskilda organisationer i Sverige utgör en allt större del av deras verksamhet. Genom seminarier, debatter, utbyte mellan utvecklingsländerna och Sverige väcker man intresse för och ökar medvetenheten om globala frågor, inte minst hos den yngre generationen. I dagens kommunikationsvärld är det oerhört viktigt att de fattiga länderna inte isoleras. Folkrörelserna har en viktig roll i det arbetet inte minst som aktör i diktaturländer där enskilda organisationer ofta utgör det enda andningshållet för en förtryckt opposition. Vidare bör demokratibistånd i diktaturstater enbart ske genom enskilda organisationer.

De budgetnedskärningar som gjorts under senare år av den socialdemokratiska regeringen har drabbat många enskilda organisationer hårt. Att låta utgiftstaket till så stor del drabba biståndet skapar också en ryckighet i arbetet som går ut över kvaliteten och förstör organisationernas relationer med sina samarbetspartner i utvecklingsländerna.

Motion U206 (fp) yrkande 21 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *enskilda organisationer*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U206 yrkande 21 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1999/2000:UU2

21. Enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen (mom. 52)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med ”Utskottet delar mycket” och på s. 86 slutar med ”U215 (kd) yrkande 4 besvarade” bort ha följande lydelse:

Samtidigt som Sverige skall ställa krav på mottagarländerna beträffande demokrati och mänskliga rättigheter är det enligt utskottets uppfattning viktigt att stimulera och stödja uppbyggandet av det civila samhället. Utan ett starkt civilt samhälle kan inte en långsiktig stabil demokratisk utveckling uppnås. Folkrörelserna och de enskilda organisationerna fyller en viktig funktion i en sådan utveckling.

Många utvecklingsländer befinner sig i en liknande situation som Sverige gjorde vid tiden för bildandet av de svenska folkrörelserna. Folkrörelser och enskilda organisationer kan därför tjäna som förebilder i uppbyggandet av det civila samhället.

Det är vidare viktigt att uppmuntra ungdomsorganisationerna i biståndsarbetet. Svenska ungdomsorganisationers engagemang och kunskaper om det internationella utvecklingssamarbetet måste tas till vara och stimuleras. Deras åsikter måste ges utrymme och tillåtas påverka den långsiktiga planeringen av hur det svenska internationella utvecklingssamarbetet skall utvecklas. Att idéer och projekt som ungdomsorganisationerna driver eller vill starta ges finansiellt och annat stöd är en viktig del i detta.

De enskilda organisationernas ofta mycket konkreta verksamhet, bl.a. i form av biståndsinsamlingar, stärker biståndets förankring i det svenska samhället. Enskilda organisationer har ofta väl så goda förutsättningar som statliga organ att nå ut med ett lokalt inriktat bistånd. Genom att samarbeta med organisationer i mottagarländerna främjar de en pluralistisk utveckling. Insamlings- och informationsverksamheten i Sverige bidrar till att öka kunskapen och medvetenheten om internationella utvecklingsproblem. Folkbildningens roll i biståndet bör uppmärksammas.

Kombinationen av egen ansträngning och komplettering med finansiering genom Sida skapar goda incitament för aktiva enskilda organisationer. Modellen är därför viktig att bevara. Sverige bör dra nytta av de enskilda organisationernas möjligheter och vilja till insatser så långt detta är möjligt.

Vad utskottet ovan anfört om de enskilda organisationerna och folkrörelserna bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U210 (c) yrkande 7*. Motion *U215 (kd) yrkande 4* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U210 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1999/2000:U215 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

22. Upprättandet av ett NGO-sekretariat (mom. 53)

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med ”Det ankommer inte” och slutar med ”U215 (kd) yrkande 21” bort ha följande lydelse:

Under många år har Utrikesdepartementet haft ett s.k. NGO-sekretariat med ansvar för kontakten mellan UD och nationella samt internationella enskilda biståndsorganisationer. Sekretariatet har varit mycket uppskattat och utnyttjats flitigt av de enskilda organisationerna för diskussioner, remissvar, synpunkter och frågor. Det nätverk som byggts upp under många år har nu delvis förstörts i och med att enheten lagts ned. I stället har dessa kontakter integrerats med den övriga verksamheten inom utrikesförvaltningen, vilket innebär att enskilda organisationer får vända sig till olika avdelningar beroende på sakfrågorna. Detta har av organisationerna uppfattats som negativt då kontakterna har försämrats.

Utskottet finner det önskvärt att samarbetet mellan UD och enskilda organisationer åter får en fast form så fort som möjligt. Utskottet anser att detta bäst och snabbast uppnås genom att återupprätta NGO-sekretariatet, inklusive NGO-ambassadör.

Detta bör ges regeringen till känna.

Motion U215 (kd) yrkande 21 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *upprättandet av ett NGO-sekretariat* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig (mom. 55)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med ”Särskilt svåra kränkningar” och slutar med ”1, 2 och 5 är besvarad” bort ha följande lydelse:

En tredjedel av Afrikas länder befinner sig nu i krigstillstånd som berör närmare 40 % av befolkningen på kontinenten. Kriget och oroligheterna föröder mänskligt liv och försvårar eller omöjliggör normal utveckling. En stor del av de krigförande staternas resurser ägnas åt krigsansträngningar.

Ett första steg för att skapa förutsättningar för ett ökat välbefinnande i regionen måste därför vara att få stopp på de pågående kriget. FN måste omedelbart

prioritera fredsfrämjande insatser i Afrika. Det är obegripligt att säkerhetsrådet, med sitt ansvar för internationell fred och säkerhet, under flera år förhållit sig så passivt i de afrikanska krigen. Redan FN:s skandalösa uppträdande i samband med folkmordet i Rwanda har fått Afrikas folk att misströsta om FN. Organisationens fortsatta passivitet i Afrika är uppseendeväckande.

Det internationella bistånd som går till Afrika bör naturligtvis främst inriktas på att undanröja det mest fundamentala hindret mot utveckling på hela kontinenten, nämligen krigen.

Att få stopp på krigen och möjliggöra samtal mellan de krigförande parterna är första prioritet, men det räcker inte med detta. Det måste också byggas en organisation för att förebygga framtida konflikter. Sverige bör inom EU och i FN ta initiativ till en afrikansk freds- och säkerhetsordning.

Utskottet anser vidare att Sverige bör avsluta allt bilateralt bistånd till statsmakter som är involverade i anfallskrig. Svenska biståndsresurser får inte – direkt eller indirekt – kunna användas för krigföring. Ett sådant villkor för bistånd skulle också utgöra en viktig signal till krigförande regimer och höja kostnaden för att föra krig.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion *U204 (m) yrkande 9*. Motion *U204 (m) yrkandena 1, 2 och 5* anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 55 bort ha följande lydelse:

55. beträffande samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U204 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1999/2000:U204 yrkandena 1, 2 och 5 besvarad med vad utskottet anfört,

24. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 56)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "Utskottet menar att" och på s. 91 slutar med "U210 (c) yrkande 18 vara besvarad" bort ha följande lydelse:

Sveriges långvariga utvecklingssamarbete med det lilla landet Guinea-Bissau – ett av världens fattigaste och mest skuldyngda länder – må historiskt sett inte varit särskilt effektivt. Utskottet anser dock att det är olyckligt att dra ner biståndsramen så kraftigt som regeringen nu för andra året i följd föreslår. Detta sker när landet befinner sig i ett känsligt men ändå förhoppningsfullt läge. I skrivande stund förefaller det som om det förestående presidentvalet skall kunna hållas under ordnade former, något som till stor del är resultatet av ett svenskt skickligt diplomatiskt arbete. Därför är det också olyckligt att Sverige beslutat lägga ned sin ambassad för att i stället sköta diplomatin från Dakar. Utskottet anser därför att Sverige under en övergångstid och till dess att läget stabiliserats bör behålla en diplomatisk närvaro i Guinea-Bissau.

Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion *U210 (c) yrkande 18*.

dels att utskottets hemställan under 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *bistånd till Guinea-Bissau*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U210 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Bistånd till Cuba (mom. 59)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Karin Enström (alla m), Ingrid Näslund, Fanny Rizell (båda kd) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 95 börjar med ”Utskottet har i” och slutar med ”U618 (fp) yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Enligt Amnesty Internationals årsrapport 1999 satt förra året 350 politiska personer fängslade i Cuba. Förhållandet för dessa personer i fängelset innebär grym, omänsklig och förnedrande behandling. Åtskilliga medlemmar av förbjudna grupper som arbetar för medborgerliga och politiska rättigheter, oberoende journalister, läkare och advokater samt människorättsaktivister berövas, om än tillfälligt, friheten. Många utsätts för andra former av hot och trakasserier. Vidare vägras oliktänkande ofta att återvända till Cuba om de lämnar landet.

Regeringen har öppnat för bistånd till Cuba för att på så vis försöka påskynda ekonomiska och politiska reformer samt för att främja respekten för mänskliga rättigheter.

Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa mycket begränsade ekonomiska reformer i Cuba finns inga motsvarande tecken på framsteg på det politiska planet eller vad gäller respekt för de mänskliga rättigheterna. Bistånd till de demokratiskt sinnade krafterna i Cuba – som befinner sig i opposition mot det nuvarande förtrycket – bör förmedlas, och Sverige bör göra vad det kan för att stödja dessa.

En förutsättning för att bistånd till Cuba skall komma i fråga är dock att sådant bistånd inte förmedlas via statliga organ utan genom enskilda organisationer. Utskottet motsätter sig bestämt alla former av bilateralt samarbete med Cuba. Den utfasning av det statliga biståndet till Cuba som den borgerliga regeringen påbörjade borde ha fullföljts. Det ger felaktiga signaler när nu regeringen ger bilateralt stöd till Cuba, med kubanska myndigheter som motpart. Utskottet anser vidare att det strider mot hela intentionen med biståndet att, som i dag sker, förmedla stöd till Cuba vars syfte är att stödja Castros regim.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion *U618 (fp) yrkande 4*.

dels att utskottets hemställan under 59 bort ha följande lydelse:

59. beträffande *bistånd till Cuba*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U618 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Biståndets styrning, Översyn av anslagsstrukturen, Utformningen av bemyndiganden, Kostnadsfördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag, Utvärdering av biståndet Formerna för en utvärderingsfunktion, Riktlinjer för konsultupphandling, Koordinering mellan svenskt bistånd och EU:s bistånd, Svenska företag och EU:s upphandling (mom. 65, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 77)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att utskottet bort anföra följande med anledning av Riksdagens revisorers förslag yrkandena 1–4 och 6:

Riksdagens revisorer har på eget initiativ genomfört en granskning av utvecklingssamarbetet. Granskningen har i huvudsak omfattat det bilaterala utvecklingssamarbetet och inriktats på frågor om hur biståndet styrs, genomförs, samordnas och följs upp. Särskilt har anslagsformerna och medelstilldelningen, Sidas förvaltningsbistånd, utvecklingssamarbetet genom enskilda organisationer samt samarbetet med EU granskats.

Vi anser att de av revisorerna framförda förslagen är väl motiverade och grundade på ett gediget utredningsmaterial. I likhet med övriga ledamöter i utskottet tillstyrker vi revisorernas *yrkande 5*.

Enligt vår uppfattning, som på dessa punkter avviker från utskottsmajoritetens, bör även revisorernas *yrkande 1, 2, 4 och 6* tillstyrkas.

I revisorernas förslag 1998/99:RR9 *yrkande 3* behandlas frågor om utvärdering av biståndet. Revisorerna föreslår att regeringen får i uppdrag att se över formerna för att stärka en utvärderingsfunktion som är mer oberoende från biståndsorganisationen, samt att regeringen i ökad omfattning nyttjar de organ som har till uppgift att granska och utvärdera effektiviteten av statlig verksamhet för att utvärdera insatser på biståndsområdet.

Majoriteten i utskottet har tillstyrkt detta yrkande i del, främst med innebörden att EGDI:s utvärderande funktion bör stärkas. Vi har ingen invändning mot detta men anser att yrkandet även i sin andra del bort tillstyrkas. Enligt vår uppfattning utgör EGDI, vars styrelse i huvudsak består av företrädare för biståndsadministrationen och vars sekretariat är placerat i Utrikesdepartementet, inte en oberoende organisation. Vi föreslår därför med anledning av revisorernas *yrkande 3 delvis* och *motionerna U2 (kd) yrkande 1 delvis, U3 (fp) yrkande 1, U213 (m) samt U215 (kd) yrkande 27 (delvis)* att regeringen får i uppdrag att utarbeta ett förslag till en från biståndsorganisationen helt oberoende utvärderingsfunktion.

dels att utskottets hemställan under 65 bort ha följande lydelse:

65. beträffande *biståndets styrning*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 67 bort ha följande lydelse:

67. *beträffande översyn av anslagsstrukturen*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del och med anledning av motion 1999/2000:U3 yrkande 2 samt med avslag på motion 1999/2000:U1 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 68 bort ha följande lydelse:

68. *beträffande utformningen av bemyndiganden*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 69 bort ha följande lydelse:

69. *beträffande kostnadsfördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 2 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 72 bort ha följande lydelse:

72. *beträffande utvärdering av biståndet*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 73 bort ha följande lydelse:

73. *beträffande formerna för en utvärderingsfunktion*

att riksdagen med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del samt med anledning av motionerna 1999/2000:U2 yrkande 1 i berörd del, 1999/2000:U3 yrkande 1, 1999/2000:U213 och 1999/2000:U215 yrkande 27 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 74 bort ha följande lydelse:

74. *beträffande riktlinjer för konsultupphandling*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 4 samt med anledning av motionerna 1999/2000:U2 yrkande 1 i berörd del, 1999/2000:U210 yrkande 5 och 1999/2000:U215 yrkande 27 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 76 bort ha följande lydelse:

76. *beträffande koordinering mellan svenskt bistånd och EU:s bistånd*

att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 i berörd del samt med anledning av motionerna 1999/2000:U2 yrkande 3 och 1999/2000:U3 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 77 bort ha följande lydelse:

77. *beträffande svenska företag och EU:s upphandling*
att riksdagen med bifall till Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 6 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Formerna för en utvärderingsfunktion (mom. 73)

Ingrid Näslund, Fanny Rizell (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 112 börjar med "Utskottet konstaterar först" och på s. 114 slutar med "U215 (kd) yrkande 27 delvis." bort ha följande lydelse:

Även om Sidas utvärderingsenhet har stärkts och Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI, tillsatts, kan detta enligt utskottets mening inte ersätta ett självständigt och oberoende utvärderingsinstitut liknande Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU). Utskottet anser det beklagligt att det oberoende Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska biståndet, som inrättades under fyrpartiregeringen, lades ned. Detta innebär att Sida åter utvärderar denna del av sin egen verksamhet.

Att Sida löpande genomför utvärderingar av projekt och program är en normal del av verksamheten. Detta ersätter dock inte behovet av en oberoende analys och utvärdering av Sidas verksamhet. Riksdagens revisorer pekar i förslag 1998/99:RR9 på behovet av att stärka utvärderingsfunktionen i det svenska biståndet. Revisorerna understryker vidare behovet av att regeringen återför resultatet från genomförda utvärderingar till riksdagen.

Enligt utskottets mening är en extern oberoende analys och utvärdering av det svenska biståndet angelägen för att det skall vara ställt utom allt tvivel att biståndsresurserna hanteras på ett effektivt och oklanderligt sätt och för att man skall kunna försäkra sig om att det svenska biståndet svarar mot högt ställda kvalitetskrav.

Vad utskottet anfört ovan bör ges regeringen till känna.

Motionerna *U2 (kd) yrkande 1 (delvis)* och *U215 (kd) yrkande 27 (delvis)* tillstyrks därmed. Motionerna *U3 (fp) yrkande 1*, *U213 (m)* samt revisorernas förslag *1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del* anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 73 bort ha följande lydelse:

73. *beträffande formerna för en utvärderingsfunktion*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:U2 yrkande 1 i berörd del och 1999/2000:U215 yrkande 27 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1999/2000:U3 yrkande 1, 1999/2000:U213 och Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 yrkande 3 i berörd del besvarade med vad utskottet anfört,

28. Administrationen av stödet till Central- och Östeuropa (mom. 78)

1999/2000:UU2

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 123 börjar med "Utskottet kan inledningsvis" och på s. 124 slutar med "U803 (m) yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Stödet till Central- och Östeuropa går i dag via Sida. Detta stöd är dock av väsentligt annan karaktär än det stöd till de utvecklingsländer som Sida annars hanterar.

Länderna i Central- och Östeuropa är inte underutvecklade, utan felutvecklade, med stor potential för framtiden. Det är därför olämpligt att stödet fortsätter att gå via Sida, som i första hand har kompetens för andra typer av program. Stödet till Öst- och Centraleuropa bör naturligen överföras till Utrikesdepartementet.

Därmed tillstyrks motion *U803 (m) yrkande 7*.

dels att utskottets hemställan under 78 bort ha följande lydelse:

78. beträffande *administrationen av stödet till Central- och Östeuropa*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U803 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. De enskilda organisationernas roll (mom. 82)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 126 börjar med "Utskottet konstaterar därvidlag" och slutar med "1999/2000:U704 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar därvidlag att föreningslivet och olika frivilliggrupper har en viktig uppgift att fylla i samarbetet med Central- och Östeuropa. I Barentssamarbetet finns en stor potential för småskaligt samarbete mellan svenska enskilda organisationer och systerorganisationer i Ryssland. De stora avstånden medför dock kostnader för att mötas både från svensk och rysk sida. Små organisationer, som kan göra en stor insats, har oftast inte resurser att söka större projektbidrag. Utskottet skulle därför välkomna ett system för mikrostöd, genom vilket mindre organisationer på ett enkelt och obyråkratiskt sätt kunde få bidrag upp till en viss gräns, t.ex. 25 000 kr. Detta skulle kunna ske inom ramen för befintligt Barentssamarbete.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med det ovan anfört tillstyrker utskottet motion *U704 (c)*.

dels att utskottets hemställan under 82 bort ha följande lydelse:

82. beträffande *de enskilda organisationernas roll*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U704 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 126 börjar med "Utskottet har inhämtat" och på s. 128 slutar med "1999/2000:U802 (v) yrkandena 2 och 3 är besvarade" bort ha följande lydelse:

Även om insatser för barn har lyfts fram av regeringen i utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa, anser utskottet att ambitionsnivån varit alltför låg beträffande konkreta insatser för att förbättra barnens situation, i synnerhet i relation till de grova missförhållanden som råder bland många barn i närområdet.

En stor del av befolkningen i många av forna Sovjetunionens länder har hamnat i extrem fattigdom, något som i hög grad drabbar barnen. Hälsotillståndet har försämrats på grund av miljöförstöring, kärnavfall, luft- och vattenföroreningar, stor ökning av alkohol, tobak och drogmissbruk, dålig näringstillförsel, spridning av smittsamma sjukdomar samt en sviktande hälso- och sjukvård. En dramatisk uppgång av antalet barn på institutioner liksom det faktum att gatubarnens antal antagit förfärande proportioner ger anledning till stor oro. I Estland ökade antalet barn på institutioner i åldern noll till tre år med hela 75 % under de fem första åren av 1990-talet. I både Moskva och S:t Petersburg finns det enligt uppgift 60 000 gatubarn. Den rapporterade brottsligheten har i Vitryssland, Ungern, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina ökat med 60–95 % under övergångsfasen. Brott där ungdomar är inblandade växer snabbast och det gäller våldsbrott som kidnappning, våldtäkt, misshandel och mord. I Ryssland går 5 % av barnen inte i grundskolan, vilket innebär 100 000 barn per årskurs. I Lettland och Litauen talas det om 5–10 % som inte går i skolan.

Sverige har under några år bedrivit samarbete med en del länder i Central- och Östeuropa, särskilt på områdena förvaltnings- och kunskapsuppbyggnad samt miljösamarbete. Ett av huvudmålen har varit att utveckla demokratin. Det föreligger dock enligt utskottets mening en stor risk för att själva demokratin och respekten för människovärdet undergrävs om inte stora insatser omedelbart görs för att komma dessa barn, som far så illa, till hjälp. De försummade barnen kan lätt bli förlorade barn, som får mycket svårt att bidra till en positiv samhällsutveckling.

Trots den svåra sociala situationen i Central- och Östeuropa har de svenska insatserna under senare år inte ökat. Utskottet menar mot denna bakgrund att regeringen bör lämna riksdagen en redogörelse för vad som gjorts med inriktning på barn i vårt närområde, såväl vad gäller bilaterala och multilaterala insatser som de insatser som gjorts via svenska frivilliga organisationer, kommuner och vänorter. Riksdagen skulle på så sätt kunna ta ställning till om de svenska insatserna står i rimlig proportion till problemens vidd.

Utskottet anser vidare att regeringen bör driva frågan om långsiktiga strategier och informationskampanjer om barnens situation i Öst- och Centraleuropa i samarbete med EU och Unicef. Problemen är så omfattande att frågan endast kan få en lösning genom ett genomtänkt internationellt samarbete. Enligt utskottets mening är det hög tid att EU antar en gemensam strategi. Varje medlemsland bör också ta ett särskilt ansvar för närliggande länders

barn i barnkonventionens anda. Vidare bör Sida ta ett större ansvar för en bredare information om de stora behoven bland barnen i vårt närområde och för att stimulera allmänhet, kommuner, vänorter, regioner och enskilda organisationer till att engagera sig mer i projekt med inriktning på barn i vårt närområde. Detta skulle enligt utskottets mening kunna öka kunskapen och därmed intresset och viljan att göra de stora insatser som behövs.

Med tanke på den utomordentligt allvarliga situation många barn i vårt närområde upplever, anser utskottet att insatserna, avsedda att ge barnen en dräglig livssituation, måste ligga på en helt annan nivå än vad som är fallet i dag.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion U215 (kd) yrkande 12. Motionerna U221 (kd) yrkandena 5, 13, 14 och 18 samt U802 (v) yrkandena 2 och 3 anses besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 84 bort ha följande lydelse:

84. beträffande *den sociala situationen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:U215 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför samt förklarar motionerna 1999/2000:U221 yrkandena 5, 13, 14 och 18 samt 1999/2000:U802 yrkandena 2 och 3 besvarade med vad utskottet anför,

Särskilda yttranden

1. En översyn av de biståndspolitiska målen (mom. 1)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Enigheten kring de svenska biståndsmålen rörande resurstillväxt, ekonomisk och social utveckling, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling, miljömålet samt jämställdhetsmålet har varit stor. Risken är att denna enighet har uppnåtts på tydlighetens bekostnad. Efter mer än 35 års offentligt utvecklingssamarbete är det dags att de biståndspolitiska målen prövas mot gjorda erfarenheter. En studie från utvärderingssektariatet SAU om den svenska biståndspolitikens rationalitet varnade för att en stark strävan efter konsensus kan ha bidragit till att göra biståndet otydligare och därmed sämre än det annars kunde ha blivit.

Mot denna bakgrund har inte minst Folkpartiet under en rad år förespråkade att en bred u-landspolitisk utredning tillsätts för att på nytt pröva de biståndspolitiska målen. Regeringen förklarade under riksmötet 1998/99 att en sådan utredning skulle tillsättas inom kort, vilket vi välkomnade. Ännu nio månader efter det att dåvarande biståndsministern utlovade en snar tillsättning av utredningen har ingen sådan tillsatts. Nu har regeringen på nytt deklarerat att en parlamentariskt sammansatt utredningskommitté skall tillsättas under hösten 1999 med uppgift att utreda hur Sveriges internationella utvecklingssamarbete bör vidareutvecklas.

Folkpartiet och Moderaterna förutsätter att kommittén får till uppgift att ta ett brett grepp om det samlade biståndet, genomlysna de biståndspolitiska målens relevans i dagens bistånd samt att den behandlar Sveriges samlade relationer med u-länderna inklusive de enskilda organisationernas roll.

2. De biståndspolitiska målen (mom. 2)

Marianne Samuelsson (mp) anför:

Klimatförändringar i kombination med växande fattigdom kommer att öka behovet av hjälpinsatser världen över. Fjolårets naturkatastrofer, var de mest förödande i historisk tid – sammanlagt inträffade över 700 naturkatastrofer – och den beräknade kostnaden var 700 miljarder kronor. Mycket talar för att denna typ av händelser kommer att bli både mer omfattande och mer förödande i framtiden. Mot denna bakgrund anser Miljöpartiet de gröna att enprocentsmålet för biståndet inte är tillräckligt, utan att biståndet bör uppgå till 2 % av BNI. Vi ser därför ökningen av biståndet till 1 % som ett delmål som vi anser bör uppfyllas inom en femårsperiod.

Miljöpartiet de gröna ser också att det finns ett stort behov av ökad flexibilitet för biståndet utifrån katastrofer och politiska förändringar och anser därför att systemet med ettårsbudget bör ses över för att öka möjligheten till ett mer aktivt och relevant bistånd. Vi förutsätter att den aviserade biståndspolitiska utredningen ges möjlighet att se över detta. De stora hotbilderna i en global värld är i dag inte krig, utan de bakomliggande faktorer som utlöser krig. I sammanhanget har kampen om naturresurserna, såsom rent vatten och odlingsbar jord, stor betydelse. Miljöpartiets uppfattning är att via ökat bistånd kan katastrofer och konflikter undvikas, något som på sikt innebär stora besparingar både ekonomiskt och i människoliv. Som en följd av detta bör också försvarskostnaderna, både i Sverige och i andra länder, kunna minskas och en större andel användas till att förebygga katastrofer och krig via ökade biståndsinsatser.

3. Ett starkare internationellt ramverk (mom. 4)

Marianne Andersson (c) anför:

Globaliseringen inrymmer stora möjligheter – integration, ekonomisk tillväxt och social utveckling – och ger förutsättningar för att nå fred, demokrati och kulturella framsteg. Globaliseringen ställer oss också inför de ödesfrågor som följer av växande inkomstklyftor, ökad belastning på miljön och den potentiella risken för att länder eller regioner med etniska och nationalistiska argument exploaterar vad som uppfattas som globaliseringens hot. Därför krävs ett starkare internationellt, politiskt, ekonomiskt och etiskt ramverk som prioriterar både ekonomisk och mänsklig utveckling.

Globaliseringen skapar ett omvandlingstryck som påverkar rika såväl som fattiga länder och regioner såväl som byar och kommuner. Globaliseringen ökar insikten om att verksamheten i en del av världen får konsekvenser för resten; insikten om vårt ömsesidiga globala beroende växer.

Globaliseringen gynnar de rika länderna. Världens rikaste femtedel har i dag 74 gånger så hög inkomst som världens fattigaste femtedel, jämfört med 30 gånger så hög 1960. Varje sekund tjänar ägaren till dataföretaget Microsoft, Bill Gates, 11 000 kr. Samtidigt lever mer än 1,3 miljarder människor på mindre än en dollar per dag.

Det är de rika länderna som har makten i de stora ekonomiska organisationerna, som WTO, Internationella valutafonden etc. Det är de rika länderna som har tillgång till den växande informationstekniken och som tar patent på den biologiska mångfalden i utvecklingsländerna, för att använda den i medicinsk forskning. I dag finns ca 80 % av Internetanvändarna i de industrialiserade länderna, där 15 % av världens invånare bor. I Sydasiens, med 20 % av världens befolkning, har mindre än 1 % tillgång till Internet. En amerikan behöver spara en genomsnittlig månadslön för att köpa en dator, medan en medelinkomsttagare från Bangladesh måste spara åtta årslöner. Allt detta sagt samtidigt som 2 miljarder människor fortfarande lever utan elektricitet.

Den ekonomiska krisen i Asien fick följder långt bortom ländernas egna gränser. Troligen blir världens samlade produktion reducerad med över 17 000 miljarder kronor mellan 1998 och 2000 på grund av Asienkrisen. Men trots att de fattigaste länderna drabbades hårdast av krisen har de mycket litet inflytande i de ekonomiska organisationer som avgör deras framtid. Befolkningen i G 7-länderna (Kanada, Frankrike, Tyskland, Italien, Japan, Storbritannien och USA) representerar tillsammans bara 11,8 % av världens befolkning, men ändå fattar G 7 avgörande beslut för jordens resterande 88,2 %. Den ekonomiska och politiska makten, liksom andra resurser, är ojämnt fördelade.

Världsekonomin är fortfarande organiserad på ett sätt som gör att en stor del av befolkningen ställs utan möjligheter att göra en rimligt produktiv arbetsinsats. Detta är ett oerhört slöseri med mänskliga resurser, förutom att det medför att de drabbade inte heller får anständiga livsvillkor.

En värld, som kännetecknas av växande klyftor mellan rika och fattiga, där förödelsen av livsmiljöer accelererar parallellt med befolkningsökningen, är inte heller långsiktigt hållbar och därför instabil. Stora spänningar inom eller mellan samhällen ökar osäkerheten. Därför måste en politik för ökad säkerhet alltid sträva efter hållbar utveckling och rättvis fördelning. Det gäller inom samhällen och mellan länder, regionalt och globalt, men också över tiden, mellan generationer. Hållbar säkerhet handlar om att bekämpa fattigdom och orättvisor, om att skapa demokratiska, jämställda och miljömässigt livskraftiga samhällen, om att väva samman människor, kulturer och nationer.

4. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

De svenska procentmålen tyder på en grundläggande felsyn inom biståndspolitik. Först kan konstateras att de aviserade procentmålen inte uppfylls på grund av utbetalningsstopp. Det finns liten anledning att sätta på papperet

ambitiösa mål om inte måluppfyllelsen är bättre. Den svenska biståndspolitik inriktas också snarare på en evig bekämpning av fattigdomen än på krafttag för att verkligen utrota den. En ambition att utrota fattigdomen kräver att effektivitetsmål upprättas. Även delområden skall ha hög mätbarhet, exempelvis antal hushåll som verkligen har fått rent vatten, hur stor andel av flickorna som verkligen får nödvändig undervisning etc. Om inte detta införs kan inte tillräckligt god utvärdering och effektivitet uppnås. För att utrota fattigdomen krävs också att sådana villkor ställs på mottagarländerna att själva grunden för fattigdomen undanröjs. Krav skall ställas på "good governance", som skall innefatta utveckling av 1. mänskliga rättigheter, 2. rätts-samhälle, 3. demokrati och 4. marknadsekonomi. Att alla dessa krav inte kan uppfyllas omedelbart är en självklarhet, men riktningen måste vara klar. Steg på vägen kan exempelvis vara en ökad korruptionsbekämpning. Ett absolut krav för att erhålla bistånd är att regimen inte för anfallskrig.

5. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)

Lars Ohly och Eva Zetterberg (båda v) anför:

Fattigdomen i världen är möjlig att utrota. Den ojämlika och orättvisa fördelningen av livsmedel, teknik och kunskap och den bristande kontrollen över råvaror i stora delar av världen leder till enorm rikedom hos stora företag och privatpersoner samtidigt som miljarder människor lever i extrem fattigdom och svält.

Den rika världens livsstil som inbegriper handel, investeringar, konsumtionsmönster samt koloniala och imperialistiska maktanspråk förorsakar torka, skogsskövling, grundvattenbrist, miljökatastrofer, snabb urbanisering, maktlöshet, etniska konflikter, socialt sönderfall och leder i slutändan till krig och brott mot mänskliga rättigheter.

Därför måste en solidarisk politik utformas på alla områden. Gemensam säkerhet kräver gemensam utveckling som kan leda till gemensam rättvisa. Att Sverige lever upp till sina internationella åtaganden för miljö och handel är avgörande för våra insatser för att bekämpa fattigdomen.

I denna helhetssyn har ett stort och kvalitativt bistånd sin givna del. För att biståndsmålen skall kunna uppnås krävs att biståndsnivån höjs. Vänsterpartiet ser skrivningarna i betänkandet som en förpliktelse att snabbt återgå till målet om 1 % av bruttonationalinkomsten till bistånd. Med Vänsterpartiets medverkan har statens finanser förbättrats så att en liten förbättring av biståndet nu kan göras. Denna förbättrade statsfinansiella situation gör också en planerad återgång till enprocentsmålet möjlig inom en relativt snar framtid.

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna har i motioner föreslagit en alternativ budget för 2000. Vårt budgetförslag innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för fler jobb genom ökat företagande och höjd tillväxt med utgiftsökningar framför allt när det gäller vård och omsorg men även för utbildning, bistånd, miljö och rätts-säkerhet (för en utförligare redovisning se reservation nr 24 bet. 1999/2000:FiU1). För utgiftsområde 7 föreslog vi 1 500 miljoner kronor utöver Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag. Vårt förslag till utgiftsram har emellertid avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg, och vi är nu förhindrade att fullfölja våra anslagsyrkanden.

Folkpartiet liberalerna avvisar utskottsmajoritetens förslag att nivån på det svenska biståndet endast skall uppgå till 0,72 % av BNI, vilket Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställt sig bakom. I varje sparpaket som den socialdemokratiske regeringen lagt fram har besparingar gjorts på biståndet till utvecklingsländerna. Vidare drabbades biståndet hårt av de utgiftsbegränsningar som regeringen tillgrep under budgetåret 1999. Folkpartiet liberalerna håller fast vid att enprocentsmålet för det totala svenska utlandsbiståndet skall vara något mer än bara vackra ord. För oss är det ett moraliskt grundat åtagande mot de fattiga länderna som åter bör uppfyllas snarast möjligt. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av bistånd till stöd för ekonomiska reformprocesser är det inte svårt att se angelägna ändamål för u-hjälp. Enligt Folkpartiet liberalerna bör vägen mot enprocentsmålet anträdas omedelbart. Folkpartiet liberalerna anslår därför i sitt budgetalternativ ytterligare 1 500 miljoner kronor till anslaget A 1 Biståndsverksamhet utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag.

De ytterligare 1 500 miljoner kronor som Folkpartiet liberalerna tillför biståndet fördelas enligt följande.

1. Multilateralt utvecklingssamarbete +480 miljoner kronor

De internationella biståndsorganisationerna befinner sig i omvandling och brottas med stora ekonomiska bekymmer. Utvecklingen i världen gör att nya hot har uppstått och många nya problem skall hanteras. Speciellt konflikthantering har under de senaste åren varit ett område där det fordras ett radikalt omtänkande. Att de flesta väpnade konflikter nu är interna ställer ökade krav på ett effektivt konfliktförebyggande bistånd. Om de spirande nya demokratierna skall ha en chans måste skuldlättnader ske.

UNDP +40 miljoner kronor

FN:s utvecklingsprogram UNDP spelar en central roll inom FN:s utvecklingsverksamhet. Det är viktigt att organisationen stärks när den nu genomgår

en genomgripande omorganisation under ny ledning. Vi föreslår att för UNDP anslås ytterligare 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

1999/2000:UU2

Unicef +30 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna sade nej till den neddragning av anslaget till Unicef som utskottsmajoriteten ställde sig bakom för budgetåret 1998. Det av regeringen föreslagna bidraget kommer inte att nå upp till nivån för 1987. Med tanke på den angelägna verksamhet för barnen i u-länder som organisationen bedriver föreslår vi ett anslag på 310 miljoner kronor, vilket är 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

UNHCR +25 miljoner kronor

Katastroferna och flyktingsituationen i världen innebär en kraftig ökning av UNHCR:s arbetsuppgifter. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att ytterligare 25 miljoner kronor utöver regeringens förslag tillförs UNHCR. Totalbeloppet för UNHCR för budgetåret 2000 blir då 395 miljoner kronor.

UNFPA +40 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna har under lång tid pläderat för att befolkningsfrågan skall få en mer framskjuten plats inom det svenska biståndet. Sverige tog aktiv del i FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994. Nu gäller det att gå från ord till handling. Mot den bakgrunden föreslår Folkpartiet liberalerna att FN:s befolkningsfond UNFPA får ett högre bidrag än det utskottsmajoriteten beslutat, nämligen ett påslag på 40 miljoner kronor. Totalbeloppet för UNFPA under budgetåret 2000 skulle då bli 185 miljoner kronor.

UNAIDS +35 miljoner kronor, WHO + 20 miljoner kronor

Att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är vidare en av biståndets huvuduppgifter. Bland de största hälsoproblemen märks infektionssjukdomarna, hiv/aids utgör ett särskilt problem, främst för utvecklingsländerna. Det är viktigt att förebygga hiv/aids genom information om spridningssätt och rekommendation om kondom användning. Folkpartiet föreslår att ytterligare 35 miljoner kronor anslås till UNAIDS. Bidraget till WHO föreslås bli 20 miljoner kronor högre än regeringens förslag.

IDEA +20 miljoner kronor

Internationella IDEA är ett nyinrättat institut med säte i Stockholm. Institutets syfte är bl.a. att befästa demokratin i världen, underlätta genomförandet av fria och rättvisa val, vara idé- och resursbank för svaga demokratier etc. Folkpartiet liberalerna anser att den verksamhet som bedrivs vid Internationella IDEA är mycket angelägen. IDEA har under sina första år brottats med bristande inbetalningar från stiftarländerna. En garantifond skulle lösa dessa initialproblem. Den skulle kunna användas för att överbrygga sena inbetal-

ningar från andra länder och därmed eventuella underskott. Folkpartiet liberalerna föreslår därför en insats inom anslaget Övrigt multilateralt samarbete med 20 miljoner kronor som öronmärks för att Internationella IDEA skall kunna inrätta en garantifond. Detta belopp skall vara utöver det grundbelopp som institutet förväntas få.

Konfliktförebyggande insatser +50 miljoner kronor

Skall världen lyckas hantera sina konflikter bättre i framtiden måste det ske på internationell bas. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att delposten Konfliktförebyggande insatser ökas med 50 miljoner kronor.

Miljöinsatser +100 miljoner kronor

Den globala miljön är en överlevnadsfråga för mänskligheten. Sverige bör spela en pådrivande roll i det internationella miljöarbetet. Även på detta område säger Folkpartiet liberalerna nej till vidare neddragningar och föreslår att multilaterala miljöinsatser får ytterligare 100 miljoner kronor.

Utsatta barn i fattiga länder +25 miljoner kronor

Folkpartiet liberalernas övriga påslag utöver utskottsmajoritetens förslag inom det multilaterala biståndet framgår av tabellerna, vilka fogats som bilaga till detta betänkande.

2. Bilateralt utvecklingssamarbete +1 020 miljoner kronor

Särskilda insatser +400 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna anser att demokrati, miljö och kvinnors situation skall genomsyra hela det bilaterala biståndet. Under delposten Särskilda program, som just finansierar demokrati, miljö och kvinnoprogram samt näringslivsutveckling och mänskliga rättigheter, föreslår Folkpartiet liberalerna en ökning med 400 miljoner kronor. Totalbeloppet blir då 1 470 miljoner kronor för budgetåret 2000.

Ekonomiska reformer och skuldlättnader +300 miljoner kronor

Folkpartiet vill än en gång framhålla att partiet har en i grunden kritisk hållning till bundet bistånd. Vi utgår därför ifrån att det i detta sammanhang är fråga om krediter utan bindning till upphandling i Sverige. Stor återhållsamhet bör råda vad gäller kreditgivning till de allra fattigaste länderna. Sverige bör normalt inte medverka till att ytterligare öka på deras skuldbörda. I sådana länder bör gävobistånd vara den dominerande biståndsformen.

Det bistånd som förmedlas via enskilda organisationer har stor betydelse bl.a. för att stärka det civila samhället i mottagarländerna. Olika undersökningar visar dessutom att utvecklingsbistånd förmedlat via enskilda organisationer är effektivt både organisatoriskt och ekonomiskt. Enskilda organisationer har vidare en särskild roll att spela som den enda lämpliga biståndsformen när det gäller bistånd till diktaturer. Folkpartiet har reserverat sig mot att bistånd till diktaturer skall ges bilateralt samt mot den anslagsnivå som regeringen föreslår till enskilda organisationer. Folkpartiet föreslår att anslagsposten för bistånd genom enskilda organisationer tillförs ytterligare 215 miljoner kronor. Totalsumman blir då 1 095 miljoner kronor.

Landramar +105 miljoner kronor

Vad gäller landramar förespråkar Folkpartiet liberalerna vissa omfördelningar mellan de bilaterala landramarna för Afrika jämfört med det utskottsmajoriteten förordar. Folkpartiet liberalerna föreslår ett påslag på 105 miljoner kronor för de bilaterala landramarna. Fördelningen på länder framgår av tabellen Landramar, planerade 2000 (som fogats som bilaga till detta betänkande).

Folkpartiet liberalerna föreslår att anslaget Latinamerika ökas med 130 miljoner kronor till 750 miljoner kronor. Återuppbyggnadsarbetet efter organen Mitchs härjningar i Centralamerika bör ges högsta prioritet.

Mot bakgrund av Folkpartiets kritiska uppfattning om bristen på demokratisrövanden i Vietnam och Laos finner Folkpartiet liberalerna det påkallat att sänka biståndet till dessa båda länder. Pengarna kan bättre användas exempelvis i Moçambique där den demokratiska processen behöver ett omfattande stöd. Folkpartiet liberalerna föreslår mot den bakgrunden en neddragning av biståndet till Vietnam med 60 miljoner kronor och till Laos med 25 miljoner kronor.

De utomordentligt allvarliga skuldproblem som flera av våra fattigaste mottagarländer brottas med utgör starka skäl för att stora belopp skall finnas tillgängliga för bl.a. skuldåtgärdsinsatser. För att säkerställa denna av Folkpartiet liberalerna prioriterade biståndsform föreslår vi att ytterligare 300 miljoner kronor tillförs stödet för ekonomiska reformer. Den totala nivån blir då 965 miljoner kronor.

Vad gäller övriga ramar framgår de av sammanställningen av tabellerna som bifogas detta betänkande. Programländernas landramar bör kunna användas med stor flexibilitet för att på så vis uppnå största möjliga effektivitet. De reservationer som finns för vissa länder är ett tecken på att detta är en god idé.

Demokrati och mänskliga rättigheter +400

Världen står i dag inför en historisk chans. Då land efter land söker sig mot demokrati är det Sveriges skyldighet att bistå. Demokrati är den enda styresform som garanterar att de flesta medborgares intressen tas till vara. Om det

svenska biståndet mot fattigdom, för ökad rättvisa och mot krigshot skall få bestående effekter krävs att det sker i en demokratisk atmosfär. Av dessa skäl bör demokratimålet bli överordnat inom biståndspolitik.

Biståndsdialogen med mottagarländerna måste vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Budskapet skall vara entydigt även till länder där vi har starka exportintressen, såsom Kina. Inslaget av villkor i biståndsgivningen bör i denna mening öka. Då demokratibistånd skall bedrivas i diktaturer skall det ske genom enskilda organisationer. Stöd till uppbyggande av demokratiska institutioner, såsom lokal självstyrelse, parlament och politiska regelsystem, bör ha hög prioritet.

Kampen för människors frihet blir aldrig inaktuell. Sverige får inte tveka att reagera när de mänskliga rättigheterna hotas i andra länder. Att medvetet tigrande se på hur människor torteras, avrättas, försvinner etc. är att ge sitt samtycke. Sverige bör på alla nivåer i alla sammanhang ihärdigt ta upp frågorna om de mänskliga rättigheterna i samtal med de stater som bryter mot dessa grundläggande rättigheter.

Demokrati och mänskliga rättigheter kan aldrig vara ett mål bland andra för svensk biståndspolitik, utan måste vara det centrala målet. Det handlar då både om människors grundläggande värdighet och om att demokrati och mänskliga rättigheter i sista hand är förutsättningen för att alla andra mål för biståndet skall kunna förverkligas.

7. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)

Marianne Andersson (c) anför:

Det är glädjande att Sveriges ökade tillväxt nu leder till att biståndsanslagen ökar även om vi kan uttrycka en besvikelse över den långsamma takten. Med regeringens och dess stödpartiers takt kommer det att ta ytterligare 28 år innan vi är uppe i målet 1% av BNI. Centerpartiet föreslår för år 2000 en biståndsram på 14 494 miljoner kronor, alltså en ökning med 195 miljoner kronor.

Centerpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till budgetpropositionen.

Under anslagsposten A 1.2 Afrika, en ökning med 20 miljoner kronor till 1 870 miljoner fördelade på följande sätt:

Landramen till Etiopien föreslås minskad med 30 miljoner kronor.

Landramen till Guinea-Bissau ökas med 20 miljoner kronor.

Landramen till Moçambique ökas med 30 miljoner kronor.

Särskilda utvecklingsprogram ökas med 30 miljoner kronor fördelade med 20 miljoner kronor till Demokrati och mänskliga rättigheter och 10 miljoner kronor till Särskilda miljöprogram.

Anslaget till enskilda organisationer ökas med 50 miljoner kronor och anslaget till ekonomiska reformer ökas med 95 miljoner kronor.

8. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)

1999/2000:UU2

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

I riksdagen finns en majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet för förslagen i budgetpropositionen (prop. 1999/2000:1) beträffande ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 2000 i den statliga budgeten.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Moderata samlingspartiet vill verka för ett snabbt utrotande av fattigdomen i världen genom effektivare svenska insatser, särskilt i södra Afrika. Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 7.

För budgetåret 2000 förordar vi vad som föreslagits i våra parti- och kommittémotioner. Ändringarna jämfört med regeringens förslag framgår av tabellerna i bilaga 1.

9. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anför:

Kristdemokraterna föreslår en ram på 1,1 miljarder kronor högre än regeringens för internationellt bistånd för år 2000. Vår ökningstakt är även högre än regeringens då vi ökar med 1,355 miljarder kronor år 2001 och med 1,8 miljarder kronor år 2002.

I tabellerna 2–4 visas hur anslaget inom Multilateralt utvecklingsamarbete A 1.1 fördelas. Då bidragen till de internationella finansiella institutionerna, som Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna, är fastställda genom förhandlingar, föreslås inga förändringar gentemot regeringen. Däremot ökar vi på de andra posterna.

Barn i fattiga länder anges av regeringen som en av de mest prioriterade målgrupperna. Ändå har anslaget till Unicef sänkts kraftigt. Sedan 1994 har anslaget minskat med en tredjedel. I år höjs anslaget något, men det är fortfarande långt under tidigare anslagsnivåer. Det är särskilt anmärkningsvärt då Unicef brukar anges som ett gott exempel på effektivitet och goda resultat. Kristdemokraterna föreslår därför en höjning av 2000 års anslag till Unicef.

Det är oerhört beklagligt att regeringen i årets budgetproposition inte bara fortsätter att dra ner på anslagen till Övrigt multilateralt samarbete utan dessutom minskar anslagen till 0 kr på vissa nyckelposter som miljöinsatser, särskilda insatser för barn i fattiga länder samt jämställdhetsinsatser. Från 1998 har posten minskat från 339 miljoner kronor till för år 2000 anslagna 171 miljoner kronor. Kristdemokraterna anser denna kraftiga nedskärning som mycket olycklig. Vi anslår därför ytterligare 80 miljoner kronor eller totalt 251 miljoner kronor till Övrigt multilateralt samarbete.

I det bilaterala utvecklingsarbetet har Kristdemokraterna valt att anslå kraftigt ökade medel gentemot regeringen på vissa avgörande poster. Framför allt är det anslagen till ekonomiska reformer, där skuldavskrivningar ingår. Här vill vi tillskjuta ytterligare 465 miljoner kronor för att Sverige skall föregå med ett gott exempel och leda den internationella opinionen. Utöver denna post är det ökade anslag till humanitärt bistånd och enskilda organisationer som prioriteras. Det senaste året har ett flertal katastrofer i vår omvärld påvisat betydelsen av att vi förbättrar våra förberedelser för det humanitära biståndet. De enskilda organisationernas betydelse i biståndsarbetet kan heller inte nog betonas. Det finns mycket som talar för att det är dessa organisationer som drar det tyngsta lasset och spelar en nyckelroll för ett effektivt bistånd.

Inom de särskilda utvecklingsprogrammen (tabell 5) anslår vi mer än regeringen på program för demokrati och mänskliga rättigheter. Dessutom lägger vi 50 miljoner kronor på informationsinsatser för internationellt bistånd.

Vad gäller landramarna för länder i Afrika, Asien, Latinamerika och Europa föreslår vi inga ändringar gentemot regeringen.

Inom denna verksamhet anslår Kristdemokraterna ökade resurser motsvarande 100 miljoner kronor. Dessa anslag vill vi öronmärka för insatser riktade mot barnens situation i Öst- och Centraleuropa, där vi anser att regeringen har satsat alltför lite. En hel generation är i fara om inte de internationella insatserna ökas kraftigt inom detta område.

Samarbetet med Öst- och Centraleuropa genomförs i treårsprogram och ett nytt program inleds år 2002. Det finns i dag tecken på att insatserna mot vissa länder i Öst- och Centraleuropa kommer att minska. Kristdemokraterna följer utvecklingen noga för att se till att insatserna riktade mot barnen, där behoven är många för en lång tid framöver, ökar.

10. FN:s roll som koordinator av multilateralt bistånd (mom. 22)

Marianne Andersson (c) anför:

Även om det multilaterala biståndet måste fördelas mellan många medlemsländer är det angeläget att FN gör kraftsamlingar för att hantera specifika problem, som ökenutbredning och erosion eller naturkatastrofer. Förutom som givare av multilateralt bistånd kan FN-organen spela stor roll som samordnare av bilaterala insatser och för att koordinera många länders och organisationers insatser. Centerpartiet anser därför att FN:s kapacitet att fungera i rollen som koordinator för länder och organisationer bör vara ett prioriterat mål i utvecklingen av det multilaterala biståndet.

Centerpartiet anser vidare att det är angeläget att Sverige aktivt använder sitt medlemskap i olika internationella forum (t.ex. EU, FN) för att stärka samarbetet i syfte att skapa fred, jämlikhet och en ekologiskt hållbar värld. Det multilaterala biståndet är viktigt som ett sätt att kraftsamla inför ett gemensamt ansvar. När flera aktörer kan samordna sina insatser stärks förutsättningarna för ett effektivt och framgångsrikt bistånd. Många projekt (t. ex. infrastruktursatsningar) är kostsamma och kan inte finansieras och ledas av

enskilda givare. En ökad samordning är också väsentlig för att undvika överlappning mellan biståndsprojekt och biståndsgivare.

Centerpartiet anser att en större andel av det totala svenska biståndet på sikt skall vara multilateralt. En förutsättning för ett ökat multilateralt bistånd är dock att institutionerna som hanterar detta effektiviseras. Effektivitet, insyn och transparens måste garanteras i dessa organs (t.ex. ECHO och FN-organen) verksamhet.

11. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet (mom. 28)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Till utvecklingens infrastruktur hör även rättsstaten. Utveckling kan sägas bygga på tre pelare – först respekten för demokrati och mänskliga rättigheter. Ingen långsiktig och verklig utveckling är möjlig utan någon grad av befintlig demokrati och respekt för människors rättigheter. Vidare bör utveckling bygga på frihandel och marknadsekonomi. En fri handel och en fungerande marknadsekonomi är det som bäst skapar de resurser som är nödvändiga för utveckling.

Utveckling handlar också om institutionsbyggande. Statens uppgift är att förse människorna med ekonomiska och sociala resurser så att de kan agera på en marknad. Men staten skall också skapa ett rättsligt ramverk. Det är nödvändigt att marknadens olika aktörer kan lita på att ingångna avtal hålls, att det finns lagar som reglerar den finansiella marknaden och valutapolitiken, att fackliga rättigheter har ett lagligt skydd. Det måste finnas av makten oberoende juridiska instanser dit medborgarna kan vända sig för att få sin sak prövad. Detta är grundläggande både för demokratin, de mänskliga rättigheterna och för en fungerande marknadsekonomi. En social miljö som gör det möjligt för människor att agera med viss förutsägbarhet främjar den ekonomiska tillväxten. Allt detta förutsätter ett institutionellt legalt ramverk. Historiskt sett har det varit en av förutsättningarna för att västerlandet har haft en kraftig ekonomisk och social utveckling. I detta perspektiv blir betoningen av yttrande- och organisationsfrihet samt kampen mot tortyr och dödsstraff grundläggande för vår biståndspolitik. Vårt motstånd mot enpartisystem och förord för flerpartisystem skall vara entydigt.

Vidare bör bistånd som främjar fria massmedier, inte minst tidningar och radiostationer, utvecklas. Journalistutbildning är ett av flera exempel. Insatser för uppbyggnad av ett oberoende rättsväsende och stöd till organisationer på detta område är av strategisk betydelse – både för att främja demokrati och för att åstadkomma det som numera går under benämningen ”good governance”. Effektiva förvaltningar, verkande under rätts säkerhet, styrs av regler och präglas av öppenhet i stället för av traditionella lojaliteter och egenintressen.

Utveckling av ekonomisk revision, offentlighet och andra opartiska kontrollrutiner är områden där bistånd bör kunna göra god nytta. På detta sätt kan framväxten av mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstat och en marknadsekonomi främjas.

12. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet (mom. 28)

1999/2000:UU2

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

För att angripa de verkliga problemen i de fattiga länderna måste demokrati-målet kombineras med ännu ett övergripande mål för biståndspolitiken. Arbetet för institutionella förändringar och implementering av dessa kräver att de nuvarande målen för biståndspolitiken kompletteras med ett korruptions- och rättsstatsmål.

Att svenska biståndsmedel inte – direkt eller indirekt – skall försvinnas av korrupta regimer är ett självklart mål för den nuvarande politiken. Likväl måste mer av biståndsinsatserna fokuseras på den direkta kampen mot korruption på alla nivåer i de biståndsprojekt som Sverige och EU stöder. Uppbyggnaden av rättsstatens institutioner och tillämpningen av lagar och regler som gör investeringar och näringsverksamhet meningsfulla och någorlunda förutsägbara måste stå i centrum för svensk politik.

13. Reproduktiv och sexuell hälsa (mom. 34)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det svenska biståndet bör främja ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, dels eftersom det är en mänsklig rättighet, dels eftersom kvinnors medverkan behövs för att uppnå utveckling. Biståndet bör genomsyras av ett genusperspektiv. Alla biståndsinsatser bör bygga på en förståelse för mäns och kvinnors olikartade behov, tillgång till resurser och inflytande i varje specifik situation.

Bistånd kan främja jämställdhet genom att undanröja vissa av de praktiska hindren för kvinnors jämlika deltagande i samhällslivet. I första hand handlar det om att ge flickor och kvinnor möjlighet till utbildning, men det kan även handla om exempelvis installation av brunnar samt uppbyggnad av hälsocentraler.

Det pågående arbetet med att inom biståndet verka för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män bör intensifieras. Det kan ske genom direkta insatser riktade mot kvinnor i programländerna samt genom ökat kvinnligt deltagande i planering, genomförande och utvärdering av enskilda biståndsinsatser.

Inom EU bör vi i enlighet med Amsterdamfördraget verka för att de beslut som tagits om jämställdhet, framför allt genom EU:s jämställdhetsprogram, verkligen genomförs inom alla verksamhetsområden, och även återspeglas i den nya Lomékonventionen.

Marianne Andersson (c) anför:

Att utvecklingsländerna själva klarar livsmedelsförsörjningen för sina medborgare är helt avgörande för den globala fattigdomsbekämpningen och möjligheten till utveckling. Att själv klara sin försörjning har även betydelse för självkänslan och identiteten hos länderna och deras befolkningar. Centerpartiet anser därför att än större vikt måste läggas vid att biståndet inriktas på stöd till ett miljömässigt hållbart jordbruk som kan garantera den nationella livsmedelsförsörjningen. Bönderna måste kunna få en rimlig avsättning för sina produkter.

Ett omfattande livsmedelsbistånd från exempelvis EU försvårar denna strävan. Centerpartiet anser därför att livsmedelsbistånd enbart bör utgå som en del av ett katastrofbistånd eller som humanitärt bistånd i svältsituationer. Den ojämna fördelningen av jordbruksmarken utgör på många håll i Afrika det största strukturella hindret. Brukningsrätt kan inte ersätta den trygghet och långsiktighet som kännetecknar ägandeformen. Stöd till jordreformer bör sålunda spela en framträdande roll i det svenska biståndet till landsbygdsutveckling.

Afrika är den världsdelen som anses ha det sämsta utgångsläget vad beträffar tillväxt, fattigdomsbekämpning, fred och säkerhet, levnadsvillkor, folkhälsa m.m. Förhållandena borde emellertid inte vara så mot bakgrund av ländernas naturtillgångar och andra produktionsförutsättningar. Centerpartiet anser att Sverige skall göra allt för att vända utvecklingen i Afrika. Vi anser att det med rätt strategi också är fullt möjligt.

Flera av Afrikas länder sjunker ner i allt djupare fattigdom till följd av dåliga regeringar (poor governance), kortsiktig politik och korruption. Återbetalningarna av utlandsskulderna leder till att man tvingas försumma medborgarnas grundläggande behov. I stället för att ständigt ta emot bistånd, måste nu ländernas egen kapacitet utvecklas.

Det är angeläget att den ekonomiska politiken ges en tillväxtfrämjande utformning och att det finns en tillgång till investeringskapital. I de fattigaste länderna i Afrika är det jordbrukspolitikerna som är den viktigaste delen av den ekonomiska politiken. Det medför även problem, eftersom jordbruket ofta är den enda beskattningsbasen. Jordbrukarna är därmed en grupp som får svara för en orimligt stor del av landets finansiering genom skatter. Detta tillsammans med en ogynnsam prispolitik – i vissa länder har bönderna fått mindre än halva världsmarknadspriset för sina grödor – och oklara ägarförhållanden minskar incitamenten för en framgångsrik livsmedelsförsörjning.

Centerpartiet anser att Sverige i utvecklingssamarbetet med de afrikanska samarbetsländerna bör lyfta fram nödvändigheten av en mer ändamålsenlig jordbrukspolitik. Erfarenheterna från framgångsrika länder understryker behoven av satsningar på jordbruket. En fungerande livsmedelsförsörjning, ökad handel och ökade exportmöjligheter ger upphov till varaktiga inkomstkällor som ger underlag för fortsatt utveckling.

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

En rad olyckliga omständigheter har medfört att världens u-länder dras med stora skulder. Deras befolkningar har över lag blivit allt fattigare. Den ekonomiska tillväxt som tidigare skedde, och där också de enskilda per capita-inkomsterna steg, har brutits under 1980- och 1990-talen. I dag är situationen att merparten av det internationella biståndet går åt till att amortera och i en del fall enbart till att betala ränta för skulder som – inte minst genom de orättfärdiga handelsvillkoren – nu drabbat fattiga u-länder.

G 7-konferensen i Köln i juni detta år tog upp frågan om u-ländernas skuldbörda. Man kom till ett delbeslut om att börja lätta på den, och vad som nu behövs är att man samlat lyfter av den skuld som lamslår stora delar av tredje världen.

Sverige bör engagera sig i en sådan samlad aktion som gör det möjligt för tredje världens länder att få en utveckling som stärker både länder och individer.

16. Hälsoforskning (mom. 48)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

Sjukdom och ohälsa är ett dominerande problem som både är en orsak till och ett resultat av underutvecklingen. I vissa länder minskar medellivslängden och understiger på sina håll t.o.m. 50 år. Aids, malaria, hakmask, snäckfeber, sömnsjuka och många andra sjukdomar förkortar liv och gör livet svårt i stora delar av kontinenten. Aidskatastrofen i Afrika har ännu inte gått att bromsa. Av totalt 33 miljoner hivsmittade människor i världen finns 22 miljoner i Afrika söder om Sahara. Medellivslängden i de värst drabbade länderna har redan sjunkit med nästan tio år. Hela familjer drabbas hårt när de arbetsföra blir sjuka och barnen tvingas stanna hemma från skolan och arbeta på åkrarna. I södra Afrika har ca 2,2 miljoner barn blivit föräldralösa på grund av aids.

Förutom det direkta lidande och den skada som sjukdomarna orsakar försvårar de också utvecklingsansträngningarna i ett större perspektiv. Människor som lider av sjukdomar och ohälsa får svårare att ha den energi och den utvecklingskraft som behövs för att få ett samhälle att blomstra.

Med en snabb ekonomisk utveckling skulle sjukdomarna inte få de förödande konsekvenser som de nu har. Den grundläggande hälsovård som länderna borde ha utvecklat för länge sedan skulle väsentligt kunna reducera problemen med sjukdom och ohälsa. Problemet har inte varit brist på resurser. Endast en mindre del av biståndsflödet hade krävts för att bygga upp en grundläggande hälsovård, som i sin tur kraftfullt hade främjat både social och ekonomisk utveckling. Erfarenheter från alla länder som utvecklats snabbt pekar på hur väsentliga satsningar på hälso- och sjukvård är för utvecklingen i sin helhet.

Ett stort problem är att få fram effektiva och billiga mediciner mot tropiska sjukdomar. Det förekommer försök med olika typer av aidsmedicin på befolkningsgrupper i Afrika men när medicinen väl är färdigutvecklad är den alldeles för dyr för att kunna användas där. Mönstret går igen när det gäller vacciner och mediciner mot tropiska sjukdomar. Det är inte ekonomiskt lönsamt att satsa forsknings- och utvecklingspengar på sjukdomar som nästan bara förekommer i världens fattigaste länder.

En lösning på detta problem kan vara en modell som den amerikanske Harvardprofessorn Jeffrey Sachs presenterat. Den innebär att de rika länderna garanterar en marknad för ett visst vaccin eller en viss medicin. Exempelvis skulle EU kunna lova att köpa ett effektivt malariavaccin till Afrikas 25 miljoner nyfödda varje år om ett effektivt sådant vaccin utvecklas. Vidare kan också ett minimipris per dos garanteras.

De mottagande länderna kan tillfrågas om att ta en del av kostnaden, men poängen är att inget land eller organisation ger några pengar förrän ett effektivt vaccin verkligen existerar. Läkemedelsindustrin står för forskning och utveckling och för risken av misslyckade projekt.

17. Enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen (mom. 52)

Ingrid Näslund och Fanny Rizell (båda kd) anför:

De enskilda organisationerna, ramorganisationerna, utgör enligt Kristdemokraterna en ytterst viktig del av det bilaterala biståndsarbetet. Deras arbete på lokalnivå ger dem en unik position som måste utnyttjas på ett bättre sätt i det svenska utvecklingssamarbetet. Det rör såväl samråd kring landstrategier som möjligheterna att bygga upp starka civila samhällen. Dessutom är ramorganisationernas folkliga förankring stor och deras effektivitet känd, vilket gör att folk litar på att pengarna kommer fram.

De enskilda organisationernas kunskaper, erfarenheter och kompetens kan med fördel användas i planeringen och genomförandet av nationella såväl som internationella biståndsinsatser. Det är också känt att biståndsinsatser på lokalnivå ofta kan vara betydligt effektivare än de som görs på riksnivå, framför allt beroende på att förutsättningarna för projekt och andra insatser är tydligare på lokalnivå. Samråd med de enskilda organisationerna bör därför ske kontinuerligt i biståndsplaneringen, framför allt i samband med landstrategiarbetet, vilket skedde på fyrpartiregeringens tid.

Det är därför beklagligt att ramorganisationerna tillhör dem som drabbats hårdast av utgiftstaken. Många planerade och utlovade projekt har fått ställas in. Även om regeringen nu nominellt ökar budgetramarna med ca 30 miljoner kronor för de enskilda organisationerna under anslagsposten A 1.2, utgör det inga reella höjningar under år 2000 då de disponibla medlen inte ökar. Detta beror bl.a. på den överbudgetering som alltid görs inom biståndet och att ramorganisationerna har blivit bättre på att använda sina anslagna pengar. Kristdemokraterna anser att ramarna måste ökas kraftigt och anslår sammanlagt 1 030 miljoner kronor för ramorganisationerna nästa år, vilket är 150 miljoner kronor mer än regeringen anslår.

18. Samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig (mom. 55)

1999/2000:UU2

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

En ambition att utrota fattigdomen kräver att effektivitetsmål upprättas. Även delområden skall ha hög mätbarhet, exempelvis antal hushåll som verkligen har fått rent vatten, hur stor andel av flickorna som verkligen får nödvändig undervisning etc. Om inte detta införs kan inte tillräckligt god utvärdering och effektivitet uppnås. För att utrota fattigdomen krävs också att sådana villkor ställs på mottagarländerna att själva grunden för fattigdomen undanröjs. Krav skall ställas på ”good governance”, som skall innefatta utveckling av 1. mänskliga rättigheter, 2. rättssamhälle, 3. demokrati och 4. marknadsekonomi. Att alla dessa krav inte kan uppfyllas omedelbart är en självklarhet, men riktningen måste vara klar. Steg på vägen kan exempelvis vara en ökad korruptionsbekämpning. Ett absolut krav för att erhålla bistånd är att regimen inte för anfallskrig.

19. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 56)

Lars Ohly och Eva Zetterberg (båda v) anför:

Vänsterpartiet vill understryka det motsägelsefulla i att det svenska biståndet minskat och den diplomatiska representationen dragits in när situationen i Guinea-Bissau försämrats. Inbördeskrig har pågått med åtföljande förödelse. Det finns ett stort behov av hjälp till återuppbyggnad. Sveriges långvariga engagemang i Guinea-Bissau alltsedan frigörelsen från den portugisiska kolonialmakten medför också en rad förpliktelser. Det är betydelsefullt att den svenska regeringen beaktar det stora behovet av diplomatiska kontakter och bistånd i en nära framtid när det gäller Guinea-Bissau.

20. Bistånd till Kurdistan (mom. 60)

Lars Ohly och Eva Zetterberg (båda v) samt Marianne Andersson (c) anför:

Alltsedan Gulfkriget har den kurdiska befolkningen i norra Irak/irakiska Kurdistan erhållit ett omfattande stöd av FN. Till en början hade detta stöd till följd av den prekära situationen formen av katastrofhjälp, inriktat på att i en akut krissituation rädda befolkningen undan svält. Det har nu gått snart nio år sedan Gulfkriget avslutades. De militära stridigheterna har övergått i en ekonomisk krigföring kompletterad med regelbundet återkommande bombningar av Irak. Den akuta krissituationen i norra Irak/irakiska Kurdistan har därvid förvandlats till något som skulle kunna beskrivas som ett långvarigt interimistiskt tillstånd i vilket FN understöder den kurdiska befolkningen, medan USA och Storbritannien (utan FN:s medgivande) angriper Saddam Husseins militära styrkor och hindrar hans trupper från att gå in i de kurdiska delarna av landet. I denna situation av ett permanent krisläge bör omvärlden se över det bistånd den ger.

Sedan länge har FAO givit den kurdiska befolkningen omfattande livsmedelshjälp. Man har samtidigt avstått från att stödja återuppbyggnaden av det kurdiska jordbruket. Stor tillgång på billiga importerade livsmedel har lett till att kurdiska jordbruksprodukter inte längre efterfrågas. Det kurdiska jordbruket har därmed till stora delar lagts i träda.

Den kurdiska regionala regeringen har påtalat allt detta och riktat kritik mot FAO när det gäller denna livsmedelshjälp. Åren har dock gått och situationen för det kurdiska jordbruket har blivit att det förslummats alltmer. Goda möjligheter att stärka det kurdiska jordbruket har försuttits. Som biståndspolitik är FAO:s hantering av livsmedelshjälp till Kurdistan ett utmärkt exempel på hur bistånd inte skall gå till. Biståndet har övergått till att bli en form av dumpning.

Mot denna bakgrund bör den svenska regeringen verka för att FAO:s livsmedelsbistånd omvandlas till ett effektivt bistånd som leder till att det kurdiska jordbruket återuppbyggs, blir starkt och konkurrenskraftigt.

21. Inriktningen av stödet till Central- och Östeuropa (mom. 80)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Karin Enström (alla m) anför:

Stödet till Central- och Östeuropa bör i första hand ske genom EU och andra multilaterala organ. Det svenska stödet måste fungera som ett komplement till det EU-länderna gör gemensamt. Det svenska stödet bör dock särskilt inriktas på att stödja de områden där EU är lite eller inte alls aktivt, som suveränitetsuppbyggnad och miljöförbättrande åtgärder.

Geografiskt bör stödet främst gå till de baltiska staterna, Polen och de åtta regionerna i nordvästra Ryssland, bl.a. S:t Petersburg och Kaliningrad.

På lite sikt finns nämligen all anledning att tro att de baltiska staterna, liksom de andra nyligen fria länderna kring Östersjön, bör betraktas på samma sätt som våra övriga grannländer. Inom några få år kommer de – om allt går som vi hoppas – att vara EU-medlemmar, precis som Sverige, och kanske också medlemmar i Nato. Länderna kommer förmodligen att på någon generation nå västeuropeisk levnadsstandard.

Bistånd är inte det långsiktigt naturliga tillståndet. Handel, investeringar, politisk samverkan och utbyten på alla områden är det långsiktigt naturliga, precis som med våra västliga grannländer.

Fokus i det svenska stödet bör därför bildligt och bokstavligt talat efterhand gradvis flytta österut, från Östersjöns östra strandstater. Det nära Ryssland bör vara av särskilt intresse.

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd budgetåret 2000

1999/2000:UU2
Bilaga 1

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning. Företrädare för (m), (kd), (c) och (fp) har avgivit särskilda yttranden.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Internationellt utvecklingssamarbete	
1 Bistandsverksamhet (<i>res.</i>)	12 060 304
2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) (<i>ram.</i>)	415 844
3 Nordiska Afrikainstitutet (<i>ram.</i>)	10 761
B Samarbete med Central- och Östeuropa	
1 Samarbete med Central- och Östeuropa (<i>res.</i>)	725 000
2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier (<i>res.</i>)	25 000
Summa för utgiftsområdet.	13 236 909

Tabell 1. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslagsfördelning för utgiftsområde 7
Internationellt bistånd

Nedan presenteras regeringens budgetförslag samt övriga riksdagspartiers budgetförslag – även i de fall där beloppen enbart är indikativa och inte nödvändigtvis motsvaras av specifika motionsyrkanden.

Belopp i tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
A 1	Biståndsverksamhet	res.	12 060 304	- 2 210 343	+1 000 000	+ 1 500 000
A 2	Styrelsen för internationellt bistånd (Sida)	ram	415 844			
A 3	Nordiska Afrikainstitutet	ram	10 761			
B 1	Samarbete med Central- och Östeuropa	res.	725 000	+100 000	+100 000	
B 2	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	res.	25000			
	Nytt anslag			+1 047 499 ¹		
Summa för utgiftsområdet			13 236 909	-1 062 844	+1 100 000	+ 1 500 000

¹Anslagen A 2 Fredsfrämjande truppinsatser inom utgiftsområde 6 och B 4 Fredsfrämjande verksamhet inom utgiftsområde 5 föreslås slås samman till ett nytt anslag C Fredsfrämjande verksamhet inom utgiftsområde 7.

Tabell 2: Basbudget till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet budgetåret 2000
(*motsvarar tabell på s. 23 i budgetpropositionen*)

1999/2000:UU2
Tabellbilaga

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	500 000	- 260 000 ¹		+ 40 000	
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	42 000				
FN:s barnfond, Unicef	280 000	- 65 000	+ 20 000	+ 30 000	
FN:s kvinnofond, Unifem	10 000	- 2 000		+ 20 000	
FN:s befolkningsfond, UNFPA	145 000	- 5 000		+ 40 000	
FN:s världslivsmedelprogram, WFP	195 000	- 15 000		+ 25 000	
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	370 000	+ 40 000		+ 25 000	
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, UNRWA	160 000	- 55 000		+ 20 000	
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet (UNCTAD, WTO, ITC)	25 000	- 13 000			
Narkotikainsatser genom FN- systemet (UNDCP, WHO/PSA)	45 500	+ 1 500		+ 20 000	
FN:s boende- och bebyggelse- center, Habitat	5 000			+ 10 000	
UNAIDS	37 000			+ 35 000	
FN:s industriutvecklings- organisation (Unido)	13 000	- 13 000			
TOTALT	1 827 500	- 386 500	+ 20 000	+ 265 000	

Beloppen anges i tusental kronor.

Tabell 3: Internationella finansieringsinstitutioner
(motsvarar tabell på s. 26 i budgetpropositionen)

1999/2000:UU2
Tabellbilaga

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Världsbanksgruppen	870 000				
Regionala utvecklingsbanker	180 000				
Övriga utvecklingsbanker och fonder	210 000				
TOTALT	1 260 000				

Beloppen anges i tusental kronor.

Tabell 4: Övrigt multilateralt samarbete

(motsvarar tabell på s. 29 i budgetpropositionen)

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Miljöinsatser			+ 30 000	+ 100 000	
Konfliktförebyggande insatser	50 500			+ 50 000	
Särskilda multilaterala insatser			+ 30 000	+ 25 000	
– Utsatta barn i fattiga länder			+ 20 000	+ 20 000	
– Särskilda jämställd- hetsinsatser					
Övriga insatser	121 000			+ 20 000	
TOTALT	171 500		+ 80 000	+ 215 000	

Beloppen anges i tusental kronor.

Tabell 5: Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet
(motsvarar tabeller på s. 36–37 i budgetpropositionen)

1999/2000:UU2
Tabellbilaga

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Afrika	1 850 000	- 730 000			+ 20 000
Asien	1 000 000	- 715 000		- 25 000	
Latinamerika	620 000	- 120 000		+ 130 000	
Europa	450 000				
Särskilda utvecklings- program	1 070 000	(se nedan) ¹	+ 100 000	+ 400 000	+ 30 000
Varav:					
• Näringslivs- utveckling, kon- traktfinansierat bistånd och in- ternationella kurser	440 000	- 90 000			
• Demokrati och mänskliga rättigheter	110 000		+ 50 000		+ 20 000
• Snabb fattig- domsavveckling i Afrika		+ 200 000			
• Utveckling av demokrati och mänskliga rät- tigheter i södra Afrika		+ 65 000			
• Utvecklings- enhet i södra Afrika		+ 12 000			
• Skuldavskriv- ningar		+1 000 000			
• Särskilda miljöprogram	180 000	+ 25 000	+ 50 000		+ 10 000
• Programut- veckling	210 000	- 210 000			
• Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter	130 000	- 130 000			
Krediter för utveckling	450 000	- 250 000			
Forskningsamarbete	570 000	- 200 000			

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Enskilda organisation- er	880 000	+ 88 000	+ 150 000	+ 215 000	+ 50 000
Humanitärt bistånd	1 000 000		+ 135 000		
Ekonomiska reformer	665 000	- 665 000	+ 465 000	+ 300 000	+ 95 000
Information	50 000	- 50 000	+50 000		
TOTALT	8 605 000	- 1 770 000	+ 900 000	+1 020 000	+195 000

¹ Delar av anslagsposten Särskilda utvecklingsprogram föreslås bli uppdelad och fördelad i enlighet med kolumn (m).

Tabell 6: Landramar, planerade 2000
(motsvarar tabell på s. 37 i budgetpropositionen)

1999/2000:UU2
Tabellbilaga

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Afrika					
Angola	80 000				
Eritrea	20 000			+ 30 000	
Etiopien	130 000				- 30 000
Guinea-Bissau	5 000				+ 20 000
Kenya	65 000			- 35 000	
Moçambique	300 000			+ 40 000	+ 30 000
Namibia	65 000				
Sydafrika	200 000			+ 20 000	
Tanzania	260 000				
Uganda	150 000				
Zambia	100 000				
Zimbabwe	110 000				
Regionalt/Övrigt	365 000				
Summa	1 850 000	- 730 000¹		- 55 000	+ 20 000
Asien					
Bangladesh	140 000				
Indien	0				
Kambodja	100 000				
Laos	100 000			- 25 000	
Sri Lanka	60 000				
Vietnam	200 000			- 60 000	
Västbanken/Gaza	120 000			+ 40 000	
Regionalt/Övrigt	280 000				
Summa	1 000 000	- 715 000		- 45 000	
Latinamerika					
Nicaragua	85 000				
Centralamerika	415000				
Sydamerika	120 000				
Summa	620 000	- 120 000		+ 130 000	

¹ Landramarna föreslås slopas och ersättas med ett allmänt anslag 5 Afrika övrigt.

Tabell 7: Biståndsramen, avräkningar och biståndsanslag
(motsvarar tabell på s. 20 i budgetpropositionen)

1999/2000:UU2
Tabellbilaga

	Proposition 1999/2000:1	(m)	(kd)	(fp)	(c)
Biståndsram	14 299		+ 1 100	+ 1 500	+195
Avräkningar	1 812	+ 1 047 ¹			
<i>Varav:</i>					
Flyktingkostnader	763				
EU-bistånd	757				
Adm. m.m.	292				
A Internationellt utvecklingsarbete	12 247	- 2 210	+1 100	+ 1 500	+195

Beloppen anges i miljoner kronor.

¹ Inklusive nytt föreslaget anslag C Fredsfrämjande verksamhet.

	Svenska	Engelska
ACBF	Fonden för afrikanskt kapacitetsbyggande	African Capacity Building Foundation
ACWL		Advisory Centre on WTO Law
ADBI		Asian Development Bank Institute
AfDB	Afrikanska utvecklingsbanken	African Development Bank
ALA	Samarbetet mellan Asien och Latinamerika	
ASEAN		Association of South East Asian Nations
ASEM		Asia-Europe Meeting
AsDB	Asiatiska utvecklingsbanken	Asian Development Bank
AsDF	Asiatiska utvecklingsfonden	Asian Development Fund
AVS	Länder i Afrika, Västindien och Stilla havsområdet inom Lomésamarbetet	African, Caribbean and Pacific Countries (ACP)
BNI	Bruttonationalinkomst	
CDF		Comprehensive Development Framework
CEG		Contact Expert Group
CGIAR	Konsortiet för stöd till internationell jordbruksforskning	Consultative Group on International Agricultural Research
CSD	Kommissionen för hållbar utveckling	Commission for Sustainable Development
DAC	OECD:s biståndskommitté	Development Assistance Committee
DAW	FN:s kvinnoenhet	Division for the Advancement of Women
DHA	FN-sekretariatets avdelning för humanitära frågor	Division for Humanitarian Affairs
EBRD		European Bank for Reconstruction and Development
ECHO	Europeiska byrån för humanitärt bistånd	European Community Humanitarian Office
ECDPM		European Centre for Development Policy Management
ECOSOC	FN:s ekonomiska och sociala råd	UN Economic and Social Council
EG/EU	Europeiska gemenskaperna	European Union
EGDI	Expertgruppen för utvecklingsfrågor	Expert Group for Development Issues
EIB	Europeiska investeringsbanken	European Investment Bank
EKN	Exportkreditnämnden	
EO	Enskilda organisationer	
ESAF		Enhanced Structural Adjustment Facility
FOA	Försvarets forskningsanstalt	
GEF	Globala miljöfonden	Global Environment Facility
GWP		Global Water Partnership
HABITAT		UN Conference on Human Settlements
HAC	Humanitära biståndskommittén	Humanitarian Assistance Committee
HELCOM	Helsingforskommissionen	The Baltic Marine Environment Protection Commission

HIPC	Världsbankens och Internationella Valutafondens gemensamma skuldinitiativ	Heavily Indebted Poor Countries
IASC		Inter Agency Standing Committee
IAEA	Internationella atomenergiorganet	International Atomic Energy Agency
IBRD	Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken	International Bank for Reconstruction and Development
ICG		International Crisis Group
ICRC	Internationella Rödakorskommittén	International Committee of the Red Cross
ICSID	Internationella centret för biläggande av investeringstvister	International Centre for Settlement of Investment Disputes
ICT	Information och kommunikationsteknologi	
IDA	Internationella utvecklingsfonden	International Development Association
IDB	Interamerikanska utvecklingsbanken	Inter-American Development Bank
IDNDR		International decade for Natural Disaster reduction
IFAD	Internationella jordbruksutvecklingsfonden	International Fund for Agricultural Development
IFC	Internationella finansieringsbolaget	International Finance Corporation
IGAD		Intergovernmental Authority on Development
IHEA		International Health Economics Association
ILO		International Labour Organization
IMF	Internationella valutafonden	International Monetary Fund
International IDEA	Internationella Institutet för demokrati och fria val	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
IOM	Internationella migrationsorganisationen	International Organization for Migration
IPA		International Peace Academy
IPU	Interparlamentariska unionen	Inter-Parliamentary Union
IPTF		International Police Task Force
ITC		International Trade Centre
JPO	Program för multilaterala biträdande experter	Junior Professional Officers
KVM	Svensk civil medverkan i fredsfrämjande insatser Kosovo	
MEDA	EU-stöd till tolv länder runt Medelhavet (Algeriet, Cypern, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Malta, Marocko, Syrien, Tunisien, Turkiet, samt Västbanken/Gaza)	
MIGA	Världsbankens garantiorgan	Multilateral Investment Guarantee Agency
MINUGUA	Svensk civil medverkan i fredsfrämjande insatser Guatemala	
MINURSO	Svensk civil medverkan i fredsfrämjande insatser Västsahara	

MFS		Minor Field Studies
MONUA	Svensk civil medverkan i fredsfrämjande insatser Angola	
MR/HR	Mänskliga rättigheter	Human Rights
NAI	Nordiska Afrikainstitutet	The Nordic Africa Institute
NDF	Nordiska utvecklingsfonden	Nordic Development Fund
NGO	Icke-statlig enskild organisation	Non-Governmental Organization
NIB		
NORSAD		
OAU		Organization for African Unity
OCHA	FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd	
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	Organization for Economic Co-operation and Development
OHR		
OSS	Oberoende staternas samvälde	
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (f.d. ESK)	
PHARE	EU:s program för samarbete med Centraleuropa och de baltiska staterna	Poland and Hungary: Economic Reconstruction Aid
PMG	Svensk civil medverkan i fredsfrämjande insatser Kroatien	
PSA		Programme on Substance Abuse
RGSL		Riga Graduate School of Law
RRV	Riksrevisionsverket	
SADC	Gemenskapen för utveckling i södra Afrika	Southern African Development Community
SAPARD	Stöd till jordbruk och landsbygdsutveckling	
SDB		
SFOR	Natoledda styrkan i Bosnien	Stabilization Force
SI	Svenska Institutet	Swedish Institute
Sida	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	Swedish International Development Co-operation Agency
SKI	Statens kärnkraftsinspektion	Swedish Nuclear-Power Inspectorate
TIPH	Tillfälliga internationella närvaron i Hebron	
UNAIDS	FN:s aidsprogram	UN Aids Programme
UNCDF	FN:s kapitalutvecklingsfond	UN Capital Development Fund
UNCED	FN:s konferens om miljö och utveckling	UN Conference on Environment and Development
UNCTAD	FN:s konferens för handel och utveckling	UN Conference on Trade and Development
UNDCP	FN:s narkotikaprogram	UN Drug Control Programme
UNDAF		UN Development Assistance Framework
UNDG		UN Development Group
UNDP	FN:s utvecklingsprogram	UN Development Programme
UNEP		
UNESCO	FN:s organisation för utbildning, forskning och kultur	UN Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	FN:s befolkningsfond	UN Fund for Population Activities

UNGCI	FN:s vaktstyrka för skydd av humanitärt bistånd i norra Irak	
UNHCR	FN:s flyktingkommissarie	UN High Commissioner for Refugees
UNICEF	FN:s barnfond	UN Children's Emergency Fund
UNIDO	FN:s organisation för industriell utveckling	UN Industrial Development Organization
UNIFEM	FN:s utvecklingsfond för kvinnor	UN Development fund for Women
UNMIK	FN:s interimadministration i Kosovo	
UNRWA	FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar i Mellanöstern	UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UWC	Nordiska United World College	
WFP	Världslivsmedelsprogrammet	World Food Programme
WHO	Världshälsorganisationen	World Health Organization
WTO	Världshandelsorganisationen	World Trade Organization

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 angående Utvecklingssamarbetet – styrning, genomförande, samordning och uppföljning av biståndet	3
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1999/2000.....	3
Motioner väckta med anledning av Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 till riksdagen.....	14
Internationellt utvecklingssamarbete	14
Verksamhet under utgiftsområdet	14
Propositionen (avsnitten 2 och 3.1–3.5).....	14
Motionerna	18
Utskottets överväganden	21
Biståndsramen samt avräkningar från denna.....	28
Propositionen (avsnitt 3.4 s. 19).....	28
Motionerna	29
Utskottets överväganden	29
Fördelningen inom utgiftsområdet.....	30
Propositionen (avsnitt 1 s. 7–10).....	30
Motionerna	30
Utskottets överväganden	31
Multilateralt utvecklingssamarbete	32
Anslagsposterna, prioriteringar m.m.	32
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 20–35).....	32
Motionerna	37
Utskottets överväganden	37
Övrigt multilateralt samarbete	37
Propositionen (s. 29): Multilaterala miljöinsatser	37
Motionerna	38
Utskottets överväganden	38
Propositionen (s. 30): Multilaterala konfliktförebyggande insatser	40
Propositionen (s. 30): Särskilda multilaterala insatser – jämförbarhet	40
Motionerna	41
Utskottets överväganden	42
Propositionen (s. 31): Särskilda multilaterala insatser – barn	43
Motionerna	43
Utskottets överväganden	44
Propositionen (s. 31): Övriga multilaterala insatser	46
Motionerna	47
Utskottets överväganden	47
EU:s gemensamma utvecklingssamarbete	48
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 32–35).....	48
Motionerna	49

Utskottets överväganden	50
Bilateralt utvecklingssamarbete	53
Propositionen (s. 35–37)	53
Motionerna	56
Utskottets överväganden	57
Verksamhetsgrenar	58
Propositionen (s. 37) – Demokrati och mänskliga rättigheter	58
Motionerna	58
Utskottets överväganden	60
Propositionen (s. 39) – Sociala sektorer	62
Motionerna	63
Utskottets överväganden	64
Propositionen (s. 40) – Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling	69
Motionerna	69
Utskottets överväganden	71
Propositionen (s. 40) – Naturbruk	74
Motionerna	75
Utskottets överväganden	75
Propositionen (s. 70) – Ekonomiska reformer	76
Motionerna	77
Utskottets överväganden	78
Propositionen (s. 42) – Forskningssamarbete	79
Motionerna	80
Utskottets överväganden	80
Propositionen (s. 43) – Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande aktiviteter	81
Motionen	82
Utskottets överväganden	82
Propositionen (s. 43) – Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete	83
Motionerna	83
Utskottets överväganden	84
Propositionen (s. 45) – Information, rekrytering och resursbasutveckling	86
Motionerna	86
Utskottets överväganden	86
Samarbete med länder och regioner	87
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 46–54)	87
Afrika	87
Motionerna	88
Utskottets överväganden	89
Afrika	89
Asien	90
Mellanöstern och Nordafrika	91
Latinamerika	91
Europa	92
Motionerna	93

Utskottets överväganden	94
Östtimor	94
Filippinerna	94
Cuba	95
Kurdistan	96
Balkan.....	96
Övrigt.....	97
Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser	98
Utskottets överväganden	100
Slutsatser och konsekvenser för anslag	100
Biståndsförvaltning	101
A 2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	101
A 3 Nordiska Afrikainstitutet (NAI)	102
Riksdagens revisorers förslag 1998/99:RR9 angående Utvecklingssamarbetet – styrning, genomförande, samordning och uppföljning av biståndet	102
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1999/2000	104
Motioner väckta med anledning av revisorernas förslag 1998/99:RR9 till riksdagen	105
Utskottets överväganden	106
Samarbetet med Central- och Östeuropa	118
Samarbetets inriktning, samarbetsländer m.m.	118
Propositionen (avsnitt 4.1– 4.5, s. 61–69)	118
Motionerna	119
Anslag B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa	119
Propositionen (avsnitt 4.6 B1 s. 69–72)	119
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida	120
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet.....	120
Bidrag till stiftelsen Östekonomiska institutet.....	121
Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa	121
Anslag B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier.....	121
Motionerna	122
Utskottets överväganden	123
Hemställan	128
Reservationer	136
1. De biståndspolitiska målen (mom. 2).....	136
2. Demokratifrågor i biståndsdialogen (mom. 3)	137
3. Demokratifrågor i biståndsdialogen (mom. 3)	138
4. Transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar (mom. 7) ...	139
5. Begränsningsbeloppens inverkan på biståndet (mom. 8).....	139
6. Decentraliserad planering av biståndet (mom. 13).....	140
7. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)	140
8. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)	141
9. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)	142
10. Etikcertifiering (mom. 21)	143
11. Medelstilldelning och prioriteringar (mom. 25).....	144

12. Anslagsstruktur, landramar och fleråriga samarbetsavtal (mom. 26)	145
13. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 28)	145
14. Korrupktion i mottagarländerna (mom. 29)	146
15. Redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna (mom. 30)	147
16. Skuldåttnader (mom. 46)	147
17. Skuldåttnader (mom. 46)	148
18. Hålsöförskning (mom. 48)	149
19. Ökat stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete (mom. 50)	150
20. Enskilda organisationer (mom. 51)	150
21. Enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen (mom. 52) ..	152
22. Upprättandet av ett NGO-sekretariat (mom. 53)	153
23. Samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig (mom. 55)	153
24. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 56)	154
25. Bistånd till Cuba (mom. 59)	155
26. Biståndets styrning, Översyn av anslagsstrukturen, Utformningen av bemyndiganden, Kostnadsfördelningen mellan sak- och förvaltningsanslag, Utvärdering av biståndet Formerna för en utvärderingsfunktion, Riktlinjer för konsultupphandling, Koordinering mellan svenskt bistånd och EU:s bistånd, Svenska företag och EU:s upphandling (mom. 65, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 77)	156
27. Formerna för en utvärderingsfunktion (mom. 73)	158
28. Administrationen av stödet till Central- och Östeuropa (mom. 78)	159
29. De enskilda organisationernas roll (mom. 82)	159
30. Den sociala situationen (mom. 84)	160
Sårskilda yttranden	161
1. En översyn av de biståndspolitiska målen (mom. 1)	161
2. De biståndspolitiska målen (mom. 2)	162
3. Ett starkare internationellt ramverk (mom. 4)	162
4. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)	163
5. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 14)	164
6. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)	165
7. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)	169
8. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)	170
9. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 2000 (mom. 15)	170
10. FN:s roll som koordinator av multilateralt bistånd (mom. 22)	171
11. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 28)	172

12. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 28)	173
13. Reproduktiv och sexuell hälsa (mom. 34).....	173
14. Behovet av en ändamålsenlig jordbrukspolitik i Afrika (mom. 45).....	174
15. Skuldåtgärder (mom. 46)	175
16. Hälsorforskning (mom. 48)	175
17. Enskilda organisationers roll i biståndsplaneringen (mom. 52) ..	176
18. Samarbetet med Afrika; respekten för de mänskliga rättigheterna och länder i krig (mom. 55)	177
19. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 56).....	177
20. Bistånd till Kurdistan (mom. 60)	177
21. Inriktningen av stödet till Central- och Östeuropa (mom. 80) ...	178

Bilaga 1

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd budgetåret 2000	179
<i>Tabellbilaga</i>	180
Förkortningslista.....	187